

**Evaluatie van het jeugddelinquentierecht
De rol van het openbaar ministerie**

Elke Roevens
Johan Put
Stefaan Pleysier

KU Leuven

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
Tel 0032 16 37 34 32
E-mail: swvg@kuleuven.be
Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

**STEUNPUNT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN**

Publicatie nr. 2025/02
SWVG-Rapport 36
Titel rapport: Evaluatie van het Jeugdgedelinquentiedecreet - De rol van het openbaar ministerie
Promotor: prof. dr. Johan Put^{1,2}
Copromotor: prof. dr. Stefaan Pleysier²
Onderzoeker: Elke Roevens²

¹ KU Leuven - Instituut voor Sociaal Recht

² KU Leuven - Leuven Instituut voor Criminologie

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

<i>Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur</i>	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Anja Declercq Prof. dr. Koen Hermans
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Johan Put
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
UGent	
· Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management	Prof. dr. Bram Verschuere
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Katrien Vanthomme
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Jeroen Trybou
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Johan Vanderfaeillie
Universiteit Antwerpen	
· Faculteit Sociale Wetenschappen	Prof. dr. Koen Decancq
<i>Partnerinstellingen</i>	
Universiteit Hasselt	
· Faculteit Geneeskunde en Levenswetenschappen	Prof. dr. Wim Pinxten
Thomas More Hogeschool	
· Unit Mens & Welzijn	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Sociaal Werk	
Hogeschool Gent	
· Onderzoekscentrum 360° Zorg en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Research & Expertise - Expertisecentrum Health Innovation	
Karel De Grote hogeschool	
· Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening	
Hogeschool PXL	
· Expertisecentrum PXL Social Work Research	
Odisee co-hogeschool	
· Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk	
KeFor	
· Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg	
<i>Coördinatie en secretariaat</i>	
Coördinator SWVG Administratieve ondersteuning	Dr. Kathleen De Cuyper Manuela Schröder Lut Van Hoof

Evaluatie van het Jeugddelinquentiedecreet - De rol van het openbaar ministerie

Onderzoeker: Elke Roevens²
Promotor: prof. dr. Johan Put^{1,2}
Copromotor: prof. dr. Stefaan Pleysier²

¹ KU Leuven - Instituut voor Sociaal Recht

² KU Leuven - Leuvens Instituut voor Criminologie

Samenvatting

Situering - Artikel 88 Jeugddelinquentiedecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering binnen de drie jaar na inwerkingtreding een rapport moet indienen bij het Vlaams Parlement over de evaluatie van dit decreet. Hiertoe werd de aanzet gegeven met een vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht', uitgevoerd door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG).¹ Het vooronderzoek ontwikkelde een onderzoeksdesign waarbij een toetsingskader ontwikkeld werd dat aangeeft welke de decretale doelstellingen zijn en op welke manier die kunnen worden getoetst. Verder werd voor een aantal indicatoren een nulmeting uitgevoerd van de stand van zaken voor of op het moment van de inwerkingtreding van het decreet.

Het grootste deel van het Jeugddelinquentiedecreet² – met onder andere de uitbreiding van de bevoegdheden van het openbaar ministerie – trad in werking op 1 september 2019. Wat betreft de rol en werking van het openbaar ministerie (OM) werd de omzendbrief COL 09/2019 opgesteld, met als doel het jeugddelinquentierecht eenvormig toe te passen in alle parketten.³ Het huidige onderzoek evalueert een aantal decretale doelstellingen die in verband gebracht kunnen worden met deze eerste fase van de implementatie: een snel antwoord op jeugddelinquentie; een herstelrechtelijk en

¹ COECK I., HADERMANN E., VAN KELECOM E., PUT J., PLEYSIER S. en GOEDSEELS E., *Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht'*, SWVG-rapport 67, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2021, 255 p. + bijl., www.steunpuntwvg.be/publicaties. De bijlagen bevatten ook drie detailrapporten: *Detailrapport Jeugdadvocaten*, SWVG-rapport 67/1, 97 p.; *Detailrapport Jeugdrechters*, SWVG-rapport 67/2, 73 p.; *Detailrapport Openbaar Ministerie*, SWVG-rapport 67/3, 71 p.

² Decr.VI. 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht (Jeugddelinquentiedecreet), BS 26 april 2019.

³ Omzendbrief COL 09/2019 van 24 oktober 2019 van het college van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het Vlaams decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

herstelgericht antwoord op jeugddelinquentie; een onderscheid tussen de antwoorden op jeugddelicten en jeugdhulpverlening. De nadruk ligt hierbij op de rol van het openbaar ministerie in de praktijk van het jeugddelinquentierecht; ondanks de vele wijzigingen en aanvullingen aan de Vlaamse wetgeving is er voor het parket immers niet echt veel gewijzigd sinds de inwerkingtreding van het Jeugddelinquentiedecreet op 1 september 2019.

Onderzoeksvragen - Met de volgende hoofdonderzoeksvraag en de bijhorende deelonderzoeksvragen tracht dit onderzoek na te gaan hoe de praktijk sinds de implementatie van het decreet geëvolueerd is en wat er nodig is om de doelstellingen van het decreet (verder) te realiseren.

Hoe geven de Vlaamse jeugdparketten in hun (beslissings)beleid en in de praktijk uitvoering aan en in welke mate realiseren ze de geselecteerde doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet?

- (A) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om snel te reageren?
- (B) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om maximaal prioriteit te geven aan een herstelgericht aanbod?
- (C) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om een vlotte verbinding te realiseren tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten?

De afbakening van de te onderzoeken aspecten binnen de decretale doelstellingen gebeurt aan de hand van een selectie indicatoren van het toetsingskader uit het vooronderzoek. Een stand van zaken voor iedere indicator levert een beeld op van de praktijk met betrekking tot de bovenliggende doelstelling.

Methode - Om de indicatoren te onderzoeken in de praktijk zijn de perspectieven van drie actoren bevestigd, met uiteraard als belangrijkste actor de parketten zelf, en daarnaast de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA-diensten) omwille van hun rol in de uitvoering van de maatregelen, en ook de jeugdrechters vanwege hun aansluiting na en samenwerking met het traject bij de parketten. Zij werden in een eerste fase kwantitatief bevestigd via een brede online bevestiging. Bij de parketten werden 45 jeugdparquetmagistraten (respons: 64%), 26 jeugdparquetcriminologen (respons: 65%) en 6 parketjuristen (respons: 30%) bevestigd. Bij de HCA-diensten werden 105 HCA-medewerkers (respons: 80.8%) bevestigd die uitvoering geven aan het leerproject, het positief project, de herstelbemiddeling, het herstelgericht groepsoverleg of de gemeenschapsdienst. Er werden 15 jeugdrechters (respons: 30%) bevestigd. De kwantitatieve gegevens werden aangevuld met registratiegegevens beschikbaar in de databanken BINC en DoMinO en de jaarstatistieken van het openbaar ministerie (OM). De kwantitatieve bevindingen werden in een tweede fase genuanceerd aan de hand van (individuele of collectieve) interviews met 20 parketmedewerkers afkomstig uit alle parketafdelingen, 2 focusgroepen en een interview met 12 HCA-medewerkers. Een sterkte van deze evaluatie is de combinatie van verschillende methoden en databronnen of perspectieven, alsook de hoge respons bij de centrale actoren.

Resultaten: snel reageren – Het decreet heeft voor ogen dat er een snel antwoord wordt gegeven op een jeugddelict, waarbij de jongere tijdig op zijn verantwoordelijkheid wordt gewezen. De afhandelingsmogelijkheden van het OM zijn uitgebreid om zo snel mogelijk te kunnen reageren, met

verval van strafvordering bij uitvoering van voorwaarden en het positief project. De vraag is of de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict verkort is, in welke mate de afhandelingsmogelijkheden gebruikt worden en of de voorbereidende rechtspleging verkort is.

De parketmagistraten zijn ervan overtuigd dat er **(theoretisch) sneller gereageerd kan worden** op een delict. In de praktijk wordt het potentieel van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden om sneller te komen tot een reactie op het delict vooral gevoeld in dossiers die redelijk volledig instromen en waar dus alle nodige elementen aanwezig zijn om een beslissing te nemen. Een snellere reactie kan in dat soort dossiers structureel worden ingepast wanneer de politie en parketcriminologen voldoende ruimte hebben om de procedures onderling af te stemmen.

In de andere, meer complexe en onvolledige dossiers die instromen wordt de reactiesnelheid **afhankelijk van de capaciteit bij politie en parket**. Jeugddelictdossiers hebben bij de politie vaak niet de hoogste prioriteit en bijkomende onderzoeksopdrachten vergen de nodige tijd. In afdelingen waar er politiezones zijn met een aparte jeugd-unit zijn er wel kansen tot een vlotter verloop. De parketten worden bovendien eveneens belemmerd in een optimale benutting van de afhandelingsmogelijkheden door een theoretisch en praktisch capaciteitstekort. In de wisselwerking in complexe dossiers tussen politie en parket wordt er systematisch een achterstand opgelopen.

Wie de beslissing neemt over een afhandelingsmogelijkheid wordt in iedere afdeling bepaald op basis van de interne organisatie en de beschikbare middelen. In de nulmeting bleek ook reeds dat de mogelijkheid om de taken optimaal te verdelen afhankelijk was van de personeelsbezetting. Intern wordt het beslissingsbeleid wel afgestemd, maar de keuze voor een bepaalde afhandelingsmogelijkheid verschilt in de praktijk tussen de afdelingen. De beoordeling voor de individuele aanpak gebeurt op basis van de **ernst van de feiten**, en in tweede instantie **recidive** en de **gevolgen voor het slachtoffer**, maar ook op basis van de (parketspecifieke) verhouding tussen de **personeelsmiddelen** en het te verwachten effect. Gemeenschappelijk is de mogelijke trapsgewijze opschaling van afhandelingsmogelijkheden die gebruikt wordt.

Bij eerste en kleine feiten wordt veelal gekozen voor een technische of opportuniteitsseponering. De volgende stap bij recidive of minder kleine feiten is de waarschuwingsbrief of herinnering aan de wet. Op dat niveau zijn er alvast verschillen tussen de parketten in de grens om op te schalen.

Wanneer het gaat om vorderingswaardige feiten, zijn twee nieuwe afhandelingsmogelijkheden geïntroduceerd: het verval van strafvordering na uitvoering van een opgelegde voorwaarde en het positief project. Tussen de mogelijke voorwaarden van de eerste afhandelingsmogelijkheid is duidelijk een verschil te merken. Het **leerproject** wordt het vaakst opgelegd (eventueel in combinatie met een contact- of plaatsverbod): het aanbod is duidelijk, uitvoerig en flexibel en de uitvoering gebeurt transparant. De samenwerking met de HCA-diensten wordt hierin positief geëvalueerd en vertaalt zich in een stijging van de toepassing. Belemmeringen waarom er niet gekozen wordt voor een leerproject zijn bijvoorbeeld wachttijden, personeelwissels bij het parket, de positie van het slachtoffer bij het verval van strafvordering, de taal of de moeilijke bereikbaarheid voor de jongere. Een voorwaarde waarin een groot verschil op te merken valt tussen de parketafdelingen is de mogelijkheid tot inschakeling van **hulpverlening**. Afdelingen die succesvol energie en tijd staken in samenwerkingsverbanden met bepaalde voorzieningen, leggen die voorwaarde op. Afdelingen die minder succesvol samenwerkingsverbanden konden installeren, schrijven dit toe aan de onvoldoende bereikbaarheid, beschikbaarheid en duidelijkheid van het hulpverleningsaanbod en de beperkte garanties die

hulpverlening kan bieden: afronding programma binnen de wettelijk opgelegde termijn; feedback-mogelijkheid om te beoordelen of aan de voorwaarden is voldaan; onzekerheid of een jongere al dan niet in begeleiding genomen zal worden. De voorwaarde om een schoolse of professionele **vorming of opleiding** te volgen wordt praktisch niet vermeld. De meest recente voorwaarde om deel te nemen aan de lokale **ketenaanpak** is nog niet in alle regio's mogelijk, en wordt in de regio's waar het wel kan voorlopig enkel verkend, maar nog niet opgelegd. Tot slot is er een vraag tot uitbreiding van de mogelijke voorwaarden, namelijk de mogelijkheid tot afstand nemen van goederen, vrijwilligerswerk en geen nieuwe feiten plegen.

De tweede nieuwe afhandelingsmogelijkheid, het **positief project**, wordt in verhouding tot het leerproject minder ingezet. Na de implementatie ervan is geen verdere toename meer vastgesteld. Waar een leerproject gekozen wordt voor de duidelijkheid of zekerheid, kan er enige onzekerheid worden vastgesteld bij de parketten over het positief project: niet iedere jongere lijkt geschikt en de parketmedewerkers vrezen dat de uitwerking soms niet voldoende zwaarwichtig kan zijn. De HCA-diensten geven aan dat jongeren bij hen de nodige ondersteuning kunnen krijgen om de positieve projecten tot een goed einde te brengen en sporen de parketten aan tot een hogere toepassing. Bovendien kan er tussentijds worden afgetoetst of het de juiste richting uitgaat en leren de HCA-diensten steeds beter de verwachtingen van het parket kennen.

In de nulmeting kwam naar voor dat er gekozen werd voor reacties in de zin van begeleidingsprojecten (*sexting*, cyberpesten, verkeersklassen, aanmelding voor therapeutisch advies bij drugsdelicten ...) omdat een vorderingstraject te zwaar bevonden werd. De afspraken konden niet worden afgedwongen, maar met de uitvoering werd wel rekening gehouden bij de verdere afhandeling. De bijkomende afhandelingsmogelijkheden lijken volgens huidige evaluatie vooral in deze dossiers welkom. De feiten waren vroeger vorderingswaardig, maar werden niet altijd gevorderd door gebrek aan middelen om het hele traject bij de jeugdrechter op te starten. De afhandelingsmogelijkheden worden dus niet ingezet voor feiten waarop vroeger met een zuivere seponering gereageerd werd, maar voor de **feiten waarvoor men vroeger genoodzaakt was om te antwoorden met een zachtere reactie**, terwijl nu een mogelijkheid ontstaat om meer gepast te reageren. Een vaststelling is dat parketten de nood voelen om snel te reageren op lichte (niet-vorderingswaardige) feiten zonder dat een traject opgestart moet worden met officiële voorwaarden, waarvoor een aantal momenteel in de praktijk 'pretoriaanse probatie' inzet.

De **jeugdrechter wordt gevorderd** wanneer de trapsgewijze aanpak op parketniveau geen soelaas brengt, of die niet gepast wordt geacht door kenmerken van de jongere en de feiten, het slachtoffer of de mogelijkheden met het daarmee samenhangende aanbod in de praktijk. Het aantal vorderingen van de jeugdrechter neemt toe, maar ook de instroom bij de parketten stijgt verder sinds 2015 (zoals opgetekend door de nulmeting). Verhoudingsgewijs is er sinds de invoering van het decreet over het algemeen wel een zeer lichte daling vast te stellen van de verhouding tussen de instroom en het aantal vorderingen. Mogelijk hebben veel factoren een invloed op die verhouding; de belemmeringen in de toepassing van de afhandelingsmogelijkheden op parketniveau remmen alleszins een grotere daling.

De jeugdrechters zijn van mening dat de voorbereidende rechtspleging **gemiddeld even lang** duurt als voor de invoering van het decreet. Zowel de gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging als de praktijk om die te verlengen is heel uiteenlopend over de verschillende gerechtelijke arrondissementen heen. Doorgaans is een termijn van 9 maanden voldoende, maar **verlengingen** zijn noodzakelijk in complexe dossiers waarin er veel betrokkenen zijn, een gerechtelijk onderzoek loopt,

veel bewijsmateriaal verzameld moet worden ... en dus in die dossiers waar opnieuw de capaciteit van de politie een rol speelt. Daarnaast is het onderzoek soms rond, maar is er bij het parket tijd nodig om het dossier administratief te finaliseren.

Resultaten: herstelrechtelijk en herstelgericht reageren - Het decreet schrijft voor maximaal prioriteit te geven aan een herstelrechtelijke en herstelgerichte reactie. De vraag is hoe (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod geëvolueerd is; op welke manier de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod verloopt; in welke mate er rekening gehouden wordt met de uitkomst van de bemiddeling; en in welke mate er aandacht is voor herstel en herstelgericht werken binnen de interventies.

De parketmedewerkers zien het als hun **rol om de jongeren op hun verantwoordelijkheid aan te spreken** en ervaren ook dat ze die rol door het decreet beter kunnen opnemen. Hier wordt immers, zoals in de nulmeting, vooral gedacht aan het contact binnen de gesprekken naar aanleiding van de herinnering aan de wet, maar in huidige evaluatie krijgen ze bijkomende mogelijkheden in de gesprekken naar aanleiding van het positief project en het leerproject.

Van de herstelbemiddeling maken alle parketten gebruik en ze geloven in de werkmethode. In 2023 is er sinds de daling na de implementatie en de coronajaren opnieuw een **stijging** op te merken. Het aanbod wordt door slechts enkele afdelingen vrij **standaard** gedaan, behalve in grote schadedossiers. Een groot deel van de parketten maakt een inschatting van de gepastheid en het nut van de herstelbemiddeling, maar probeert verder maximaal een aanbod te doen. Enkele andere parketten maken niet enkel een afweging naar gepastheid en nut, maar laten het aanbod van een bemiddeling bijkomend afhangen van de afweging van de werklust ten opzichte van de inschatting van de uitkomst. Een uitbreiding van de capaciteit, het wegnemen van twijfels door de HCA-dienst of geduld bij het ontwikkelen van een nieuwe gewoonte om het aanbod te doen, kunnen leiden tot meer standaard aanbieden van herstelbemiddeling.

Over het **samengaan van de bemiddeling en een seponering** zijn er verschillende praktijken en kan er een contradictie worden vastgesteld. Vaak wordt de beslissing tot seponering reeds genomen bij het aanbod tot bemiddeling en blijft men daarbij – er mag immers geen rekening worden gehouden met de uitkomst van de bemiddeling. Toch wordt vaak gewacht met het sepo. De boodschap tot seponering kan immers het verloop van de bemiddeling (en dus de motivatie van verdachte of slachtoffer) doorkruisen en de parketmedewerkers zouden soms graag meer informatie willen ontvangen over het verloop.

Op het moment dat de beslissing tot een herstelgerichte reactie genomen wordt door het parket, wordt de HCA-dienst gecontacteerd; uitzonderlijk wordt op voorhand afgetoetst welk traject het meest passend zou zijn. De HCA-dienst neemt daarop meestal zelf **contact** op met de jongere en/of zijn context. De jongere, maar vooral de context, neemt sporadisch als eerste contact met de HCA-dienst, mogelijk door verschillen in de manier waarop het parket de beslissing bekend maakt. In dat geval zou een traject sneller kunnen opstarten (zonder de volledige bedenktijd).

De HCA-medewerkers krijgen eerder weinig **informatie** bij de opstart van een dossier. De HCA-medewerkers kunnen zich hierin doorgaans vinden voor de bemiddeling, maar zijn vragende partij om meer uitgebreide informatie te verkrijgen voor de opstart van een leerproject of positief project. De

parketten geven aan dat de HCA-diensten de dossiers altijd mogen komen inkijken, maar dit gebeurt door de diensten zelf niet standaard door een aantal drempels.

Na afloop wordt er door het parket weinig informatie gedeeld over het **verdere verloop** van het proces. De HCA-diensten gaan ervan uit dat een strafvordering vervalt wanneer een traject geslaagd is; bij een geslaagde bemiddeling gaan ze uit van seponering. Bij niet-geslaagde trajecten tasten zij in het duister, wat kan zorgen voor onduidelijkheid bij de jongere en hun context.

De **samenwerking** tussen de HCA-diensten en de parketten als verwijzer wordt door beide partijen als positief ervaren. De HCA-diensten vinden systematisch overleg met de verwijzers van groot belang om tendensen te bespreken en de verwijzers beter kennis te laten maken met hun aanbod.

Bemiddelingsakkoorden worden zelden tot nooit afgekeurd. De parketmedewerkers hebben vertrouwen in het proces waarin de betrokkenen bijgestaan worden door de HCA-dienst en advocaten en ervaren het niet als hun rol om te oordelen over een akkoord dat door de betrokkenen werd bereikt.

Wanneer een bemiddelingsakkoord **uitgevoerd** is volgens de afspraken, wordt meer gekozen voor seponering en minder voor een vordering of een andere afhandelingsmogelijkheid dan wanneer het akkoord niet of deels is uitgevoerd. In dossiers waar er herstelbemiddeling wordt aangeboden samen met de voorwaarden, het positief project of een vordering, kan een geslaagd traject geen invloed meer hebben op de uitkomst. Wanneer de voorwaarden of het positief project niet succesvol verlopen, kan een **niet-geslaagd bemiddelingstraject** wel van invloed zijn op de beslissing om het dossier al dan niet voor de jeugdrechter te brengen.

Wanneer alsnog wordt overgegaan tot een **vordering**, wordt de jeugdrechter doorgaans geïnformeerd over of er reeds een bemiddelingsaanbod werd gedaan. Wanneer de jeugdrechters vernemen dat er geen aanbod gedaan werd door het parket, geeft de meerderheid aan dit vaak wel zelf te doen. Op dat moment wordt er voornamelijk gekozen voor herstelgericht groepsoverleg (hergo) boven de herstelbemiddeling omwille van de aard van de feiten. De uitkomst van de herstelbemiddeling kan door de band enkel in het voordeel spelen van de jongere: bij een niet-uitvoering of gedeeltelijke uitvoering lijkt de jeugdrechter geen beslissing in het nadeel van de jongere te nemen.

Herstelgericht werken is volgens de HCA-diensten het bieden van een kans om de **verantwoordelijkheid** op te nemen om te werken aan herstel richting het slachtoffer, de samenleving, de context en zichzelf. De verantwoordelijkheid en de zoektocht naar manieren om aan herstel te doen worden geprikkeld door de methodieken die aan bod komen in de begeleidingen bij de HCA-diensten.

Voor de gevolgen van de feiten voor het **slachtoffer** scoren hoog in de verschillende herstelgerichte trajecten; verder worden er in iedere interventie andere klemtonen gelegd. Er wordt altijd een poging gedaan om in *alle* reacties *alle* aspecten zoveel mogelijk aan bod te laten komen om maximaal herstelgericht te werken. Dat kan binnen een reactie, maar ook door de afstemming over meerdere reacties heen (bv. herstelbemiddeling samen met een positief project). Voor de mate van herstelgericht werken is echter rekening te houden met de mogelijkheden en beperkingen van de jongeren en hun context. Ondersteuning op maat haalt het maximaal mogelijke eruit. Dit lukt beter in een positief project dan in een leerproject.

Resultaten: verbinding jeugdhulp - Een derde doelstelling van de decreetgever is het realiseren van een vlotte verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op de jeugddelicten. Dat gebeurt aan de

hand van gescheiden maar complementaire trajecten, met een vlotte verbinding tussen beide. De vraag is op welke manier men binnen het traject jeugd delict tot een doorverwijzing komt naar de gepaste vrijwillige hulpverlening; op welke manier de verbinding tussen beide trajecten tot uiting komt in het beleid en praktijk van de jeugd parketten; en in welke mate er gebruik wordt gemaakt van de derde vorderingsgrond (parallele of opvolgende VOS⁴-vordering naar aanleiding van een jeugd delict).

De situatie van een instromend jeugd delict dossier wordt door de parketten beoordeeld op basis van de antecedentenfiche en het verhoor bij de politie. Het **betrekken van de politie** loopt om eerder aangehaalde redenen eenvoudiger wanneer er een jeugd-unit aanwezig is in de politiezone. Reeds in de nulmeting werd de werkdruk aangehaald als reden om niet na te gaan welke hulpverlening er loopt. Ook in huidige evaluatie gebeurt de afweging tot verdere verkenning van de jongere en zijn leefomgeving op basis van de inschatting of het dossier de moeite is om personeel en middelen in te zetten. Deze afweging gebeurt door ieder parket afzonderlijk. Vóór de invoering van het decreet was net als op het moment van de huidige evaluatie de belangrijkste bron de politie; in mindere mate de hulpverlening en de beslissingen van de familierechtbank. In deze evaluatie worden ook de parketcriminologen aangehaald die de jongere oproepen in het kader van de herinnering aan de wet, en hun betrokkenheid bij de bijkomende afhandelingsmogelijkheden verval van strafvordering onder voorwaarden en het positief project. Hun rol lijkt dus in belang te zijn toegenomen.

Wanneer er **nood aan hulpverlening** blijkt door de aard van de feiten, of wanneer er aanwijzingen zijn van een problematische thuiscontext of er sprake is van recidive, wordt veelal gedacht aan een doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening. De doorverwijzing wordt meestal overgelaten aan partners die meer zicht hebben op het hulpverleningslandschap, zoals de politie en de HCA-diensten. Waar de parketten wel zelf meer actie in ondernemen is de doorverwijzing naar een gemandateerde voorziening. Aan het opleggen van voorwaarden met hulpverlenende finaliteit als antwoord op de nood, wordt minder gedacht. Wat niet in de nulmeting naar voor kwam, maar wel in de huidige evaluatie, is de meest logische actie voor de parketmedewerkers: om de trajecten gescheiden te houden verkiest men de opstart van een VOS-dossier wanneer er bezorgdheden zijn. Daarin zijn de mogelijkheden binnen de integrale jeugdhulp bepalend.

De parketmagistraten gaan (meer dan de jeugdrechters) na of **lopende vrijwillige hulpverlening** verdergezet kan worden en of ermee rekening gehouden kan worden bij een beslissing. Het parket zou zo langer kansen kunnen geven aan de vrijwillige hulpverlening dan wanneer er gekozen wordt voor een signaal op niveau van de jeugdrechtbank. Daar waar bij de nulmeting de beperkte afhandelingsmodaliteiten als reden werd genoemd om géén rekening te houden met de vrijwillige hulpverlening, worden er nu door de uitgebreide mogelijkheden meer manieren gevonden om rekening te houden met de lopende hulpverlening (bv. in een positief project) of met de reactie een aanvulling te vormen op de noden (bv. door een leerproject). In de uitersten kan men ook seponeren wanneer men oordeelt dat er voldoende hulpverlening loopt, of een meer ingrijpende reactie overwegen wanneer de lopende hulpverlening ontoereikend is.

De idee van de **gescheiden opvang van jongeren in een jeugd delict traject en in een VOS-traject** kan rekenen op de steun van de parketmedewerkers. Het alternatief dat geboden wordt in de vorm van het 'veilig verblijf' voldoet voor een bepaalde categorie van jongeren, maar de plaatsen worden als te

---

⁴ VOS = Verontrustende situatie

beperkt ervaren. Voor een zwaardere categorie van jongeren voldoet het alternatief niet en wordt aangegeven dat een vorm van infrastructurele geslotenheid nodig is.

Voorjaar 2023 trad het onderdeel van gesloten plaatsing van het Jeugddelinquentiedecreet in werking en werd plaatsing in een gemeenschapsinstelling niet meer mogelijk in een VOS-traject. Sindsdien is er in alle afdelingen duidelijk meer nood aan het **zoeken naar mogelijkheden tot jeugddelictvorderingen in VOS-trajecten**. Men geeft met de nodige wroeging formeel meer gewicht aan een jeugddelict dan men initieel zou doen, om de jongere tegen zichzelf en de maatschappij te beschermen in een gesloten setting (gemeenschapsinstelling).

Een hoog gebruik van de **derde vorderingsgrond** wordt enkel in Antwerpen opgetekend. Bij de andere afdelingen blijft het gebruik van de derde vorderingsgrond op een laag niveau en kunnen geen grote uitspraken worden gekoppeld aan de evoluties door het kleine aantal per parketafdeling.

De derde vorderingsgrond wordt ingezet om vlotter, duidelijker, efficiënter en meer passend op de situatie te reageren. De hoop is om een aantal tijdrovende maar onnuttige stappen over te slaan. Wanneer beide procedures bij de jeugdrechter lopen, worden ze parallel uitgevoerd.

Wanneer ze de vraag tot het nemen van de derde vorderingsgrond krijgen van de **jeugdrechter**, geven sommige afdelingen aan die vraag te volgen gezien die vaak een beter overzicht heeft (mede door de aanwezigheid van de sociale dienst). Andere afdelingen sporen de gemandateerde voorzieningen aan het dossier ter harte te nemen en desgewenst te melden aan het parket, behoudens wanneer het niet gepast lijkt om het hele traject via de gemandateerde voorzieningen te activeren en doorlopen.

Aanbevelingen - Om **sneller te reageren** op een jeugddelict is de interne organisatie en verhoging van de personeelsbezetting van de parketten, maar ook die bij de politiediensten, te optimaliseren. Om de afhandelingsmogelijkheden meer systematisch in te zetten kunnen de HCA-diensten het gebruik van het positief project meer aansporen, moet de flexibiliteit om in te spelen op de vraag van de parketten alle ruimte krijgen, maar kan ook het aanbod van hulpverleningsdiensten dat door praktische drempels tot op heden minder ingeschakeld wordt, verder worden verkend. Om aan de noden van de betrokkenen te beantwoorden, kan de wetgever de formele vereisten van de afhandelingsmogelijkheden, en de lijst van mogelijke voorwaarden, heroverwegen en aanscherpen. Tot slot moet aandacht gaan naar de optimalisering van de verhouding tussen de positie van het slachtoffer en de afhandelingsmogelijkheden die het verval van strafvordering tot gevolg hebben, zodat de mogelijke gevolgen geen belemmerend effect hebben op de beslissing tot de gewenste reactie.

Om maximaal prioriteit te geven aan een **herstelrechtelijke en herstelgerichte reactie** is de reeds bestaande goede samenwerking tussen parketten en HCA-diensten meer consistent en efficiënt af te stemmen op basis van de noden en verwachtingen naar elkaar. Om een verhoging van het bemiddelingsaanbod – en dus het wegnemen van de twijfels bij de parketten – te bereiken, kan de HCA-dienst het bemiddelingsproces duiden, het parket de essentie van bemiddeling respecteren en kan worden nagedacht over de uitzonderingen tot bemiddeling. Verder kunnen enkele verduidelijkingen over de bedenktijd en het parallelle karakter van de bemiddeling bijdragen tot een betere toepassing.

Om een vlottere **verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op de jeugddelicten** te realiseren kan naast de optimalisatie van de interne organisatie en verhoging van de personeelsbezetting van de parketten en politiediensten, worden bekeken langs welke wegen de parketten zicht kunnen krijgen op informatie die zij nodig achten om de afstemming tussen

hulpverlening en reactie te verbeteren. Daarnaast kan een verdere uitbouw van de beschikbaarheid en variatie van veilig verblijf en jeugdpsychiatrie vermijden dat een schakeling van VOS naar jeugddelictdossiers in de praktijk als noodzakelijk wordt ervaren.

Tot slot kan **overkoepelend** worden aanbevolen voldoende aandacht te hebben voor registratie en monitoring met het oog op de evaluatie van de werking van het jeugddelinquentierecht. Samen met de aandacht voor registratiegegevens kan een digitale hervorming een rol spelen om de samenwerking tussen verschillende diensten op vlak van administratieve processen beter op elkaar af te stemmen. Op vlak van onderzoek valt ten eerste aan te bevelen om te investeren in onderzoek naar *what works* wat betreft de afhandelingsmogelijkheden, om de parketten te overtuigen en informeren van mogelijke effecten. Ten tweede moet er blijvend worden geïnvesteerd in toekomstig evaluatieonderzoek in zowel de breedte als de diepte.

Inhoud

Inleiding	1
1 Evaluatie	1
2 Recente ontwikkelingen	2
Hoofdstuk 1 Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen	7
1 Doelstelling onderzoek	7
2 Onderzoeksvragen	8
2.1 Snel reageren	8
2.2 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren	9
2.3 Verbinding met hulpverlening	9
Hoofdstuk 2 Onderzoeksmethode	11
1 Fase 1. Voorbereiding	11
2 Fase 2. Evaluatie van de geselecteerde doelstellingen kwantitatief	13
2.1 Registratiegegevens	13
2.2 Kwantitatieve vragenlijst	14
3 Fase 3. Evaluatie van de geselecteerde doelstellingen kwalitatief	22
3.1 Selectie respondenten	22
3.2 Inhoud topiclijsten	23
3.3 Vertrouwelijkheid	24
3.4 Data-analyse	24
4 Fase 4. Bevindingen en aanbevelingen	25
Hoofdstuk 3 Resultaten	27
1 Inleiding	27
2 Snel reageren	28
2.1 Reactiesnelheid tussen plegen delict en antwoord	28
2.2 Gebruik van de (nieuwe) afhandelingsmogelijkheden	31
2.3 Termijn voorlopige rechtspleging	48
2.4 Conclusie	49
2.5 Aanbevelingen	53
3 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren	56
3.1 Evolutie van (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod	57
3.2 Uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod	63
3.3 Invloed uitkomst herstelrechtelijk aanbod op het verder verloop	71
3.4 Aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen interventies	77
3.5 Conclusie	81
3.6 Aanbevelingen	86

4	Verbinding jeugdhulp	88
4.1	Vrijwillige hulpverlening binnen jeugddelict	88
4.2	Verbinding tussen de trajecten	93
4.3	Derde vorderingsgrond	97
4.4	Conclusie	102
4.5	Aanbevelingen	104
5	Generieke aanbevelingen	106
6	Nieuwe ontwikkelingen	108
Hoofdstuk 4 Conclusie en aanbevelingen		131
1	Algemene conclusie	131
1.1	Inleiding	131
1.2	Snel reageren	132
1.3	Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren	134
1.4	Verbinding jeugdhulp	136
2	Aanbevelingen	138
2.1	Inleiding	138
2.2	Snel reageren	139
2.3	Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren	140
2.4	Verbinding jeugdhulp	141
2.5	Generieke aanbevelingen	141
Referenties		143

Lijst bijlagen

Bijlage 1.	Kwantitatieve vragenlijst OM	147
Bijlage 2.	Kwantitatieve vragenlijst HCA	161
Bijlage 3.	Kwantitatieve vragenlijst Jeugdrechters	185
Bijlage 4.	Geïnformeerde toestemming interviews en focusgroepen	201
Bijlage 5.	Topiclijst OM	203
Bijlage 6.	Topiclijst HCA	209
Bijlage 7.	Evolutie leerproject en positief project per parketafdeling	213
Bijlage 8.	Evolutie herstelbemiddelingen per parketafdeling	217
Bijlage 9.	Evolutie gebruik derde vorderingsgrond per parketafdeling	221
Bijlage 10.	Overzichtstabellen stellingen visie nieuwe ontwikkeling per actor	226
	Parketmedewerkers (huidige evaluatie: online vragenlijst)	226
	Parketmedewerkers (nulmeting: focusgroep)	227
	HCA-medewerkers (huidige evaluatie: online vragenlijst)	228
	HCA-medewerkers (nulmeting: focusgroep)	229
	Jeugdrechters (huidige evaluatie: online vragenlijst)	230
	Jeugdrechters (nulmeting: online vragenlijst)	231
	Jeugdadvocaten (huidige evaluatie: online vragenlijst)	232
	Jeugdadvocaten (nulmeting: online vragenlijst)	233
	SDJ-consulenten (huidige evaluatie: online vragenlijst)	234
	SDJ-consulenten (nulmeting: focusgroep)	235
	Private voorzieningen (huidige evaluatie: online vragenlijst)	236
	Private voorzieningen (nulmeting: focusgroep)	237
	Gemeenschapsinstellingen (huidige evaluatie: online vragenlijst)	238
	Gemeenschapsinstellingen (nulmeting: focusgroep)	239
	Jeugdpolitie (huidige evaluatie: online vragenlijst)	240

Lijst tabellen

Tabel 1.	Overzicht geselecteerde doelstellingen en indicatoren	11
Tabel 2.	Parketmedewerkers naar functie en regio	18
Tabel 3.	Aantal jaar ervaring parketmedewerkers	19
Tabel 4.	Aantal vragenlijsten naar regio	20
Tabel 5.	Aantal ingevulde vragenreeksen per reactie naar regio	20
Tabel 6.	Jeugdrechters naar regio	21
Tabel 7.	Aantal jaar ervaring jeugdrechters	22
Tabel 8.	Aantal deelnemers HCA-diensten	23
Tabel 9.	Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 1 met deelonderzoeksvragen	28
Tabel 10.	Afweging gepastheid vs. snelheid bij keuze afhandeling (vragenlijst parketmedewerkers)	31
Tabel 11.	Evolutie toepassing leerprojecten na aanmelding parket in Vlaanderen	38
Tabel 12.	Evolutie toepassing positieve projecten na aanmelding parket in Vlaanderen	41
Tabel 13.	Percentage vorderingen jeugdrechter van instroom jeugdparquet (jeugddelict)	46
Tabel 14.	Inschatting duur voorbereidende rechtspleging (vragenlijst jeugdrechters)	48
Tabel 15.	Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 2 met deelonderzoeksvragen	56
Tabel 16.	Evolutie aanmeldingen herstelbemiddeling door het parket in Vlaanderen	58
Tabel 17.	Mate van belang van verschillende aspecten die aan bod kunnen komen in een traject	79
Tabel 18.	Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 3 met deelonderzoeksvragen	88
Tabel 19.	Evolutie gebruik derde vorderingsgrond in Vlaanderen	98

Lijst figuren

Figuur 1.	Schematische voorstelling koppeling onderzoeksmethodes en actoren aan de geselecteerde indicatoren	13
Figuur 2.	Er kan sneller gereageerd worden door de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (vragenlijst parketmedewerkers)	29
Figuur 3.	Factoren die het sterkst doorwegen bij de keuze van afhandelingswijze (vragenlijst parketmedewerkers)	32
Figuur 4.	Drie factoren die het sterkst doorwegen bij het nemen van een beslissing over een maatregel in de voorbereidende rechtspleging en de rechtspleging ten gronde (vragenlijst jeugdrechters)	33
Figuur 5.	Redenen om geen aanbod tot herstelbemiddeling te doen (vragenlijst parketmedewerkers)	59
Figuur 6.	Bemiddelingsaanbod vs. soort afhandeling (vragenlijst parketmedewerkers)	61
Figuur 7.	Beslissing na volgen bemiddelingsafspraken door jongere (vragenlijst parketmedewerkers)	72
Figuur 8.	Beslissing na niet (volledig) volgen van bemiddelingsafspraken door jongere (vragenlijst parketmedewerkers)	73
Figuur 9.	Motivering instellen vordering (vragenlijst parketmedewerkers)	73
Figuur 10.	Informatie over bemiddeling bij vordering (vragenlijst parketmedewerkers)	74
Figuur 11.	Nood vrijwillige hulpverlening nagaan (vragenlijst parketmedewerkers)	90
Figuur 12.	Hulpverleningsmogelijkheden parket (vragenlijst parketmedewerkers)	91
Figuur 13.	Tevredenheid over huidig psychiatrisch aanbod (vragenlijst jeugdrechters)	93
Figuur 14.	Rekening houden met vrijwillige hulpverlening (vragenlijst parketmedewerkers)	94
Figuur 15.	Overweging derde vorderingsgrond (vragenlijst parketmedewerkers)	100
Figuur 16.	Timing VOS-procedure vs. jeugddelictprocedure (vragenlijst parketmedewerkers)	101
Figuur 17.	In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem (over alle actoren heen)	110
Figuur 18.	Ik ben voorstander van de minimumleeftijd van 12 jaar (over alle actoren heen)	111
Figuur 19.	Ik ben voorstander van de opheffing van de maximumleeftijdgrens (23 of 25 jaar) tot hoe lang interventies kunnen lopen (over alle actoren heen)	112
Figuur 20.	Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling (over alle actoren heen)	113
Figuur 21.	Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds) (over actoren heen)	114

Figuur 22.	Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict) (over alle actoren heen)	115
Figuur 23.	Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het Openbaar Ministerie (over alle actoren heen)	116
Figuur 24.	Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten voor de jeugdrechter (over alle actoren heen)	117
Figuur 25.	Ik ben voorstander van de invoering van het positief project (over alle actoren heen)	118
Figuur 26.	Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging (over alle actoren heen)	119
Figuur 27.	Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde op het gepleegde jeugddelict (over alle actoren heen)	120
Figuur 28.	Ik ben er voorstander van dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden (over alle actoren heen)	121
Figuur 29.	Ik ben er voorstander van dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden (behoudens time-out) (over alle actoren heen)	122
Figuur 30.	Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot kortverblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een periode van maximaal 14 dagen (over alle actoren heen)	123
Figuur 31.	Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie (over alle actoren heen)	124
Figuur 32.	Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar) (over alle actoren heen)	125
Figuur 33.	Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank na het einde van de gesloten begeleiding (over alle actoren heen)	126
Figuur 34.	Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving (over de actoren heen)	127
Figuur 35.	Ik ben er voorstander van dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet) (over de actoren heen)	128
Figuur 36.	Ik ben er voorstander van dat het slachtoffer geïnformeerd wordt over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie (over alle actoren heen)	129

Lijst afkortingen

ASS	Autisme spectrum stoornis
BSO	Beroepssecundair onderwijs
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
CGG	Centrum Geestelijke Gezondheidszorg
CLB	Centrum voor leerlingenbegeleiding
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GI	Gemeenschapsinstelling
HAW	Herinnering aan de wet
HCA	Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling
Hergo	Herstelgericht groepsoverleg
IFG	Intrafamiliaal geweld
JAC	Jongerenaanbod van het CAW
JR	Jeugdrechter
JRB	Jeugdrechtbank
MOF	Misdrijf omschreven feit
OCJ	Ondersteuningcentrum Jeugdzorg
OM	Openbaar ministerie of parket
PRET	PRivacy en EThiek
SDJ	Sociale dienst jeugdrechtbank
SMEC	Sociaal-maatschappelijke Ethische Commissie
SWVG	Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin
VOS	Verontrustende situatie
VTE	Voltijdsequivalent

Inleiding

1 Evaluatie

Artikel 88 Jeugddelinquentiedecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering binnen de drie jaar na inwerkingtreding een rapport moet indienen bij het Vlaams Parlement over de evaluatie van dit decreet, inclusief een wetenschappelijke evaluatie van artikelen 37 en 38. Hiertoe werd de aanzet gegeven met een vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht', uitgevoerd door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG).⁵ Het vooronderzoek ontwikkelde een onderzoeksdesign voor de structurele monitoring en evaluatie van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet waarbij een toetsingskader ontwikkeld werd dat aangeeft welke de decretale doelstellingen zijn en op welke manier die kunnen worden getoetst. Binnen dit onderzoek werd tevens een gedeeltelijke⁶ nulmeting uitgevoerd over de situatie voorafgaand aan de inwerkingtreding van het decreet, zodat een evaluatie nadien een vergelijking kan uitvoeren. In het vooronderzoek pleiten de onderzoekers voor een omvattend, lange-termijn onderzoeksprogramma bestaande uit een monitoring- en evaluatielook, met ook aandacht voor de integratie van 'ad hoc'-projecten en de evaluatie van concrete interventies.

Er werd in november 2022 een interne evaluatienota opgesteld vanuit het Agentschap Opgroeien die enerzijds een beeld geeft van de implementatie van het decreet en anderzijds een stand van zaken van de lopende en reeds afgeronde onderzoeksprojecten. Hieruit komt naar voren dat er tussen 2019 en 2022 heel wat elementen uit fase 1 in uitvoering werden gebracht in de praktijk en heel wat elementen in voorbereiding van fase 2 werden gerealiseerd. Daarnaast was er in die tijdspanne ruimte om verschillende wetenschappelijke projecten op te starten die de evaluatie en bijsturing van het decreet mee ondersteunen (rond delictgerichte contextbegeleiding, herstelgericht werken, de rechtspositie van jongeren in een gesloten setting, de lokale ketenaanpak, de noodzakelijke randvoorwaarden tot recidivemeting ...⁷). De evaluatienota concludeert dat de recente ontwikkelingen positief geëvalueerd

---

⁵ COECK I., HADERMANN E., VAN KELECOM E., PUT J., PLEYSIER S. en GOEDSEELS E., *Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht'*, SWVG-rapport 67, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2021, 255 p. + bijl., www.steunpuntwvg.be/publicaties. De bijlagen bevatten ook drie detailrapporten: *Detailrapport Jeugdadvocaten*, SWVG-rapport 67/1, 97 p.; *Detailrapport Jeugdrechters*, SWVG-rapport 67/2, 73 p.; *Detailrapport Openbaar Ministerie*, SWVG-rapport 67/3, 71 p.

⁶ Voor die doelstellingen en dus indicatoren die een verandering beogen en waarover onvoldoende informatie bestond vóór de inwerkingtreding van het decreet en eveneens niet retroactief verzameld kunnen worden.

LIPPENS L., VANDEVELDE S., VANDERPLASSCHEN W., VERMEERSCH H., VERDONCK E. en LEIRS H., *Een onderzoek naar doelgerichte orthopedagogische activiteiten in de gemeenschapsinstellingen rond herstel van de schade als gevolg van een delict*, UGent, VIVES en UCLL, 2022, 73 p. + bijl.,

www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/onderzoek-doelgerichte-orthopedagogische-activiteiten-gi.pdf ; MATHIEU S., PLEYSIER S. en PUT J., *Exploratief onderzoek en procesevaluatie van de delictgerichte contextbegeleiding binnen het jeugddelinquentierecht*, SWVG-rapport 2022/07, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2022, 170 p., www.steunpuntwvg.be/publicaties; VAN KELECOM E., PLEYSIER S., PUT J. en HERMANS K., *Een aanzet tot monitoring van o.a. recidive en desistance in jeugddelinquentietrajecten*, SWVG-onderzoeksnota 2022/08, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2022, 43 p., www.steunpuntwvg.be/publicaties; NUUYTIENS A. en PLEYSIER S., *Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+*, Jeugdzorg Emmaüs en LINC, 2023, 372 p. + bijl., www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/03_03_2023_Eindrapport_KOMPAS%2B.pdf.

Zie www.jeugdhulp.be/professionelen/jeugdhulplandschap/uitbreidingsbeleid-jeugdhulp/jeugddelinquentierecht/wetenschappelijk-onderbouwd-werken.

kunnen worden. Hierdoor lijkt het niet noodzakelijk om het Jeugddelinquentiedecreet of het beleid daaromtrent fundamenteel bij te sturen, en wordt vooral aangeraden om het te continueren, rekening houdend met resultaten uit wetenschappelijk onderzoek. *Evidence-based* werken wordt in het decreet immers opgenomen als een grondbeginsel: elk optreden houdt rekening met de kennis en inzichten verworven uit wetenschappelijk onderzoek en goede praktijken (art. 3, § 2, 1° Jeugddelinquentiedecreet).

Het vooronderzoek en de evaluatienota kunnen worden gezien als de start van een permanente monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht. Het is voorlopig onduidelijk in welke mate de doelstellingen van het decreet gerealiseerd werden.

2 Recente ontwikkelingen

Het grootste deel van het Jeugddelinquentiedecreet⁸ – met onder andere de uitbreiding van de bevoegdheden van het openbaar ministerie (hierna ook: OM of parket) en de invoering van delictgerichte contextbegeleiding – trad in werking op 1 september 2019. De bepalingen in het decreet over de gesloten oriëntatie, de gesloten begeleiding, de langdurige gesloten begeleiding en de terbeschikkingstelling traden op dat moment nog niet in werking. De terbeschikkingstelling is op het moment van uitvoering van voorliggend onderzoek nog steeds niet in werking getreden, door de afwezigheid van een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Vlaamse Gemeenschap. De bepalingen inzake gesloten plaatsing werden intussen wel gerealiseerd in een zogenaamde ‘fase 2’, die op 1 maart 2023 in werking trad. De realisatie van die tweede fase ging gepaard met een lange en zorgzame transitie waarin de uitvoering en wettelijke verankering van de vernieuwde en versterkte werking van de gemeenschapsinstellingen verwezenlijkt moest worden, en in de private sector een voldoende aanbod ‘veilig verblijf’ gecreëerd moest worden, als alternatief voor de plaatsing van jongeren in een verontrustende situatie (VOS) in gemeenschapsinstellingen. Die instellingen zijn vanaf 1 maart 2023 immers enkel nog maar toegankelijk voor jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben. De enige uitzondering is (momenteel nog) de herstelgerichte time-out, in het kader waarvan VOS-jongeren voor veertien dagen opgevangen kunnen worden in de gemeenschapsinstellingen.⁹

Sinds de inwerkingtreding van het Jeugddelinquentiedecreet werden er onder andere in het licht van de gefaseerde inwerkingtreding zeven wijzigingsdecreten aangenomen:

- een decreet van 15 juli 2022¹⁰ met technische verduidelijkingen omtrent de overgangsbepalingen in het Jeugddelinquentiedecreet die nodig waren door de gefaseerde inwerkingtreding, alsook enkele technische rechtzettingen;

---

⁸ Decr.VI. 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht (Jeugddelinquentiedecreet), BS 26 april 2019.

⁹ Zie ook HOFKENS L. en PUT J., ‘Recente ontwikkelingen in het Vlaamse jeugdbeschermingsrecht: gesloten plaatsing’ in VRG-ALUMNI (ed.), *Recht in beweging*, Gompel&Svacina, 2023, 85-110.

¹⁰ Decr.VI. 24 september 2019 houdende wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat de overgangsbepalingen betreft, BS 1 oktober 2019.

- een decreet van 19 juni 2020¹¹ dat voorziet in specifieke maatregelen naar aanleiding van de coronacrisis en de bestending van de gangbare praktijk om minderjarige delictplegers te kunnen toevertrouwen aan For-K afdelingen;
- een decreet van 17 juli 2020¹² dat de duur van de voorbereidende rechtspleging vastlegt op maximaal negen maanden (inclusief de dagvaardingstermijn) in plaats van zes maanden en enkele zaken wijzigt inzake de impact van deze termijn op lopende maatregelen en de schorsing ervan;
- een decreet van 21 mei 2021¹³ met een aantal materiële rechtzettingen en verduidelijking, de uitbereiding van het hoorrecht van de jongere en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken tot elke procedure tot herziening, de uitbereiding van de verplichting tot een evaluatieverslag naar de voorbereidende fase en een specificatie inzake de overgangsbepalingen inzake gesloten plaatsing;
- een decreet van 19 november 2021¹⁴ dat in navolging van een arrest van het Grondwettelijk Hof van 11 februari 2021¹⁵ limitatief omschrijft voor welke feiten minderjarigen tussen 12 en 16 jaar een langdurige gesloten begeleiding opgelegd kunnen krijgen;
- een decreet van 15 juli 2022¹⁶ met technische en materiële wijzigingen aan het Jeugddelinquentiedecreet, de Jeugdbeschermingswet en het Decreet Integrale Jeugdhulp met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten plaatsingsreacties. Ook wordt verduidelijkt dat de jeugdrechter enkel een gesloten begeleiding kan opleggen als dit in het oriëntatievoorstel wordt geadviseerd, tenzij hij hiervan afwijkt met een gemotiveerde beslissing. Verder wordt de categorie van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is en die waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is, gelijkgesteld. Ten slotte wordt de lijst van misdrijven voor uithandengeving waarvoor geen cumul met gesloten begeleiding nodig is, uitgebreid;
- een decreet van 19 april 2024¹⁷ heft de leeftijdsgrenzen op voor het opleggen van reacties en voor de uitvoering ervan en past het (nog in werking te treden) systeem van de terbeschikkingstelling aan, zowel qua voorwaarden (ook mogelijk na de 'gewone' gesloten begeleiding, niet enkel de langdurige), looptijd (10 of 15 jaar, afhankelijk van de ernst van de feiten) en invulling (niet langer plaatsing in een gemeenschapsinstelling, wel opleggen van voorwaarden en/of elektronische monitoring). Verder maakt het elektronische monitoring ook mogelijk in de fase van de voorlopige rechtspleging, verankert het een regeling van 'kortverblijf' (maximum veertien dagen) in gemeenschapsinstellingen, biedt het een decretaal kader voor een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak inzake jeugddelinquentie en voor

---

11 Decr.VI. 19 juni 2020 over maatregelen in geval van een civiele noodsituatie met betrekking tot de volksgezondheid in het kader van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht en tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 26 juni 2020.

12 Decr.VI. 17 juli 2020 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat de voorbereidende rechtspleging betreft, *BS* 07 augustus 2020.

13 Decr.VI. 21 mei 2021 tot wijziging van diverse decreten over welzijn, volksgezondheid en gezin, *BS* 18 juni 2021.

14 Decr.VI. 19 november 2021 tot wijziging van artikel 37 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de langdurige gesloten begeleiding, *BS* 16 december 2021.

15 GwH 11 februari 2021, nr. 22/2021.

16 Decr.VI. 15 juli 2022 tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 16 augustus 2022.

17 Decr.VI. 19 april 2024 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen, *BS* 13 mei 2024.

gegevensdeling tussen actoren binnen de jeugddelinquentie en het agentschap Justitie en Handhaving.

Daarnaast omvat een decreet van 17 mei 2024¹⁸ een regeling inzake het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen.

Naast de wijzigingsdecreten werden sinds 1 september 2019 ook vijf uitvoeringsbesluiten aangenomen. Ten eerste breidt een besluit van 5 april 2019¹⁹ de opdrachten van organisaties voor bijzondere jeugdzorg uit met delictgerichte contextbegeleiding en de opdrachten van de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling uit naar de ondersteuning en begeleiding van bepaalde antwoorden op het jeugddelict. Ten tweede bepaalt een ander besluit van 5 april 2019, aangevuld met een ministerieel besluit van 7 juni 2024²⁰ onder andere de maximumcapaciteit en de instroom van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum. Ten derde legt een besluit van 2 september 2022²¹ vast dat de dienst slachtofferonthaal de slachtoffers informeert over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie en de voorwaarden die in het belang van het slachtoffer zijn opgelegd. Ten vierde werkt een besluit van 16 september 2022²² de gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en langdurige gesloten begeleiding uit, alsook kwaliteitsvereisten met betrekking tot de werking van de gemeenschapsinstellingen en regels inzake de opmaak en inhoud van het medisch-psychologisch onderzoek met het oog op uithandengeving en terbeschikkingstelling. Ten vijfde werkt een besluit van 31 mei 2024²³ de elektronische monitoring voor minderjarigen uit inzake voorwaarden, de aspecten begeleiding, controle en opvolging.

Wat betreft de rol en werking van het openbaar ministerie werd de omzendbrief COL 09/2019 opgesteld, met als doel het jeugddelinquentierecht eenvormig toe te passen in alle parketten.²⁴ Daartoe is een draaiboek voor de toepassing van het decreet uitgewerkt, met daarin de bepalingen uit het Jeugddelinquentiedecreet en een praktische werkwijze. Bij het draaiboek zijn bijlagen gevoegd met modellen voor brieven, kantschriften, processen-verbaal, vorderingen en dagvaardingen die daarbij gebruikt kunnen worden. De omzendbrief werd op 12 februari 2023 aangepast en aangevuld en vormt

---

¹⁸ Decr.VI. 17 mei 2024 over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen die ter uitvoering van het jeugddelinquentierecht zijn opgericht, *BS* 15 juli 2024.

¹⁹ B.VI.Reg. 5 april 2019 betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp, *BS* 12 juli 2019; Toelichting bij het besluit van de Vlaamse Regering van 5 april 2019 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp, https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/BVR050419_toelichting_versie_mei_2024.pdf.

²⁰ B.VI.Reg. 5 april 2019 tot inrichting van de gemeenschapsinstellingen en tot uitvoering van diverse bepalingen van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 3 juli 2019; MB 7 juni 2024 tot vaststelling van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum, *BS* 12 juli 2024.

²¹ B.VI.Reg. 2 september 2022 tot uitvoering van artikel 16 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de aanwijzing van de dienst die het slachtoffer informeert over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie, *BS* 19 december 2022.

²² B.VI.Reg. 16 september 2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de afdelingen gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 19 december 2022.

²³ B.VI.Reg. 31 mei 2024 over de elektronische monitoring voor minderjarigen, *BS* 24 juli 2024.

²⁴ Omzendbrief COL 09/2019 van 24 oktober 2019 van het college van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het Vlaams decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

dus nog steeds de leidraad voor de werking van het openbaar ministerie in de praktijk.²⁵ Met deze eenvormige toepassing van het decreet hoopt men een aantal neveneffecten van het decreet op te vangen zoals de *netwidening* of de schending van het vermoeden van onschuld.

Met het voorliggende onderzoek wordt van start gegaan met een eerste en afgebakende evaluatie, waarbij alvast een aantal decretale doelstellingen die in verband gebracht kunnen worden met de eerste fase van de implementatie, worden geëvalueerd. De nadruk ligt op de rol van het openbaar ministerie in de praktijk van het jeugddelinquentierecht. Dat is een onderdeel van het systeem met een grondige wijziging in vergelijking met het voorgaande (federale) jeugdbeschermingsrecht; ondanks de vele wijzigingen en aanvullingen aan de Vlaamse wetgeving is er op dit vlak niet echt veel gewijzigd sinds de inwerkingtreding van het Jeugddelinquentiedecreet op 1 september 2019.

Andere doelstellingen kunnen het onderwerp vormen van toekomstige evaluatie-onderzoeken en in een volgende evaluatiecyclus meegenomen worden.

---

²⁵ Omzendbrief COL 09/2019 van 24 oktober 2019 van het college van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het Vlaams decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

Hoofdstuk 1

Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen

1 Doelstelling onderzoek

De missie van de evaluatie van het Jeugddelinquentiedecreet is om na te gaan in welke mate het decreet zijn doelstellingen bereikt in de praktijk. In het vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht' werden de decretale doelstellingen vertaald in operationele doelstellingen en acties en werd aangegeven hoe deze gemeten kunnen worden aan de hand van een aantal indicatoren. De elf door het vooronderzoek geïdentificeerde decretale doelstellingen in het toetsingskader zijn:

1. Voldoende en afdoende rechtswaarborgen voor minderjarige delictplegers
2. Een afdoend antwoord op jeugddelinquentie vanuit verschillende kaders, al dan niet gecombineerd
3. Een gedifferentieerde aanpak van jeugddelinquentie
4. Subsidiariteit en plaatsing als last resort
5. Onderscheid tussen de antwoorden op jeugddelicten en jeugdhulpverlening
6. Verantwoordelijkheid van minderjarige delictplegers
7. Een duidelijk antwoord op jeugddelinquentie
8. Een snel antwoord op jeugddelinquentie
9. Een herstelrechtelijk en herstelgericht antwoord op jeugddelinquentie
10. Een constructief antwoord op jeugddelinquentie
11. *Evidence based* werken

Aangezien onmogelijk alle doelstellingen en indicatoren in dit onderzoek kunnen worden opgenomen (gelet op timing en omvang), was het nodig een selectie aan te brengen. Er werd gekozen voor een aantal doelstellingen die op 1 september 2019 van start gingen, zijnde 'een snel antwoord', 'een herstelrechtelijk of herstelgericht antwoord' en 'een onderscheid tussen de antwoorden op jeugddelicten en jeugdhulpverlening'. Daarbij gaat de focus uit naar het openbaar ministerie. Er wordt met andere woorden gekeken naar de doelrealisatie op het niveau van het (beslissings)beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten.

Het onderzoek heeft dus in de eerste plaats tot doel na te gaan hoe de geselecteerde doelstellingen concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten²⁶ uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Daarbij gaat aandacht naar verklaringen waarom ze (nog) niet (ten volle) gerealiseerd worden en wat mogelijke uitdagingen, neveneffecten, verbeterpunten, goede praktijken enz. zijn. In de tweede plaats wordt nagegaan of er 'indicaties' zijn van een mogelijke, gewenste verandering ten opzichte van de situatie voor de inwerkingtreding van het decreet en dit op basis van resultaten uit eerder onderzoek of de (reeds uitgevoerde) nulmeting.

De doelen van de evaluatie dragen bij tot de laatste doelstelling van het decreet: *evidence based* werken is een belangrijk basisprincipe. Dit onderzoek tracht de effectiviteit van de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk na te gaan. Op deze manier kunnen de belangrijkste obstakels, uitdagingen en punten van verbetering in kaart worden gebracht. Het beleid kan op basis daarvan

---

²⁶ Het Brusselse parket wordt niet meegenomen in het onderzoek, aangezien het decreet niet toepasselijk is in Brussel (wel het jeugdparquet van Halle-Vilvoorde).

worden bijgestuurd waar nodig, zodat iedereen benaderd wordt op de wijze zoals bedoeld in het decreet. Ook de praktijk van de professionelen kan beter worden afgestemd op het doelpubliek. Tot slot heeft de bredere maatschappij er baat bij dat de effectiviteit van de doelstellingen op een gepaste manier kan worden nagegaan, zodat de eventuele verdere negatieve gevolgen van jeugddelinquentie op de samenleving te vermijden zijn.

Het onderzoek levert een beeld op van de actuele situatie, vergeleken met de situatie voor de inwerkingtreding van het decreet. Op basis daarvan kan op beleidsniveau worden geoordeeld of de wenselijke veranderingen in deze materie zijn gerealiseerd en of het nodig is bijkomende acties te ondernemen of nieuwe beleidskeuzes te maken.

2 Onderzoeksvragen

De hoofdonderzoeksvraag is de volgende: *Hoe geven de Vlaamse jeugdparketten in hun (beslissings)beleid en in de praktijk uitvoering aan en in welke mate realiseren ze de geselecteerde doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet?*

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden wordt er onderzocht:

- (A) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om *snel te reageren*?
- (B) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om *maximaal prioriteit te geven aan een herstelgericht aanbod*?
- (C) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om *een vlotte verbinding te realiseren tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten*?

De focus van bovenstaande onderzoeksvragen worden in wat volgt verder toegelicht.

2.1 Snel reageren

Het is de ambitie van het decreet om snel te reageren, zonder hierbij het vermoeden van onschuld en andere rechtswaarborgen uit het oog te verliezen. Om voldoende snel te kunnen reageren zijn de reactiemogelijkheden van het jeugdparket uitgebreid en is de duur van de voorlopige rechtspleging begrensd.

De deelonderzoeksvragen hiervan zijn:

(A.1.) In welke mate leidt de uitbreiding van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden tot een verandering in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict?

(A.2.) In welke mate wordt er door de Vlaamse jeugdparketten gebruik gemaakt van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (voorwaarden en positief project)?

(A.3.) In welke mate is er een verandering in de termijn van de voorlopige rechtspleging?

(A.4.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het snel reageren?

2.2 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren

Het decreet stelt dat er maximaal prioriteit te geven is aan een herstelrechtelijk aanbod (een herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg). In alle stadia van de procedure dient, indien aan de voorwaarden is voldaan, een herstelrechtelijk aanbod gedaan te worden. Ook in het kader van andere reacties (bv. positief project, delictgerichte contextbegeleiding, gesloten begeleiding) wordt de mogelijkheid geboden om te werken rond herstel en de gevolgen van het delict. Het slachtoffer krijgt een meer prominente plaats.

De deelonderzoeksvragen hiervan zijn:

- (B.1.) Hoe is (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd?
- (B.2.) Op welke manier verloopt de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod door de uitvoerende diensten?
- (B.3.) In welke mate houden de parketten rekening met de uitkomst van de bemiddeling?
- (B.4.) In welke mate is er aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen het positief project?
- (B.5.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het geven van maximale prioriteit aan een herstelgericht aanbod?

2.3 Verbinding met hulpverlening

De reactie op een jeugddelict is te scheiden van de reactie in een verontrustende situatie, maar beide trajecten moeten complementair verlopen met de nodige verbindingen. De reactie op een jeugddelict mag de hulpverlening niet in de weg staan. Als er nood blijkt aan hulpverlening in een 'vrijwillig' kader verwijzen de gerechtelijke actoren de betrokkenen door naar de gepaste hulpverlening. Een reactie op een jeugddelict kan zelf ook hulpverlening inhouden (bv. voor een verslavings- of een psychische problematiek in het kader van een ambulante reactie of voorwaarden). Indien er nood is aan 'gedwongen' hulpverlening in het kader van een verontrustende situatie voorziet het decreet in de mogelijkheid van de derde vorderingsgrond. Belangrijk is dat beide – reactie op het delict en (gedwongen) hulpverlening – maximaal op elkaar zijn afgestemd in complementaire of geïntegreerde trajecten. In dat kader kan onder meer verwezen worden naar de gedeelde trajecten of de 'ketenaanpak' waarbinnen politie, justitie en welzijnsactoren via casusoverleg nauw met elkaar samenwerken.

De deelonderzoeksvragen hiervan zijn:

- (C.1.) Op welke manier komt men tot een doorverwijzing naar de gepaste hulpverlening wanneer er nood blijkt aan vrijwillige hulpverlening naar aanleiding van een jeugddelict?
- (C.2.) Op welke manier komt de verbinding tot uiting tussen enerzijds de reactie op een jeugddelict en anderzijds de jeugdhulpverlening in het (lokaal) beleid en in de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten?
- (C.3.) In welke mate maken de Vlaamse jeugdparketten gebruik van de derde vorderingsgrond?
- (C.4.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het realiseren van *een vlotte verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelicten*?

Bij het beantwoorden van bovenstaande onderzoeksvragen gaat er aandacht naar een vergelijking met de situatie op het moment van de nulmeting, alsook naar verklaringen waarom de doelstellingen (nog) niet (ten volle) gerealiseerd zijn en wat mogelijke uitdagingen, neveneffecten, verbeterpunten en goede praktijken zijn.

De geselecteerde doelstellingen met bijhorende indicatoren hebben voornamelijk betrekking op de praktijk van de jeugdparketten. Er wordt binnen het onderzoek echter rekening gehouden met de mogelijke rol, invloed of aansturing van specifieke actoren binnen de onderzochte aspecten en die implicaties kunnen hebben op de praktijk van de jeugdparketten, in het bijzonder de diensten herstelgerichte en constructieve afhandeling (hierna: HCA) en de jeugdrechters.

Hoofdstuk 2

Onderzoeksmethode

Het evaluatieonderzoek verliep globaal in vier verschillende fases om in combinatie te komen tot een antwoord op de onderzoeksvragen: (1) voorbereidend werk om over te gaan tot het empirisch onderzoek; (2) een kwantitatieve evaluatie aan de hand van vragenlijsten en registratiegegevens; (3) een kwalitatieve evaluatie aan de hand van interviews en focusgroepen; (4) het formuleren van bevindingen en aanbevelingen.

1 Fase 1. Voorbereiding

Ter voorbereiding van de evaluatie gebeurde een verdere afbakening binnen de geselecteerde doelstellingen 'snel reageren', 'herstelrechtelijk en herstelgericht reageren' en de 'verbinding met jeugdhulp'. Indicatoren die binnen deze doelstellingen opgesteld werden in het vooronderzoek, werden geselecteerd. Belangrijke aspecten bij deze selectie hierbij waren ten eerste dat de indicatoren iets moesten kunnen vertellen over de werking van de jeugdparquetten binnen het Jeugddelinquentiedecreet. Ten tweede dat er voldoende in de diepte kon worden gegaan zonder dat de haalbaarheid van het onderzoek binnen de voorziene tijdsperiode in het gedrang kwam. Bijgevolg werden niet alle indicatoren zoals vooropgesteld in het vooronderzoek geselecteerd om mee te nemen binnen dit deel van de evaluatie. Deze selectie gebeurde in overleg met het Agentschap Opgroeien en wordt weergegeven in volgend overzicht.

Tabel 1. Overzicht geselecteerde doelstellingen en indicatoren

(A) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparquetten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om snel te reageren?
(A.1.) In welke mate is er een verandering op te merken in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict? Indicator H.1.1.1. De tijd tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict is verkort
(A.2.) In welke mate wordt er door de Vlaamse jeugdparquetten gebruik gemaakt van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (voorwaarden en positief project)? Indicator H.1.2.1. Het OM maakt gebruik van zijn afhandelingsmogelijkheden om zo snel mogelijk te reageren
(A.3.) In welke mate is er een verandering in de termijn van de voorlopige rechtspleging? Indicator H.1.3.2. De gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging is verkort Indicator H.1.3.4. Er wordt slechts uitzonderlijk gebruik gemaakt van het verlengen van de voorbereidende rechtspleging
(A.4.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het snel reageren?
(B) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparquetten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om maximaal prioriteit te geven aan een herstelgericht aanbod?
(B.1.) Hoe is (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd? Indicator I.1.2.1. Het OM, de JR en de JRB hebben een herstelrechtelijk aanbod gedaan Indicator I.1.1.2. Wanneer voor een ander antwoord dan het herstelrechtelijk aanbod wordt gekozen, wordt dit gemotiveerd

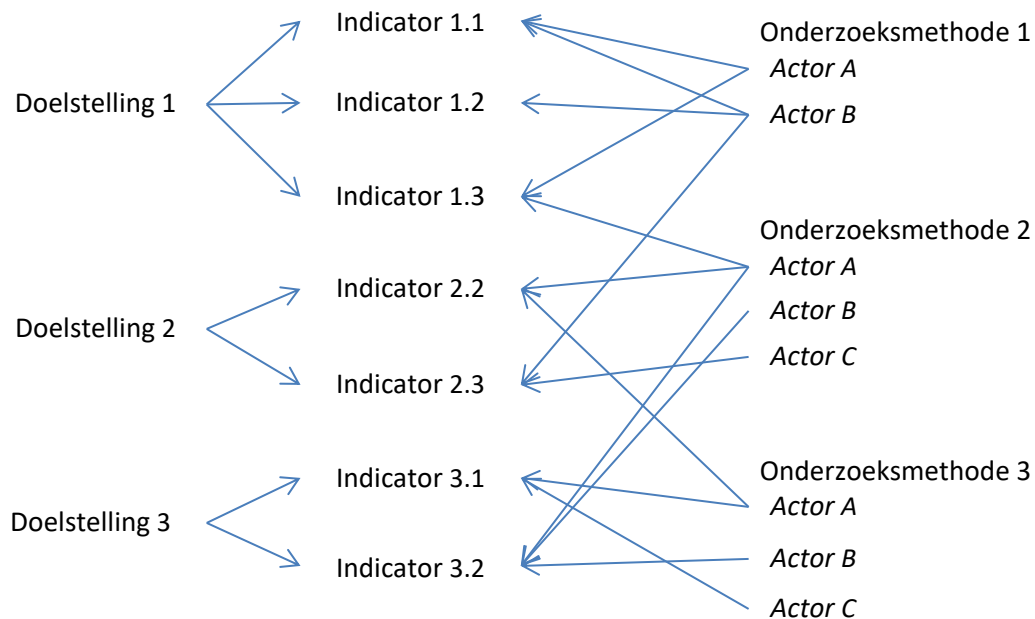
<p>(B.2.) Op welke manier verloopt de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod door de uitvoerende diensten?</p> <p>Indicator I.1.2.2. De HCA-diensten nemen actief contact op met de partijen nadat het herstelrechtelijk aanbod is gedaan</p>
<p>(B.3.) In welke mate houden de parketten rekening met de uitkomst van de bemiddeling?</p> <p>Indicator I.1.2.4. OM, JR, JRB houden rekening met het uitgevoerde akkoord Indicator I.2.1.3. OM, JR, JRB houden rekening met het (deels) uitgevoerde plan</p>
<p>(B.4.) In welke mate is er aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen de interventies?</p> <p>Indicator I.2.1.4. Er wordt aandacht besteed aan herstelgericht werken bij om het even welke interventie</p>
<p>(B.5.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het geven van maximale prioriteit aan een herstelgericht aanbod?</p>
<p>(C) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om een vlotte verbinding te realiseren tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten.</p>
<p>(C.1.) Op welke manier komt men tot een doorverwijzing naar de gepaste hulpverlening wanneer er nood blijkt aan vrijwillige hulpverlening naar aanleiding van een jeugddelict?</p> <p>Indicator E.2.2.2. Als er nood blijkt aan hulpverlening in een vrijwillig kader, verwijzen de gerechtelijke actoren de betrokkenen door naar de gepaste hulpverlening Indicator E.2.2.1. De gerechtelijke actoren gaan na of vrijwillige hulpverlening kan blijven doorlopen Indicator E.2.4.1. Gebruik van voorwaarden (i.c. het onderwerpen aan de richtlijnen van..., het aanmelden bij een ...) en ambulante maatregelen om in te spelen op hulpverleningsnoden Indicator E.2.5.2. Er zijn meer plaatsen ter beschikking in jeugdpsychiatrische diensten</p>
<p>(C.2.) Op welke manier komt de verbinding tot uiting tussen enerzijds de reactie op een jeugddelict en anderzijds de jeugdhulpverlening in het (lokaal) beleid én de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten?</p> <p>Indicator E.1.1.2. Er wordt geen gebruik gemaakt van herkwalificatie om jongeren in een gemeenschapsinstelling te plaatsen Indicator E.2.1.1. Indien nood aan jeugdhulpverlening, is er aandacht voor de verbinding tussen de reactie op het JD en de verontrustende opvoedings- of leefsituatie in gedeelde trajecten</p>
<p>(C.3.) In welke mate maken de Vlaamse jeugdparketten gebruik van de derde vorderingsgrond?</p> <p>Indicator E.2.3.1. Het OM maakt gepast gebruik van de derde vorderingsgrond</p>
<p>(C.4.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het realiseren van een vlotte verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelicten?</p>

In een volgende stap werd voornamelijk het vooronderzoek, maar ook andere mogelijk relevante documenten bestudeerd om in kaart te brengen bij welke actor informatie gevonden kon worden over de betreffende geselecteerde indicatoren. Daarnaast werd bepaald via welke onderzoeksmethode deze informatie verkregen kon worden. Zo ontstond een overzicht van bij welke actoren en via welke methodes informatie verzameld kon worden om een uitspraak te doen over iedere indicator, en dus uiteindelijk een antwoord op de (deel)onderzoeksvragen te formuleren. Per indicator konden dus verschillende actoren worden geraadpleegd en dit vaak via meerdere kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethodes. Deze data- en methodologische triangulatie zorgt ervoor dat de indicatoren vanuit verschillende perspectieven getoetst worden aan de praktijk en verhoogt de validiteit en

betrouwbaarheid van de resultaten.²⁷ Met andere woorden worden verschillende bronnen en benaderingen gecombineerd om een nauwkeurig en meer volledig beeld van de praktijk te verkrijgen.

Figuur 1. Schematische voorstelling koppeling onderzoeksmethodes en actoren aan de geselecteerde indicatoren

Om een concreet voorbeeld te geven: de indicator die peilt naar het feit of het openbaar ministerie (hierna ook: OM) een herstelrechtelijk antwoord heeft gegeven, beoogt meer te weten over de deelonderzoeksvraag die peilt naar hoe (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd is. Die indicator werd onderzocht via registratiegegevens bij de parketten en HCA-diensten, maar ook via een vragenlijst en interviews bij het OM en een vragenlijst en focusgroepen bij de HCA-diensten.

Eens er duidelijkheid was over de te verzamelen data, werd een PRET-aanvraag (PRivacy en ETHiek) voor het onderzoeksproject ingediend bij de Sociaal-maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) van de KU Leuven. Hiervoor werd in november 2023 een gunstig advies gegeven met dossiernummer G-2023-6974-R2(MAR).

2 Fase 2. Evaluatie van de geselecteerde doelstellingen kwantitatief

2.1 Registratiegegevens

Het vooronderzoek voerde een verkenning uit van de beschikbare registratiesystemen bij de stakeholders binnen het jeugd delinquentierecht en bracht de mogelijkheden en beperkingen in kaart. Binnen de huidige evaluatie werd verder onderzocht in welke mate een aantal deelaspecten van de onderzoeksvragen beantwoord of ondersteund konden worden door concrete cijfergegevens uit de

²⁷ MORTELMANS D., *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Acco, 2007, 437-439.

databanken DoMinO²⁸, BinC²⁹, PJG³⁰, alsook de jaarstatistieken van het openbaar ministerie³¹. Hierbij was het belangrijk om rekening te houden met het feit dat de kwaliteit van de gebruikte data uit databases steeds inherent verbonden is aan de kwaliteit van de administratieve processen waarvoor ze initieel ontwikkeld werden.

In overleg met het Bureau Statistische Analyse van het College van procureurs-generaal werd bekeken in welke mate er cijfers van alle Vlaamse parketten voorhanden zijn om een betrouwbaar beeld te schetsen over alle beslissingen van de jeugdparketten. Na een grondige analyse door de statistisch analisten en een bijkomende rondvraag bij alle Vlaamse parketten over de registratiemogelijkheden of -moeilijkheden, moest worden besloten dat in het registratiesysteem geen volledige en dus betrouwbare registratie van de beslissingen voorhanden is. Dit is voornamelijk het gevolg van de complexe structuur van de registratietool waarbij op verschillende variabelen 'ad hoc' registraties mogelijk zijn en er bijgevolg verschillende registratiewijzen per parket zijn ontstaan. In nauw overleg en door het Agentschap Opgroeien werden wel de cijfergegevens van de HCA-diensten omtrent de uitvoering van de leerprojecten, de positieve projecten en de bemiddelingen opgevraagd, alsook de cijfergegevens van de sociale dienst jeugdrechtbank (hierna: SDJ) omtrent het vorderen van de jeugdrechter en de vorderingen op basis van de derde vorderingsgrond.

De registratiegegevens die gebruikt werden om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen bestaan uit geanonimiseerde data die openbaar beschikbaar zijn of door contactpersonen in functie van de evaluatie uit de registratiesystemen werden gehaald. Deze gegevens schetsen een beeld van alle cliënten die in aanraking gekomen zijn met de jeugdrechtelijke keten. Het is bijgevolg niet mogelijk om hieruit gegevens van een welbepaalde persoon af te leiden.

2.2 Kwantitatieve vragenlijst

Er werd een kwantitatieve vragenlijst breed afgenomen bij verschillende groepen professionelen (parketmedewerkers, jeugdrechters en HCA-diensten).

2.2.1 Selectie respondenten

De vragenlijst werd breed verspreid onder de doelgroep opdat zo veel mogelijk professionelen de vragenlijst konden invullen en het beeld van de praktijk zo representatief mogelijk zou zijn. Iedereen binnen de doelgroep die ervaring heeft met de toepassing van het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk, kwam in aanmerking om aan de bevraging deel te nemen: op parketniveau waren dit de parketmagistraten, -criminologen en -juristen; bij de HCA-diensten betrof dit alle medewerkers; op niveau van de jeugdrechtbank werden de jeugdrechters bevraged.

Om een zo hoog mogelijke responsgraad te bekomen in de verschillende groepen van professionelen werden de werkgevers en/of koepelorganisaties aangeschreven met de vraag om de mail met

---

²⁸ DoMinO: registratiesysteem van de sociale diensten van de jeugdrechtbank en de gemeenschapsinstellingen.

²⁹ BinC: registratiesysteem dat gebruikt wordt door de private voorzieningen in de Jeugdhulp, waaronder de HCA-diensten die instaan voor begeleiding en ondersteuning van de herstelgerichte afhandelingsmogelijkheden (bemiddeling, positief project, leerproject, gemeenschapsdienst, herstelgericht groepsoverleg, delictgerichte contextbegeleiding ...).

³⁰ PJG: registratiesysteem van de jeugdparketten en jeugdrechtbanken.

³¹ <https://stat.om-mp.be/>.

uitnodiging om de online vragenlijst anoniem in te vullen, te versturen naar het voltallige personeel of al hun leden. Zo werden de medewerkers op niveau van het parket (1) aangespoord om deel te nemen via de mailinglijst van de Unie van Vlaamse Jeugdmagistraten en een oproep vanuit de parketten-generaal. In beide uitnodigingen werd gevraagd aan de parketmagistraten om deel te nemen en om de oproep verder te verspreiden naar de parketcriminologen en -juristen die werkzaam zijn binnen het jeugddelinquentierecht. Daarnaast werden de parketcriminologen rechtstreeks aangeschreven via de coördinatie van de parketcriminologen. De drie wegen kenden een uitnodiging en een herinnering en werden verspreid over een periode van anderhalve maand. De HCA-medewerkers (2) werden vanuit het coördinatorenoverleg HCA Vlaanderen aangespoord om deel te nemen; alle medewerkers werden hiermee bereikt en via dezelfde weg werd een herinnering verstuurd. Mogelijk werd intern binnen enkele lokale HCA-diensten op het einde van de looptijd van de vragenlijst nog een oproep gedaan. Deze acties gebeurden in een termijn van een kleine maand. De jeugdrechters (3) werden tot slot uitgenodigd en herinnerd via de mailinglijst van de Unie van Vlaamse Jeugdmagistraten; voor zo ver bekend bij het onderzoeksteam en de stuurgroep werden jeugdrechters bijkomend persoonlijk uitgenodigd en tot slot is er een laatste oproep gedaan op de Algemene Vergadering van de Unie. De acties richting de jeugdrechters werden ondernomen in een tijdsperiode van ruim twee maanden.

Bij iedere oproep tot herinnering werd een algemeen overzicht meegeven van de respons per regio, zodat de overkoepelende contactpersonen mee konden bekijken op welke manier ondervertegenwoordigde regio's meer gericht aangespoord konden worden.

2.2.2 Inhoud vragenlijsten

De vragenlijsten zijn opgenomen als bijlagen. Een deel werd gebaseerd op de kwantitatieve vragenlijst gebruikt bij de nulmeting, voor een maximale vergelijkbaarheid wat betreft de geselecteerde doelstellingen drie jaar na de implementatie (voor de jeugdrechters en parketmagistraten, er was geen kwantitatieve nulmeting voor de HCA-medewerkers). Bijkomend werd inspiratie gehaald uit de kwalitatieve bevraging en de resultaten van de nulmeting voor alle respondentengroepen. Een ander deel werd gebaseerd op indicatoren die in de nulmeting niet onderzocht werden, namelijk de veranderingen die door het decreet doorgevoerd werden. De vragenlijst werd voor de daadwerkelijke afname getest door personen uit de verschillende respondentengroepen.

In de vragenlijst voor de parketmedewerkers (bijlage 1) worden ter inleiding en kadering enkele achtergrondgegevens van de invullers en hun afdeling bevroegd. Na de achtergrondkenmerken wordt ingegaan op de toepassing van de afhandelingsmogelijkheden met beslissingscriteria en de snelheid waarmee hierdoor gereageerd kan worden. Vervolgens worden de manieren bevroegd waarop de vrijwillige hulpverlening aan bod kan komen tijdens de afhandeling op parketniveau en waarop er overgegaan wordt tot het gebruik van de derde vorderingsgrond. Het volgende deel gaat dieper in op de praktijk van het herstelrechtelijk antwoord, waarbij de combinatie met de afhandelingsmogelijkheden, de motieven om herstelbemiddeling niet aan te bieden en het verdere verloop van het traject na uitvoering worden bevroegd. Tot slot worden de stellingen omtrent de ontwikkelingen binnen het Jeugddelinquentedecreet voorgelegd om een zicht te krijgen op het draagvlak van die evoluties bij de parketmedewerkers.

In de vragenlijst voor de HCA-medewerkers (bijlage 2) worden enkele achtergrondgegevens ter kadering van de invuller gevraagd. Daarna wordt gepolst of ze actief zijn binnen bemiddelingen, leerprojecten, positieve projecten, gemeenschapsdiensten en/of herstelgericht groepsoverleg (hierna ook: hergo). Op die manier kan er een conditioneel traject doorheen de vragenlijst doorlopen worden op basis van de

individuele kennis van de respondent. Na de achtergrondkenmerken wordt ingegaan op de samenwerking met de verwijzers, de manier waarop een traject opgestart wordt en welke informatie ze in handen krijgen om dit op te starten. Vervolgens komt het herstelgericht werken in kaart, waarbij een aantal aspecten in volgorde van belangrijkheid gezet moeten worden en een aantal stellingen over de aandacht voor en mogelijkheid tot herstelgericht werken. Een volgende deel gaat in op het resultaat van het traject of toch de mate waarin de HCA-dienst op de hoogte wordt gehouden van de beslissingen van parket en jeugdrechter/jeugdrechtbank bij het al dan niet goedkeuren van het voorstel (bemiddeling, positief project en hergo) en het al dan niet verkrijgen van informatie over het verdere vervolg na het afronden van het traject. Tot slot worden de stellingen omtrent de ontwikkelingen binnen het Jeugddelinquentiedecreet voorgelegd om een zicht te krijgen op het draagvlak van die evoluties binnen de HCA-diensten.

Tot slot start ook de vragenlijst voor de jeugdrechters (bijlage 3) met enkele achtergrondgegevens ter kadering van de invuller. Het eerste thema dat bevestigd wordt, is een inschatting van de termijn van de voorbereidende rechtspleging en een vergelijking daarvan met voor de invoering van het Jeugddelinquentiedecreet. Een tweede blok vragen gaat dieper in op de praktijk van een herstelrechtelijk antwoord waarbij de scenario's verkend worden waarin er gekozen wordt voor een herstelrechtelijk aanbod, alsook de motieven om dit niet aan te bieden en het verdere verloop van het traject na uitvoering. Een derde deel gaat in op het algemene beslissingsproces tot een maatregel of sanctie, een vierde deel stelt een aantal vragen over de manier waarop de vrijwillige hulpverlening aan bod kan komen tijdens de afhandeling op niveau van de jeugdrechter en het eventuele verloop van de derde vorderingsgrond. Daarna volgt een peiling naar het aanbod van de jeugdpsychiatrische diensten. Ook deze vragenlijst wordt afgesloten met stellingen omtrent de ontwikkelingen binnen het Jeugddelinquentiedecreet om een zicht te krijgen op het draagvlak van die evoluties onder de jeugdrechters.

Vragen die relevant geacht worden voor meerdere respondentengroepen, zijn op gelijkvormige manier geformuleerd om de onderlinge vergelijkbaarheid te vergroten. De vraagstelling uit het vooronderzoek werd zo goed als mogelijk behouden, behalve wanneer bleek dat uit het vooronderzoek zelf of de testafname een andere formulering gewenst was. De vragenlijsten werden online ontwikkeld en afgenomen aan de hand van Qualtrics. Respondenten konden de vragenlijst pauzeren en nadien weer hervatten. Wanneer de vragenlijst niet beëindigd werd, werden de reeds ingevulde gegevens wel opgeslagen.

2.2.3 Vertrouwelijkheid

In de mail die rondgestuurd werd met de uitnodiging aan de verschillende groepen professionelen om deel te nemen aan de vragenlijst, alsook schriftelijk bij aanvang van de vragenlijst, werd toelichting gegeven over het doel van het onderzoek, de methodologie en de thema's die aan bod zouden komen. Hierin werd vermeld dat de vragenlijst op een anonieme manier ingevuld en verwerkt zou worden. Na de schriftelijke toelichting op de beginpagina en voor de eerste vraag in de vragenlijst werd een aankruisvakje opgenomen dat respondenten dienen aan te kruisen om duidelijk te maken dat men zich bewust is van het opzet en de werkwijze van de bevestiging. Aangezien de respondenten vrijwillig deelnemen, blijkt uit hun deelname hun uitdrukkelijke toestemming.

De respondenten dienden tijdens de beantwoording van de vragenlijst op geen enkele manier hun identiteit op te geven; ook achtergrondgegevens (zoals geslacht, leeftijdscategorie en beroep) werden op dergelijke algemene wijze gevraagd dat de anonimiteit gegarandeerd bleef. Op geen enkel moment

konden antwoorden die gegeven werden in de vragenlijst teruggekoppeld worden aan de desbetreffende persoon. Op het einde van de vragenlijst werd de deelnemers de mogelijkheid geboden om via een link hun contactgegevens achter te laten met het oog op een eventueel bijkomend interview (zie verder). Ze werden hiervoor doorverwezen naar een apart invulformulier, waardoor de gegevens onmogelijk te koppelen waren aan hun antwoorden op de vragenlijst.

2.2.4 Data-analyse

Na het afsluiten van de vragenlijsten werden de verzamelde antwoorden geëxporteerd naar Excel. Tijdens de *datacleaning* werd er een betekenisvolle *cut-off* bepaald (zie verder), werden de opmerkingen op het einde van de vragenlijst doorgenomen om na te gaan of deze betrekking hadden op eerder gegeven antwoorden en werden de *missings* per vraag bepaald (bijvoorbeeld 'geen mening', 'geen zicht op'). Vervolgens werd er per vraag een frequentietabel opgesteld en werd er aan de hand van beschrijvende statistiek geanalyseerd. Bij sommige vragen werden er verschillen naar bepaalde variabelen zoals regio, ervaring of leeftijd nagegaan en genoteerd indien relevant.

2.2.5 Beschrijving respons

2.2.5.1 Parketmedewerkers

De vragenlijst kon door de parketmedewerkers ingevuld worden van 28 februari tot 7 mei 2024; het duurde een ruime 13 minuten (mediaan) om de vragenlijst te doorlopen. In de afnameperiode werden 77 vragenlijsten voor meer dan 50% ingevuld, waaronder er slechts drie *niet* voor 100% ingevuld werden³². Al deze 77 vragenlijsten werden behouden voor de analyse. Er namen 68 vrouwen en 9 mannen deel, het antwoord 'X' werd door geen enkele parketmedewerker aangeduid. Gemiddeld hebben de deelnemers een leeftijd van 39.44 jaar (de mediaan is exact 39 jaar), waarbij de jongste 25 en de oudste 64 jaar is.

Er namen 45 parketmagistraten (parket en parket-generaal), 26 parketcriminologen en 6 parketjuristen deel, zoals zichtbaar in onderstaande tabel 2 waarin een overzicht gegeven wordt van het aantal respondenten per respondentengroep, verdeeld over de verschillende regio's.

---

³² De drie respondenten die de vragenlijst meer dan 50%, maar minder dan 100% invulden, haakten allen af aan het vragenblok rond herstelrechtelijk antwoord en delen geen gemeenschappelijke kenmerken zoals leeftijd, ervaring, opleiding. Twee van de drie respondenten komen wel uit dezelfde afdeling en startten het invullen van de vragenlijst ongeveer op hetzelfde tijdstip.

Tabel 2. Parketmedewerkers naar functie en regio

		Parket-			Parket-	TOTAAL
		magistraat	criminoloog	jurist	Generaal	
Antwerpen						
	Antwerpen	11	2	3	1	17
	Mechelen	1	2			3
	Turnhout	1	1			2
Halle-Vilvoorde						
	Halle-Vilvoorde	3	3	1		7
Leuven						
	Leuven	3	1			4
Limburg						
	Hasselt	1	2			3
	Tongeren	2				2
	Hasselt en Tongeren	2	5			7
Oost-Vlaanderen						
	Dendermonde	6	1	1		8
	Gent	6	4	1		11
	Oudenaarde	2				2
West-Vlaanderen						
	Brugge	4	2			6
	Ieper	1				1
	Kortrijk	1	2			3
	Ieper en Kortrijk		1			1
	Veurne					
TOTAAL		44	26	6	1	77

Wat betreft de parketmagistraten blijkt uit de personeelsgegevens die bevestigd werden tijdens de interviews (waarover later meer in hoofdstuk 2 punt 3) bij de parketten dat zij een responsgraad van bijna 64% bereiken. Buiten Veurne worden alle afdelingen vertegenwoordigd door de respondenten. De resultaten laten dus toe om betrouwbare uitspraken te doen over de visie en ervaring van de parketmagistraten.

Op basis van het meest actuele personeelsbestand van de parketcriminologen op het moment van afname die verkregen werd via de coördinatie van de parketcriminologen, zouden een 40-tal parketcriminologen 'jeugd en gezin' tewerkgesteld zijn geweest in Vlaanderen. Dit betekent dat ook bij hen ruim 65% deelnam. De parketcriminologen werken niet allemaal (even intensief of exclusief) binnen jeugddelictdossiers, deze medewerkers kunnen zich minder aangesproken hebben gevoeld voor het invullen van een vragenlijst over het jeugddelinquentierecht. Uit het overzicht lijkt het alsof er enkele kleine afdelingen niet vertegenwoordigd worden, maar uit de interviews bij de parketten blijkt dat: er in Oudenaarde geen parketcriminoloog werkzaam was binnen jeugddossiers op het moment van de vragenlijst; er in Ieper slechts één parketcriminoloog werkzaam was die gedeeld werd met Veurne; de parketcriminologen in Tongeren gedeeld worden met Hasselt. Ieder parket wordt in de vragenlijst dus vertegenwoordigd. De resultaten laten met andere woorden toe betrouwbare uitspraken te doen over de visie en ervaring van de parketcriminologen.

Tot slot werd de vragenlijst ook voorgelegd aan de parketjuristen; bij deze respondentengroep bedraagt de responsgraad 30% wanneer vergeleken wordt met de personeelsgegevens die bevestigd werden in de interviews. De juristen worden vaak ingeschakeld voor juridisch-technische zaken waardoor ze zich misschien minder aangesproken hebben gevoeld om de vragenlijst in te vullen. Zij werden ook niet rechtstreeks bereikt, enkel wanneer een parketmagistraat van de betreffende afdeling onze vraag doorgegeven heeft. Niet voor alle afdelingen waren er parketjuristen vertegenwoordigd als respondent, omdat een aantal afdelingen – zo bleek wederom uit de interviews – geen juristen in jeugdparquet

(kunnen) inschakelen. Dit laatste was het geval in Leuven, Limburg en een groot deel van West-Vlaanderen, wat zich ook vertaalt in het bovenstaand respondentenoverzicht. De resultaten laten dus ook voor de parketjuristen die ingeschakeld worden binnen jeugddelictdossiers toe om betrouwbare uitspraken te doen over hun visie en ervaring.

Als de responsgraad over alle parketmedewerkers heen wordt bekeken, bedraagt deze 53.5%, waaruit blijkt dat ruim de helft van alle parketmedewerkers die zich inlaten met jeugddelicten op het terrein de resultaten van de kwantitatieve bevraging mee bepalen.

De parketmedewerkers die hun visie en ervaring deelden via de vragenlijst worden grotendeels (n=43) gekenmerkt door meer dan 5 jaar ervaring; een tiende van de respondenten heeft zelfs meer dan 20 jaar ervaring (zie onderstaande tabel 3). De parketmagistraten worden meer vertegenwoordigd in de categorieën met meer jaren ervaring, terwijl het zwaartepunt van het aantal parketcriminologen en voornamelijk de parketjuristen in de categorieën met minder jaren ervaring wordt teruggevonden.

Tabel 3. Aantal jaar ervaring parketmedewerkers

aantal jaar ervaring	N
0-4 jaar	34
5-9 jaar	11
10-14 jaar	12
15-19 jaar	11
20 jaar of meer	9
TOTAAL	77

Van de 77 respondenten hebben er 63 de gespecialiseerde opleiding jeugdrecht (jeugd/familie/horen minderjarigen) van het Instituut voor gerechtelijke opleiding (IGO) gevolgd; zeven hebben deze opleiding niet gevolgd (waarvan een parketmagistraat met 0-4 jaar ervaring); de overige zeven waren nog in opleiding op het moment van het invullen van de vragenlijst.

2.2.5.2 HCA-medewerkers

De vragenlijst kon door de medewerkers van de HCA-diensten ingevuld worden van 6 februari 2024 tot 28 februari 2024. Het duurde een kleine 21 minuten (mediaan) om de vragenlijst te doorlopen. In de afnameperiode werden 105 vragenlijsten voor meer dan 50% ingevuld, waarvan er 8 *niet* voor 100% ingevuld werden³³.

De HCA-medewerkers die deelnamen aan de vragenlijst zijn voornamelijk vrouwelijk (72%), de andere 28% zijn mannelijk, het antwoord 'X' werd door geen enkele medewerker aangeduid. Gemiddeld hebben de deelnemers een leeftijd van 36.3 jaar (de mediaan is 34 jaar), waarbij de jongste 22 en de oudste 62 jaar is. Het aantal vragenlijsten dat over de interventies binnen iedere regio werd ingevuld, wordt weergegeven in volgende tabel 4.

³³ Twee respondenten vulden 90% in, vier respondenten haakten af bij de vraag naar het rangschikken van een aantal aspecten naar de mate van belang bij een leerproject en twee andere respondenten haakten op een meer willekeurig moment af.

Tabel 4. Aantal vragenlijsten naar regio

Regio	N	%
Antwerpen	26	24.8
Brugge	10	9.5
Brussel en Halle-Vilvoorde	9	8.6
Dendermonde	8	7.6
Gent	11	10.5
Ieper-Veurne	4	3.8
Kortrijk	7	6.7
Leuven	7	6.7
Limburg	11	10.5
Mechelen	6	5.7
Turnhout	6	5.7
TOTAAL	105	100

Er zouden op het moment van de afname van de vragenlijst een 130 HCA-medewerkers werkzaam zijn geweest binnen de bevroegde reacties of afhandelingsmogelijkheden, hiervan werd er dus 80.8% bereikt met de vragenlijst. De helft van de respondenten (53%) zijn eerder recent actief binnen een HCA-dienst, namelijk tot 4 jaar. De andere helft is 5 tot 9 jaar (16.2%), 10 tot 14 jaar (7.6%), 15-19 jaar (14.3%) en meer dan 20 jaar (8.6%) actief binnen een HCA-dienst.

Iedere medewerker kon aan het begin van de vragenlijst opgeven met welke reacties zij ervaring hebben (bemiddeling, hergo, leerproject, positief project en gemeenschapsdienst). Op basis hiervan kreeg de respondent bijkomende vragen over die specifieke reactie; dat konden er meerdere per respondent zijn. Op die manier werd er 41 keer een vragenreeks over bemiddeling ingevuld, 24 keer een vragenreeks over hergo, 65 keer een vragenreeks over het leerproject, 30 keer een vragenreeks over het positief project en 43 keer een vragenreeks over de gemeenschapsdienst.

Tabel 5. Aantal ingevulde vragenreeksen per reactie naar regio

Regio	Bemiddeling	Hergo	Leerproject	Positief project	Gemeenschapsdienst	TOTAAL
Antwerpen	8	6	14	6	8	42
Brugge	4	4	6	3	5	22
Brussel en Halle-Vilvoorde	5	3	4	4	4	20
Dendermonde	1	1	7	0	2	11
Gent	2	2	7	1	2	14
Ieper-Veurne	1	0	3	2	2	8
Kortrijk	2	1	5	2	7	17
Leuven	5	5	3	2	3	18
Limburg	5	1	7	4	4	21
Mechelen	6	0	5	3	3	17
Turnhout	2	1	4	3	3	13
TOTAAL	41	24	65	30	43	203

Bovenstaande tabel geeft *geen* beeld van het aantal reacties die in de praktijk uitgevoerd worden binnen iedere regio. In de resultaten zullen de antwoorden op de vragen over de verschillende reacties beschreven en onderling vergeleken worden.

2.2.5.3 Jeugdrechters

De vragenlijst kon door de jeugdrechters ingevuld worden van 16 februari tot en met 25 mei 2024. Opvallend is dat enkele respondenten de vragenlijst lang lieten openstaan tijdens het invullen (enkele uren tot zelfs enkele dagen). Wanneer deze buiten beschouwing gelaten worden, duurde het een ruime 18 minuten (mediaan) om de vragenlijst te doorlopen. In de afnameperiode werden vijftien vragenlijsten voor meer dan 50% ingevuld, waaronder er slechts twee *niet* voor 100% ingevuld werden. Deze vijftien

vragenlijsten werden behouden voor de analyse. Er namen twaalf vrouwen en drie mannen deel, het antwoord 'X' werd door geen enkele jeugdrechter aangeduid. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers ligt op 53.93 jaar (de mediaan ligt exact op 54 jaar), waarbij de jongste 40 en de oudste 65 jaar is.

Zoals zichtbaar in onderstaande tabel kennen de respondenten een verdeling over alle arrondissementen, met een overwicht van Antwerpen en Brussel en Halle-Vilvoorde. Verschillende afdelingen binnen de arrondissementen kennen evenwel geen respondenten.

Tabel 6. Jeugdrechters naar regio

Antwerpen	
Antwerpen	4
Mechelen	0
Turnhout	2
Brussel* en Halle-Vilvoorde	
Brussel en Halle-Vilvoorde	4**
Leuven	
Leuven	1
Limburg	
Hasselt	1
Tongeren	0
Oost-Vlaanderen	
Dendermonde	1
Gent	0
Oudenaarde	1
West-Vlaanderen	
Brugge	0
Ieper	0
Kortrijk	1
Veurne	0
TOTAAL	15

* De respondenten werden erop gewezen dat de vragen beantwoord moesten worden over de zaken die vallen onder het Vlaamse Jeugddelinquentedecreet, en dus de zaken gekoppeld aan Brussel buiten beschouwing gehouden mochten worden.

** Waarvan één jeugdrechter van de Jeugdkamer van het hof van beroep.

Op het moment van de afname van de vragenlijst zouden er een 55-tal jeugdrechters actief geweest zijn. Op basis hiervan is de responsgraad een kleine 30%, wat eerder beperkt is. De vragenlijst stond het langst open van alle vragenlijsten, er werden meerdere oproepen via verschillende kanalen verspreid. Er is niet echt een verklaring te bedenken voor de eerder lage responsgraad, behalve een gebrek aan tijd en een soort van gevoel van overbevraging of enquêtemoetheid onder de jeugdrechters. De resultaten over de visie en ervaring omtrent de praktijk van het Jeugddelinquentedecreet moeten dus omwille van de eerder lage responsgraad en afwezigheid van alle afdelingen met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het zou kunnen dat vooral de jeugdrechters die ofwel eerder positief, ofwel eerder negatief de noodzaak voelden om tijd te maken om de vragenlijst te doorlopen.

De jeugdrechters die hun visie en ervaring deelden via de vragenlijst worden grotendeels (zie ook volgende tabel 7) gekenmerkt door meer dan 10 jaar ervaring, waarbij vijf respondenten 10-14 jaar ervaring hebben en vier respondenten meer dan 20 jaar. Allen geven aan de opleiding jeugdrecht van het IGO te hebben gevolgd.

Tabel 7. Aantal jaar ervaring jeugdrechters

aantal jaar ervaring	N
0-4 jaar	2
5-9 jaar	3
10-14 jaar	5
15-19 jaar	1
20 jaar of meer	4
TOTAAL	15

3 Fase 3. Evaluatie van de geselecteerde doelstellingen kwalitatief

Naast het verzamelen en rapporteren van registratiegegevens en antwoorden op een kwantitatieve vragenlijst, werd in een kwalitatieve bevraging de werkwijze, verklaringen voor tendensen, beweegredenen, pijn- en verbeterpunten meer in de diepte bevraagd bij medewerkers van de Vlaamse jeugdparketten en de HCA-diensten; zij hebben beide immers een goed zicht op de dagelijkse praktijk van het jeugddelinquentierecht.

3.1 Selectie respondenten

Er werden individuele interviews afgenomen met parketmedewerkers. Hiervoor werd rechtstreeks contact genomen met de parketmagistraten na het verkrijgen van de actuele contactgegevens van de parketten-generaal. Uit het vooronderzoek bleek dat sommige parketten verkiezen om één of meer collega's te betrekken in het interview. De mogelijkheid tot zulk een collectief interview werd aangeboden en vond plaats afhankelijk van hun voorkeur. Alle Vlaamse jeugdparketten verleenden hun medewerking, wat zich vertaalde in dertien interviews: twaalf interviews over aparte afdelingen (Antwerpen, Mechelen, Turnhout, Dendermonde, Gent, Oudenaarde, Brugge, Ieper, Kortrijk, Veurne, Leuven en Halle-Vilvoorde) en één interview in een gerechtelijk arrondissement met twee afdelingen waarvoor een gezamenlijk parketbeleid wordt gehanteerd (Hasselt en Tongeren). Zeven interviews waren individueel, in de andere interviews werd er minstens één collega extra betrokken. Zo werd bijkomend de visie en ervaring van twee extra parketmagistraten en vijf parketcriminologen beluisterd. In totaal werden er dus over alle afdelingen twintig parketmedewerkers geïnterviewd. Opgemerkt moet worden dat de reikwijdte van de kennis en ervaring samenhangt met het aantal dienstjaren en dus over de afdelingen kan verschillen. Bovendien kan een deel beslissingsbevoegdheid liggen bij een niet bij het interview aanwezige medewerker. Dat kan betekenen dat de respondent eventueel minder zicht had op het exacte afhandelsbeleid van bepaalde (bijvoorbeeld minder zware) dossiers.

De HCA-medewerkers werden betrokken door middel van focusgroepen. Op het einde van de vragenlijst die rondgestuurd werd naar de medewerkers van de HCA-diensten, werd in de mogelijkheid voorzien om aan te geven dat men bereid was om deel te nemen aan een focusgroep ter verdieping en nuancering van de algemene resultaten (zie op het einde in de vragenlijst toegevoegd als bijlage 2).³⁴ Er meldden zich via de vragenlijst 21 geïnteresseerden aan. In combinatie met de regio waarin zij aangaven werkzaam te zijn, werden deze voor de praktische organisatie verdeeld over twee groepen. Aan een aantal personen met een zo groot mogelijke variatie aan regio's werd een afspraakplanner verspreid, waaruit bleek dat voor maximale betrokkenheid een verdeling over drie data noodzakelijk was. Hierdoor

³⁴ Ook voor de jeugdrechters werd deze optie voorzien voor moest er ruimte zijn voor een bijkomende verdieping, maar dit werd gezien de eerder lage respons (zie eerder), niet verder opgenomen binnen dit onderzoek.

werden de focusgroepen kleiner en werd er gekozen om ook de rest van de geïnteresseerden uit te nodigen voor de geselecteerde data; ook werd nog een gerichte oproep gelanceerd via de HCA-coördinatoren naar regio's die nog niet vertegenwoordigd waren. Uit deze laatste oproep kwam een bijkomende deelnemer naar boven. Door omstandigheden dunde de derde focusgroep tot op de dag van organisatie uit tot een individueel interview. Dit interview was de eerste in de reeks waardoor dat ideaal bleek voor een aftoetsen en verder verfijnen van de topiclijst. De twee andere focusgroepen werden elk afgenomen met vijf en zes deelnemers. Een verdeling over de verschillende regio's kan teruggevonden worden in onderstaand overzicht.

Tabel 8. Aantal deelnemers HCA-diensten

	Interview	Focusgroep 1	Focusgroep 2	Totaal
Antwerpen	-	2	1	3
Brugge	-	-	2	2
Halle-Vilvoorde	-	-	-	-
Dendermonde	-	-	-	-
Gent-Oudenaarde	-	-	1	1
Ieper-Veurne	-	-	1	1
Kortrijk	-	-	1	1
Leuven	-	-	-	-
Limburg	-	1	-	1
Mechelen	1	1	-	2
Turnhout	-	1	-	1
Totaal	1	5	6	12

3.2 Inhoud topiclijsten

De topics die bevestigd werden, werden ten eerste gebaseerd op de geselecteerde indicatoren uit de nulmeting samen met de resultaten uit de nulmeting wat betreft deze indicatoren bij de parketmagistraten en HCA-medewerkers. Dit laat een maximale vergelijkbaarheid toe. Ten tweede werd inspiratie gehaald uit de ruimere resultaten van de nulmeting voor alle respondentengroepen. Ten derde kon er tijdens de interviews worden ingegaan op de resultaten van de reeds afgenomen kwantitatieve vragenlijsten en de bijhorende bedenkingen die de stuurgroep van het evaluatieonderzoek hierbij formuleerden. Tot slot konden de resultaten van de interviews bij de parketmagistraten worden voorgelegd aan de HCA-medewerkers wat betreft de uitvoering van het herstelrechtelijk antwoord. De HCA-medewerkers werden immers als laatste in de kwalitatieve fase betrokken.

De topiclijst die gebruikt werd tijdens de interviews met de parketmedewerkers is opgenomen als bijlage 5. Bij wijze van inleiding wordt de interne personeelsbezetting bevestigd (aantal parketmagistraten, -criminologen en -juristen) die werkzaam zijn in jeugddelictdossiers. Hierbij is ook de bevoegdheidsverdeling en workflow tussen de verschillende functies kort besproken. In een eerste deel worden de afhandelingsmogelijkheden behandeld en dus ingegaan op de eerste onderzoeksvraag. Hierin komt het gebruik van alle reactiemogelijkheden aan bod, met vervolgens de focus op de nieuwe mogelijkheden verval van strafvordering onder voorwaarden en het positief project. Het eerste deel wordt afgesloten met vragen over de termijn van de voorbereidende rechtspleging. Het tweede deel probeert een antwoord te verkrijgen op de derde onderzoeksvraag over de mogelijkheden om een vlotte verbinding te realiseren tussen de jeugdhulp en de reactie op jeugddelicten. Hierbij is bevestigd hoe lopende hulpverlening in kaart gebracht wordt, hoe de nood aan (bijkomende) hulpverlening

opgespoord wordt, en hoe eventueel overgegaan wordt naar de inzet van de derde vorderingsgrond. Om het deel af te sluiten is ingegaan op de gescheiden plaatsing van jeugddelict- en VOS-jongeren. Het derde deel gaat in op de tweede onderzoeksvraag door na te gaan op welke manier het herstelgericht aanbod gerealiseerd wordt en welke plaats dit inneemt binnen het parketbeleid. Er is bevraagd wanneer en waarom een aanbod herstelbemiddeling gedaan wordt, hoe de uitvoering van de herstelbemiddeling loopt via de HCA-diensten en op welke manier ze met het resultaat rekening houden. Een afsluitend deel betreft de interne (binnen de afdeling) en externe (niveau ressort en Vlaanderen) afstemming van het besproken beleid. De interviews waren alle diepgaand van aard. Het kortste interview duurde 1 uur 20 minuten, het langste 2 uur 45 minuten, gemiddeld duurde een interview 1 uur 50 minuten.

De topiclijst die gebruikt werd tijdens de focusgroepen en het interview met de HCA-medewerkers is opgenomen als bijlage 6. Na een kort voorstellingsrondje wat betreft de regio en de afhandelingsmogelijkheden waarmee de deelnemers specifiek ervaring hebben, gaat de rest van de topiclijst in op de tweede onderzoeksvraag die de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod in kaart tracht te brengen. Hiervoor wordt in een eerste deel de theoretische invulling van herstel en herstelgericht werken besproken en de (on)mogelijkheid om dit in de praktijk toe te passen. In een tweede deel wordt ingegaan op de mogelijkheden of beperkingen van de reactiemogelijkheden die het parket oplegt in het licht van de concrete dossierkenmerken. In dat deel wordt kort stilgestaan bij de wisselwerking tussen vraag (parket) en aanbod (HCA-dienst) en de manier waarop de HCA-medewerkers omgaan met bijkomende hulpvragen die zij opmerken. Het derde deel gaat over de praktische uitvoering waarin de opstart, maar ook de communicatie en samenwerking met de parketmedewerkers verloopt. Tot slot gaat het vierde deel in op de uitkomst van het traject en het verdere verloop van het dossier waar ze al dan niet een zicht op hebben. Het interview duurde 1 uur 16 minuten, de focusgroepen namen elk ongeveer 2 uur in beslag.

3.3 Vertrouwelijkheid

Naast de schriftelijke toelichting die gegeven werd bij de contactname, werden voor de aanvang van het interview of de focusgroep het doel van het onderzoek, de methodologie en de thema's die aan bod zouden komen herhaald. Zowel bij de uitnodiging als op voorhand werd toegelicht waarom het gesprek opgenomen wordt en na geanonimiseerde transcriptie verwijderd zou worden. Bij de start van een interview of focusgroep werd aan iedere respondent eerst een mondelinge toelichting gegeven, waarna hen een actieve geïnformeerde toestemming werd voorgelegd om schriftelijk te ondertekenen (deze werd tevens op voorhand aan de deelnemers bezorgd zodat ze deze rustig konden doornemen). Op die manier stemden de deelnemers met volledige kennis in met de verwachtingen, de vrijwillige deelname en de anonimiteit en waren ze op de hoogte van de contactgegevens van het onderzoeksteam. Een voorbeeld van schriftelijke geïnformeerde toestemming voor de interviews en focusgroepen is toegevoegd als bijlage 4.

3.4 Data-analyse

De audio-opnames van de interviews en focusgroepen werden door de onderzoeker zelf getranscribeerd vooraleer over te gaan tot de analyse. Namen, functies en andere informatie die gekoppeld kan worden aan specifieke personen werden gepseudonimiseerd. Na transcriptie werd de opname verwijderd. Directe persoonsgegevens werden vervangen door een code R (van 'respondent') eventueel gevolgd door een cijfer bij meerdere respondenten aanwezig in een interview of focusgroep.

Er werd bij de verwerking enkel nota gemaakt van welke informatie verkregen is van welke afdeling/regio, voor zover dit nodig is om de verschillen in beleid en werkwijze van de verscheidene afdelingen in beeld te brengen. Dit is noodzakelijk opdat er in het beleid rekening gehouden kan worden met regionale verschillen. De transcripts dienden als basis voor de verdere analyse, die werd uitgevoerd met NVivo wat betreft het open coderen. Per code werd een rapport getrokken waarin er gekozen werd om de details verder handmatig te analyseren. De codes werden *top-down* bepaald door de indicatoren, maar ontstonden ook *bottom-up* uit de data. Zo is er in de analyse ook ruimte voor ruimere of specifiekere context en betekenisvolle details die in de uitgebreide data naar voor kwamen.

4 Fase 4. Bevindingen en aanbevelingen

In de vierde fase werden de resultaten uit de verschillende dataverzamelingmethodes gebundeld naar de hoofdonderzoeksvragen en in verband gebracht met de resultaten van de nulmeting uit het vooronderzoek. Op basis van de weergave van de verschillende perspectieven binnen de resultaten ontstaat een zicht op de doelbereiking van de geselecteerde doelstellingen en verklaringen waarom de doelstellingen (nog) niet (ten volle) gerealiseerd zijn. Hieruit komen tevens de pijn- en verbeterpunten naar voor die als inspiratie dienden voor de aanbevelingen. De aanbevelingen worden geformuleerd aangaande de bijsturing van de implementatie van het decreet, alsook aangaande de volgende evaluatiecyclus.

Zowel de bevindingen als aanbevelingen werden in de laatste fase van de huidige evaluatie voorgelegd aan de leden van de stuurgroep ter verrijking, nuancering en eventuele bijsturing.

Hoofdstuk 3

Resultaten

1 Inleiding

Dit hoofdstuk brengt de registratiecijfers en de resultaten uit de kwantitatieve en kwalitatieve fase samen om een beeld te krijgen over de stand van zaken op de doelstellingen. De resultaten worden weergegeven zonder enige interpretatie van de onderzoekers en de bron van de gegevens wordt steeds duidelijk uit de tekst.

De verzamelde gegevens worden gestructureerd naar de doelstellingen en de bijhorende geselecteerde indicatoren die de basis vormden van de dataverzameling, maar gaan ruimer dan enkel de indicatoren wanneer er meer informatie over de context binnen een bepaalde doelstelling voorhanden is.

Wat betreft de kwantitatieve gegevens uit de vragenlijsten is ervoor gekozen om te rapporteren aan de hand van absolute aantallen, gezien het klein aantal respondenten. Wat betreft de kwalitatieve gegevens wordt ervan uitgegaan dat in de interviews en focusgroepen voornamelijk het beleid van het parket of de dienst wordt vermeld. Toch is niet te vermijden dat in een interview of focusgroep individuele uitspraken worden gedaan. Hiermee werd in de mate van het mogelijke rekening gehouden in de analyse. Specifiek voor de parketten worden de respondenten en parketafdelingen enkel op een geanonimiseerde manier vermeld wanneer het gaat om het beleid of de praktijk van een afdeling. De citaten van individuele medewerkers worden letterlijk en dus in spreektaal overgenomen ter illustratie van bepaalde vaststellingen. Tot slot willen we erop wijzen dat de kwalitatieve dataverzameling de beperking in zich draagt dat de data aan de hand van een zekere structuur verzameld werd, maar dat het *niet* vermelden van een fenomeen of uitzondering niet geïnterpreteerd mag worden als een afwezigheid daarvan binnen de praktijk van die afdeling of dienst.

In wat volgt wordt de stand van zaken op de drie onderzochte doelstellingen van het decreet vanuit de verzamelde data gebundeld in drie onderdelen: een snel antwoord op jeugddelinquentie; herstelrechtelijk en herstelgericht antwoord op jeugddelinquentie; een onderscheid tussen de antwoorden op jeugddelicten en jeugdhulpverlening. Elk deel eindigt met (tussen)conclusie en aanbevelingen. Daarop volgt een kort deel met meer algemene aanbevelingen. In een laatste deel van dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de antwoorden op de stellingen die de visie weerspiegelen van de betrokken actoren over de nieuwe (ruimere) ontwikkelingen van het decreet.

2 Snel reageren

Het decreet heeft voor ogen dat er een snel antwoord wordt gegeven op een jeugddelict, waarbij de jongere tijdig op zijn verantwoordelijkheid wordt gewezen. De vraag is dus (1) in welke mate er een verandering op te merken is in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict.³⁵ De afhandelingsmogelijkheden van het OM zijn uitgebreid om zo snel mogelijk te kunnen reageren. Er wordt ook nagegaan (2) in welke mate er door de Vlaamse jeugdparketten gebruik wordt gemaakt van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (voorwaarden en positief project).³⁶ Tot slot zou de duur van de verschillende fasen van het traject begrensd moeten zijn. Specifiek voor de voorlopige rechtspleging wordt nagegaan (3) in welke mate er een verandering is in de termijn van de voorbereidende rechtspleging.³⁷

Tabel 9. Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 1 met deelonderzoeksvragen

	kwantitatief			kwalitatief		
	registratie	vragenlijst			interview	focusgroep
		OM	HCA	JR	OM	HCA
(A) In welke mate geven ze uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om snel te reageren?						
(A.1.) In welke mate is er een verandering op te merken in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict?		x			x	
(A.2.) In welke mate wordt er door de Vlaamse jeugdparketten gebruik gemaakt van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (voorwaarden en positief project)?	x	x			x	x
(A.3.) In welke mate is er een verandering in de termijn van de voorlopige rechtspleging?			x	x		
(A.4.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het snel reageren?		x				

2.1 Reactiesnelheid tussen plegen delict en antwoord

Het Jeugddelinquentiedecreet heeft met de invoering van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden tot doel om sneller op een delict te reageren. De decreetgever lijkt op basis van de kwantitatieve bevraging bij de parketmedewerkers in zijn opzet geslaagd te zijn (zie ook figuur 2): 44 van hen gaan akkoord en elf parketmedewerkers zelfs helemaal akkoord met de uitspraak dat er door de nieuwe afhandelingsmogelijkheden van het parket in het algemeen sneller op een delict gereageerd kan worden. Slechts vier parketmedewerkers gaan hiermee niet akkoord en dertien zijn het hiermee eens noch oneens. Vijf parketmedewerkers geven aan geen zicht te hebben op de evolutie. Dat zijn telkens parketmedewerkers die aangaven 0-4 jaar ervaring te hebben en hierover vermoedelijk moeilijker een beeld kunnen vormen.

³⁵ **Indicator H.1.1.1.** De tijd tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict is verkort.

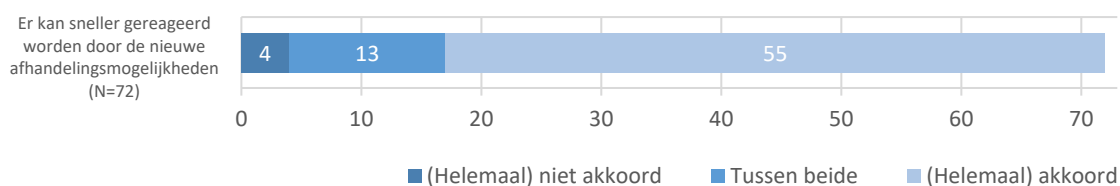
³⁶ **Indicator H.1.2.1.** Het OM maakt gebruik van zijn afhandelingsmogelijkheden om zo snel mogelijk te reageren.

³⁷ **Indicator H.1.3.2.** De gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging is verkort.

Indicator H.1.3.4. Er wordt slechts uitzonderlijk gebruik gemaakt van het verlengen van de voorbereidende rechtspleging.

Figuur 2. Er kan sneller gereageerd worden door de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (vragenlijst parketmedewerkers)

Of het in de praktijk daadwerkelijk sneller verloopt, daarover zijn de parketmagistraten in de interviews voorzichtiger. Het is vooral in de dossiers die reeds volledig zijn wanneer ze binnenkomen bij het parket (dossiers heterdaad, beperkte dossiers waarin de nodige verhoren reeds gebeuren, de feiten duidelijk zijn of niet ontkend worden ...) dat er sneller gehandeld kan worden door de uitgebreide afhandelingsmogelijkheden bij het parket, daar waar vroeger de jeugdrechter gevorderd werd en er een langere doorlooptijd was vooraleer er een reactie kwam.

Respondenten uit zeven afdelingen (A, B, D, F, H, J en M³⁸) halen spontaan aan dat ze de kans om die specifieke dossiers efficiënt versneld af te handelen, meer actief (willen) benutten. Dit bijvoorbeeld door procedures in te bouwen waardoor er minstens op het moment dat de jongere bij de politie is een datum mee te geven waarop hij op gesprek verwacht wordt, of door de jongere meteen voor te leiden bij de magistraat. In beide gevallen kan de jongere snel verschijnen voor een gesprek met de parketcriminoloog, waaraan dan een beslissing gekoppeld kan worden. Meer doorgedreven doet één afdeling dit via schermgesprekken waarbij zij op de hoogte zijn wanneer de jongere verhoord zal worden, het dossier reeds voorbereid wordt door de parketcriminoloog die op de dag van het verhoor wacht op het verslag van de politie en de jongere (met advocaat) meteen digitaal ontmoet en de reactie aan hem of haar meedeelt. Een voorwaarde om deze procedures in te bouwen en afspraken te maken met de politie is dat de criminologen hiervoor de ruimte hebben; zij spelen volgens de respondenten over het algemeen een belangrijke rol in de snelheid waarmee gereageerd kan worden.

Duidelijk is dat er zeker niet in alle dossiers sneller gereageerd kan worden. Er worden in de interviews voornamelijk factoren benoemd die de snelheid belemmeren en grotendeels samenhangen met de capaciteit van politie en parket. Bij het parket is personeelsuitval van magistraten, criminologen of administratie zonder vervangingen een veelgenoemd probleem, maar ook een tekort in de voorziene theoretische personeelsbezetting bepaalt dat de toestroom van dossiers systematisch niet gevolgd kan worden. Acht afdelingen (A, B, E, F, C, K, L en M) geven aan dat dossiers hierdoor letterlijk in de kast blijven liggen; een aantal geven meteen mee dat het uitblijven van een maatschappelijke reactie zeker bij snel ontwikkelende minderjarigen niet gewenst is. Doorheen de verhalen van de parketmagistraten blijkt dat ze een enorm effect voelen wanneer er een bijkomende werkracht aan het team wordt toegevoegd. In meer complexe dossiers waar de verdachte ontkent en de feiten niet meteen duidelijk zijn, zijn er onderzoeksdaeden nodig om voldoende bewijsmateriaal te verzamelen vooraleer een beslissing genomen kan worden. Dan is het parket afhankelijk van de politiediensten en moeten die vaak expliciet de opdracht krijgen. Niettegenstaande er positieve samenwerkingen benoemd worden (vooral wanneer er een aparte jeugd-unit bestaat binnen de politiezone), wordt opgemerkt dat de prioriteiten

³⁸ Iedere afdeling kreeg een random letter toegewezen en worden doorheen de hele resultatensectie aangehouden, de afdeling Hasselt en Tongeren wordt steeds als één afdeling beschouwd in de telling en kreeg dus eveneens één letter toegewezen.

van de politie vaak niet overeenstemmen met die van het parket. Het blijkt moeilijk om de interne organisatie van de politie mee te bepalen, zoals volgend citaat ook aangeeft:

“Wat wij belangrijk vinden om snel te kunnen reageren op de jongere, is in het gros van alles wat de politie behandelt peanuts hé, voor hen is dat niet dringend. Dus we kunnen ook niet op alles met minderjarigen zeggen van ‘het is hier acuut en dringend’, dat gaat niet” – parketmagistraat E1

Het uitvoeren van de opdrachten zelf vergt volgens de parketmedewerkers de nodige tijd bij de politie. Dossiers met meerdere verdachten, meerdere getuigen, een combinatie met meerderjarige verdachten en verhoren waarbij de advocaat aanwezig moet zijn³⁹ worden het vaakst genoemd als tijdrovend. De capaciteit van de politie is hierop volgens de parketmagistraten niet afgestemd. Voor Halle-Vilvoorde speelt bovendien de specificiteit in de rand rond Brussel: zij worden geconfronteerd met de problematieken van de grootstad, maar de capaciteit en middelen van politie (en justitie) zijn hiermee niet in verhouding. De politiediensten worden belemmerd om de opdrachten voldoende snel uit te voeren opdat het parket tegemoet kan komen aan de doelstelling van een snelle reactie. Het decreet heeft op de problemen die zich situeren in de politionele fase, op geen manier bijgedragen, concluderen twee parketmagistraten.

“Er zijn niet plots meer mensen en middelen. [...] Uiteindelijk blijven dat wel dezelfde instanties en mensen die dat moeten doen.” – parketmagistraat H2

De wisselwerking tussen de vertragingen bij zowel parket als de politiediensten wordt goed weergegeven in volgende quote:

“Als er een aanvankelijk pv wordt opgesteld door de politie, dat duurt dan soms al twee maanden vooraleer dat dat bij ons op de bureau ligt, wij behandelen naargelang ze bij ons op datum worden gelegd in de kasten, dus dan gaat er soms ook nog wel een maand overheen vooraleer een jeugddelict behandeld wordt, dan heb je al drie maanden na de feiten... dan moet de minderjarige nog verhoord worden, dan gaat dat dossier terug naar politie... dan zit je een half jaar na de feiten eer je een beslissing gaat nemen, wat al heel lang is voor een minderjarige.” – parketcriminoloog F2

Het decreet schrijft voor om niet enkel snel, maar ook een gepast antwoord te bieden. Een snel antwoord zou volgens de parketmedewerkers een gepast antwoord in de weg kunnen staan en omgekeerd. Daarom werd kwantitatief bevraagd waaraan de voorkeur gegeven wordt. Zoals zichtbaar in tabel 10 blijkt dat het merendeel van de parketmedewerkers meent dat er gekozen wordt voor de meest *gepaste* afhandelingswijze boven de meest *snelle* (33/77 respondenten). Ook wanneer de parketmedewerkers kiezen voor een combinatie tussen snel en gepast, primeert opnieuw de gepastheid (30/77 respondenten). Verder kiezen ze minstens voor een combinatie waar noch de gepastheid, noch

---

³⁹ Een minderjarige kan geen afstand doen van het recht op bijstand van een advocaat (art. 47bis Sv.). Een verhoor van een minderjarige vergt dus organisatorisch veel werk voor de politie. Hieraan worden twee neveneffecten gekoppeld door een respondent: enerzijds heeft de verplichte aanwezigheid van de advocaat het voordeel dat er minder jongeren ontkennen, omdat de advocaat de jongere mee aanspreekt op zijn verantwoordelijkheid. Anderzijds zou de politie hierdoor minder snel automatisch verhoren en moet het parket vaker de opdracht geven om alsnog te verhoren wanneer zij van mening zijn dat een parketafhandeling mogelijk is. Dit maakt dat er meer tijd verloren gaat.

de snelheid moet inboeten (13/77 respondenten). De snelheid staat voor slechts één bevraagde parketmedewerker op de eerste plaats.

Tabel 10. Afweging gepastheid vs. snelheid bij keuze afhandeling (vragenlijst parketmedewerkers)

	N
De meest gepaste afhandelingswijze	33
De snelheid van de afhandelingswijze	0
Een combinatie van beide, waarbij de gepastheid primeert	30
Een combinatie van beide, waarbij de snelheid primeert	1
Een combinatie van beide, waarbij noch de snelheid, noch de gepastheid moet inboeten	13
TOTAAL	77

2.2 Gebruik van de (nieuwe) afhandelingsmogelijkheden

2.2.1 Algemeen beslissingsbeleid

Uit de interviews blijkt dat wie de beslissing neemt over de reactie en de manier waarop de beslissing genomen wordt, verschilt naargelang de afdeling. De afdelingen kunnen op een continuüm gezet worden waarbij in de praktijk vele tussenvormen mogelijk zijn.

Aan de ene kant staan afdelingen waar de magistraten zelf alle jeugddelictdossiers volledig opvolgen en enkel de uitvoering of opvolging van de beslissing overlaten aan de parketcriminologen. Dat lijkt samen te hangen met de eerder kleine afdelingen met 1 VTE (of minder) parketcriminoloog, of waar de parketcriminologen nog niet voldoende ervaring hebben. In het midden van het continuüm bevinden zich de afdelingen waar de parketcriminologen adviseren en een beslissing voorstellen, en deze voorgelegd worden aan en goedgekeurd worden door de parketmagistraat of jurist. Overleg staat hierbij centraal in de beslissing. Aan de andere kant van het continuüm komen de jeugddelictdossiers binnen via de parketcriminologen, die inschatten of het een mogelijke afhandeling op niveau van het parket betreft om ze zelf af te handelen en enkel de zwaardere dossiers doorgeven aan de parketmagistraten. De parketcriminologen kunnen beslissingen nemen in de dossiers die zij zelf afhandelen, en beschikken soms over een handtekeningbevoegdheid. Wanneer het over minder standaarddossiers gaat, wordt er overleg gepleegd met de magistraat. Deze kant van het continuüm lijkt een samenhang te vertonen met het beschikken over meer parketcriminologen die samen een team kunnen vormen en reeds meer ervaring hebben.

Gemeenschappelijk over de afdelingen is de inhoudelijke verdeling qua dossiers. De parketmagistraten nemen vooral taken op in dossiers waarin duidelijk een jeugdrechter nodig is, reeds een jeugdrechter betrokken is of specifiek zwaardere zedenfeiten en geweldsdelicten. Dat zijn vaak ook dossiers die rechtstreeks binnenkomen van de politie of tijdens de permanentiediensten. De parketcriminoloog krijgt minstens beslissingsbevoegdheid in de VOS-dossiers waarin de contacten met de hulpverlening en de gemandateerde voorzieningen belangrijk zijn. Ook de uitvoering en opvolging van de afhandelingsmogelijkheden bij lichtere jeugddelictdossiers behoort standaard tot hun takenpakket.

Volgens de respondenten in de interviews wordt de manier van beslissen in individuele (complexere) casussen tussen de parketmagistraten binnen dezelfde afdeling afgetoetst. Een aantal magistraten spreekt van een systematisch overleg om het beslissingsbeleid over casussen heen af te stemmen. De parketcriminologen stemmen eveneens onderling af, koppelen terug naar de magistraten waaraan ze eventueel zijn toegewezen en zorgen daardoor niet alleen voor eenvormigheid onder de criminologen, maar ook onder de magistraten. Daarnaast vernoemen twee grotere afdelingen een geschreven afhandelingstandaard, waarbij meteen vermeld wordt dat enerzijds iedere magistraat zijn eigen

beslissingsrecht heeft en anderzijds alle dossiers een individuele beslissing behoeven naargelang de noden van de verdachte en context. Een afhandelingsstandaard mag daarom het beslissingsbeleid niet tot in detail vastleggen.

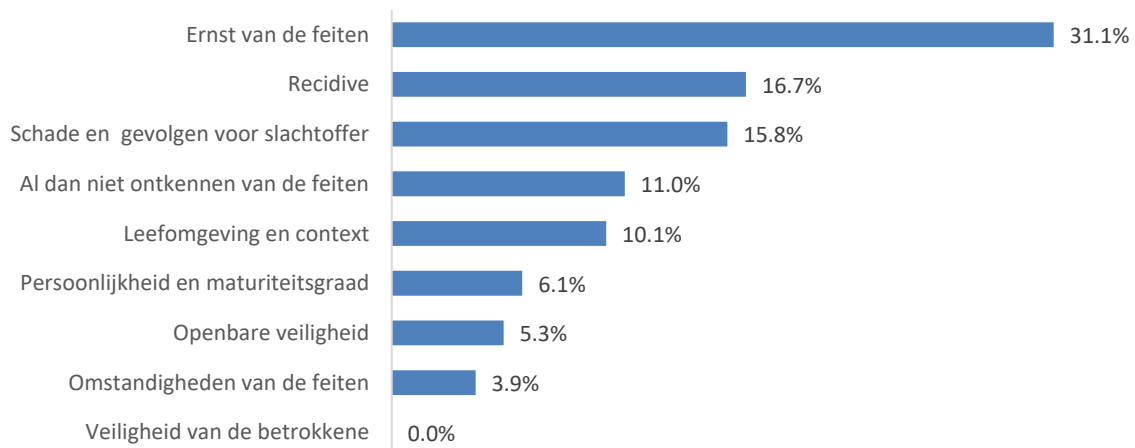
“Parketcriminoloog H1: ik denk alles wat erin staat, dat we dat ook toepassen, ongeveer, met de nodige nuance en eigenwijsheid ... Parketmagistraat H1: ik vind het wel fijn om een beetje ruimte te hebben voor creativiteit binnen de lijnen, dat vind ik wel fijn. Elke minderjarige is anders.” – parketcriminoloog H1 en parketmagistraat H1.

2.2.2 Beslissingsfactoren

Er werd aan de parketmagistraten, -criminologen en -juristen gevraagd om in de vragenlijst maximum drie factoren aan te duiden waarmee door hen binnen een individueel dossier doorgaans rekening gehouden wordt om de afhandelingswijze te bepalen. Vijvenzeventig parketmedewerkers kozen drie factoren, één respondent koos twee factoren en één respondent koos slechts één factor. Er werd dus 228 keer een factor aangeduid die een plaats krijgt in de top drie, de verdeling hiervan wordt in onderstaande figuur 3 weergegeven.

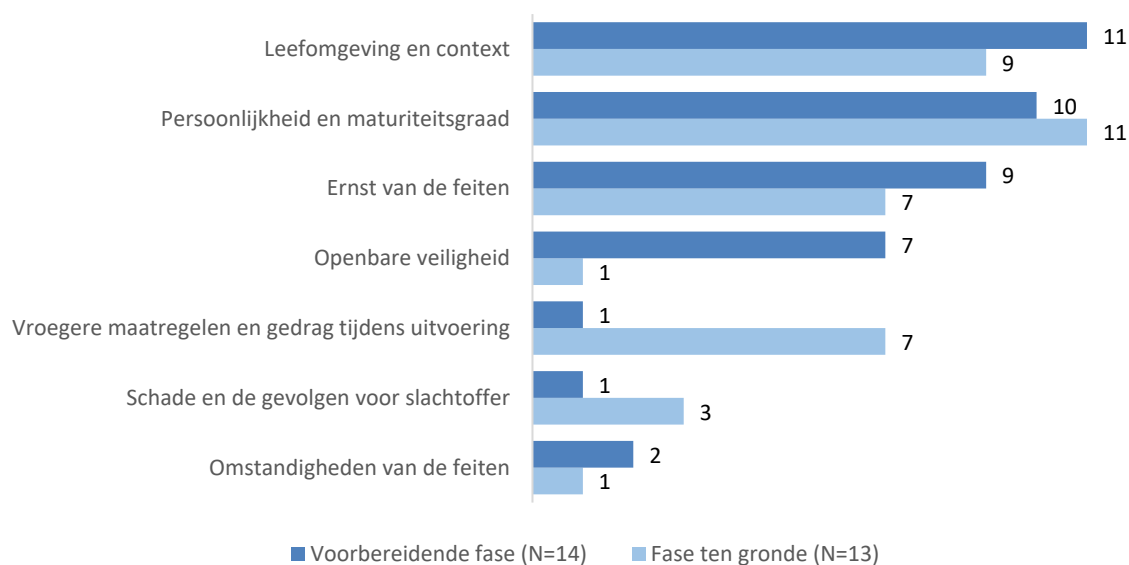
Uit deze voorstelling blijkt dat de ernst van de feiten door 71 van de 77 parketmedewerkers in de top drie staat, en dus bijna standaard mee in rekening genomen wordt. Daarna is recidive en de schade en de gevolgen voor het slachtoffer het meest doorslaggevend in de keuze. Vervolgens wordt er rekening gehouden met het al dan niet ontkennen van de feiten, de leefomgeving en de context en de omstandigheden van de feiten. De veiligheid van de betrokkene werd door geen enkele parketmedewerker aangeduid als element dat sterk doorweegt in de beslissing.

Figuur 3. Factoren die het sterkst doorwegen bij de keuze van afhandelingswijze (vragenlijst parketmedewerkers) (maximum drie antwoorden per respondent, N=77)

Ter vergelijking: in de kwantitatieve bevraging van de jeugdrechters werd een gelijkaardige vraag gesteld. In onderstaande figuur 4 worden de factoren weergegeven die voor de jeugdrechters het sterkst doorwegen bij het nemen van een beslissing over een maatregel in de voorbereidende rechtspleging en de fase ten gronde. De jeugdrechters konden drie factoren aanduiden, de aantallen in onderstaande figuur geven weer hoe vaak een bepaalde factor verscheen in de top drie van de respondenten.

Figuur 4. Drie factoren die het sterkst doorwegen bij het nemen van een beslissing over een maatregel in de voorbereidende rechtspleging en de rechtspleging ten gronde (vragenlijst jeugdrechtshouders)

Zowel in de voorbereidende rechtspleging als de fase ten gronde komen de leefomgeving en de context van de betrokkene en de persoonlijkheid en maturiteitsgraad van de betrokkene naar boven als de meest doorslaggevende factoren, terwijl die op het niveau van het parket niet in de top drie voorkomen.

In beide fasen staat de ernst van de feiten op de derde, maar gedeelde plaats. In de voorbereidende fase wordt dit gedeeld met de openbare veiligheid, in de fase ten gronde wordt dit gedeeld met de vroegere maatregelen die ten aanzien van de betrokkene werden genomen, en zijn gedrag gedurende de uitvoering ervan. Beide factoren komen in de andere fase telkens slechts één keer naar boven als belangrijke factor.

Net als bij de kwantitatieve bevraging van de parketmedewerkers blijkt ook uit de parketinterviews de ernst van de feiten op dat niveau de belangrijkste afweging. Het grote voordeel aan het decreet is volgens de respondenten dat de afhandelingsmogelijkheden het toelaten om naast het gepleegde feit rekening te houden met het profiel van de jongere en voornamelijk dat telkens de reactie gepast opgeschaald kan worden bij een nieuw feit (en dus recidive). De mogelijkheid tot een trapsgewijze individuele aanpak wordt door alle afdelingen gewaardeerd en naar hun zeggen ook benut.

“Een eerste zal wel nog altijd geseponneerd worden als het niet te ernstig is omdat je er ook vanuit gaat dat een politieoptreden toch een effect zou moeten hebben. Maar bij een volgende ga je je al de vraag stellen als dat weer een licht feitje is van 'oei, zouden we die niet een keer een brief gaan sturen?' en zo kan je die ladder, die er nu is gemaakt, opgaan en hopen dat bij elke schakel er een aantal uitvallen. [...] Ik ben zeker dat je bij elke schakel door onze tussenkomst, of dat nu een brief of een gesprek is, dat je daar ook een aantal jongeren kunt tegenhouden.” – parketcriminoloog H1

“Enerzijds zit je met een feit en anderzijds zit je met een minderjarige en het decreet vraagt om die hele context mee in rekening te brengen. Dat is juist het moeilijke en complexe aan een jeugdossier: dat je niet enkel naar het feit moet kijken, maar naar alles daarrond. Mee in rekening, en dat doen we elke keer opnieuw.” – parketmagistraat L1

Niet alleen de feiten en de jongeren bepalen de keuze. Een respondent geeft aan dat wanneer een feit binnenkomt, er inderdaad gekeken wordt naar de ernst en het profiel van de jongeren voor een gepast antwoord, maar dat er door capaciteitsproblemen soms gegrepen wordt naar een minder strenge afhandeling. Een andere respondent maakt duidelijk dat de inzet van middelen afgezet wordt tegenover het te verwachten effect bij een bepaald profiel van jongeren om een beslissing te nemen.

“En ik denk dat dat het type van jongere is dat je een waarschuwingsbrief stuurt en dat je al die andere, ga je dat ja... anders moet je uw postzegel niet verdoen, je weet dat dat niet gaat helpen.”
– parketmagistraat H2

In wat volgt zal het beleid en de belemmeringen van iedere afhandelingsmogelijkheid meer in detail worden besproken.

2.2.3 Beslissingsbeleid per afhandelingsmodaliteit

Het lijstje met afhandelingsmogelijkheden van het parket werd door het decreet uitgebreid. Hier wordt per mogelijkheid bekeken in welke mate en wanneer er (niet) voor een bepaalde afhandelingsmogelijkheid wordt gekozen. Het aanbod herstelbemiddeling en de doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening worden besproken in de resultaten die ingaan op het herstelrechtelijk en herstelgericht reageren en de verbinding met de jeugdhulp.

2.2.3.1 Seponering, inclusief waarschuwingsbrief en herinnering aan de wet

De parketmedewerkers geven in de interviews aan dat seponering (afhandeling zonder strafvervolging) de eerste reactie is in alle afdelingen wanneer het over kleinere feiten gaat, zo blijkt uit de verschillende dossiers die beschreven worden waarbij er beslist wordt tot een technisch- of opportuniteitssepo. Wanneer er het gevoel is dat er wél een signaal gegeven moet worden, namelijk bij minder kleine feiten of in het geval van recidive, wordt de waarschuwingsbrief ingezet. Twee respondenten vinden het belangrijk dat reeds op dat niveau bewust gewacht wordt op het juiste moment om het gewenste effect te bekomen, en raden aan om deze optie dus niet te vroeg in te zetten.

“We moeten ook niet met een olifant op een mug schieten, dus de waarschuwing moet op de juiste moment ingezet worden, we durven die standaardbrief bijvoorbeeld ook nog te wijzigen door daar persoonlijke boodschappen aan toe te voegen om dat toch wat meer body te geven.”
– parketmagistraat B1

Het gebruik van de waarschuwingsoproeping of ‘herinnering aan de wet’ (hierna: HAW) is uiteenlopend: een deel afdelingen geeft aan dit vaak in te zetten, vier afdelingen (C, M, J en K) geven expliciet aan dit minder (zelf) te gebruiken in vergelijking tot de rest van de reacties op dat niveau. Redenen daarvoor zijn vooral te wijten aan de beperkte tijd en middelen om de gesprekken te organiseren. Een parketafdeling (M) zegt dat de capaciteit om de jongere op te roepen en spreken dan beter ingezet kan worden voor het opleggen van voorwaarden of positief project. Een andere afdeling (K) kiest technisch gezien wel voor een HAW als afhandelingsmodaliteit, maar laat de gesprekken uitvoeren door de politie. Een derde afdeling (J) geeft aan dat de HAW interessant is om in te zetten wanneer het gevoel is dat er een achterliggende problematiek speelt en er naar aanleiding van zo’n gesprek misschien stappen gezet kunnen worden richting de hulpverlening.

Een respondent maakt de bedenking dat het op dit niveau niet om vorderingswaardige feiten gaat, wat maakt dat wanneer er geen reactie komt op een oproeping voor een HAW, men genoodzaakt is om opnieuw een waarschuwingsbrief te versturen.

2.2.3.2 Verval van strafvordering na uitvoering voorwaarden

De voorwaarden die kunnen worden opgelegd en bij uitvoering leiden tot het verval van strafvordering, zijn volgens artikel 11, § 1 van het Jeugddelinquentiedecreet:

1. het plaatsverbod;
2. het contactverbod;
3. het volgen van een schoolse of professionele vorming of opleiding;
4. het volgen van een leerproject van ten hoogste dertig uur;
5. zich onderwerpen aan de richtlijnen van een ambulante centrum voor geestelijke gezondheidszorg, voor seksuele opvoeding of een centrum voor de behandeling van alcohol- of drugsverslaving van ten hoogste dertig uur;
6. zich aanmelden bij een door de gemeenschap georganiseerde dienst van hulpverlening;
7. de deelname aan een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie voor de minderjarige en zijn gezin.

Plaatsverbod en contactverbod

Er werd in de interviews gevraagd om de verschillende voorwaarden en hun toepassing toe te lichten. Opvallend was dat bijna alle afdelingen zich in hun antwoord concentreerden op het leerproject. Wanneer expliciet gevraagd werd naar de toepassing van de andere mogelijkheden, kwam vooral contactverbod en/of plaatsverbod ter sprake, soms in combinatie met het leerproject.

Een gespecialiseerd centrum, hulpverlening of schoolse/professionele vorming

De mogelijkheid van inschakeling van 'hulpverlening' – voorzieningen voor geestelijke gezondheid, seksuele opvoeding, alcohol- of drugsverslaving, andere hulpverleningsdiensten – wordt door de band duidelijk minder gebruikt.⁴⁰ Enkele afdelingen spreken van een investering van tijd en energie in het opzoeken en aanspreken van partners, maar met wisselend succes. Er zijn afdelingen waarbij succesvolle samenwerkingen konden ontstaan met als resultaat dat deze voorwaarden dus ook gebruikt worden. Vaak wordt drughulpverlening vermeld als voorbeeld. De tijdsinvestering om deze samenwerkingen op poten te zetten wordt duidelijk in volgend citaat:

“We hadden toen nog maar één criminologe, maar ik heb die toen wel op pad gestuurd naar elke organisatie waarvan dat ik ook maar van ergens kende, die naam doorgegeven en gezegd van ‘afpraak maken en kijken wat we kunnen doen’. En dat is een hele tijd een doelstelling van haar geweest: partners zoeken in het kader van het Jeugddelinquentiedecreet en op teamoverleg komen zeggen of je nog iemand gevonden hebt of niet. Dat is heel tijdsintensief, maar leverde wel heel solide partnerschappen op.” – parketmagistraat B1

Bij de afdelingen waar uit de verkenning niet veel tot geen opties naar voor kwamen, staat een makkelijke toepassing van die voorwaarden in de weg door één of meer factoren. Ten eerste is het aanbod volgens de respondenten van die afdelingen niet uitgebreid en niet altijd makkelijk bereikbaar (bv. de afdeling Veurne waar jongeren in een uitgestrekt gebied in de 'uithoek' van het land wonen). Ten tweede is het aanbod niet voldoende transparant en is ook de situatie van de jongere niet volledig duidelijk door de afwezigheid van een dienst die zich hierin kan verdiepen zoals de SDJ's. Een match

⁴⁰ Bovendien is niet altijd duidelijk voor de respondenten onder welke voorwaarde welk initiatief valt, dit wordt vaak vormgegeven door de (in het interview afwezige) criminologen of tijdens het interview werd niet altijd even duidelijk voor de interviewer of de benoemde samenwerkingen ook het verval van strafvordering tot gevolg hebben en dus als zodanig ingezet werden.

vinden tussen beide is dus niet altijd vanzelfsprekend. Ten derde kunnen de diensten waarmee de parketten zouden willen samenwerken niet altijd verzekeren dat de voorwaarden binnen de voorgeschreven termijn van zes maanden worden uitgevoerd, bijvoorbeeld gelet op de wachtlijsten. Ten vierde kunnen veel partners in de hulpverlening omwille van hun beroepsgeheim niet de feedback geven die nodig is om te beslissen of aan de voorwaarden voldaan is.

“We gaan misschien met een beetje geluk weten of dat die minderjarige gaat, maar dat is puur in de vrijwilligheid. Voor hen vloekt dat hé, de vrijwilligheid met ons gedwongen kader. Die muur is zodanig hoog, dat lukt niet. Het wantrouwen van de hulpverlening naar justitie toe is zodanig groot dat daar geen informatiedoorstroming komt, tenzij dat het écht moet.” – parketmagistraat C1

Een parketmagistraat meent daarom dat op zich de voorwaarden zoals ze in het decreet voorgeschreven zijn, wel zouden kunnen werken indien de modaliteiten hierrond uitgewerkt zouden zijn zodat er meer duidelijkheid kan zijn over de verwachtingen en mogelijke feedback tussen de partners in de praktijk.

“De voorwaarden zijn vrijwillig maar niet vrijblijvend. En dan moet het ook wel duidelijk zijn van “wat heb je gedaan” en wat is de feedback die wij als parket krijgen, anders zit je in zo een flou gegeven.” – parketmagistraat J1

Een parketcriminoloog deelt een manier om het gebrek aan feedback van de dienst praktisch werkbaar te houden: wanneer zij voorwaarden opleggen bij een dienst waarmee er geen samenwerkingsakkoord is, vragen zij aan de jongere zelf om een bewijs van deelname voor te leggen.

Ten vijfde wordt de samenwerking binnen de voorwaarden belemmerd doordat de diensten zelf kunnen beslissen of ze iemand opnemen. Indien zij beslissen dat er geen traject opgestart kan worden met de jongere, heeft de jongere uiteindelijk niet aan de voorwaarden voldaan. Zolang er dus geen zekerheid is dat de jongere kan starten, kan een deelname aan een programma bij die dienst niet worden ingezet als voorwaarde. Deze belemmeringen zorgen mee voor het volgende resultaat:

“De voorwaarde van doorverwijzen naar een dienst voor drugshulpverlening ... dat is bij ons wel dode letter omdat we er – ondanks dat we net voor en net na de invoering van het decreet meermaals mee hebben samengezeten – niet in geslaagd zijn om met de hulpverlening afspraken te maken.” – parketcriminoloog L1

De diensten CGG, CAW, JAC en drughulpdiensten zijn volgens de parketmedewerkers bijgevolg te beschouwen als meer laagdrempelig. Naar deze diensten kan vrijblijvend doorverwezen worden buiten de voorwaarden om, bijvoorbeeld samen met een waarschuwingsbrief. Dat neemt volgens de parketmagistraten van één afdeling (I) niet weg dat bij nieuwe feiten de al dan niet aanmelding wel in rekening gebracht kan worden bij de beslissing over een nieuwe reactie. Hetzelfde geldt voor een andere parketmagistraat: wanneer de aanmelding wel gebeurt binnen de voorwaarden, maar er geen nieuws komt over het verloop ervan, wordt dat bij nieuwe feiten alsnog nagezien om mee te nemen in de beslissing.

Het volgen van een schoolse of professionele vorming of opleiding als voorwaarde wordt in de interviews eigenlijk nooit expliciet vernoemd, behalve in één afdeling (H) die deze voorwaarde oplegt als ‘stipt schoollopen’.

Leerproject

De keuze voor de afhandeling verval van strafvordering onder voorwaarden wordt door de meeste parketmedewerkers meteen gekoppeld aan het leerproject, wat door alle afdelingen wordt gebruikt. De parketmedewerkers uit de interviews geven aan dat voor een leerproject gekozen wordt wanneer logischerwijze in de eerste plaats voldaan is aan de decretale voorwaarde van niet-ontkenning van de feiten, maar daarnaast bepaalt vooral de ernst van de feiten en de mate van recidive de keuze. Feiten met een bepaalde ernst zonder (veel) voorgaande komen meteen in aanmerking voor een afhandeling onder voorwaarden en dus vaak een leerproject. Kleinere feiten komen pas in aanmerking wanneer er sprake is van voldoende voorgaande feiten waarop voorgaande afhandelingsmogelijkheden duidelijk hun effect gemist hebben. Drie respondenten schatten bij de afweging in of een leerproject als volgende stap voldoende indruk zou maken.

“Minderjarigen waar dat we van zien dat het verergert, feiten die niet té ernstig zijn, maar die wel storend zijn voor het maatschappelijk leven en waarvan je ziet van die jongere, die gaat de verkeerde kant uit. Die zo wel baat hebben van een keer, ja hoe zeg je dat? Eens op te schrikken van ‘er gebeurt hier wel eens iets mee’.” – parketmagistraat C1

Het grote voordeel aan een leerproject is dat het makkelijk kan aansluiten bij de aard van de feiten en de eventueel achterliggende problematiek bij de jongere. De problematieken waarvoor leerprojecten ontwikkeld werden door de HCA-diensten is zeer uitgebreid: rots en water, beïnvloedbaarheid, drugs, seksualiteit en relaties, (online) weerbaarheid, agressie, vaardigheidstraining ... Dit maakt dat de parketmagistraten voor veel dossiers een antwoord vinden in het aanbod. Bovendien getuigen vijf respondenten van een flexibele uitbreiding van het aanbod op hun vraag wanneer ze voor bepaalde jongeren of feiten systematisch geen antwoord vinden in het bestaande aanbod. De goede samenwerking heeft als gevolg dat er minder nood is om actief op zoek te gaan naar de uitwerking van trajecten met andere diensten binnen de andere voorwaarden van het decreet.

“We hebben een heel goed contact met de HCA-diensten waardoor dat wij kunnen aangeven van, als wij merken van we hebben de laatste tijd veel dossiers die kaderen rond een bepaald thema, kunnen we hen bevragen van ‘kijk, kunnen jullie daar eens een leerproject rond uitwerken?’ En die zijn dan ook bereid om daar steeds in mee te gaan. Zo hebben wij bijvoorbeeld dat geldgewin dat de laatste jaren opgekomen is omdat we ook wat met phishingdossiers zitten, dat we die kunnen aanmelden.” – parketmagistraat G1

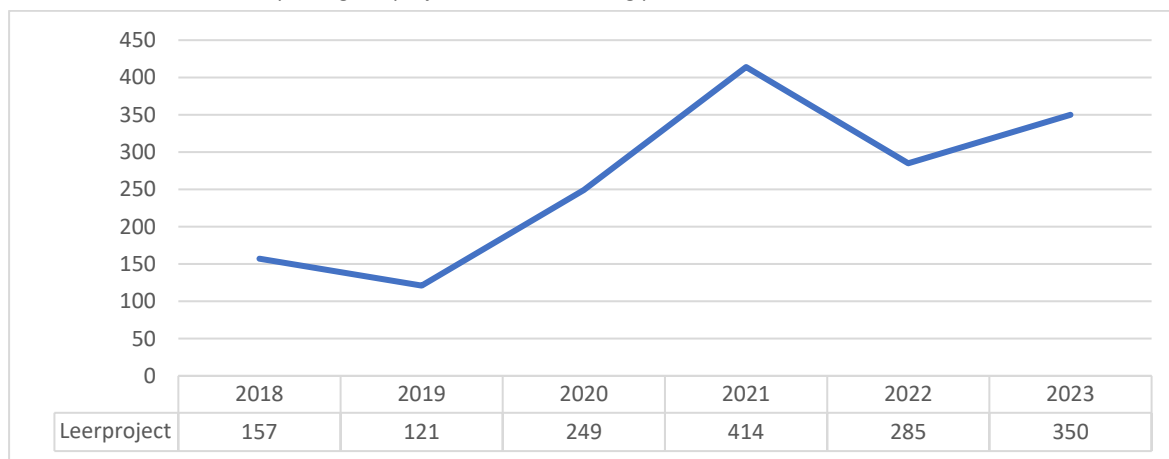
De parketmagistraten vinden niet alleen een antwoord, ze appreciëren in het bijzonder dat het aanbod gericht, concreet en transparant is, waardoor ze weten wat ze opleggen aan de jongere. Bij veel magistraten geeft dat de doorslag om te kiezen voor een leerproject boven een positief project (zie ook verder).

Er worden vier redenen vermeld waarom niet voor een leerproject wordt gekozen, terwijl dat wel gewenst zou zijn voor de jongere zelf. Ten eerste wordt er naar zeggen van vier afdelingen (C, D, J en M) niet gekozen voor een leerproject wanneer er een té grote schade is voor het slachtoffer. Men wil hiermee voorkomen dat bij een geslaagde uitvoering de strafvordering zou vervallen en het slachtoffer in de kou zou blijven staan. Ten tweede geven twee afdelingen (A en K) aan hiervoor niet te kiezen wanneer de jongere de taal niet machtig is waarmee de HCA-dienst aan de slag kan gaan. Eén respondent geeft aan dat dit in sommige gevallen overbrugbaar is met tolken. Ten derde wordt er door één afdeling (E) niet voor een leerproject gekozen wanneer er een te lange wachtlijst bestaat. Ten vierde meent een afdeling (C) dat de HCA-dienst voor sommige jongeren te moeilijk bereikbaar is. Daardoor is

de reistijd te lang (of inspanning van de ouders te groot) in vergelijking met de verdeling van de uren leerproject en zou de jongere kunnen afhaken om praktische redenen buiten zijn initiële intentie om. Dat de bereikbaarheid een vlot traject bij de HCA-diensten in de weg kan staan, blijkt ook uit de gesprekken met de HCA-medewerkers.

Uit de registratiegegevens kan door de eerder toegelichte tekortkomingen (zie hoofdstuk 2 punt 2.1) geen volledig beeld worden gegeven over alle afhandelingsmogelijkheden waaruit het parket kan kiezen. De registratiegegevens uit BINC die een beeld geven over de maatregelen die uitgevoerd worden door de HCA-diensten in opdracht van het parket als verwijzer, tonen wel aan dat het leerproject (als één van de afhandelingen onder voorwaarden) inderdaad door alle parketten gebruikt wordt als reactie. Zoals onderstaande tabel aantoont, kende het leerproject na aanmelding van het parket in 2023 een hogere toepassing dan bij de implementatie van het decreet in 2019. Het hoogst aantal leerprojecten werd in 2021 aangemeld, nadien daalden de aanmeldingen in 2022 en werd er in 2023 terug een toename geregistreerd.

Tabel 11. Evolutie toepassing leerprojecten na aanmelding parket in Vlaanderen

Wanneer naar de individuele parketten gekeken wordt (zie afzonderlijke tabellen in bijlage 7), valt op dat de toepassing van leerprojecten niet in alle afdelingen op dezelfde manier evolueert.

Als er naar 2023 gekeken wordt, zijn het Antwerpen, Turnhout, Gent en Kortrijk die de meeste leerprojecten aanmelden bij de HCA-diensten. De piek in 2021 kan volgens de respondenten in de interviews verklaard worden door de leerprojecten die ontstonden naar aanleiding van de coronamaatregelen. Deze piek is niet zichtbaar in Halle-Vilvoorde, Dendermonde, Oudenaarde en Leuven. Bijna alle afdelingen kennen na de terugval in 2022 een hogere toepassing in 2023 dan het moment voor de piek (in 2020). Hieruit kan worden besloten dat wanneer het corona-effect genegeerd wordt, de toepassing over het algemeen stijgt. Dit is volgens de geïnterviewde parketmedewerkers het gevolg van een uitbreiding van het aanbod van de HCA-diensten en van een betere afstemming van de samenwerking. De deelnemers aan de focusgroepen bij de HCA-medewerkers getuigen inderdaad ook van een relatief flexibele bijsturing van het aanbod op de vraag van de parketten. Bij drie afdelingen (A, J en M) wordt de stijging in de parketinterviews toegewezen aan bijkomende parketcriminologen, waardoor er meer jongeren opgeroepen en opgevolgd kunnen worden. Enkele afdelingen vormen een uitzondering op deze algemene stijging. Brugge liet weten dat de toepassing van het leerproject moeilijker verloopt door de oplopende wachttijden bij de HCA-diensten; dit werd bevestigd door de HCA-dienst voor de regio Brugge in de focusgroep en verduidelijkt dat de oorzaak van de vertragingen

in de personeelsbezetting ligt. In Mechelen werd gewezen op de inzetbaarheid en het engagement van de parketcriminologen. Ook Antwerpen en Hasselt en Tongeren kenden een daling ten opzichte van 2020, maar hiervoor werd geen verklaring gegeven tijdens de interviews. In de focusgroepen bij de HCA-medewerkers wordt voor de regio Hasselt en Tongeren meegegeven dat er sinds de implementatie van het decreet geen grote wijzigingen meer werden doorgevoerd in het aanbod. Naast de capaciteit of het eventueel wijzigende beleid van de parketten, kan de toepassing ook afhangen van het soort dossiers dat instroomt.

Lokale ketenaanpak

Tot slot werden de mogelijke voorwaarden uitgebreid door de wijziging van het decreet in het voorjaar van 2024.⁴¹ De zevende mogelijke voorwaarde is een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak voor jeugddelinquentie voor de minderjarige verdachte of delictpleger en zijn gezin. Deze wijziging gebeurde recent en is in de praktijk nog niet voor iedere afdeling mogelijk.⁴²

Geen enkele afdeling bracht de ketenaanpak zelf ter sprake; de interviewer moest zelfs in enkele afdelingen toelichten dat deze mogelijkheid sinds 2024 bij de voorwaarden werd toegevoegd. Geen enkele afdeling gaf aan dat ze hiermee in de praktijk al aan de slag waren. In twee afdelingen (G en H) werd er wel reeds nagedacht over hoe de toepassing van de bestaande ketenaanpak vertaald kan worden naar de toepassing op parketniveau. Er worden twee struikelblokken meegegeven. Ten eerste lijkt de termijn van zes maanden waarbinnen de voorwaarden een einde moeten kennen voor twee respondenten niet verenigbaar met het opzet van een ketenaanpak. Ten tweede start een ketenaanpak met een rondetafel waarop beslist kan worden of er met de jongere aan de slag gegaan kan worden. Het is een respondent onduidelijk wat er zou gebeuren wanneer men vanuit de ketenaanpak zelf niet met de jongere aan de slag wil terwijl dit zou opgelegd zijn als voorwaarde aan de jongere.

“Iedere afhandelingsmogelijkheid is welkom, maar ik denk dat er nog veel over moet nagedacht worden hoe dat het in de praktijk vormgegeven kan worden.” – parketcriminoloog H1

2.2.3.3 *Positief project*

Nieuw sinds het Jeugddelinquentiedecreet is de mogelijkheid voor de jongere om, ook op parketniveau, een positief project uit te werken. Ook na deze reactie vervalt de strafvordering bij een geslaagde uitvoering. Een sterke eigenschap van het positief project is volgens drie afdelingen (B, D en J) dat de jongere meer actief zijn verantwoordelijkheid kan nemen.

“Wat ik heel positief vind, is dat ze hun verantwoordelijkheid zelf kunnen nemen en dat het hen niet gewoon overkomt.” – parketmagistraat D1

De parketmedewerkers uit de interviews geven aan dat er onder dezelfde voorwaarden van de ernst en de mate van recidive voor een positief project gekozen wordt als voor een leerproject. Feiten met een bepaalde ernst zonder (veel) voorgaande komen meteen in aanmerking, kleinere feiten komen pas in aanmerking wanneer er sprake is van voldoende voorgaande feiten waar eerdere reacties hun effect misten. Eén afdeling (L) meent dat een positief project voor meer ernstige feiten ingezet kan worden

⁴¹ Decr.VI. 19 april 2024 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen, BS 14 mei 2024.

⁴² Op dit moment bestaan er nog maar vijf mogelijkheden tot ketenaanpak: Antwerpen, Gent, Mechelen, Kortrijk en Genk.

dan het leerproject, de andere afdelingen geven geen blijk van een onderscheid in de ernst van de feiten. De decretale voorwaarde van niet-ontkenning van de feiten wordt door een andere afdeling (J) sterker benadrukt, omdat bij het positief project het schuldinzicht nog belangrijker is dan bij het leerproject.

Veel afdelingen delen de mening dat een positief project slechts kan voor jongeren die een bepaalde maturiteit en mogelijkheden tot zelfreflectie hebben. Dit gaat vaak samen met de leeftijd: het zijn eerder de oudere jongeren die in aanmerking komen. Een inschatting dat de jongere hier niet aan zou voldoen, doet vaak de beslissing nemen om niet voor een positief project te kiezen. Men vreest voor een onvoldoende zwaarwichtige uitwerking en is soms ingegeven door eerdere ervaringen in die richting. De meeste afdelingen laten zich door hun eigen inschatting op voorhand afremmen. Twee afdelingen (L en B) lijken zich hier minder op voorhand door te laten afschrikken, zoals ook blijkt uit volgende uitspraak:

“Die worden wel begeleid, dat spreekt voor zich dat iemand die 14 jaar is, BSO richting volgt, tuinbouw dat dat een ander project is dan iemand van 17 die Latijn-wiskunde doet.” – parketcriminoloog L1

De HCA-diensten benadrukken dat de uitwerking van een positief project vaak bij meer jongeren toegepast zou kunnen worden; jongeren die minder capaciteiten hebben, kunnen meer ondersteund worden (zie ook verder bij onderzoeksvraag 2, punt 3.4.3).

Drie afdelingen (C, H en I) zouden het overwegen of hebben het al toegepast wanneer ze ontdekken dat de jongere bepaalde creatieve talenten hebben (muziek, kunst, IT, *social media* ...). Twee afdelingen (E en I) menen dat er een gevaar bestaat dat het positief project grotendeels ingevuld wordt door de advocaat wanneer het voor de jongere niet haalbaar is en het doel daarom zou kunnen voorbijschieten.

Meer dan bij het leerproject wordt de achtergrond of context van de jongere aangehaald als factor die mee in overweging wordt genomen om in te schatten of een positief project haalbaar is, zowel in positieve als in negatieve zin, zo blijkt uit de volgende twee citaten:

“Is dat wel een kansrijke omgeving en een jongere die het probleem echt wel zelf inziet en heel bereid is om zelf stappen te ondernemen en die in te vullen, dan denken we aan het positief project.” – parketmagistraat B1

“De context zelf moet ook wel stimulerend zijn in die zin, dus als je met een jeugddelinquent te maken hebt waarvan dat de ouders voor een ferme VOS zorgen in die zin dat ze absoluut niet naar hun kinderen omzien, wordt dat moeilijk om mee te werken.” – parketmagistraat E1

Waar in een leerproject minder plaats is voor het slachtoffer, geven twee parketten (B en M) aan dat er in het traject van een positief project meer kans is om het slachtoffer een plaats te geven buiten de herstelbemiddeling. Al wordt ook hier net als bij het leerproject de bedenking gemaakt dat wanneer er grote gevolgen zijn voor het slachtoffer, het minder aangewezen is om te kiezen voor een positief project door het mogelijke verval van strafvordering.

Tot slot laat niet enkel de inschatting van de capaciteiten van de jongere, zijn achtergrond en het slachtoffer de beslissing beïnvloeden; ook het aanbod van de HCA-dienst bepaalt mee de beslissing. Het bestaan van een meer duidelijk gericht leerproject voor een bepaald feit doet makkelijker kiezen voor die weg. Een leerproject is volgens de HCA-medewerkers bovendien niet enkel inhoudelijk, maar ook in tijd duidelijker afgelijnd. Het is eerder wanneer er geen leerproject aansluit bij de feiten (bv. spoorlopen, brandstichting ...), dat de overweging tot positief project zich meer opdringt. De HCA-dienst heeft volgens twee afdelingen (C en H) een belangrijke rol in het duidelijk maken van de mogelijkheden en

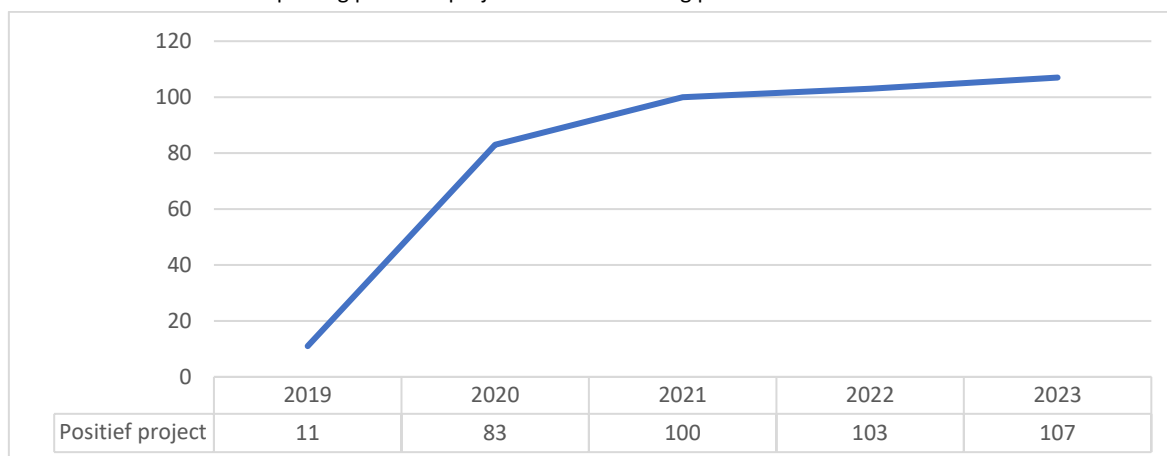
verwachtingen. Het is na overleg met hen dat ze sneller geneigd zouden zijn om de voordelen van het positief project meer in de weegschaal te leggen bij de afweging.

De HCA-diensten zelf vermelden met een duidelijke eensgezindheid hetzelfde in de focusgroepen: het positief project wordt vaak vergeten door de parketten en moet soms in herinnering gebracht worden.

“Dan krijgen wij jongeren die een leerproject krijgt waar wij allemaal van denken van ‘dat had echt een ideale geweest voor een positief project: die wil verantwoordelijkheid nemen, die heeft de capaciteiten en een ondersteunende context, zo jammer dat die dan de kans niet heeft gekregen om dat te kunnen doen’. Wij merken soms dat parketmagistraten een beetje in een routine vallen en dan moeten we sensibiliseren.” – HCA-medewerker 9

De registratiegegevens van BINC die een beeld geven van de maatregelen die uitgevoerd worden door de HCA-diensten in opdracht van het parket als verwijzer, maken duidelijk dat het positief project na aanmelding van het parket gestaag toeneemt als reactie. Het positief project op parketniveau kende een opstartfase in 2019-2020, nam in het eerste volledige jaar implementatie licht toe in aantal, maar bleef vervolgens eerder stabiel.

Tabel 12. Evolutie toepassing positieve projecten na aanmelding parket in Vlaanderen

Wanneer naar de individuele parketten wordt gekeken (zie afzonderlijke tabellen in bijlage 7), valt over het algemeen op dat er door de band genomen niet veel positieve projecten worden opgelegd in vergelijking tot de leerprojecten of herstelbemiddelingen (zie verder onderzoeksvraag 2, punt 3.1.2). Leuven, Halle-Vilvoorde en Turnhout kiezen het vaakst om positieve projecten op te leggen. Leuven kende in tegenstelling tot de andere afdelingen in plaats van een piek in de leerprojecten, een piek in de positieve projecten. De Leuvense parketmagistraat gaf tijdens het interview aan in het verleden bewust ingezet te hebben op het positief project. Mechelen kende, zoals bij de leerprojecten, een dal in 2021 door de afwezigheid van een parketcriminoloog om de jongeren uit te nodigen op gesprek en op te volgen. Opvallend is dat de grotere afdelingen als Antwerpen en Gent verhoudingsgewijs een laag aantal positieve projecten kent. Uit de interviews kan er ook enige aarzeling opgemerkt worden om de redenen die eerder beschreven werden.

Na de opmaak van het voorstel tot positief project, kan de procureur des Konings of de jeugdrechter⁴³ dit voorstel afkeuren. In de praktijk gebeurt dit slechts ‘soms’ of ‘zelden’ volgens de HCA-medewerkers

⁴³ Er werd gevraagd naar “de verwijzers”, dus er kan geen onderscheid gemaakt worden naar parket of jeugdrechters.

die bevroegd werden via de online vragenlijst (28/29 respondenten), met een duidelijk overwicht voor 'zelden'.

Een aantal parketten (A, B, C, D, G en M) geeft in de interviews spontaan concrete voorbeelden van te magere positieve projecten die ze niet passend vonden voor de ernst van de feiten, dit blijft volgens hen eerder beperkt in aantal. Er valt een tweestrijd op te merken bij de respondenten: enerzijds willen ze het traject respecteren en benoemen ze de meerwaarde ervan, anderzijds spreken ze van het risico dat het niet zou aansluiten bij de verwachtingen en dat het zonde is om daarvoor vervolgens de jeugdrechter te moeten vorderen. Er worden dus manieren gezocht om de jongere niet pas op het einde te confronteren met een afkeuring van het positief project. Een suggestie over de verwachting kan worden meegegeven in het gesprek van de parketcriminoloog met de jongere, of aan de HCA-dienst nadien. Deze laatste weet volgens de parketten steeds beter wat het parket verwacht van een positief project (zoals een link met de feiten of een actie met maatschappelijk nut). Vier afdelingen (B, D, L en M) spreken hun vertrouwen uit dat het positief project wel goed zal lopen zonder dat ze input meegeven, waarvan eentje zegt dat het tussentijds aftoetsen wel gebeurt. Het vertrouwen is af te leiden uit uitspraken zoals:

"Goh ja, ik vind altijd dat ik me daar niet teveel in moet moeien. Als die jongere met de HCA is overeengekomen dat dat voor hem een zinvol herstel of positief project is, wie ben ik dan om daar ... Ik ben geen hulpverlening, ik zie die jongere ook niet, de HCA gaat wel kunnen inschatten. Voor hetzelfde geld is dat voor die jongere die voor hen zit, met ASS, is dat al heel veel om sorry te zeggen." – parketmagistraat M1

Een aantal andere parketmedewerkers spreekt de wens uit om meer inspraak te hebben en te proberen wanneer zij dit nodig achten, de jongere of HCA-dienst aan de start van het traject te sensibiliseren voor de verwachtingen (A, C, H en J). Een parketmagistraat die soms geneigd is om dit houvast mee te geven, en tevens de rol van de trajectbegeleider bij de HCA-dienst hierin benadrukt, beargumenteert de nood aan sturing op de volgende manier:

"Als je een doorsnee puber hebt en die heeft bijvoorbeeld slechte schoolresultaten, heel basic, en je gaat aan die puber zeggen van 'wat ga je daar nu aan doen?', wat gaat die puber dan zeggen? Heel vaak 'ik weet het niet', of 'gewoon harder studeren' zonder verdere context. Dat is te moeilijk om concreet vorm te geven voor een puberbrein. Maar waarom zou je dat dan wel verwachten van een kwetsbare jongere die in veel gevallen een delict heeft gepleegd?" – parketmagistraat J1

Positieve projecten worden volgens de ervaring van de HCA-diensten wel eens afgekeurd omdat de inhoud niet in verhouding staat met de feiten, de inhoud te vaag is, er meer tijd moet gaan naar het slachtoffer. De motivering van de afkeuring is eerder beperkt, vermoedelijk omdat de parketten de richting niet te veel willen sturen. Meestal wordt de inhoud van het voorstel op voorhand afgetoetst en is er nog ruimte voor een herziening zodat een afkeuring vermeden kan worden. Het gebeurt uitzonderlijk dat de parketten verwachtingen meegeven op voorhand. De HCA-medewerkers ervaren dit eerder richtinggevend dan dwingend en het is volgens hen aan de jongere om dit in samenspraak met hun advocaat mee te nemen of niet.

"Het is iets anders van zeggen dat het concreet genoeg moet zijn dan echt zeggen van het moet specifiek dit of dat zijn. Want dan gaat het niet meer om het eigenaarschap dat bij de jongere ligt. Je kan dan zeggen tegen de jongere van 'ze verwachten dat het zeer concreet is', dan is het nog aan de jongere om te zien wat hij ermee doet." – HCA-medewerker 11

Twee HCA-medewerkers geven toe soms zelf het gevoel te hebben dat een projectvoorstel beter afgekeurd zou worden omdat het te mager is (*“er hangt immers een verval van strafvordering aan vast”* – HCA-medewerker 5), maar ze moeten vaststellen dat het parket die mening niet altijd deelt. Omgekeerd wordt er in een focusgroep gesproken over de moeite die ze soms doen om bij een mager positief project aan het parket duidelijk te maken dat een bepaalde jongere voor zijn (meer beperkte) capaciteiten best een mooi project uitwerkte. Een HCA-medewerker geeft aan dat na de goedkeuring van een plan de opmerking kan komen dat de goedkeuring in het voordeel van de twijfel gebeurt, maar dat ze verwachten dat het plan heel degelijk uitgevoerd wordt.

Door de ervaring over meerdere positieve projecten heen kunnen de HCA-medewerkers de verwachtingen van de parketten steeds beter inschatten. Een richting die ze bijvoorbeeld kennen is het gewicht van een aantal uren (*“ze moeten in de uitvoering een bepaalde tijd steken”* – HCA-medewerker 12). Bij sommigen is dat heel strikt en moet het duidelijk zijn bijvoorbeeld hoeveel uren leerproject er gevolgd zullen worden of hoeveel uren vrijwilligerswerk of andere taken er uitgevoerd zullen worden; bij anderen worden zeker niet alle taken (bv. huishoudelijke taken) omgezet in uren en bij anderen is het eerder een maximaal aantal uren en mag het engagement minder concreet meetbaar worden omschreven.

Alleszins worden individuele afkeuringen niet persoonlijk genomen. De volgende citaten beschrijven mooi de houding van de HCA-medewerkers:

“Ik heb er niet van wakker gelegen. Ik heb het denkwerk gedaan, ik heb vragen gesteld, ik heb met jou willen nadenken, we hebben een aantal dingen op papier gekregen, maar dit is wel waar we ook gestart zijn: jouw verantwoordelijkheid. En ik ga dat niet mooier gaan verwoorden zodat jij verval van strafvordering krijgt. Allé, die garantie, dat is niet mijn rol. Het is mijn verantwoordelijkheid om dat gesprek aan te gaan met de jongere, voldoende ruimte en mogelijkheden te bieden om zoveel mogelijk op papier te krijgen en vast te krijgen, maar wat daar dan juist op komt, dat zijn hun woorden en zij doen dat.” – HCA-medewerker 11

“Ik denk dat dat echt wel wat de basis is van als je dit soort werk doet, je moet uw verwachtingen niet bij de jongeren leggen, daar heb je nul controle over. Als je in deze functie stapt en denkt van ik ga enkel maar content zijn als het een goed plan is of als hij echt het licht ziet, geen feiten meer pleegt. Ja dan stop je na een maand met werken.” – HCA-medewerker 9

Wanneer de parketmedewerkers toch het zekere voor het onzekere willen nemen, wordt er vaak gekozen voor een leerproject in plaats van een positief project.

2.2.3.4 Vorderingswaardige feiten

Uit de interviews met de parketmedewerkers blijkt dat zij er zich terdege bewust van zijn dat de nieuwe afhandelingsmogelijkheden ‘verval van strafvordering onder voorwaarden’ en ‘positief project’ vorderingswaardige feiten moeten betreffen.

In eerste instantie geven de parketmedewerkers aan dat zij een traject naar de jeugdrechter vermijden door feiten op parketniveau te behouden. Daar waar vroeger omwille van de ernst van de feiten een (zwaardere) afhandeling van de jeugdrechter noodzaak was, kunnen de parketten nu beslissen om in het licht van kenmerken van de jongere een tussenstap te nemen, hen een signaal te geven en nog een kans te geven, en te kiezen voor een reactie op maat in de hoop de jeugdrechter in het toekomstig scenario te vermijden.

“Ik wil een jeugdrechter, maar ik heb nog wel wat aspecten die maken dat ik het nog wat bij kan houden. Er kunnen protectieve factoren zijn bij jongeren wat maakt dat wat ik standaard zou vorderen, toch nog op parketniveau ga afhandelen, dat speelt mee.” – parketmagistraat A1

“Als wij achten dat een jeugdrechter daarin tussenkomt, zal er natuurlijk zeker voor die piste gekozen worden, maar als dat een afhandeling is die wij evenzeer op parketniveau kunnen doen, en het profiel van de minderjarige sluit daarop aan, dan zie ik niet waarom dat wij dat niet zouden doen.” – parketcriminoloog F2

Een mogelijk neveneffect van de uitbreiding van de reacties is dat de feiten waarop ze toegepast worden, niet altijd vorderingswaardig zijn. Volgens de parketmedewerkers (B, D, G, H, I, J, K, L en M) zijn het niet de vroegere zuivere seponeringen die nu een reactie krijgen, maar eerder de dossiers waarop vroeger een HAW, een waarschuwingsbrief, de pretoriaanse probatie, een herstelbemiddeling of een doorverwijzing naar de hulpverlening volgde, maar dit vaak niet als een voldoende reactie aanvoelde. Volgens de respondenten kan er door het decreet nu een meer gepaste reactie worden gegeven. De keuze die vroeger gemaakt werd om niet op jeugdrechtbankniveau af te handelen, was immers niet enkel op basis van de aard van de feiten of kenmerken van de jongeren, maar ook door gebrek aan middelen om meteen het hele traject bij de jeugdrechter op te starten. Voor die laatste casussen vinden de parketmedewerkers de nieuwe afhandelingsmogelijkheden een meerwaarde: de feiten waren vorderingswaardig, maar werden niet altijd gevorderd.

Toch geven enkele afdelingen mee dat ze bewust moeite moeten doen om te vermijden een afhandelingsmogelijkheid te gebruiken die mooi zou aansluiten bij de nood van de jongere, terwijl het misschien niet om een vorderingswaardig feit gaat. Verschillende afdelingen (A, F en M) proberen zich dus zoveel als mogelijk voor te houden dat bij het niet slagen van de voorwaarden of positief project, de jeugdrechter alsnog gevorderd moet worden. De mate waarin ze daarin ook effectief slagen, kan niet worden nagegaan. Er kan wel minstens gezegd dat er bewust mee omgegaan wordt en er voornamelijk van afgeweken wordt wanneer het als een kans gezien wordt voor de jongere.

“in het begin wordt dat ingevoerd en dan denk je al snel van ‘ah ja, dat is wel interessant voor’, maar dan denk je van ‘stel nu dat die daar niet op ingaat, zouden we dan de jeugdrechter vorderen?’ En als het antwoord ‘nee’ is, dan pas je het niet toe omdat je je systeem enerzijds juist wil gebruiken en anderzijds niet wil uithollen.” – parketcriminoloog HV

“Ik zeg niet dat dat ... altijd ... dat is menselijk om in het belang van de minderjarige te denken van ‘amai, die zou zo gebaat zijn bij een leerproject, dat is een kans’, om dan misschien ...” – parketcriminoloog H1

2.2.3.5 Vorderen jeugdrechter

Tot slot kan het parket de jeugdrechter vorderen. Opnieuw worden de ernst en recidive door zeven afdelingen vernoemd als criteria die de beslissing bepalen om al dan niet te vorderen (B, D, E, G, H, J en K). Meestal hebben er volgens zes parketmedewerkers reeds een reeks van feiten en reacties plaatsgevonden, maar heeft de trapsgewijze aanpak geen effect gehad. Een parketmagistraat geeft aan dat de inzet van de jeugdrechter nodig is om gericht indruk te maken op de minderjarige verdachte.

“Maar nu kunnen we dat ook wel echt inzetten van ‘en nu ga je naar de jeugdrechter want het is genoeg geweest’. Het is iets sterker nu, we kunnen het echt gebruiken nu, en dat is waardevol.” – parketmagistraat B1

Minder frequent komt het voor dat een minderjarige verdachte voor het eerst op de radar verschijnt die meteen een voldoende ernstig feit pleegt (G, H en K). Een parketafdeling (G) zegt sneller te vorderen bij specifieke feiten waar conform het beleid strenger op gereageerd moet worden.

Verschillende respondenten geven nog andere redenen om de jeugdrechter te vatten. Ten eerste zijn er redenen die samenhangen met de feiten of de jongere: wanneer er het gevoel heerst dat de jongere verwickeld zit in ernstigere feiten en de feiten ontkend worden en/of er voorlopig te weinig bewijzen zijn (A en J), wanneer er een multiproblematiek aanwezig is (psychologisch, omgeving, VOS ...) en wanneer er nieuwe feiten gepleegd worden tijdens de afhandeling of de jongere niet meewerkt (zoals niet komen opdagen voor een gesprek) (A, C en H).

“Als je ziet dat er al ene [maatregel parketniveau] geweest is en het heeft voor geen meter gewerkt, geen voorwaarden nageleefd en die pleegt nieuwe feiten, dan ga je naar de jeugdrechter.” – parketmagistraat J1

Ten tweede zijn er redenen die samenhangen met het aanbod: wanneer er binnen de regio geen gepast aanbod beschikbaar is voor de maatregelen op parketniveau (E en I) en wanneer men van mening is dat het aanbod van de jeugdrechter meer gepast is (C), bijvoorbeeld een gemeenschapsdienst.

“Parketmagistraat E1: Bijvoorbeeld Rots en water-training of zoiets, ja dan zit je met een wachtlijst en dan ja ... we doen het dan maar niet en dan doen we het op de klassieke manier.

Interviewer: En dat is dan?

Parketmagistraat E1: Awel zoals voor het Jeugddelinquentiedecreet ...

Interviewer: Dat is dan vorderen?

Parketmagistraat E1: Ja, dat is dan vorderen.” – parketmagistraat E1

Tot slot zijn er redenen die samenhangen met het slachtoffer. Zes afdelingen (D, E, F, G, J en M) halen hetzelfde probleem aan: wanneer de schade bij het slachtoffer te groot is, maar een positief project of de voorwaarden (eventueel in combinatie met niet-geslaagde herstelbemiddeling) goed uitgevoerd worden, vervalt de strafvordering. Dit heeft als gevolg dat het slachtoffer geen stappen meer kan ondernemen in het jeugddelictdossier om de schade te laten vergoeden. Bij grote schadegevallen zal de jeugdrechter sneller worden gevorderd. Een parketmagistraat geeft aan zich in eerste instantie te concentreren op het traject van de jongere. Dat de vergoeding voor het slachtoffer niet past in het traject dat ze met de jongere lopen, mag geen reden zijn om het op niveau van de jeugdrechter af te handelen.

Onderstaande tabel 13 geeft per parket weer hoeveel vorderingen er geregistreerd staan per jaar in het registratiesysteem DoMinO van SDJ's. De vorderingen worden geregistreerd op niveau van de jeugdrechtbank, waardoor de vorderingen van Brussel en Halle-Vilvoorde samen geregistreerd worden. Brussel en Halle-Vilvoorde kunnen daarom in de beschikbare cijfers niet van elkaar losgekoppeld worden, wat de resultaten hieronder kan vertekenen. Daarnaast geeft onderstaande tabel per parket de instroom van de jeugddelictdossiers weer. De cijfers maken duidelijk dat de instroom bij het parket sinds 2018 gestegen is, met uitzondering van Brussel-Halle-Vilvoorde. Ook de vorderingen van de jeugdrechter steeg in alle arrondissementen, behalve voor Brussel-Halle-Vilvoorde en Limburg. Wanneer dan gekeken wordt naar de verhouding tussen instroom en vorderingen, valt op dat de vorderingen bij de jeugdrechter in verhouding in ieder parket licht gedaald zijn wanneer 2023 vergeleken wordt met de situatie voor de invoering van het decreet (2018), met uitzondering van opnieuw Brussel-Halle-Vilvoorde.

Tabel 13. Percentage vorderingen jeugdrechter van instroom jeugdparket (jeugddelict)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vlaanderen en Brussel totaal						
Instroom jeugdparket	30 212	32 760	38.217	36 588	34 731	37 957
Vorderen jeugdrechter	1 560	1 580	1 455	1 515	1 561	1 696
Vorderingen vs. instroom (in %)	5.16	4.82	3.81	4.14	4.49	4.47
Individuele parketten						
Antwerpen						
Instroom jeugdparket	8 275	9 636	11 019	11 318	11 002	11 894
Vorderen jeugdrechter	572	622	524	620	600	633
Vorderingen vs. instroom (in %)	6.91	6.45	4.76	5.48	5.45	5.32
Brussel en Halle-Vilvoorde*						
Instroom jeugdparket	9 369	10 649	13 274	11 670	8 671	8 359
Vorderen jeugdrechter	121	101	131	123	114	114
Vorderingen vs. instroom (in %)	1.29	0.95	0.99	1.05	1.31	1.36
Leuven						
Instroom jeugdparket	2 358	2 557	3 324	2 909	2 704	3 111
Vorderen jeugdrechter	89	124	67	84	86	108
Vorderingen vs. instroom (in %)	3.77	4.85	2.02	2.89	3.18	3.47
Limburg						
Instroom jeugdparket	3 552	3 141	4 422	3 801	4 170	3 980
Vorderen jeugdrechter	157	174	129	116	122	139
Vorderingen vs. instroom (in %)	4.42	5.54	2.92	3.05	2.93	3.49
Oost-Vlaanderen						
Instroom jeugdparket	8 621	9 139	10 044	9 486	8 698	10 346
Vorderen jeugdrechter	317	296	305	319	311	345
Vorderingen vs. instroom (in %)	3.68	3.24	3.04	3.36	3.58	3.33
West-Vlaanderen						
Instroom jeugdparket	5 025	5 632	5 542	5 614	5 653	6 253
Vorderen jeugdrechter	304	263	299	253	328	357
Vorderingen vs. instroom (in %)	6.05	4.67	5.40	4.51	5.80	5.71

* De verhouding vorderingen vs. instroom in Brussel en Halle-Vilvoorde is *niet* vergelijkbaar met de andere parketten aangezien bij de Brusselse instroom naast de Nederlandstalige ook de Franstalige dossiers zitten.

In tien interviews werd een inschatting gegeven in welke mate de uitgebreide afhandelingsmogelijkheden tot gevolg zouden hebben dat de jeugdrechter minder wordt gevorderd. Zes afdelingen (D, F, G, I, J en L) zijn ervan overtuigd dat ze wel degelijk een deel van de zaken tegenhouden. Twee afdelingen (C en H) zijn iets voorzichtiger en geven aan het te proberen en hopen dat hen dit lukt. Eén parketmagistraat meent dat de maatregelen te weinig kunnen worden toegepast, onder andere door de wachttijden bij de HCA-diensten en verwacht niet dat ze een verschil maken. Tot slot is er één afdeling die meent dat een mogelijk effect afgezwakt wordt door het volgende: vroeger werd er één initiële vordering genomen voor een minderjarige binnen dewelke de maatregelen opgeschaald konden worden bij nieuwe feiten. Door de termijnen van sancties en maatregelen moet er in geval van nieuwe feiten eigenlijk telkens een nieuwe vordering genomen worden voor een jongere. Dit heeft als gevolg dat de cijfers van de vorderingen stijgen.

“Ik weet niet of je de pers hebt gevolgd in juni, maar dat waren jongeren van 12 jaar. Ja sorry, maar dat is dus dan een jongere die, als die gevorderd wordt voor de jeugdrechter, die gaat niet één vordering hebben waarschijnlijk tot zijn 18de, dus dat zijn dan waar dat vroeger misschien wel kon zijn, dat dat één vordering blijft omdat de JR gewoon kon springen naar boven en naar beneden en nu niet meer.” – parketmagistraat A1

Alhoewel de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden een verhoudingsgewijze daling van het aantal vorderingen voor ogen heeft, is het nagaan van een dergelijke doelrealisatie een complex vraagstuk.

2.2.3.6 Gemiste afhandelingsmodaliteiten

Zeven van de 77 parketmedewerkers geven aan dat hun afdeling jeugddelicten niet enkel afhandelt volgens de mogelijkheden bepaald bij wet. Hoewel de mogelijkheden juridisch gezien bepaald en dus beperkt zijn, en het merendeel van de parketmedewerkers dit ook beamen, blijkt daarvan op basis van de vragenlijsten in de praktijk toch afgeweken te worden.

In de interviews werd in iedere afdeling gevraagd of ze konden bedenken welke afhandeling de respondenten in hun hoofd zouden kunnen hebben gehad bij het toegeven dat ze buiten het Jeugddelinquentiedecreet handelen. De zaken die naar boven kwamen zijn vooral interessant om te achterhalen waarin het decreet voor de parketten te beperkt is. Uit de analyse van deze praktijken blijkt dat de volgende twee grote clusters van elementen gemist worden in het decreet.

Ten eerste wordt er buiten de lijntjes gekleurd met de naar eigen zeggen 'pretoriaanse probatie' door drie afdelingen (F, D en H): contactverbod met de medeverdachten, naleven van de huisregels, schoollopen en aanmelden bij een hulpverleningsdienst worden vermeld zonder dat dit opgelegd wordt via de afhandelingsmogelijkheid 'verval van de strafvordering na uitvoering van voorwaarden' (artikel 11 Jeugddelinquentiedecreet). Wanneer aan de vereisten wordt voldaan, kan hiermee later wel in het traject op parketniveau rekening worden gehouden. De respondenten van drie andere afdelingen (A, K en L) geven mee dat zij in die lijn de mogelijkheid missen om voor kleine feiten iets licht op te leggen (hulpverlening, verkeersles, geldboete ...) zonder dat het een vorderingswaardig feit moet zijn of er een administratief traject opgestart moet worden (met bedentijd) met officiële voorwaarden. De parketmedewerkers uit twee afdelingen zien het nuttig dat er in geval van hulpverlening feedback komt over of de minderjarige zich aangeboden heeft of niet. Bij geweld of drugs moet er volgens twee respondenten (F en L) in het leven van een minderjarige snel ingegrepen worden, en daarvoor is de parketafhandeling nog te traag.

Ten tweede wordt er doorheen de interviews meegegeven dat de voorwaarden die leiden tot verval van strafvordering soms te beperkt zijn. Eén afdeling (G) geeft aan dat het binnen de voorwaarden niet voorzien is om goederen af te staan. Wanneer zaken in beslag genomen worden, moeten deze in principe aan de minderjarige teruggegeven worden, wat niet gewenst is wanneer deze voortvloeien uit of gebruikt zijn bij een strafbaar feit (bijvoorbeeld geld, gsm's). De afgifte zou volgens de respondenten deel kunnen uitmaken van de voorwaarden; nu moet er via de jeugdrechter een verbeurdverklaring worden bekomen. Er wordt ook toegelicht hoe er daarvoor nu soms creatief (buiten het Jeugddelinquentiedecreet) een oplossing wordt gevonden. Twee andere afdelingen (F en H) zien een opportuniteit in het opleggen van vrijwilligerswerk als voorwaarde, als een soort van gemeenschapsdienst in lichtere vorm op parketniveau.

"Je hebt jongeren die misschien niet tot een positief project gaan komen, die ook niet echt gebaat zijn bij een leerproject, maar die eigenlijk zeer fysiek zijn als 'de handen uit de mouwen steken', die veel meer gebaat zijn met iets doen en intussen iets opsteken. Dat vind ik misschien wel een gemiste kans aan wat er nu bestaat." – parketcriminoloog H1

Tot slot uiten drie afdelingen (A, H en M) de wens de meest logische voorwaarde meer formeel aan de minderjarige verdachte op te kunnen leggen: geen nieuwe feiten plegen. Dit is iets wat vaak mondeling meegegeven wordt, maar meer kracht zou hebben wanneer dit duidelijker opgelegd wordt.

“We zitten met die limitatieve voorwaarden. Je legt iemand voorwaarden op met de bedoeling dat die die naleeft, maar naleven wil ook wel zeggen, u gedragen, punt.” – parketmagistraat A1

2.3 Termijn voorlopige rechtspleging

In wat volgt kijken we naar de verandering in de termijn van de voorlopige rechtspleging. De gemiddelde duur zou idealiter verkort zijn en er zou slechts uitzonderlijk gebruik mogen worden gemaakt van het verlengen van de voorbereidende rechtspleging.

Er werd aan de jeugdrechters in de vragenlijsten gevraagd een inschatting te maken over het voorkomen van een voorbereidende rechtspleging die niet langer dan negen maanden duurt, tussen de negen en twaalf maanden duurt, tussen twaalf maanden en twee jaar en meer dan twee jaar. In onderstaande tabel 14 worden de resultaten weergegeven. Het is duidelijk dat er verschillen zijn in de toepassing van de voorbereidende rechtspleging tot negen maanden, dus zonder verlenging: vijf jeugdrechters geven aan dat dit ‘vaak’ voorkomt, maar ook vijf jeugdrechters geven aan dat dit ‘zelden’ voorkomt. Meer overeenstemming is er over de duur tussen negen en twaalf maanden waar de meerderheid van de jeugdrechters (negen) aangeeft dat dit ‘vaak’ voorvalt. De duur tussen negen en twaalf maanden lijkt ook het meest courant te zijn. Toch komt ook een duur van twaalf maanden tot twee jaar relatief vaak voor: telkens zes jeugdrechters menen dat dit respectievelijk ‘vaak’ en ‘soms’ de praktijk is. Tot slot meent een groot deel van de jeugdrechters dat een voorbereidende rechtspleging van meer dan twee jaar ‘zelden’ voorkomt.

Tabel 14. Inschatting duur voorbereidende rechtspleging (vragenlijst jeugdrechters)

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	N totaal
niet langer dan 9 maanden	0	5	3	5	0	13
tussen 9 en 12 maanden	0	2	4	9	0	15
tussen 12 maanden en 2 jaar	0	2	6	6	0	14
meer dan 2 jaar	1	9	3	1	0	14

De vragenlijst peilde ook naar een inschatting van de jeugdrechters of de duur van de voorbereidende rechtspleging ten opzichte van vóór de invoering van het Jeugddelinquentiedecreet korter werd, even lang bleef of langer werd. Vijf jeugdrechters geven aan daarop geen zicht te hebben. Het betreft hier zowel jeugdrechters die tot vier jaar als jeugdrechters die meer dan twintig jaar ervaring hebben. Verder blijken er geen respondenten van de overtuiging te zijn dat de voorbereidende rechtspleging gemiddeld langer duurt dan voor de implementatie van het Jeugddelinquentiedecreet. Zeven jeugdrechters menen dat de invoering geen verschil maakte en dat de duur dus even lang bleef, en slechts drie jeugdrechters menen dat de voorbereidende rechtspleging sinds de invoering verkortte.

Ook uit de interviews bij de parketmedewerkers blijkt een grote verscheidenheid: vijf afdelingen (B, C, F, H en J) menen dat de verlenging eerder uitzonderlijk is, in de andere afdelingen gebeurt dat al eens meer, of zelfs redelijk frequent. Net als in de beoordeling van de jeugdrechters in de kwantitatieve vragenlijst ligt de klemtoon van de praktijk tussen de negen en twaalf maanden, maar langer is zeker niet uitzonderlijk. In één afdeling (G) wordt bijna systematisch buiten de termijn gegaan, zonder dat er verlengingen worden aangevraagd: het aantal op te volgen dossiers is te groot voor de capaciteit om (mogelijke) verlengingen op te volgen. Jongeren staan volgens de respondenten uit deze afdeling vaak

al onder toezicht in het kader van een VOS waardoor ze wel opgevolgd worden, plegen nieuwe feiten binnen de negen maanden waardoor een nieuwe termijn van negen maanden start of hebben reeds een uitgebreid gamma aan voorlopige maatregelen opgelegd gekregen door de jeugdrechter waardoor een fase ten gronde overbodig wordt. Dit laatste wordt nog door twee andere afdelingen vernoemd (C en F).

Verlengingen worden aangevraagd per kantschrift aan de jeugdrechter en dit vooral wanneer het onderzoek nog niet rond is in de eerder complexe dossiers (A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, L en M) waarbij bijvoorbeeld een gerechtelijk onderzoek loopt wegens een meerderjarige verdachte of veel getuigen, waar er ontkennende verdachten zijn en dus veel bewijsmateriaal nodig is, waar er nood is aan analyse van DNA of het uitlezen van gsm's en laptops. Wanneer er opdrachten aan de politie gegeven worden, gelden dezelfde belemmeringen door hun capaciteitstekort zoals eerder besproken in punt 2.1. In drie afdelingen (E, K en M) is reden tot verlenging soms dat ze zelf door personeelstekort administratief nog niet klaar zijn en de zittingsnota nog opgemaakt moet worden; een korte verlenging is in dat geval ook wenselijk. Door twee afdelingen (A en J) worden er bij veelplegers meerdere feiten gebundeld zodat er geen aparte vorderingen nodig zijn.

In de beschikbare centrale registratiesystemen kon niet worden nagegaan hoe vaak en hoe lang de voorbereidende rechtspleging verlengd werd. Gezien dit een geselecteerde indicator betreft, werd in de interviews kort gepolst of de medewerkers deze cijfers theoretisch gezien zouden kunnen verzamelen. De brainstorm werd daarop soms gewillig creatief waaruit bleek dat er via eigen Excel-bestanden, het naast elkaar leggen van zittingsnota's, vorderingsdossiers en manueel bijgehouden lijstjes misschien wel iets gezegd zou kunnen worden over de aantallen, maar dat dit vooral niet eenvoudig en zeker niet overal verzameld zou kunnen worden.

2.4 Conclusie

(A.1.) In welke mate is er een verandering op te merken in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict?

Of de tijd tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict verkort is (*indicator H.1.1.1.*), kon niet onderzocht worden aan de hand van de registratiegegevens. Wel werd een inschatting gevraagd aan de parketmagistraten via de kwantitatieve vragenlijst en werd dit resultaat genuanceerd in de kwalitatieve interviews.

Drie vierde van de parketmagistraten zijn ervan overtuigd dat er (theoretisch) sneller gereageerd kan worden. In de praktijk wordt het potentieel van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden om sneller te komen tot een reactie op het delict vooral gevoeld in dossiers die redelijk volledig instromen en waar dus alle nodige elementen aanwezig zijn om een beslissing te nemen. Er zijn enkele parketafdelingen die in dit soort dossiers de kans grijpen om hun interne procedures, bijvoorbeeld afstemming met de politie, te optimaliseren. Dit kan enkel in de afdelingen waar de politie en parketcriminologen voldoende ruimte hebben om de procedures (bij voorkeur structureel) af te stemmen in dat soort dossiers. In de andere, meer complexe en onvolledige dossiers die instromen wordt de reactiesnelheid volledig afhankelijk van de capaciteit bij politie en parket. Een tekort aan capaciteit bij de politie zorgt er niet alleen voor dat zij de jeugddelictdossiers – ondanks soms het aandringen van het parket – onmogelijk de hoogste prioriteit kunnen geven, bijkomende onderzoekopdrachten vergen ook de nodige tijd. De verplichte aanwezigheid van een advocaat op de verhoren helpt hierbij niet. De belemmering door het capaciteitstekort bij de politie wordt verzacht in afdelingen waar er samengewerkt kan worden met

politiezones die over een aparte jeugd-unit beschikken omdat deze met meer kennis van zaken en meer gericht informatie kunnen aanleveren. Een tekort aan capaciteit bij het parket, zowel theoretisch als in de praktijk, heeft logischerwijze als gevolg dat de dossiers minder snel behandeld kunnen worden. Bijkomende werkrachten vertalen zich standaard in het meer benutten van de mogelijkheden die het decreet installeerde. Bij complexere of onvolledige dossiers wordt in de wisselwerking tussen parket en politie en bijhorend capaciteitstekort bij beide dus een achterstand opgelopen die de snelle afhandeling belemmert. Hoewel het decreet doelt op een snelle afhandeling, wordt door de parketten gepastheid boven de snelheid verkozen.

(A.2.) In welke mate wordt er door de Vlaamse jeugdparketten gebruik gemaakt van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden (voorwaarden en positief project)?

Om na te gaan of het OM gebruik maakt van zijn afhandelingsmogelijkheden om zo snel mogelijk te reageren (*indicator H.1.2.1.*) werd het gebruik van de afhandelingsmogelijkheden in kaart gebracht via de kwantitatieve vragenlijst, interviews bij de parketmedewerkers en focusgroepen bij de HCA-medewerkers. Niet alle afhandelingsmogelijkheden konden in kaart gebracht worden aan de hand van de registratiegegevens, maar wel de twee nieuwe afhandelingsmogelijkheden sinds het decreet, namelijk het leerproject en het positief project.

Ook relevant is de vraag wie de beslissing neemt om al dan niet te kiezen voor een bepaalde afhandelingsmogelijkheid. De praktijken verschillen tussen de afdelingen én naargelang de afhandelingsmogelijkheden. Dat is afhankelijk van de (vaak historisch gegroeide) interne organisatie op basis van de beschikbare middelen. Parketmagistraten nemen veelal de beslissing in de zwaardere dossiers (nood aan of een reeds betrokken jeugdrechter). Als tussenvorm nemen in sommige afdelingen de parketcriminologen de minder zware dossiers op zich, al dan niet in overleg met de magistratuur. In kleinere parketten ligt de beslissing veelal ook bij de magistratuur, en zorgt de criminoloog voor de uitvoering en opvolging bij een afhandeling op parketniveau. Er is een eigen beslissingsrecht naar de noden van het dossier, maar tegelijk wordt het beslissingsbeleid ook intern afgestemd. De criminologen vormen daarbij een belangrijke schakel in grotere afdelingen met meerdere magistraten.

De parketmedewerker houdt bij de beslissing veelal rekening met (overtuigend) op de eerste plaats de ernst van de feiten. Daarna worden recidive en de schade en gevolgen voor het slachtoffer in rekening gebracht. Ter vergelijking werd dezelfde vraag gesteld aan de jeugdrechters. Zij houden in de eerste plaats rekening met de leefomgeving en de context, alsook de persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de jongere, terwijl de ernst pas op de derde plaats komt. De parketmedewerkers waarderen dat de aspecten die zij belangrijk vinden meegenomen kunnen worden in een individuele aanpak, die bovendien zo nodig trapsgewijs opgeschaald kan worden. Wat de beslissing mee bepaalt, is de verhouding tussen de personeelsmiddelen en het te verwachten effect van een bepaalde afhandeling.

Bij eerste en kleine feiten wordt in alle afdelingen gekozen voor een technisch of opportuniteitssepo. De volgende stap bij recidive of minder kleine feiten is de waarschuwingsbrief, waarbij al meteen duidelijk wordt dat de grens om op te schalen niet voor iedere afdeling gelijk is. Ook de herinnering aan de wet wordt vaak gebruikt wanneer het nog niet om vorderingswaardige feiten gaat, al wordt de inzet hiervan in sommige afdelingen bewust afgezet tegen de middelen die nodig zijn voor de organisatie van de gesprekken. Er kan geoordeeld worden dat de middelen beter ingezet kunnen worden om gesprekken te organiseren om te beslissen tot het opleggen van voorwaarden of het positief project, of dat de middelen pas ingezet worden wanneer het gesprek een meerwaarde kan hebben om de jongere

te ontmoeten en zo een betere inschatting te maken voor stappen richting de hulpverlening. Hier lijkt dus alvast een drempel te spelen die samenhangt met de afweging van de beschikbare middelen.

Een eerste nieuwe afhandelingsmogelijkheid opgenomen in het Jeugddelinquentiedecreet is het verval van strafvordering na uitvoering van een opgelegde voorwaarde. De voorwaarde die het meest vernoemd wordt door de parketten is het leerproject (1). Hiervoor wordt meteen gekozen wanneer de feiten een bepaalde ernst hebben, of wanneer het om kleine feiten gaat waar er sprake is van recidive en eerdere reacties duidelijk hun effect gemist hebben. De parketmagistraten waarderen enerzijds dat ze voor veel dossiers en dus feiten en achterliggende problematieken een antwoord kunnen vinden in een leerproject binnen het uitgebreide aanbod van de HCA-diensten en dat het aanbod indien nodig zelfs uitgebreid of aangepast kan worden. Anderzijds waarderen de parketmagistraten dat een leerproject duidelijk afgelijnd is en dat de uitvoering transparant gebeurt. De samenwerking met de HCA-diensten evolueert positief en dus is het niet onlogisch dat ook de registratiegegevens aantonen dat alle afdelingen leerprojecten inzetten en er sprake is van een stijging daarvan. Ook van belang is de toename van parketcriminologen, waardoor er meer mogelijkheden zijn om de gesprekken te voeren om een leerproject op te leggen en de uitvoering op te volgen. In enkele parketafdelingen valt een (lichte) daling van de toepassing op te merken. Mogelijke belemmeringen – zowel op niveau van het algemene beslissingsbeleid als de toepassing ervan in individuele dossiers – zijn eventuele wachttijden bij de HCA-dienst, personeelwissels bij het parket, het gevaar dat een slachtoffer met grote schade in de kou kan blijven staan na het verval van strafvordering, de onmogelijkheid om met een bepaalde taal aan de slag te gaan door de HCA-dienst en de moeilijke bereikbaarheid van de HCA-dienst voor de jongere.

Het contactverbod (2) of plaatsverbod (3) als voorwaarde die kan leiden tot het verval van strafvordering kwam in tweede instantie ter sprake. Dat wordt vaak opgelegd in combinatie met een leerproject.

Wat minder ter sprake kwam en duidelijk minder wordt gebruikt, is de mogelijkheid tot inschakeling van 'hulpverlening'. Afdelingen die na een niet te onderschatten energie- en tijdsinvestering erin slaagden om samenwerkingsverbanden op te zetten met bepaalde voorzieningen voor geestelijke gezondheid, seksuele opvoeding, alcohol- of drugsverslaving (4) of andere hulpverleningsdiensten (5), getuigen dat inschakeling van hulpverlening als voorwaarde opgelegd kan worden. Afdelingen die deze voorwaarde niet tot weinig gebruiken geven hiervoor samen vijf redenen mee: het aanbod is niet voldoende beschikbaar en bereikbaar; het aanbod is niet voldoende transparant, alsook moeilijk te linken met de (soms onduidelijke) situatie waarin de jongere zich bevindt; de voorzieningen kunnen niet garanderen dat de voorwaarden binnen de wettelijk opgelegde termijn van zes maanden kunnen worden uitgevoerd; de voorzieningen kunnen door hun beroepsgeheim niet de noodzakelijke informatie delen die nodig is om te beoordelen of aan de voorwaarden is voldaan; de voorzieningen zijn vrij om te beslissen wie ze in begeleiding opnemen, wat kan betekenen dat bij een afwijzing de jongere niet aan zijn voorwaarden kan voldoen. De parketten besluiten dat deze hulpverlening meer geschikt is om – buiten de voorwaarden om – vrijwillig aan te bieden. Eventueel kan er bij nieuwe feiten wel rekening gehouden worden met een al dan niet aanmelding bij deze voorzieningen.

De voorwaarde om een schoolse of professionele vorming of opleiding te volgen (6) wordt praktisch niet vermeld.

Tot slot is het sinds het voorjaar 2024 mogelijk om een lokale ketenaanpak (7) op te leggen; dat is nog niet voor alle afdelingen in de praktijk mogelijk. De parketafdelingen passen deze voorwaarde nog niet toe; enkele zijn bezig met te onderzoeken op welke manier ze dit zouden kunnen realiseren en

formuleren de nodige bedenkingen over de termijn waarbinnen aan de voorwaarden moet worden voldaan en over de beoordeling of een jongere in een lokale ketenaanpak kan opstarten.

Een tweede nieuwe afhandelingsmogelijkheid is het positief project, waarbij de jongere actiever zijn verantwoordelijkheid kan nemen. Doorgaans wordt er voor een positief project gekozen in dossiers waarin de mate van ernst en recidive gelijkaardig is aan de dossiers waarin gekozen wordt voor een leerproject. De registratiecijfers laten zien dat de toepassing van de positieve projecten na een eerste toename na invoering, eerder stabiel blijft en er in verhouding tot de leerprojecten weinig voor gekozen wordt. Redenen om voor een positief project te kiezen is wanneer jongeren een bepaalde maturiteitsgraad en mogelijkheid tot zelfreflectie tonen. De vrees dat een project onvoldoende zwaarwichtig uitgewerkt zou worden, en eerdere ervaringen in die richting, doen sommige afdelingen twifelen. Een minderheid van de parketten laat zich hierdoor niet afschrikken en wordt gesteund door de HCA-medewerkers die eveneens aangeven dat meer jongeren in aanmerking zouden komen, desnoods met meer ondersteuning in de uitwerking van hun kant. De HCA- en parketmedewerkers geven aan dat de HCA-diensten de mogelijkheden en voordelen van een positief project soms in herinnering moeten brengen. Naast de capaciteiten van de jongere wordt de context als belangrijk ervaren in de overweging: die kan zowel versterkend als afremmend zijn in het proces. Het slachtoffer zou een meer prominente plaats kunnen krijgen in het positief project dan in een leerproject, maar ook hier bestaat het gevaar dat het slachtoffer in de kou blijft staan wanneer de strafvordering na een geslaagd positief project vervalst. Wanneer positieve projecten worden opgelegd en uitgewerkt, worden ze soms tot zelden afgekeurd. Enerzijds hebben enkele afdelingen een vertrouwen in het proces dat gelopen wordt bij de HCA-dienst; anderzijds geeft een heel deel parketafdelingen aan dat de angst speelt dat het voorstel tot project niet aansluit bij de verwachtingen en de jeugdrechter vervolgens gevorderd moet worden. Om dit te vermijden gebeurt het dat hen een suggestie van de verwachting ontvalt, rechtstreeks aan de jongere of onrechtstreeks via de HCA-dienst. Dat kan op voorhand, al is dat eerder uitzonderlijk, en meestal tijdens een tussentijds aftoetsen, waarna een herziening tot de mogelijkheden behoort. De HCA-diensten ervaren dit eerder als richtinggevend dan dwingend en leren naderhand beter in te schatten wat de parketten verwachten.

Wanneer parketten het zekere (duidelijk aanbod, afgelijnd ...) voor het onzekere (risico op onvoldoende zwaarwichtig, twijfels over de capaciteiten en mogelijkheden ...) willen nemen, wordt er gekozen voor het leerproject boven een positief project.

De parketmedewerkers zijn zich bewust van het feit dat de nieuwe afhandelingsmogelijkheden enkel opgelegd kunnen worden voor vorderingswaardige feiten, terwijl ze toegeven dat er soms op feiten gereageerd wordt waar de jeugdrechter vroeger niet voor gevorderd werd. Op het eerste gezicht lijkt dat te wijzen op *netwidening*, maar met enige nuance: de feiten waren vroeger wel vorderingswaardig, maar werden niet altijd gevorderd door gebrek aan middelen om het hele traject bij de jeugdrechter op te starten. Het zijn niet de feiten waarop vroeger met een zuivere seponering gereageerd werd, maar de feiten waarvoor men genoodzaakt was om te antwoorden met een waarschuwingsbrief, een HAW, een pretoriaanse probatie, een herstelbemiddeling of een doorverwijzing naar de hulpverlening, terwijl nu een mogelijkheid ontstaat om meer gepast te reageren. De nieuwe afhandelingsmogelijkheden creëren als het ware een tussenstap: een duidelijk signaal gezien de ernst van de feiten, maar tegelijk in het licht van de kenmerken van de jongere een kans om een traject bij de jeugdrechter te vermijden. Indien er uitzonderlijk niet-vorderingswaardige feiten afgehandeld worden met de nieuwe mogelijkheden op parketniveau, is dat een bewuste afweging waarbij de specifieke reactie als een kans

voor de jongere gezien wordt. De *netwidening* situeert zich met andere woorden niet op het punt van 'niet-reactie' naar 'reactie', maar van een 'noodzakelijk zachte reactie' naar een 'meer gepaste reactie'.

De jeugdrechter wordt gevorderd wanneer de trapsgewijze aanpak op parketniveau geen soelaas brengt, of die niet gepast wordt geacht door kenmerken van de jongere en de feiten, het slachtoffer of de mogelijkheden met het daarmee samenhangende aanbod in de praktijk. Het aantal vorderingen van de jeugdrechter stijgt volgens de registratiecijfers, maar ook de instroom is gestegen. Verhoudingsgewijs is er over het algemeen een zeer lichte daling vast te stellen sinds de invoering van het decreet. Niet alle afdelingen zijn even overtuigd dat ze hiertoe bijdragen. Mogelijks zijn er nog andere factoren die invloed hebben op de verhouding; de belemmeringen in de toepassing van de afhandelingsmogelijkheden op parketniveau remmen alleszins een grotere daling.

Om gepast te reageren op alle feiten die instromen, worden er twee grote clusters van elementen benoemd die gemist worden binnen het decreet. Ten eerste is er nood aan manieren om snel te reageren op lichte (niet-vorderingswaardige) feiten zonder dat een traject opgestart moet worden met officiële voorwaarden. Ten tweede is er een uitbreiding van de voorwaarden die leiden tot verval van strafvordering gewenst, namelijk de mogelijkheid tot afstand nemen van goederen, vrijwilligerswerk en geen nieuwe feiten plegen.

(A.3.) In welke mate is er een verandering in de termijn van de voorlopige rechtspleging?

Of de gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging verkort is (*indicator H.1.3.2.*) en er slechts uitzonderlijk gebruik wordt gemaakt van het verlengen van de voorbereidende rechtspleging (*indicator H.1.3.4.*), kon niet worden onderzocht aan de hand van de registratiegegevens. Wel werd een inschatting gevraagd aan de jeugdrechters via de kwantitatieve vragenlijst en werd dit resultaat genuanceerd in de kwalitatieve interviews met de parketmedewerkers.

Zowel de gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging als de praktijk om die te verlengen is heel uiteenlopend over de verschillende gerechtelijke arrondissementen heen. Geen van de bevraagde jeugdrechters is van mening dat de voorbereidende rechtspleging gemiddeld langer duurt dan voor de invoering van het decreet. De meesten zijn ervan overtuigd dat deze even lang duurt; een minderheid is van oordeel dat deze korter werd. Hoewel een deel van de parketten in de interviews aangeeft dat de verlenging bijna nooit nodig is, is dit in andere parketten veel voorkomend, waarbij de verlenging van de voorbereidende rechtspleging tot minstens 12 maanden geen uitzondering is. Verlengingen zijn in de eerste plaats noodzakelijk in complexe dossiers waarin er veel betrokkenen zijn, een gerechtelijk onderzoek loopt, veel bewijsmateriaal verzameld moet worden ... en dus in die dossiers waar opnieuw de capaciteit van de politie een rol speelt. Daarnaast is het onderzoek soms rond, maar is er bij het parket tijd nodig om het dossier administratief te finaliseren.

2.5 Aanbevelingen

a.1. Optimalisering van de interne organisatie (zie ook a.2) en verhoging van de personeelsbezetting (i.h.b. parketcriminologen en administratieve medewerkers), om te komen tot een nog meer efficiënte werking van de parketten

Op verschillende momenten blijkt het personeelstekort of de organisatie van de werking van het parket een belemmering om snel te kunnen reageren, zoals het versturen en verwerken van opdrachten naar de politie. Daarnaast wordt soms voor een lichtere reactie gekozen of bemiddeling niet voorgesteld met als reden dat de werklast te hoog ligt. Vooral parketcriminologen worden als helpend ervaren voor het

organiseren van gesprekken, aanmelding bij de HCA-dienst, opvolgen van de uitvoering, maar ook administratief personeel is van belang om dossiers snel en gepast te kunnen behandelen. Wijzigingen in de personeelsbezetting worden automatisch gekoppeld aan de optimalisatie en verhoging van het gebruik van de afhandelingsmogelijkheden. Uit de resultaten blijkt dat er verschillende manieren zijn om de interne werking van de parketten te organiseren.

a.2. Uitwisselen van *best practices* omtrent de verscheidenheid aan beslissingspraktijken tussen jeugdparketten onderling

De schijnbaar gemeenschappelijke beslissingscriteria zoals de ernst van de feiten en de mate van recidive om te kiezen voor een bepaalde reactie, worden door alle parketafdelingen op andere manieren toegepast. Ook dat hangt samen met de eigen interne organisatie en de sterktes of beperkingen in de personeelsbezetting. Overleg tussen de parketten onderling is eerder beperkt, zeker buiten de provincie, en gebeurt eerder ad hoc. Er bestaan goede praktijken om maximaal te reageren zoals het jeugddelinquentiedecreet voorschrijft; deze *best practices* kunnen worden uitgewisseld en inspirerend werken.

a.3. Meer belang hechten aan jeugdzaken bij de politie, door de organisatie van een interne jeugd-unit en capaciteitsuitbreiding in het algemeen

De politie speelt een belangrijke rol in de mate waarin er snel gereageerd kan worden. Uit de resultaten blijkt dat de doelstelling om sneller te reageren makkelijker bereikt kan worden in dossiers die zo volledig mogelijk instromen, of waarin alleszins snel bijkomende informatie opgevraagd kan worden. De parketten geven aan dat jeugdzaken in vergelijking tot de andere dossiers bij de politie minder prioriteit genieten. Dossiers waarin er een jeugd-unit van de politie in betrokken is, zijn initieel wel vollediger bij instroom, of kunnen sneller vervolledigd worden, waardoor het parket sneller tot een beslissing kan komen.

a.4. Verdere duiding door HCA naar parketten toe over gebruik positief project (sensibilisatie, verduidelijking mogelijkheden, wegnemen twijfels)

Het positief project is op parketniveau een nieuwe afhandelingsmogelijkheid, wat kan bijdragen tot de doelstelling van 'snelle reactie'. De parketten zien de voordelen van een positief project, maar er heerst een zekere terughoudendheid in de toepassing ervan, waardoor het eerder beperkt wordt ingezet. Enerzijds menen de parketten dat niet alle jongeren in aanmerking te komen. De HCA-diensten geven inderdaad aan dat de ene jongere meer ondersteuning nodig heeft dan de andere (zie ook onderzoeksvraag 3), maar zien dit niet als een struikelblok om ermee aan de slag te gaan. Anderzijds is er onzekerheid over of de inhoud van het positief project wel zal voldoen aan de verwachtingen van een voor de parketten afdoende reactie.

a.5. Ruimte geven aan overleg tussen HCA en verwijzers om flexibel in te spelen op vraag en aanbod

Het gebruik van de afhandelingsmogelijkheden die uitgevoerd worden door de HCA-diensten kan worden aangespoord door het verduidelijken van de mogelijkheden in de praktijk (zie ook a.4.), maar ook het afstemmen van het aanbod aan de vraag van de parketten verhoogt het gebruik. Er bestaat een zeker overleg tussen beide, wat als bijzonder positief wordt beoordeeld. Een verderzetting en hogere intensiteit om de afstemming te optimaliseren lijkt mogelijk bevorderlijk.

a.6. Blijven inzetten op de verkenning van andere hulpverlening om nog meer op maat te reageren

Naast het gebruik van het aanbod van de HCA-diensten – waarvan de parketten dankbaar gebruik maken omwille van de transparantie en concreetheid – voorziet de decreetgever ook in de mogelijkheid om de jongere te onderwerpen aan de richtlijnen van een ambulant centrum voor geestelijke gezondheidszorg, voor seksuele opvoeding of een centrum voor de behandeling van alcohol- of drugsverslaving of aan te melden bij een door de gemeenschap georganiseerde dienst van hulpverlening. Deze mogelijkheden worden in de praktijk weinig benut, terwijl ze zouden kunnen bijdragen tot een snelle reactie op maat. De verkenning door de parketten van het bestaande hulpverleningsaanbod lijkt niet vanzelfsprekend, grotendeels door de beperkte feedback, maar ook de bekendheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid wordt als belemmerend ervaren. Het aanbod van de HCA-diensten kan echter niet alles omvatten: men moet dus ook inzetten op de verkenning van andere hulpverlening om het gehele repertorium van de mogelijke voorwaarden te vatten.

a.7. Heroverwegen manier van subsidiëring HCA om vraag en aanbod stabiel te houden

Een onvoorziën uitval van personeel of een tijdelijke overbevraging van het aanbod kan zorgen voor het ontstaan van wachttijden bij de HCA-diensten. Wanneer de parketten hinder ondervinden van de wachttijd in het snel kunnen reageren, zet dit een rem op het gebruik van het aanbod. De subsidiëring van de HCA-diensten hangt samen met het gebruik van hun aanbod. Zo kunnen eerder casuele oorzaken op langere termijn zorgen voor een structureel lagere personeelsbezetting, wat mogelijke wachttijden op een later ogenblik opnieuw in de hand werkt en het gebruik verder doet dalen.

a.8. Optimalisering van de verhouding tussen de positie van het slachtoffer en de afhandelingsmogelijkheden die het verval van strafvordering tot gevolg hebben

Parketten worden tegengehouden om te reageren op parketniveau om redenen die niet samenhangen met de verdachte of de feiten, maar wanneer er grote gevolgen (kunnen) zijn voor het slachtoffer. Het spanningsveld tussen het verval van strafvordering bij een geslaagde uitvoering van het positief project en voorwaarden (eventueel in combinatie met een niet-geslaagde herstellbemiddeling) doet de parketten beslissen om eerder te kiezen voor een vordering. Het wegwerken van de potentieel negatieve effecten van het automatisch verval van strafvordering op het slachtoffer kan zorgen voor een ruimere toepassing van deze afhandelingsmogelijkheden.

a.9. Nagaan van de lijst van mogelijke voorwaarden

Sommige voorwaarden worden nauwelijks toegepast (zie a.6). Tegelijk worden bijkomende mogelijkheden aangehaald, zoals de verplichting tot teruggave van goederen of het verbod om nieuwe feiten te plegen. Het kan dus raadzaam zijn de lijst van voorwaarden te bekijken met het oog op aanpassing of aanvulling, weliswaar rekening houdend met de initiële keuzes over het inzetten van voorwaarden en de mogelijke verschillen op parketniveau dan wel op niveau van jeugdrechter of jeugdrechtbank.

a.10. Nagaan van de formele vereisten van de afhandelingsmogelijkheden

Voor de afhandelingsmogelijkheden geldt een aantal formele vereisten, die veelal passend zijn (bv. informatie of bijstand advocaat). Er kan worden nagegaan of een optimalisatie of verduidelijking van sommige vereisten mogelijk is, waaronder de standaardbedenktijd van vijftien werkdagen. Een aanvaardbare vereenvoudiging van de formele vereisten kan het parket toelaten sneller en met minder administratieve last actie te ondernemen, maar kan ook vermijden dat er nog een beroep wordt gedaan op de pretoriaanse probatie.

3 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren

Het decreet schrijft voor maximaal prioriteit te geven aan een herstelrechtelijke en herstelgerichte reactie. Daarvoor wordt er binnen deze evaluatie nagegaan (1) hoe (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd is;⁴⁴ (2) op welke manier de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod verloopt door de uitvoerende diensten;⁴⁵ (3) in welke mate de parketten rekening houden met de uitkomst van de bemiddeling;⁴⁶ (4) in welke mate er aandacht is voor herstel en herstelgericht werken binnen de interventies.⁴⁷

Tabel 15. Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 2 met deelonderzoeksvragen

	kwantitatief			kwalitatief	
	registratie	vragenlijst		interview	focusgroep
		OM	HCA	JR	OM
(B) In welke mate geven ze uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om maximaal prioriteit te geven aan een herstelgericht aanbod?					
(B.1.) Hoe is (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd?	x	x		x	
(B.2.) Op welke manier verloopt de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod door de uitvoerende diensten?			x	x	x
(B.3.) In welke mate houden de parketten rekening met de uitkomst van de bemiddeling?		x		x	
(B.4.) In welke mate is er aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen het positief project?			x	x	x
(B.5.) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het geven van maximale prioriteit aan een herstelgericht aanbod?				x	

Het decreet geeft de hoogste prioriteit aan een herstelbemiddelingsaanbod en stimuleert tegelijkertijd het werken rond herstel en de gevolgen van het delict in alle mogelijke reacties. In eerste instantie gaat de aandacht daarom naar de herstelbemiddeling aangeboden door het parket. Gezien het de doelstelling is van de decreetgever om aandachtig te zijn voor herstelgericht werken bij *om het even welke interventie*, is bij de dataverzameling gepoogd een ruimer beeld te bieden met betrekking tot alle interventies waar er aandacht kan gaan naar het herstelrechtelijk en herstelgericht werken, dit zowel op parketniveau als op niveau van de jeugdrechtbank. Bovendien is ook rekening gehouden met de mogelijkheid dat het aanbod herstelbemiddeling parallel kan lopen met die andere interventies.

⁴⁴ **Indicator I.1.2.1.** Het OM heeft een herstelrechtelijk aanbod gedaan.

Indicator I.1.1.2. Wanneer voor een ander antwoord dan het herstelrechtelijk aanbod wordt gekozen, wordt dit gemotiveerd.

⁴⁵ **Indicator I.1.2.2.** De HCA-diensten nemen actief contact op met de partijen nadat het herstelrechtelijk aanbod is gedaan.

⁴⁶ **Indicator I.1.2.4.** OM houdt rekening met het uitgevoerde akkoord.

Indicator I.2.1.3. OM houdt rekening met het (deels) uitgevoerde plan.

⁴⁷ **Indicator I.2.1.4.** Er wordt aandacht besteed aan herstelgericht werken bij om het even welke interventie.

3.1 Evolutie van (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod

3.1.1 Visie vs. praktijk

De parketmedewerkers die in de vragenlijst de vraag invulden (N=74) geven aan dat wanneer de feiten vaststaan, ze het als de taak van het parket beschouwen om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de feiten (71 respondenten gaven ‘akkoord’ tot ‘helemaal akkoord’ aan) en doen dit volgens hen ook effectief (65 respondenten gaven ‘akkoord’ tot ‘helemaal akkoord’ aan).

Zes afdelingen (B, C, G, H, L en M) geven ook in de parketinterviews duidelijk aan dat ze in de praktijk het gevoel hebben een rol te kunnen opnemen om de jongeren te wijzen op hun verantwoordelijkheid. In het algemeen door de bijkomende afhandelingsmogelijkheden die de jongeren op een meer actieve manier hun verantwoordelijkheid kunnen laten opnemen: dat is een signaal dat op niveau van het parket voorheen niet gegeven kon worden. Specifiek vermelden parketmagistraten en -criminologen in vijf afdelingen (B, C, H, K en M) dat ze vooral in het persoonlijk gesprek bij de oproeping bij HAW, het opleggen van een leerproject en positief project de kans hebben om meer rechtstreeks in contact te gaan met de jongere en de mogelijkheid hebben om hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid.

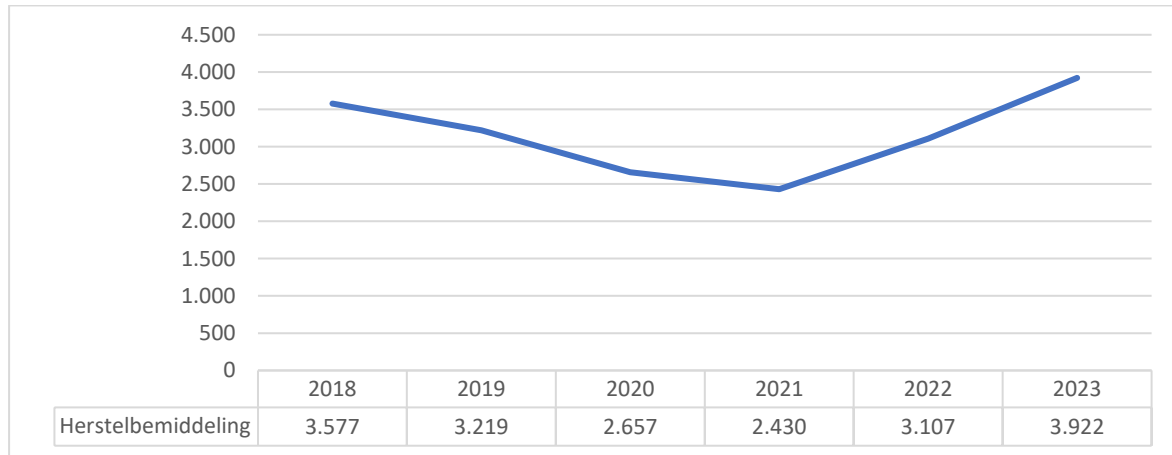
“Ik vind het wel goed dat wij die ook een keer zien, we zien de jongeren altijd op papier en als we ze zien, is het pas op de rechtbank. En nu kunnen we een maatschappelijk relevante rol opnemen.”
– parketmagistraat L1

Dezelfde vraag werd gesteld aan de jeugdrechters in de kwantitatieve vragenlijst. Het merendeel van de jeugdrechters, namelijk dertien van de vijftien, zijn (helemaal) akkoord met de stelling dat het hun taak is om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten.

3.1.2 Aanbod herstelbemiddeling

Het aanbod herstelbemiddeling kan door het parket worden geregistreerd in de PJG-databank. Zoals reeds eerder toegelicht (zie hoofdstuk 2 punt 2.1) zijn de registratiecijfers binnen die databank niet voldoende betrouwbaar over alle parketten heen om hierop uitspraken te baseren. Wel kan er een beeld worden gegeven vanuit de BINC-databank waar de uitvoering van maatregelen bij de HCA-diensten geregistreerd worden. Het aantal aanmeldingen door het parket bij de HCA-diensten kan worden teruggevonden in onderstaande tabel 16. Deze gegevens weerspiegelen niet de door het parket gewenste frequentie van het gebruik, maar geven wel een indicatie (zonder ‘aanbod’ bestaat er immers ook geen ‘aanmelding’). De tabel toont aan dat de HCA-diensten gemiddeld genomen over heel Vlaanderen na de implementatie van het decreet minder herstelbemiddelingen aangemeld kregen met een dieptepunt tijdens de jaren 2020-2021. Vanaf dan gaat het aantal herstelbemiddelingen weer in stijgende lijn. Er zijn individueel verschillen over de parketafdelingen heen, de aparte tabellen worden opgenomen als bijlage 8. Het aantal herstelbemiddelingen is in 2023 bij bijna alle parketafdelingen (licht) hoger dan in 2018 wanneer het decreet nog niet in voege was. Uitzonderingen zijn Antwerpen en Gent, Hasselt en Ieper. Enkel in Antwerpen, Hasselt en Kortrijk staat het aantal bemiddelingen in 2019 op het hoogste niveau, in de andere afdelingen werd het hoogst aantal bemiddelingen sinds de implementatie opgetekend in 2023.

Tabel 16. Evolutie aanmeldingen herstelbemiddeling door het parket in Vlaanderen

Uit de parketinterviews wordt de verklaring voor het dieptepunt in de cijfers in 2020-2021 gekoppeld aan corona. Dit maakte enerzijds dat er een ander soort misdrijven gepleegd werden, namelijk coronainbreuken zonder identificeerbaar slachtoffer en minder diefstallen of vechtpartijen op school, waar doorgaans wel een duidelijk slachtoffer is. Anderzijds konden er minder gesprekken doorgaan met de minderjarige verdachte bij politie of parket om af te toetsen of een herstelbemiddeling een optie was en waren de herstelbemiddelingsgesprekken zelf moeilijker te organiseren. De evoluties over de verschillende afdelingen heen kent een aantal verklaringen: wanneer er (meer) parketcriminologen bijkomen, kan er meer worden afgetoetst of aan de voorwaarden is voldaan en of een bemiddeling voorgesteld kan worden; wanneer er (meer) administratief personeel ingezet kan worden, kan de administratie voor de opstart beter worden gedragen; wanneer de HCA-dienst sensibiliseert voor de inzet van herstelbemiddeling en daarbij de twijfels of drempels (zie verder) kan verminderen, kan men sneller overtuigd zijn om herstelbemiddeling op te leggen. Tot slot vermelden drie afdelingen (B, C en K) dat er tijd nodig is om een nieuwe reflex te ontwikkelen om herstelbemiddeling aan te bieden, een paar afdelingen (C, K en L) vermelden dat het moeten aankruisen op de kaft van het dossier of herstelbemiddeling aangeboden werd, helpt (of zou helpen) om de reflex sneller te maken.

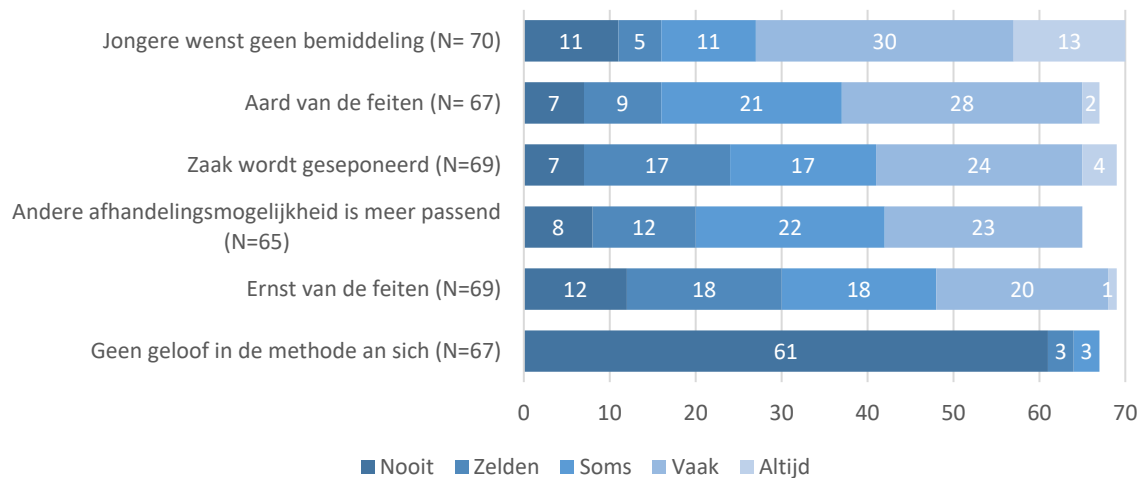
3.1.3 Drempels aanbod herstelbemiddeling

Volgens artikel 12 Jeugddelinquentiedecreet en het draaiboek⁴⁸ moet er standaard een schriftelijk aanbod van bemiddeling worden gedaan op parketniveau wanneer er ernstige aanwijzingen van schuld zijn, de minderjarige verdachte het delict niet ontkent en er een geïdentificeerd slachtoffer is. De redenen om geen bemiddelingsaanbod te doen, werden bevroegd via de vragenlijst aan de parketmedewerkers (zie figuur 5). Vooral wanneer de jongere uitspreekt geen bemiddeling te willen doen, wordt vaak ook geen bemiddelingsaanbod voorgesteld (voor 43 respondenten is dit 'vaak' tot 'altijd' een reden). De aard van de feiten staat op de tweede plaats als reden om geen aanbod te doen. Het feit dat de zaak geseponneerd wordt en dat een andere afhandelingsmogelijkheid beter geschikt is, wordt ongeveer even vaak gekozen als motief om geen bemiddeling voor te stellen. Deze laatste redenen zouden in theorie geen drempel mogen zijn: een seponering of een andere afhandelingsmogelijkheid sluit het bemiddelingsaanbod niet uit. De ernst van de feiten beïnvloedt het

⁴⁸ Omzendbrief COL 09/2019 van 24 oktober 2019 van het college van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het Vlaams decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, 19-20.

minst de keuze om geen bemiddelingsvoorstel te doen. Het feit dat de parketmedewerker niet gelooft in de bemiddelingsmethode *an sich* is overduidelijk ‘nooit’ een reden om geen aanbod te doen.

Figuur 5. Redenen om geen aanbod tot herstelbemiddeling te doen (vragenlijst parketmedewerkers)

Via een open vraag werd er gepolst of er nog andere redenen zijn om geen herstelbemiddelingsaanbod te doen. Dertien parketmedewerkers konden nog andere redenen bedenken om geen herstelbemiddeling voor te stellen indien aan de voorwaarden is voldaan (aanwijzingen van schuld, geen ontkennende verdachte en slachtoffer bekend). Na een kwalitatieve analyse van de antwoorden kunnen volgende categorieën van redenen worden onderscheiden. Ten eerste is voor een respondent een bemiddeling niet vanzelfsprekend wanneer de omvang van de schade te groot of complex is. Ten tweede worden er door acht parketmedewerkers redenen opgegeven die hen doen beslissen dat de herstelbemiddeling niet gepast of niet nuttig (meer) is: een respondent geeft aan dat een bemiddeling moeilijk kan zijn wanneer de zaak erg gevoelig is (bv. ernstige zedenfeiten), een andere meent dat het geen nut heeft wanneer het slachtoffer er niet voor open staat. Zes andere parketmedewerkers geven aan geen herstelbemiddeling voor te stellen wanneer er reeds een vorm van herstel plaatsvond, bijvoorbeeld binnen de schoolcontext of een gemandateerde voorziening of doordat de partijen reeds onderling een regeling troffen. Ten derde geven drie parketmedewerkers redenen die aantonen dat het aanbod tot herstelbemiddeling niet overwogen wordt wanneer de slaagkans laag wordt ingeschat of de slaagkans niet opweegt tegen de beperkingen van de praktische organisatie van herstelbemiddeling. Dit is wanneer de jongere geen vast adres heeft en dus moeilijk te betrekken zal zijn of zijn of haar financiële mogelijkheden beperkt zijn en de schade voornamelijk financieel is. Eén respondent geeft aan dat er niet voldoende capaciteit bij het parket is om de herstelbemiddeling op te starten en op te volgen, een andere respondent geeft aan dat de (communicatie over) uitkomst van de herstelbemiddeling lang op zich laat wachten en dat er door die onzekerheid een rem gezet wordt op de inzet van de methode.

Dat alle parketten gebruik maken van de herstelbemiddeling en er niemand *niet* in de werkmethode gelooft, blijkt ook uit de parketinterviews. Uit de analyse van de verzamelde data via die weg kunnen er min of meer drie soorten van beleid worden onderscheiden in het aanbieden van herstelbemiddeling. De praktijken binnen deze soorten beleid komen overeen met de analyse van de open vraag in de kwantitatieve bevraging zoals hierboven toegelicht.

Ten eerste zijn er parketten die het beleid hebben om standaard een herstelbemiddeling aan te bieden wanneer aan de wettelijke voorwaarden is voldaan (I en L). Zij maken op voorhand geen inschatting of de bemiddeling kans op slagen heeft en laten de verdere afhandeling volledig aan de HCA-diensten over.

Eén afdeling geeft toe dat de reflex om standaard een bemiddelingsaanbod te doen misschien minder bestaat wanneer het feit binnenkomt tijdens een permanentiedienst. Een andere uitzondering zijn de dossiers waar de schade moeilijk in te schatten is of duidelijk te groot is; het is niet aan de HCA-dienst om een uitgebreide schaderegeling uit te werken en op te volgen.

Uit de gesprekken met de HCA-diensten blijkt uit volgend citaat dat bemiddelingen in grote schadedossiers niet comfortabel aanvoelen:

“Als het echt grote bedragen zijn, ik zeg 10.000 en meer, dat is ook lastig: ik heb geen expertise, er is geen familiale verzekering, hoe ga je dat regelen? In schijfjes van 100 per maand, ja dat gaat ook voor ons niet ... dus dan hebben wij ook al een keer moeten bellen naar het parket van ja 'wat moeten wij hiermee doen want ... die jongere wil dat wel betalen, de wil en motivatie is er wel, maar ...?'.” – HCA-medewerker 5

Ten tweede zijn er parketten die aangeven niet standaard, maar toch maximaal het aanbod van herstelbemiddeling te doen (B, D, E, F, G, J en M). Zij maken bovenop de uitzondering binnen het eerste soort beleid op voorhand minimaal een inschatting of de herstelbemiddeling gepast of nog nuttig is. Er worden hiervan verschillende voorbeelden gegeven: feiten die gevoelig liggen (zedefeiten, IFG, belaging), feiten waar de schade reeds vergoed is (herstel na vandalisme, teruggave goederen na diefstal), feiten waarvoor er reeds een herstelgesprek plaatsvond (vechtpartij op school), feiten waarin de rollen van dader en slachtoffer niet duidelijk zijn (grote en onoverzichtelijke vechtpartij), feiten waar er reeds veel tijd is overgegaan, feiten waarbij het duidelijk is dat het slachtoffer er geen nood aan heeft (aangegeven in contact met de politie) of waar de verdachte reeds te kennen geeft er niet voor open te staan.

“Dus wat wij ook wel proberen te doen is politie al te laten vragen van "ben je bereid tot herstelbemiddeling?" tijdens het verhoor, maar als de jongere dan al zegt nee, dan gaan we er niet aan beginnen.” – parketmagistraat A1

Ten derde zijn er parketten die aangeven het niet standaard voor te stellen en bovenop de uitzondering en inschatting van de twee vorige soorten beleid een bijkomende afweging maken (A, C, H en K). In dit soort beleid zijn factoren die de afweging beïnvloeden de werklust van de HCA-dienst (wanneer zij aangeven dat de wachttijden oplopen om op te starten), of de werklust voor het parket (administratie en opvolging) om het dossier aan te melden. De werklust wordt afgezet ten opzichte van de inschatting van de mogelijke uitkomst van de bemiddeling en is mede ingegeven is door eerdere ervaringen van niet-geslaagde bemiddelingen. Voorbeelden die gegeven worden zijn feiten met beperkte schade, diefstal waarbij het slachtoffer een grote winkelketen is, een minderjarige die mentaal beperkt is.

“Ik ga ervan uit dat alle middelen schaars zijn en dan heb ik het liefst dat ik het kan inzetten bij diegenen waar dat ik denk dat het een meerwaarde is. Maar ik weet, in principe moet je het altijd aanbieden, maar ik doe het niet altijd.” – parketmagistraat C1

Het op voorhand beslissen om geen bemiddeling aan te bieden komt aan bod in de focusgroepen. Het slachtoffer zou zelf de keuze moeten kunnen maken of een bemiddeling van betekenis kan zijn.

“Dat vind ik dan jammer dat zij gaan beslissen, want zo kan de kans ... als het slachtoffer zegt van 'ik wil dat niet doen', hebben ze tenminste zelf de keuze gehad. Maar als ze niet de keuze krijgen, vind ik dat heel jammer dat voor hen die keuze werd gemaakt. Ik vind niet dat iemand anders daarover moet beslissen omdat het ook de kracht is van 'het is vrijwillig, het is een aanbod'.” – HCA-medewerker 2

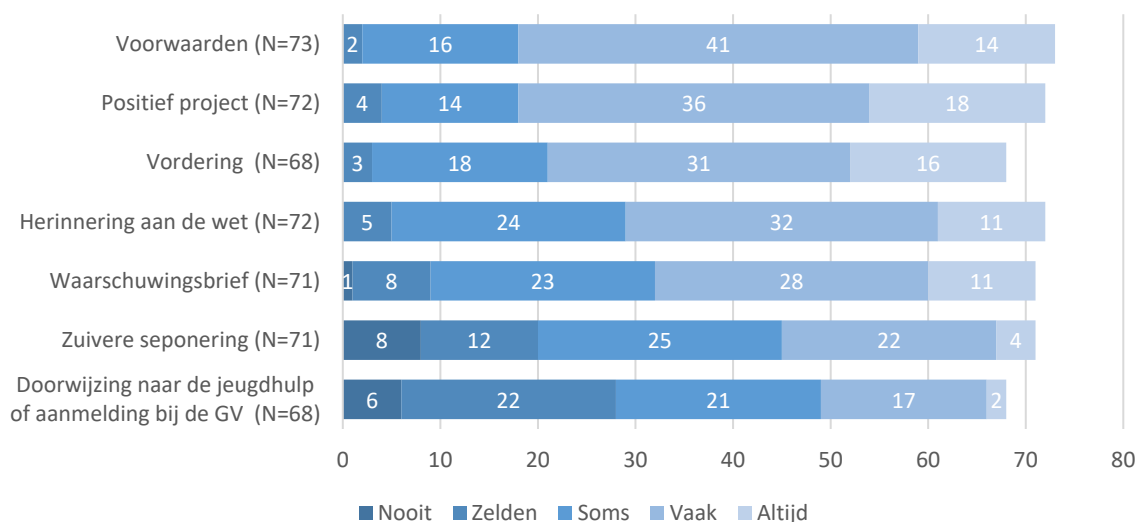
Ook de kleine financiële schade komt ter sprake: in verschillende afdelingen wordt er (soms samen met de HCA-dienst) gekozen om geen bemiddelingen aan te bieden voor kleine bedragen. De afweging wordt mede bepaald door de verhouding tot de inzet van middelen. Toch uit een deelnemer de bezorgdheid over het gebruikte financiële criterium: bij kleine bedragen kan een herstelproces eveneens nuttig zijn voor de vermoedelijke dader of het slachtoffer.

In de afdeling Antwerpen komt de HCA-dienst zelf de aanmeldingen voorbereiden vanuit het dossier bij het parket om de drempel tot aanmelden, omwille van de werklast voor het parket, te verlagen.

3.1.4 Aanbod herstelbemiddeling in combinatie met afhandelingsmogelijkheden

De parketmedewerkers konden aanduiden hoe vaak ze een aanbod tot herstelbemiddeling doen bij de verschillende afhandelingsmogelijkheden (zie figuur 6 voor de details). Daaruit blijkt dat een bemiddelingsaanbod het vaakst gedaan wordt bij het opleggen van voorwaarden en een positief project: telkens drie vierde van de parketmedewerkers geeft aan dat er dan 'vaak' tot 'altijd' een aanbod wordt gedaan. Ook bij een vordering van de jeugdrechter wordt er doorgaans 'vaak' tot 'altijd' een aanbod gedaan. Bij de herinnering aan de wet en de waarschuwingsbrief is het aanbod minder overtuigend, maar nog steeds overwegend 'vaak' tot 'altijd'. Enkel bij een zuivere seponering en de doorverwijzing naar de jeugdhulp of aanmelding bij de gemandateerde voorziening ligt het zwaartepunt van de antwoorden bij het al dan niet voorstellen van bemiddeling eerder bij 'soms', 'zelden' en 'nooit'.

Figuur 6. Bemiddelingsaanbod vs. soort afhandeling (vragenlijst parketmedewerkers)

Uit de interviews met de parketmedewerkers blijkt dat de herstelbemiddeling inderdaad het vaakst wordt aangeboden bij het vorderen van de jeugdrechter, of in combinatie met de voorwaarden of het positief project. Zowel bij de combinatie met de voorwaarden als met het positief project wordt ook hier aangegeven dat dit niet aangewezen is bij grote (financiële) schade: de strafvordering vervalt bij een goede uitvoering en het slachtoffer dreigt in de kou te komen staan indien de bemiddeling desgevallend niet geslaagd is.

“Maar daarom dat ik ook wel zeg van we moeten wel opletten bij te grote schade, dan kunnen we dat tout court niet voorstellen, daar kan je wel met een groot probleem zitten. Stel dat je positief project goed loopt... je kan niet doen alsof dat het niet goed loopt als het wel goed loopt. En uw herstelbemiddeling draait op niets uit, maar je hebt wel zware schade, dan zit je met een probleem.” – parketmagistraat J1

Eén afdeling geeft mee dat het opstarten van twee trajecten bij de HCA-dienst op hetzelfde moment zwaar kan zijn voor de minderjarige verdachte. Door een parketafdeling wordt meegegeven dat de HCA-dienst bij de uitvoering van een positief project soms vraagt om ook een herstelbemiddeling te laten lopen; ook twee HCA-diensten in de focusgroepen geven aan dat dit gebeurt. Uit de focusgroepen met de HCA-medewerkers blijkt dat een andere afdeling dit eveneens niet standaard aanbiedt bij een positief project en dat de HCA-medewerkers ervan uitgaan dat wanneer het parket het passend had geacht, het ook zou hebben gedaan. Er wordt dus zeker niet in iedere afdeling standaard een herstelbemiddeling aangeboden in combinatie met een positief project.

De combinatie van een herstelbemiddeling en een seponering is minder rechtlijnig, namelijk in het moment van de beslissing over beide. Enerzijds kan bij een seponering tegelijkertijd een bemiddelingsaanbod worden gedaan. Beide zijn dan onafhankelijk van elkaar en het resultaat zal ook de beslissing over de afhandeling (hier: seponering) niet meer beïnvloeden. Er is slechts één afdeling die redelijk duidelijk kan aangeven dat dit standaard zo verloopt in de praktijk, bij de andere is het eerder de uitzondering. Twee afdelingen (C en L) kiezen bijvoorbeeld enkel voor het samengaan van de beslissing tot seponering en het aanbod herstelbemiddeling bij heel kleine feiten.

“En dan laten we dat ook wel los, ook als die mislukt. Dan blijven wij bij onze eerste sepo.” – parketmagistraat G1

“Dan seponeren we wel, maar krijgen ze wel nog het aanbod. Dan weet de jongere wel van het parket gaat geen verder gevolg geven aan het feit dat ik gepleegd heb, maar ik krijg wel nog de kans om mijn excuses aan te bieden bij het slachtoffer.” – parketmagistraat L1

Anderzijds kan in de praktijk eerst een bemiddelingsaanbod worden gedaan, en de (definitieve beslissing over de) afhandeling uitgesteld worden. Alle andere afdelingen vermelden deze praktijk als standaard, en bij één afdeling is het eerder de uitzondering. Eén parketmagistraat wijst op het feit dat in het decreet de herstelbemiddeling naast de andere afhandelingsmogelijkheden staat, en daarom vooral in combinatie met seponering de herstelbemiddeling meer als primaire afhandelingsmogelijkheid gezien wordt. Om dit te vermijden zou voor de duidelijkheid in het decreet ingeschreven kunnen worden dat de herstelbemiddeling bijkomend bij een andere afhandelingsmogelijkheid aangeboden moet worden. Een argument voor deze andere aanpak is dat de motivatie van de minderjarige om deel te nemen negatief beïnvloed zou kunnen worden door de wetenschap dat de zaak sowieso geseponerd zal worden. Opvallend is immers dat eigenlijk alle afdelingen doorgaans op voorhand beslissen dat het dossier geseponerd zal worden en ook bij deze beslissing blijven ongeacht het resultaat van de bemiddeling.

“Herstelbemiddeling zie ik eigenlijk als een mogelijkheid om de partijen samen te brengen en de mogelijkheid om partijen, want je hebt – niet altijd – toch iemand die zich in het dossier slachtoffer voelt. Dan denk je van ‘zit een keer samen en bekijk van hoe komt het dat jij je slachtoffer voelt, hoe komt dat die verdacht is?’. Maar dat wil daarom niet altijd zeggen dat wij daar iets mee kunnen doen in ons MOF-dossier.” – parketmagistraat C1

De HCA-diensten bevestigen in de focusgroepen en het interview dat de boodschap dat het feit geseponerd zal worden inderdaad remmend werkt op de bemiddeling. Zij zien het eerder vanuit de ogen van het slachtoffer: dat de verdachte buiten de bemiddeling vrijuit gaat is geen makkelijke boodschap. Over de motivatie van de vermoedelijke dader is onenigheid: er wordt niet ontkend dat de jongere minder motivatie zou kennen met een seponering in het achterhoofd; tegelijkertijd wordt aangegeven dat de vrijwilligheid (dus zonder stok achter de deur) net voor een sterker traject zorgt. Een

HCA-medewerker ziet een oplossing in het reeds beslissen over de reactie en dus seponering, zonder de brieven ter kennisgeving naar de partijen reeds te versturen.

Twee afdelingen (A en K) melden dat deze werkwijze de optie open houdt om het resultaat van de bemiddeling mee te nemen in de beslissing over nieuwe feiten die volgen. Drie afdelingen (D, J en L) geven aan dat na afloop nog overgegaan kan worden tot een andere afhandelingsmogelijkheid, waarvan in één afdeling (L) standaard na een niet-geslaagde bemiddeling nog een waarschuwingsbrief of een HAW volgt.

Vooraf wanneer de verantwoordelijkheid van de niet-geslaagde bemiddeling bij het slachtoffer ligt, kan een zwaardere reactie zwaar vallen voor de minderjarige verdachte. De parketafdelingen krijgen na afloop geen informatie over het verloop en dus de reden van niet-slagen van de bemiddeling van de HCA-dienst. Alhoewel alle parketten aangeven dat ze dit begrijpen vanuit het standpunt van de HCA-dienst, zorgt dit bij veel respondenten tot het vermelden dat dit een gemiste kans is en (eventueel onbewust) ten nadele van de jongere speelt bij het vervolg van zijn traject.

“Dat weten we meestal maar als we echt feedback vragen aan de HCA-dienst zelf en we merken dat het slachtoffer er meer probeerde uit te halen dan dat erin zat en dat daarom de bemiddeling niet geslaagd is. Ja, een auto die helemaal stuk is, en die minderjarige trekt er een spiegeltje vanaf en ze vragen dan eh... dan vind ik dan kan je dat de minderjarige niet kwalijk nemen. Ook als we zeggen van ok, we doen eigenlijk die herstelbemiddeling meer voor het slachtoffer dan voor de verdachte, maar het slachtoffer weigert pertinent om mee te werken, dan vind ik niet dat dat de schuld is van de minderjarige.” – parketmagistraat E1

De situatie houdt een contradictie in zich: de parketmedewerkers krijgen geen bijkomende informatie over het verloop, ze mogen er in principe ook geen rekening mee houden, en toch deelt het grootste deel van de respondenten mee dat ze het graag zouden willen weten. Er worden dan ook omwegen gebruikt om meer zicht op het verloop te krijgen (door de parketmedewerkers) of te geven (door verdachte, slachtoffer, advocaat of HCA-medewerker): rechtstreeks contact opnemen met de HCA-dienst; luisteren bij de politie of zij kunnen nagaan of het slachtoffer nog iets wenst; een melding van de verdachte richting parket met de boodschap dat hij of zij wel wou meewerken ... De HCA-medewerkers bevestigen in de focusgroepen dat ze soms de raad geven aan de verdachte (of het slachtoffer) om het parket te contacteren wanneer ze graag willen meegeven dat zij wilden meewerken.

“Als jij meer wil meegeven aan het parket, neem contact op met uw advocaat want ik mag het niet en daar stopt dat echt wel.” – HCA-medewerker 11

Aan de parketten geven zij vanuit hun neutrale rol binnen de bemiddeling duidelijk aan dat ze geen verdere informatie willen en kunnen delen.

3.2 Uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod

Om een antwoord te bieden op de onderzoeksvraag op welke manier er vormgegeven wordt aan de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod wordt er dieper ingegaan op het eerste contact en de communicatie met de verwijzers. In wat volgt wordt het herstelrechtelijk aanbod in de ruime zin van het woord geïnterpreteerd. De belangrijkste doelgroep waarbij data verzameld werd zijn de HCA-diensten, nu zij instaan voor een breed aanbod. De herstelbemiddeling, het leerproject en het positief project op zowel het parketniveau als het niveau van de jeugdrechter (en jeugdrechtbank) werd bevroegd; voor dit laatste niveau zijn ook de gemeenschapsdienst en hergo bevroegd, twee antwoorden die niet mogelijk

zijn op parketniveau. Een vergelijking tussen de antwoorden en de verschillende niveaus kunnen immers een meerwaarde betekenen om de uitvoering te duiden.

Er wordt in eerste instantie gezocht naar indicaties dat de HCA-diensten actief contact opnemen met de partijen nadat het herstelrechtelijk aanbod is gedaan, om te voorzien in de garantie dat verdachte en slachtoffer de kans krijgen om in elke fase gebruik te maken van het herstelrechtelijk aanbod (indien aan de voorwaarden is voldaan). Breder wordt ook verkend tot op welke hoogte er informatie uitgewisseld wordt tussen verwijzer en de uitvoerende dienst.

3.2.1 Eerste contactmoment

3.2.1.1 Verwijzer en HCA

De uitvoering start nadat de HCA-dienst het mandaat krijgt van de verwijzer. Uit de vragenlijsten van de HCA-medewerkers blijkt dat het parket als verwijzer de HCA-dienst altijd voor het eerst zal contacteren op of na (en dus niet vóór) het moment dat hij het aanbod tot een bemiddelingstraject, leerproject of positief project aan de betrokken partijen gedaan heeft. Dit lijkt het vaakst de werkwijze bij het positief project (17/29 respondenten) en dus meer de standaard dan bij het leerproject (28/64 respondenten) en bemiddeling (18/41 respondenten). Bij bemiddeling is er ook meer spreiding over de antwoordcategorieën en dus is er minder eensgezindheid over het moment van eerste contact over de regio's heen. In de regio Leuven en Halle-Vilvoorde lijkt er iets vaker contact gelegd te worden met de HCA-dienst voordat het aanbod tot de bemiddeling gedaan werd aan de partijen, maar op basis van de vragenlijst kan niet meteen een uitgesproken verklaring of verschillende aanpak tussen de regio's worden vastgesteld. Ook uit de interviews met deze afdelingen komen er geen verklaringen of duidelijk andere werkwijze naar boven.

De jeugdrechter als verwijzer contacteert de HCA-dienst eveneens eerder op of na (en dus niet vóór) het moment dat het aanbod van een bemiddelingstraject, hergo, leerproject, positief project of gemeenschapsdienst aan de partijen gedaan wordt. Ook hier lijkt dit meer standaard te zijn bij het positief project en minder bij een aanbod tot bemiddeling en hergo waar er opnieuw meer spreiding zichtbaar is over de antwoordmogelijkheden; er is dus minder eensgezindheid over het moment van eerste contact over de regio's heen. Ook bij de jeugdrechters valt dit niet toe te schrijven aan verschillen in aanpak tussen de regio's.

Volgens de interviews met de parketmedewerkers wordt er vrijwel altijd pas contact gelegd met de HCA-dienst op of na het moment dat het onderzoek rond is, de verdachte gehoord is en de beslissing genomen is. Slechts drie afdelingen (A, C en F) melden dat er uitzonderlijk contact genomen wordt met de HCA-dienst vooraleer de beslissing valt. Twee onder hen wijzen erop dat de parketmedewerkers niet opgeleid zijn om een juiste inschatting te maken over het meest gepaste antwoord bij jongeren met een beperking. Ook wanneer de jongere of het slachtoffer de Nederlandse taal niet machtig is, kan de HCA-dienst gecontacteerd worden om na te gaan of een traject bij hen een optie is.

De focusgroepen met de HCA-medewerkers bevestigen dat zij pas op de hoogte worden gebracht op het moment dat het parket de jongere gezien heeft en de beslissing genomen werd.

“Dat is echt wachten tot uw mandaat binnenkomt” – HCA-medewerker 12

Wanneer er op voorhand contact opgenomen wordt, is dat om te verkennen of het aanbod bij de noden van het dossier passen. De HCA-medewerkers menen dat deze verkenning voor herstelbemiddeling en leerprojecten minder vaak nodig is doordat de parketten de bemiddeling in principe standaard opleggen

en dat leerprojecten inhoudelijk vaak duidelijk zijn. Wanneer er gedacht wordt aan een positief project, moet meer worden verkend wat de meest passende reactie is.

“Het kan ook zijn dat er gebeld wordt van we denken aan een leerproject, maar dat is misschien net iets te weinig, misschien moeten we toch het positief project doen en kan er binnen het positief project een leerproject komen. Maar dat is dan inderdaad zoeken van is dat iets voor die jongere.”
– HCA-medewerker 10

Na aanmelding start de bedenktijd van 15 werkdagen⁴⁹ vooraleer de HCA-dienst contact kan opnemen, behalve wanneer het parket laat weten dat de jongere hier expliciet afstand van doet. In een focusgroep wordt de opmerking gemaakt dat er praktisch nooit gebruik gemaakt wordt van de bedenktijd om niet in te gaan op de voorgestelde voorwaarden, het voorstel tot bemiddeling of aanbod om een positief project uit te werken.

3.2.1.2 Jongere en HCA

Op het moment dat de HCA-dienst van de verwijzer het mandaat krijgt om het traject met de jongere aan te vatten kan de opstart op verschillende manieren worden geïnitieerd. Ten eerste wordt het eerste contact tussen de jongere en/of zijn context en de HCA-dienst doorgaans ‘vaak’ tot ‘altijd’ opgestart door de HCA-dienst zelf en dit voor alle mogelijke reacties, en het meest bij hergo (14/23 respondenten geeft aan dit ‘altijd’ te doen). Wanneer de antwoordcategorieën ‘vaak’ tot ‘altijd’ samengenomen worden, valt op dat bij het leerproject en de gemeenschapsdienst in bijna alle dossiers de HCA-dienst het initiatief neemt naar de jongere toe (resp. 62/65 en 38/40 respondenten). Bij de bemiddeling en het positief project is dit het laagst (resp. 26/39 en 21/29 respondenten).

Ten tweede kan het eerste contact tussen de jongere en de HCA-dienst worden geïnitieerd door de jongere zelf. Het zwaartepunt op het antwoord hoe vaak dit gebeurt, ligt voor alle reacties op ‘zelden’ tot ‘soms’. Voor het positief project en de bemiddeling gebeurt dat nadrukkelijker ‘soms’ door de jongere zelf (resp. 19/29 en 19/41 respondenten).

Ten derde kan de context van de jongere initiatief nemen tot het eerste contact met de HCA-dienst. Dit blijkt bij bemiddeling en het positief project ‘soms’ tot ‘vaak’ te gebeuren (resp. 33/41 en 21/29 respondenten), terwijl dit bij de andere reacties eerder ‘zelden’ tot ‘soms’ voorvalt (gemeenschapsdienst: 35/38 respondenten; leerproject: 53/62 respondenten; hergo 14/22 respondenten).

Wanneer ook een slachtoffer is betrokken, is het de HCA-dienst die meestal het slachtoffer eerst contacteert. Dit gebeurt vaker bij een hergo dan bij een bemiddeling. Het slachtoffer contacteert de HCA-dienst ‘soms’ tot ‘vaak’ zelf bij bemiddeling en ‘zelden’ tot ‘soms’ bij hergo.

Over het algemeen genomen neemt dus de HCA-dienst het eerst contact met de jongere en/of zijn context. Omgekeerd gebeurt het minder, maar het vaakst bij bemiddeling en positief project en is het eerder de context van de jongere die contact opneemt met de HCA-dienst dan de jongere zelf.

Ook uit de gesprekken met de HCA-medewerkers blijkt dat standaard de HCA-dienst de betrokkenen eerst contacteert. Er wordt stilgestaan bij de scenario’s waarin het contact vanuit de jongere of de context komt, gezien deze meestal een vlotter verloop kennen.

⁴⁹ Om al dan niet in te gaan op de voorgestelde voorwaarden, het voorstel tot bemiddeling of aanbod om een positief project uit te werken: Art. 11, §2 Jeugddelinquentedecreet; Art. 12, §1, derde lid Jeugddelinquentedecreet; Art. 13, §1, tweede lid Jeugddelinquentedecreet.

“HCA-medewerker 3: Dat zegt ook meestal iets over hoe vlot dat het dossier zelf zal gaan, als die zelf bellen dan weet je al op voorhand.

HCA-medewerker 11: Dat is een goede voorbode.

HCA-medewerker 1: Die zijn klaar om hun verantwoordelijkheid op te nemen.

HCA-medewerker 7: Ik vind dat ook wel fijn.

HCA-medewerker 3: Die willen snel aan de slag. En die willen dat snel achter de rug hebben, die willen vooruit, dat zegt al heel veel en ...

HCA-medewerker 7: En diegenen die je bij ons dan na die planbrief niet hoort, dan weet je al van ‘fuck, daar ga ik achter moeten kruipen’.” – HCA-medewerkers 1, 3, 7 en 11

Verklaringen waarom de jongere of de context contact opneemt met de HCA-dienst worden gezocht in het feit dat bij het leerproject en het positief project de jongere met de ouders op gesprek komt. In dit gesprek kan reeds informatie worden verstrekt over de HCA-dienst, of kan worden aangespoord contact op te nemen met de HCA-dienst. Bij een bemiddeling ontvangen zowel de ouders als de jongere een brief, wat ook de context activeert om actie te ondernemen. Wat vooral naar voor komt is dat er tijdens het gesprek een uitwisseling ontstaat van op welke momenten door welke actor welke exacte informatie of opdracht wordt gegeven richting de jongere en zijn context. Komen ter sprake: folders over de HCA-dienst bij de brieven vanuit het parket; het zelf versturen van de brief vanuit het parket met de eigen contactgegevens op; informatie die meegegeven wordt tijdens de oproeping op het parket; tegenstrijdige boodschappen op de brieven vanuit het parket en de HCA-diensten waardoor er vertraging zit op de contactnames⁵⁰. De werkwijze, informatiestroom en boodschap verschillen van regio tot regio en van reactie tot reactie en hebben tot gevolg dat de betrokkenen al dan niet meer de nood voelen om alvast zelf contact op te nemen. Dat is *in extremis* zelfs zo vooraleer het dossier bij de HCA-dienst aangemeld werd of vooraleer de bedenktijd van 15 dagen afgelopen is. Eén HCA-medewerker geeft mee dat de contactname door de jongere geïnterpreteerd zou moeten worden dat de jongere afstand doet van de 15 dagen bedenktijd. Dat zou kunnen zorgen voor een snellere opstart en dus snellere reactie.

3.2.2 Communicatie verwijzers

3.2.2.1 Inhoudelijke en praktische informatie

Aan de medewerkers van de HCA-diensten werd gevraagd of zij steeds voldoende informatie ontvangen van de verwijzers om het traject op te starten of uit te voeren.

Met de stelling over het ontvangen van *voldoende praktische informatie* (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van het parket als verwijzer om het traject op te starten, gaan de HCA-medewerkers die uitvoering geven aan het positief project het meest duidelijk (helemaal) akkoord (20/28 respondenten). Bij de HCA-medewerkers die instaan voor de uitvoering van leerprojecten gaat ruim de helft (helemaal) akkoord (34/63 respondenten) en bij degenen die instaan voor de bemiddelingstrajecten gaat iets

---

⁵⁰ Als voorbeeld wordt er toegelicht hoe het parket in het kader van een bemiddeling in zijn communicatie aangeeft dat er geen contact genomen moet worden wanneer de partijen er niet op in willen gaan, terwijl de HCA-dienst in zijn communicatie een antwoord vraagt of ze al dan niet willen ingaan op het aanbod.

minder dan de helft (helemaal) akkoord (20/41 respondenten). Bij het leerproject kiezen opvallend veel respondenten, namelijk een klein derde, de optie ‘tussen beide’.

Met de stelling over het ontvangen van *voldoende inhoudelijke informatie* (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) vanwege het parket als verwijzer om het traject uit te voeren, gaan de HCA-medewerkers die uitvoering geven aan de bemiddeling het meest duidelijk (helemaal) akkoord (21/40 respondenten). Van de HCA-medewerkers die vormgeven aan het positief project gaan 12/29 respondenten (helemaal) akkoord met de stelling dat ze voldoende inhoudelijke informatie krijgen, al gaat ook ruim een derde (10/29 respondenten) ‘niet akkoord’. Een nog groter aantal HCA-medewerkers die uitvoering geven aan een leerproject (27/63 respondenten) gaat (helemaal) niet akkoord met het feit dat er voldoende praktische informatie voorhanden is bij de aanvang.

Uit de parketinterviews blijkt dat het overgrote deel van de parketmagistraten aangeeft dat de HCA-diensten de dossiers kunnen komen inkijken wanneer ze meer informatie wensen. Sommigen geven aan dat de HCA-diensten daarvan ook daadwerkelijk gebruik maken, structureel of ad hoc.

In de focusgroepen en gesprekken met de HCA-medewerkers komt een meer genuanceerd beeld naar boven. Duidelijk is dat de informatie die de verschillende parketten delen, en de manier waarop deze tot bij de HCA-diensten komt, redelijk uiteenlopend is. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de informatie bij de aanmeldingen tot herstelbemiddeling en die van de leerprojecten en positieve projecten. De gedeelde informatie in de eerste dossiers is doorgaans karig: naam, beperkte contactgegevens en kwalificatie. De informatie is vaak gelijk aan de informatie die de partijen per brief ontvangen. De gedeelde informatie bij de leerprojecten en positieve projecten is eveneens doorgaans karig en van dezelfde aard. Enkele HCA-medewerkers geven aan dat hun parket dan wel meer uitgebreide contactgegevens of een korte samenvatting geeft, eventueel zelfs met indrukken over het oproepingsgesprek bij het parket. Over de reactiemogelijkheden heen zijn er ook twee HCA-diensten die de contactgegevens van de betrokken jeugdadvocaat verkrijgen: één HCA-dienst ziet deze omdat ze een zicht hebben op de communicatie die het parket verstuurt naar de betrokkenen, een andere dienst wordt zelf door de jeugdadvocaat gecontacteerd (en bracht algemene verwondering teweeg bij de andere aanwezige HCA-medewerkers).

Er zijn twee HCA-diensten die aangeven dat ze betrokken worden in de aanmelding tot herstelbemiddeling en daardoor inzicht krijgen in het hele dossier. In Antwerpen wisselen de betrokken HCA-diensten elkaar af in het helpen opstellen van de aanmeldingen bij het parket. In Ieper-Veurne staat de HCA-dienst in voor het opmaken van de aanmeldingsbrieven die vanuit het parket verstuurd worden en bekijken ze daarbij ook het dossier. In beide HCA-diensten wordt wel meegegeven dat ze daarom niet het dossier volledig bekijken, en proberen zich te beperken tot de *need-to-know*-informatie. Dat loopt niet altijd even makkelijk.

“Je bent ook maar een mens, dus je komt wel dingen tegen. Je focust je op de dingen die moeten natuurlijk, als ik dat ik ging doen, is dat inderdaad de bedoeling, maar als je moet gaan zoeken om aan die informatie te komen, dan zit daar wel bijvoorbeeld een fotodossier in, ja goed ... als ik zo doe, dan denk ik ‘dat moest ik niet zien’ en hup [slaat de pagina om], maar je moet ook soms ook zoeken naar de info die je nodig hebt.” – HCA-medewerker 11

“We gaan die aanmeldingen verwerken om de parketcriminologen te ondersteunen, maar het is niet dat we extra gegevens opschrijven voor onszelf of dat je dan ...” – HCA-medewerker 4

Alhoewel er in de focusgroepen openlijk getwijfeld wordt aan de zuiverheid van deze aanpak, zijn dit praktijken die door een zekere ‘win-win’ in stand gehouden worden. Ze ontstaan vanuit een personeelstekort bij de parketten om alle aanmeldingen administratief te verwerken en zorgen daar dus voor een verlichting; tegelijk draagt dit het voordeel in zich dat de instroom bij de HCA-diensten op niveau blijft. De andere diensten kunnen zelf kiezen voor het inkijken van het dossier wanneer dit naar hun mening nodig is voor bijvoorbeeld de exacte schadebedragen of wanneer de verhalen van de partijen zeer uiteenlopend zijn.

In het kader van een leerproject en een positief project weten de HCA-diensten dat ze de dossiers kunnen komen inkijken op het parket, maar gebeurt dit volgens hen doorgaans niet. Er komen over het al dan niet inkijken van de dossiers uiteenlopende meningen naar boven die niet enkel afhankelijk zijn van het gevoel van de betrokken HCA-medewerker (waarbij de meningen kunnen verschillen binnen de HCA-diensten zelf), maar ook van het dossier. Enerzijds starten sommigen graag met een blanco blad om te vertrekken vanuit het verhaal van de jongeren en rekening te houden met de jongeren die misschien niet klaar zijn om hun feiten te delen. Bovendien is het inkijken volgens enkele deelnemers niet eenvoudig: er zijn delen die niet bekeken mogen worden en er door het parket niet uitgehaald worden op vraag. Het dossier niet inkijken is dan de voor de hand liggende oplossing. Anderzijds gaan er stemmen op om informatie te hebben wanneer het bijvoorbeeld om een complex dossier gaat, om een inschatting te maken over de thuissituaties of om de jongeren en hun context het te besparen moeilijke problematieken steeds opnieuw te moeten toelichten. Een dienst kijkt het dossier nooit in, maar twijfelt om dit voordien toch te consulteren in een leerproject wat hij op dit moment uitwerkt rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een nog vermelde tussenvorm is het starten met een blanco blad en daarna pas oordelen of het dossier inkijken nuttig kan zijn wanneer er vanuit het verhaal twijfels rijzen.

“Tijdens het eerste gesprek kan het zijn dat de feiten besproken worden, maar dat kan ook pas in het tweede gesprek zijn en als in dat tweede gesprek de feiten naar boven komen en die gaat daar heel licht over of ik voel dat er iets is dat hij niet wil lossen, dán kan het zijn dat ik het ga inlezen. Maar eigenlijk lees ik dat voor een leerproject of positief project weinig of zelden in.” – HCA-medewerker 10

Over de *jeugdrechter (inclusief griffie)* als verwijzer naar de reacties die worden uitgevoerd door de HCA-diensten, zijn in de kwantitatieve vragenlijst dezelfde stellingen over de praktische informatie voorgelegd. Daaruit blijkt dat voor alle reacties behalve de bemiddeling de meningen het vaakst ‘tussen beide’ vallen en de meeste HCA-medewerkers (steeds een ruim derde) dus geen uitspraak wensen te doen of ze *voldoende praktische informatie* ontvangen. Verder geeft men voor hergo even vaak aan dat men niet akkoord gaat; bij bemiddeling ligt de klemtoon voor ruim een derde op ‘niet akkoord’; voor het positief project geeft men even vaak als ‘tussen beide’ aan dat men wel akkoord gaat; voor de gemeenschapsdienst worden ‘niet akkoord’ en ‘akkoord’ telkens voor een derde aangeduid.

Het beeld dat gevormd wordt door de antwoorden op de stelling over *voldoende inhoudelijke informatie* die door de *jeugdrechter (inclusief griffie)* aan de HCA-dienst overgemaakt wordt om het traject uit te voeren is gelijkaardig, maar weegt iets meer door richting ‘akkoord’: ook hier blijft een derde van de HCA-medewerkers voor alle reacties behalve voor de gemeenschapsdienst eerder onuitgesproken, maar gaat men duidelijker akkoord bij het leerproject, het positief project en de bemiddeling. Van de HCA-medewerkers die de gemeenschapsdienst uitvoeren kiest bijna de helft ‘tussen beide’ en liggen de meningen daarbuiten meer verspreid over ‘akkoord’ en ‘niet akkoord’. Ook bij hergo ligt het zwaartepunt op ‘tussen beide’ en ‘niet akkoord’, telkens voor een derde.

3.2.2.2 Algemene samenwerking verwijzers

De HCA-medewerkers beoordelen in de kwantitatieve vragenlijst voor alle reacties waarbinnen het parket als verwijzer optreedt dat er een *vlotte communicatie* bestaat tussen beide. Deze komt het meest positief uit de bevraging bij de HCA-medewerkers die uitvoering geven aan het positief project (24/36 respondenten) of de bemiddelingen opnemen (36/40 respondenten) en minder bij het leerproject (40/60 respondenten).

Ook bij de jeugdrechter als verwijzer wordt geoordeeld dat er eerder een *vlotte communicatie* bestaat tussen de jeugdrechter (inclusief griffie) en de HCA-dienst doorheen het hele traject. Die komt het meest positief als in '(helemaal) akkoord' uit de bevraging bij de HCA-medewerkers die uitvoering geven aan de gemeenschapsdienst (34/39 respondenten). Daarna voor het positief project (16/22 respondenten), het leerproject (40/65 respondenten), hergo (13/22 respondenten) en de bemiddeling (20/36 respondenten).

De HCA-medewerkers bevestigen in de focusgroepen en het interview dat ze tevreden zijn met de bereikbaarheid van de aanspreekpunten op parket- en jeugdrechtbankniveau. Op parketniveau zijn het vooral de parketcriminologen die het contact in de individuele dossiers verzorgen; in sommige afdelingen zijn ook de parketmagistraten redelijk rechtstreeks aanspreekbaar. In de regio waar de HCA-medewerkers zelf de aanmeldingen aanmaken op het parket, wordt gewezen op het *face-to-face* contact met de criminologen als extra voordeel van deze werkwijze. In een andere afdeling wordt gewezen op de uitbreiding van de parketcriminologen, wat de afstand tot de parketmagistraat groter maakte. Op jeugdrechtbankniveau is de griffie het eerste aanspreekpunt, maar ook de jeugdrechters kunnen in enkele afdelingen rechtstreeks worden aangesproken.

In alle HCA-diensten die deel konden nemen aan een focusgroep of interview wordt er minstens jaarlijks een beleidsmatig overleg ingepland met de parketmagistraten en jeugdrechters. Dat overleg wordt als zeer waardevol ervaren. De HCA-diensten kunnen op dat moment sensibiliseren bepaalde jongeren aan te melden voor bepaalde trajecten of een bepaald aanbod in de verf zetten gezien hun personeelsbezetting hiervan afhankelijk is. Het is volgens de HCA-medewerkers wel een uitdaging om de betrokkenen samen rond de tafel te krijgen.

3.2.2.3 Informatie over verdere afhandeling

Er werden aan de HCA-medewerkers twee verschillende scenario's voorgelegd: een traject (bemiddeling, leerproject, positief project, hergo of gemeenschapsdienst) wordt bij hen succesvol of zonder succes afgerond. In beide scenario's werd gevraagd hoe vaak het gebeurt dat de verwijzer hen op de hoogte brengt over de verdere afhandeling van het dossier, automatisch of op hun vraag.

Eerst en vooral dient te worden opgemerkt dat een vrij groot aandeel HCA-medewerkers toegeeft hierop geen zicht te hebben. Dit ligt het hoogst bij de vragen of er informatie gegeven wordt op vraag van de HCA-dienst (telkens een derde tot een vierde van de respondenten) en het minst hoog bij de vraag of dat automatisch gebeurt (telkens een klein tiende tot een klein derde van de respondenten). Daarnaast is duidelijk dat de HCA-medewerkers door de band genomen er minder zicht op hebben bij de jeugdrechter als verwijzer dan bij het parket. De respondenten die er geen zicht op hebben worden buiten beschouwing gelaten bij het weergeven van volgende resultaten.

Na een geslaagd bemiddelingstraject wordt de HCA-dienst volgens hen niet automatisch op de hoogte gebracht door het parket. Bijna alle respondenten (33/36) geven aan dat dit 'nooit' gebeurt. Bij een geslaagd leerproject meent 30 van de 49 respondenten dat er nooit automatisch informatie wordt

gegeven. Na een geslaagd positief project gebeurt dit wel meer, 'slechts' 12 van de 24 respondenten geven aan dat dit nooit automatisch gebeurt en 5 van de 24 respondenten geven zelfs aan dat dit 'altijd' automatisch gebeurt. Ook wanneer de HCA-dienst zelf vraagt naar informatie over de verdere afhandeling, lijken de respondenten die positieve projecten tot uitvoering brengen ten opzichte van de andere afhandelingsmogelijkheden het vaakst ('altijd') informatie te ontvangen (7/19 respondenten) van het parket.

Na een niet-geslaagd bemiddelingstraject, leerproject of positief project wordt hetzelfde beeld gevonden als na een geslaagd bemiddelingstraject: bijna alle respondenten (35/36) geven aan nooit automatisch informatie te ontvangen over de verdere afhandeling van het dossier door het parket. Bij het leerproject zijn dit 27 van de 41 respondenten en bij het positief project zijn dit opnieuw 12 van de 24 respondenten. Ook wanneer hier de HCA-dienst zelf vraagt naar informatie over de verdere afhandeling lijken de respondenten die positieve projecten uitvoeren ten opzichte van de andere afhandelingsmogelijkheden het vaakst ('altijd') informatie te ontvangen (7/19 respondenten) van het parket.

Na een geslaagd bemiddelingstraject of geslaagde hergo wordt er door telkens ruim vier vijfde (resp. 28/33 en 15/18 respondenten) aangegeven dat er nooit automatisch informatie doorstroomt over de verdere afhandeling voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank. Bij een geslaagd positief project ligt dat lager: 10 van de 21 respondenten meent dat er nooit automatisch informatie gegeven wordt. Bij geslaagde leerprojecten en gemeenschapsdiensten gaat het telkens om twee vijfden (resp. 19/50 en 13/35 respondenten). Het niet verkrijgen van informatie na een geslaagd bemiddelingstraject of geslaagde hergo houdt stand wanneer de HCA-dienst er zelf naar vraagt (resp. 9/19 en 4/8 respondenten). Na een geslaagd positief project lijkt er een grotere spreiding over de antwoorden, waarbij acht van de zeventien respondenten aangeven wel degelijk altijd informatie te krijgen over de verdere afhandeling wanneer daarnaar expliciet gevraagd wordt.

Na een niet-geslaagd bemiddelingstraject of hergo wordt hetzelfde beeld gevonden: telkens vier vijfde (resp. 27/32 en 15/18 respondenten) van de respondenten geeft aan dat er nooit automatisch informatie doorstroomt. Opnieuw ligt dit bij een niet-geslaagd positief project lager: negen van de twintig respondenten geeft aan nooit automatisch op de hoogte te worden gebracht. Bij geslaagde leerprojecten en gemeenschapsdiensten ligt dit telkens nog lager (resp. 19/50 en 10/35 respondenten). Wanneer de HCA-dienst zelf naar informatie vraagt na een niet-geslaagd traject, komt uit onze bevraging eveneens naar boven dat men vooral 'nooit' informatie ontvangt bij bemiddelingstrajecten en hergo (resp. 9/19 en 5/9 respondenten), en wel vaker 'altijd' na een positief project (4/16 respondenten). Dit alles uiteraard voor zover de respondenten er een zicht op hebben (zie eerder in deze resultatensectie).

De parketmedewerkers lieten in de interviews verstaan dat er inderdaad nergens automatisch informatie doorstroomt naar de HCA-diensten over het verdere verloop van een dossier. Ze menen wel dat ze soms zaken kunnen afleiden, zoals verval van strafvordering bij een geslaagd leerproject en positief project, of vordering wanneer blijkt dat de jongere op het niveau van de jeugdrechter opnieuw bij hen terecht komt. Wat er gedaan wordt na een bemiddelingstraject in combinatie met een seponering kunnen de HCA-medewerkers in principe niet achterhalen, behalve wanneer de seponering op voorhand al beslist was. De parketmedewerkers geven in de interviews telkens spontaan aan dat ze individuele vragen wel altijd willen beantwoorden ("*vragen staat vrij*"), maar dat ze niet het gevoel hebben dat daar veel vraag naar is. Om die reden zijn ze er ook geen voorstander van om die feedback standaard in te bouwen, wat de werklast enkel zou verhogen.

De HCA-medewerkers kunnen na een geslaagd leerproject of positief project uitgaan van een verval van strafvordering; sommige HCA-diensten krijgen (of kregen) daarvan bericht vanuit het parket (bv. aanduiding op het initiële aanmeldingsblad). Bij een geslaagd bemiddelingstraject kunnen ze redeneren naar aanvoelen, namelijk dat er vaak een seponering zal volgen. Bij dit laatste, alsook niet-geslaagde leerprojecten en positieve projecten, ligt de onwetendheid moeilijker om drie door hen vermelde redenen. Ten eerste krijgen zij de eerste vragen van de betrokkenen die ongerust zijn over het vervolg zonder dat ze gericht informatie kunnen geven.

“Ouders vragen eigenlijk, bij een afsluiting, zij vragen of ze ervan op de hoogte gebracht worden op het moment dat dat dossier gesloten wordt, maar ik moet eerlijk zeggen van ‘dat weet ik niet zeker’. Want wij krijgen dat ook niet altijd, ik durf daar niet.” – HCA-medewerker 8

“Als een bemiddeling stopt, de mensen vragen daar ook wel achter van ‘wat doen ze daar nu mee?’. Dan heb je niets van informatie zwart op wit en kan je niet anders van ‘dat is aan het parket, daar hebben wij geen zicht op, we horen soms wel eens dat als je het goed uitgevoerd hebt, het meestal wel ok is, maar wij kunnen of mogen daar geen 100% garantie over geven’. Langs de andere kant is dat ook wel een gemakkelijke positie in die zin van het ligt niet bij ons, het is dan ook duidelijk wat dat onze rol is en dat wij daar niets in beslissen, maar je wil die mensen ook wel ... je wil ook transparant zijn en wat info kunnen geven.” – HCA-medewerker 5

Ten tweede werken de HCA-medewerkers intensief met betrokkenen samen. Dan lijkt het hen aangenaam om effectief een bevestiging te kunnen geven en een traject transparant en duidelijk af te sluiten. Die kans wordt hen ontnomen zegt een respondent:

“Het is leuk om naar de jongere ook nog te kunnen zeggen van ‘ah, ik heb gezien dat het is toegekomen, het is afgesloten’. Omdat, dat doet veel ook aan de band, of de ervaring die de jongere heeft met jou als HCA-dienst en die kans wordt een stukje ontnomen doordat ze niet informeren van wat er daar mee gebeurt.” – HCA-medewerker 11

Ten derde is de kans reëel dat wanneer een leerproject minder succesvol verlopen is, de jongere opnieuw bij de HCA-dienst terecht zal komen, eventueel op jeugdrechterniveau. Indien ze het vervolg kennen, kunnen ze zich daar in het team reeds op voorbereiden.

“Wat dat wel fijn is, vind ik bij inderdaad leerprojecten die stroef lopen en worden stopgezet op parketniveau, dat zou wel fijn zijn dat je weet wat daarmee gebeurt. Want 90% kans komen ze toch terug bij onze dienst, maar dan weet je dat tenminste ook al. En dan kan je op voorhand met je team ook al bespreken van is dat dan verstandig dat ik dat doe, is dat beter dat een collega dat doet? Dat zou wel fijn zijn.” – HCA-medewerker 2

3.3 Invloed uitkomst herstelrechtelijk aanbod op het verder verloop

3.3.1 Bemiddelingsakkoord

Bij een bemiddeling kan het akkoord enkel worden geweigerd door de procureur des Konings of de jeugdrechter⁵¹ wanneer het in strijd is met de openbare orde. Dit gebeurt volgens de HCA-medewerkers ‘zelden’ tot ‘nooit’ (39 /41 respondenten), met het overwicht op ‘nooit’. Een akkoord wordt ook volgens

⁵¹ Er werd gevraagd naar “de verwijzers”, dus er kan geen onderscheid gemaakt worden naar parket of jeugdrechters.

de parketmedewerkers in de vragenlijst ‘zelden’ (30/67 respondenten) tot ‘nooit’ afgekeurd (36/67 respondenten).⁵²

De geïnterviewde parketmagistraten geven aan inderdaad nog nooit een bemiddelingsakkoord te hebben afgekeurd. Ze ervaren het niet als hun rol om te oordelen over een akkoord waar verdachte en slachtoffer in overeenkomen. Bovendien worden ze enerzijds bijgestaan door een neutrale derde, de HCA-dienst, die de parketten hierin ten volle vertrouwen en anderzijds de advocaten van de betrokkenen die de rechtswaarborgen bewaken.

“Je geeft het conflict terug aan de partijen om een reden. Als er bij wijze een schade is van 100.000 euro en dat slachtoffer zegt ‘als je mij 100 euro geeft is het goed’. Wie zijn wij dan als parket om ... dat is nu een theoretisch voorbeeld en meestal is het wel andersom, maar het is niet aan ons om daar tegenin te gaan..” – parketmagistraat L1

“Wie zijn wij dan om te zeggen van we gaan daar niet mee akkoord ...? Een akkoord is een akkoord.” – parketmagistraat H1

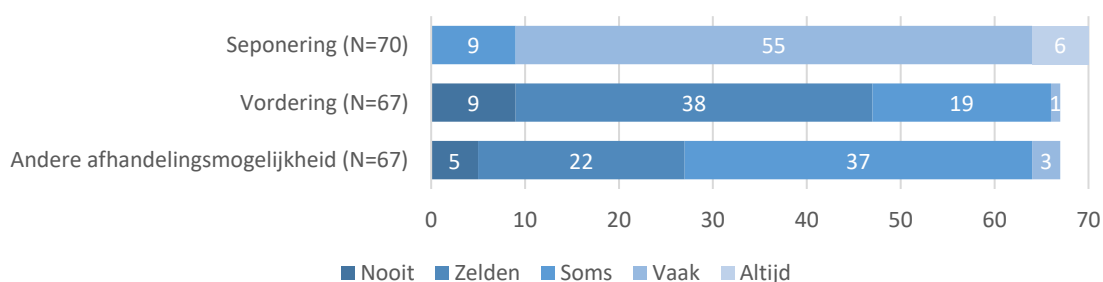
Er is slechts één afdeling die meent ooit eens één bemiddelingsakkoord te mager te hebben gevonden. Dat akkoord werd toch goedgekeurd, maar nadien werd aan de HCA-dienst teruggekoppeld dat het volgens haar een gemiste kans was.

De homologatie van het akkoord zoals voorgeschreven in artikel 12, § 3 Jeugddelinquentiedecreet werd niet behandeld in de interviews, buiten de spontane vermelding van twee respondenten (A en E) die aangeven dat ze dit nog nooit hebben moeten doen.

3.3.2 Invloed uitkomst op beslissing parket

Wanneer een bemiddeling uitgevoerd werd volgens de afspraken, houdt het parket hiermee rekening in zijn beslissing om de zaak al dan niet te seponeren. Uit de antwoorden en onderstaand figuur 7 blijkt dat wanneer het bemiddelingsakkoord gevolgd is, er een duidelijke keuze is voor seponering (61/70 respondenten ‘vaak’ tot ‘altijd’), wordt er minder voor andere afhandelingsmogelijkheden gekozen (zwaartepunt ligt met 37/67 respondenten op ‘soms’), en wordt ‘zelden’ een vordering ingesteld (zwaartepunt ligt met 38/67 respondenten op ‘zelden’).

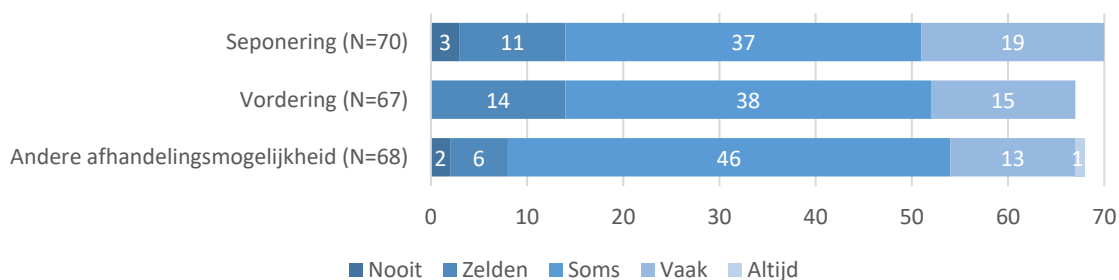
Figuur 7. Beslissing na volgen bemiddelingsafspraken door jongere (vragenlijst parketmedewerkers)

⁵² Bij een hergo die enkel een jeugdrechter kan opleggen, kan ook enkel de jeugdrechter dit afkeuren. In de praktijk gebeurt dit volgens de HCA-medewerkers ook bij een hergo ‘zelden’ tot ‘nooit’ (20 van de 23 respondenten), met het overwicht op ‘zelden’.

Wanneer het bemiddelingsakkoord niet (volledig) gevolgd wordt, is er bij de parketmedewerkers die de vragenlijst invulden een minder duidelijke keuze voor seponering, en wordt er vaker dan bij het volledig uitvoeren van het akkoord gekozen voor andere afhandelingsmogelijkheden en een vordering bij de jeugdrechter. Bij de drie mogelijke beslissingen ligt het zwaartepunt op 'soms', zoals zichtbaar in onderstaand figuur 8.

Figuur 8. Beslissing na niet (volledig) volgen van bemiddelingsafspraken door jongere (vragenlijst parketmedewerkers)

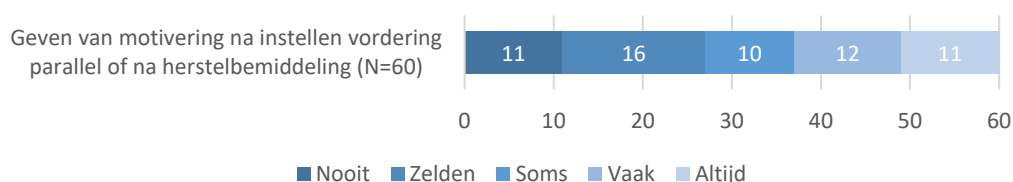

Dit komt overeen met wat vanuit de parketinterviews eerder in punt 3.1.4 besproken werd: in de dossiers waarin blijkt dat het bemiddelingsakkoord niet geslaagd is, wordt soms overwogen niet over te gaan tot de eerder overwogen seponering, maar over te schakelen naar een zwaardere afhandelingsmogelijkheid. In de combinatie van herstelbemiddeling met de andere afhandelingsmogelijkheden kan de uitkomst van de bemiddeling minder invloed hebben op het verdere verloop, gezien dan ofwel de jeugdrechter al werd gevorderd, of de strafvordering vervalt na uitvoering van de voorwaarden of het positief project. Wanneer het positief project of de voorwaarden niet succesvol werden uitgevoerd, kan het resultaat van de bemiddeling natuurlijk wel mee in rekening worden gebracht bij de beslissing om het dossier al dan niet voor de jeugdrechter te brengen.

3.3.3 Herstelbemiddeling parketniveau en vordering

Als een vordering wordt ingesteld na of parallel aan een bemiddelingstraject, moet de beslissing volgens het Jeugddelinquentiedecreet gemotiveerd worden⁵³. De 60 antwoorden op de vraag aan de vragenlijst van de parketmedewerkers of er een motivering gegeven wordt, laten een aanzienlijke variatie zien. Respectievelijk elf en zestien parketmedewerkers antwoorden 'nooit' of 'zelden' op de vraag of er een motivering wordt gegeven (zie figuur 9). Deze vraag werd van alle vragen door het hoogst aantal parketmedewerkers, namelijk 17 opengelaten.

Figuur 9. Motivering instellen vordering (vragenlijst parketmedewerkers)

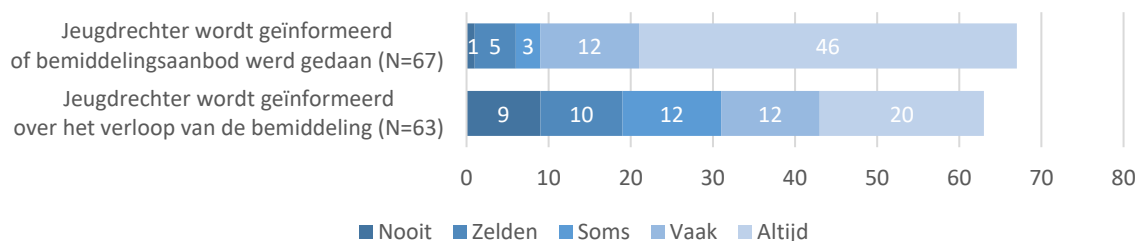

⁵³ Art. 12, § 4 Jeugddelinquentiedecreet.

Ook in de interviews met de parketmagistraten bestaat er veel verwarring over de motivering die gegeven moet worden wanneer er na geslaagde bemiddeling alsnog gevorderd wordt, zeker omdat dit scenario zich volgens de parketmedewerkers weinig voordoet. Ze geven aan dat bij de zitting ten gronde wel gemotiveerd wordt waarom men tot vordering over ging en dat men op dat moment rekening kan houden met de afloop van de bemiddeling in de gevraagde sanctie. Er lijkt geen duidelijkheid over het moment of de vorm van de motivering waarnaar gevraagd werd.

Gezien ook de jeugdrechter een herstelrechtelijk aanbod kan doen wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan, kan het belangrijk zijn dat deze bij vordering geïnformeerd wordt over de poging tot en het verloop van de eventuele bemiddeling eerder in het traject van de jongere. De overgrote meerderheid parketmedewerkers die de vraag invulden (46/67 respondenten) geeft aan dat de jeugdrechter ‘altijd’ geïnformeerd wordt of er een bemiddelingsaanbod plaatsvond op het niveau van het parket. Verder geven twaalf parketmedewerkers aan dat dit ‘vaak’ gebeurt (zie figuur 10). Over het delen van informatie over het verloop van de bemiddeling, zijn de ervaringen meer verdeeld: ongeveer de helft van de 63 respondenten meent dat dit ‘vaak’ tot ‘altijd’ gebeurt.

Figuur 10. Informatie over bemiddeling bij vordering (vragenlijst parketmedewerkers)

Het openbaar ministerie is in principe verplicht om een aanbod tot herstelbemiddeling te doen wanneer aan de voorwaarden is voldaan. De jeugdrechter heeft daarentegen de keuze om een aanbod tot herstelbemiddeling te doen (art. 20 Jeugddelinquentedecreet). Naar analogie met de vragenlijst bij de parketmedewerkers kan uit de vragenlijst van de jeugdrechters worden afgeleid dat de jeugdrechter op het moment dat het parket de jeugdrechter vordert ‘vaak’ (5/15 respondenten) tot ‘altijd’ (7/15 respondenten) geïnformeerd wordt of er reeds een aanbod werd gedaan door het parket. Of ze ook op de hoogte worden gehouden over het verloop van de herstelbemiddeling, zijn meer uiteenlopende praktijken terug te vinden: vijf jeugdrechters delen mee dat dit slechts ‘zelden’ gebeurt, terwijl zes jeugdrechters aangeven dat dit ‘vaak’ gebeurt (N=15). Hierboven was zichtbaar dat de parketmedewerkers hierover ook minder eensgezindheid toonden.

De meeste parketinterviews bevestigen (A, B, D, F, G, H, I, K en L) dat er aan de jeugdrechter meegegeven wordt of er al dan niet een aanbod tot bemiddeling gedaan is door het parket. In één afdeling (C) wordt dit enkel meegegeven indien het aanbod gebeurd is, niet wanneer dit niet gebeurde; in één afdeling (M) wordt het niet standaard meegegeven. De communicatie over hoe de herstelbemiddeling is verlopen, is inderdaad minder duidelijk. Het aanbod wordt vaak gelijktijdig gedaan met de vordering en het resultaat is op dat moment dus nog niet bekend. Dit wordt volgens de geïnterviewde parketmedewerkers in de zitting ten gronde vaak wel meegegeven, hetzij door het parket, hetzij door de partijen zelf of de HCA-dienst. Drie afdelingen geven aan dat het kan gebeuren dat de feiten pas bekend worden op het niveau van de jeugdrechter: een afdeling (L) geeft aan dat de sociale dienst op dat moment nog een bemiddelingsaanbod doet; een tweede afdeling (D) geeft aan dat de jeugdrechter dan alsnog aan het parket vraagt om een aanbod te doen; een derde afdeling (A) geeft aan dat er

onduidelijkheid is of het parket op dat moment nog een rol kan spelen in het aanbieden van een herstelbemiddeling wanneer de jeugdrechter het initiatief niet neemt.

3.3.4 Herstelbemiddeling niveau jeugdrechter

Indien de jeugdrechters weten dat het parket zelf geen herstelbemiddelingsaanbod deed, geven acht van hen aan dit wel 'vaak' zelf te doen, vijf jeugdrechters 'soms' (N=15). Indien de jeugdrechters vernemen dat het aanbod gedaan werd, maar de verdachte hierop niet inging, wordt er door zeven jeugdrechters aangegeven dat er 'zelden' tot 'nooit' nog een aanbod van hen komt, zeven jeugdrechters geven aan dat de praktijk eerder 'soms' voorkomt (N=15). Ook werd gevraagd of er nog andere redenen zijn om geen herstelbemiddeling aan te bieden. Drie jeugdrechters geven zo aan 'dat bij een hoger beroep de eerste rechter dit in principe al heeft overwogen', 'dat het onderzoek nog lopende is en een herstelrechtelijk aanbod dit zou kunnen doorkruisen' en 'dat enerzijds het soms opportuun is om eerst andere maatregelen te nemen omdat de feiten te recent zijn, en anderzijds het soms te laat is in verhouding tot de (ernst van de) feiten'.

3.3.5 Geen herstelbemiddeling niveau jeugdrechter

Indien de jeugdrechter geen herstelrechtelijk aanbod formuleert, moet hij dat motiveren. In de praktijk blijkt dit veelal te gebeuren in de fase van de voorbereidende rechtspleging en minder in de fase ten gronde. In de voorbereidende rechtspleging geven elf jeugdrechters aan de beslissing 'vaak' tot 'altijd' te motiveren (N=15). In de fase ten gronde ligt de klemtoon met zes jeugdrechters op 'nooit' tot 'zelden'. Drie jeugdrechters geven aan dit 'soms' te doen, en vier menen dit ook in de fase ten gronde 'altijd' te doen (N=14).

Zoals in de vragenlijst bij de parketmedewerkers, wordt ook in de vragenlijst van de jeugdrechters gevraagd welke motieven aan de grondslag liggen om *geen* herstelrechtelijk aanbod te doen. Wanneer er geen aanbod wordt gedaan, lijkt het feit dat de jongere geen bemiddeling wenst 'vaak' (twee respondenten) tot 'altijd' (zes respondenten) als motief te gelden. Toch geven vier jeugdrechters dat dit 'zelden' als motief meespeelt (N=14). Bij geen enkel ander motief ligt het gewicht van de antwoorden op 'altijd'. Een tweede motief dat de jeugdrechters doet kiezen om geen herstelrechtelijk aanbod te doen – alhoewel aan de voorwaarden is voldaan – is dat ze een andere afhandelingsmogelijkheid meer passend vonden. Vijf jeugdrechters geven aan dat dit 'vaak' een motief is, en nog eens twee 'altijd'. Ook hier zijn de meningen niet eenduidig en zijn er eveneens jeugdrechters die dit 'zelden' tot 'nooit' als motief aanduiden (N=14). De ernst van de feiten (N=13) en de aard van de feiten (N=14) zijn voor de meeste jeugdrechters (resp. zeven en zes respondenten) 'soms' een doorslaggevend argument, waarbij de aard van de feiten door zes jeugdrechters 'vaak' tot 'altijd' een argument is en de ernst van de feiten in mindere mate. Dat wordt door vier jeugdrechters 'vaak' tot 'altijd' als motief opgegeven (N=14). Tot slot geven twaalf jeugdrechters aan dat het niet geloven in de methode van herstelbemiddeling *an sich* nooit een argument is om geen aanbod te doen, één respondent geeft 'soms' aan, en een laatste respondent 'vaak' (N=14).

3.3.6 Keuze tussen herstelbemiddeling en hergo

Op niveau van de jeugdrechter/jeugdrechtbank kan binnen het herstelrechtelijk aanbod ook worden gekozen voor een aanbod tot hergo. Er werd aan de jeugdrechters gevraagd hoe vaak een aantal factoren bepalend zijn om te kiezen voor hergo in plaats van een herstelbemiddeling. Uit de antwoorden kan worden afgeleid dat er zowel bij de aard en ernst als de complexiteit steeds vijf à zes personen zijn

die 'soms' kiezen als antwoord. De aard van de feiten zijn gemiddeld vaker bepalend dan de andere factoren: zeven jeugdrechters duiden aan dit 'vaak' tot 'altijd' als factor te zien die de beslissing richting hergo laat uitgaan (N=15). Daarna komt de ernst van de feiten (N=15) en de complexiteit (telkens vijf respondenten 'vaak' tot 'altijd') (N=15). Bij zowel de aard, de ernst als de complexiteit zijn er telkens drie à vier jeugdrechters die aangeven dat dit 'nooit' een factor is. De antwoorden laten geen duidelijke tendensen zien. Er werd ook gevraagd of en hoe vaak ze de keuze tussen herstelbemiddeling en hergo overlaten aan de HCA-dienst. Hieruit blijkt dat vijf jeugdrechters dit 'nooit' doen, vijf jeugdrechters 'soms' en één respondent 'altijd' (N=14).

3.3.7 Invloed uitkomst op beslissing jeugdrechter

De jeugdrechter kan in combinatie met het aanbod tot herstelbemiddeling in de voorlopige rechtspleging maatregelen, of in de fase ten gronde sancties opleggen. Dat kan zowel wanneer er nog geen reactie werd opgelegd als wanneer die wel al werd opgelegd. De vragenlijst peilt naar hoe in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden wordt met een uitgevoerd, een gedeeltelijk uitgevoerd of niet uitgevoerd akkoord.

Volgens bijna de helft van de jeugdrechters zou een succesvol uitgevoerd akkoord nooit 'geen invloed' hebben op het verdere verloop van de procedure wanneer er nog geen reactie is opgelegd (7/15 respondenten). Op welke manier er dan rekening mee gehouden kan worden, wordt uit de volgende twee scenario's duidelijk: ten eerste zou een mildere maatregel of sanctie overwogen kunnen worden. Acht jeugdrechters (N=15) geven aan dat ze dit 'vaak' zouden overwegen, bijkomend zeggen vier jeugdrechters dat ze dit 'soms' zouden doen. Ten tweede zou overwogen kunnen worden om geen maatregel of sanctie op te leggen; dit zouden vijf jeugdrechters 'vaak' doen, vier jeugdrechters 'soms' en drie jeugdrechters 'zelden' (N=14). Bij een geslaagd bemiddelingstraject zouden ze dus eerder een mildere maatregel of straf overwegen dan er geen op te leggen.

Opnieuw zou volgens ongeveer de helft van de jeugdrechters (8/15 respondenten) een succesvol uitgevoerd akkoord nooit 'geen invloed' hebben op het verdere verloop van de procedure, ook niet wanneer er wél reeds een maatregel of sanctie werd opgelegd. Er zou op dat ogenblik 'vaak' overwogen worden om de bestaande maatregel of sanctie te verlichten (9/15 respondenten). Een stopzetting van de maatregel of sanctie wordt minder 'vaak' overwogen (5/15 respondenten) wanneer er al een maatregel of sanctie werd opgelegd; ongeveer de helft zegt dit 'zelden' tot 'nooit' te overwegen (samen 9 respondenten).

Wanneer het akkoord niet volledig, maar slechts gedeeltelijk werd uitgevoerd, en er nog geen maatregel of sanctie werd opgelegd zou er 'zelden' of 'soms' 'geen invloed' zijn op het verdere verloop van de procedure (samen 10/14 respondenten). Dit wil zeggen dat er toch regelmatig een invloed is op het verdere verloop. Op welke manier er een invloed is, wordt duidelijk uit volgende antwoorden. Acht jeugdrechters zeggen 'soms' en twee jeugdrechters zeggen 'vaak' (N=14) een mildere maatregel of sanctie te overwegen. Negen jeugdrechters zeggen 'nooit' tot 'zelden' (N=14) een zwaardere maatregel of sanctie te overwegen en negen jeugdrechters geven aan 'nooit' tot 'zelden' (N=14) te overwegen om geen maatregel of sanctie op te leggen.

Wanneer het akkoord slechts gedeeltelijk werd uitgevoerd, maar er wel al een maatregel of sanctie opgelegd is, zijn de meningen iets minder eenduidig: vijf jeugdrechters geven aan dat dit 'soms', drie jeugdrechters 'zelden' en vier jeugdrechters 'nooit' 'geen invloed' heeft op de verdere procedure. Het heeft dus iets minder vaak een invloed op de verdere procedure dan wanneer er nog geen maatregel of

sanctie opgelegd werd. De helft van de jeugdrechters (N=14) geeft aan dat er overwogen wordt om de maatregel of sanctie te verlichten, het verzwaren van de sanctie wordt volgens de helft van de jeugdrechters (N=14) 'nooit' overwogen. Tien jeugdrechters geven aan 'nooit' tot 'zelden' (N=14) de maatregel overwogen te stoppen.

Tot slot kan het akkoord niet uitgevoerd zijn. Indien er op dat moment nog geen maatregel of sanctie werd opgelegd, geven vier jeugdrechters aan dat dit 'nooit' 'geen invloed' heeft, en vier jeugdrechters dat dit 'soms' 'geen invloed' heeft op de verdere procedure (N=13). Bij de vragen over het gevolg dat hieraan gegeven wordt, is duidelijk dat het zwaartepunt steeds ligt op 'nooit' de volgende scenario's te overwegen: het overwegen van een mildere maatregel of sanctie (7/13 respondenten), het overwegen van een zwaardere maatregel of sanctie (5/13 respondenten) of het overwegen om geen maatregel of sanctie op te leggen (7/13 respondenten). Er zijn drie jeugdrechters 'soms' een zwaardere sanctie zouden overwegen.

Indien er op het moment dat het akkoord niet is uitgevoerd, en er op dat moment wel al een maatregel of sanctie opgelegd is, wordt iets sterker hetzelfde beeld verkregen. Vijf jeugdrechters menen dat dit 'nooit' zal leiden tot 'geen invloed'. Zeven jeugdrechters zouden nooit de maatregel of sanctie verlichten (N=13), vijf jeugdrechters zouden 'nooit' de maatregel of sanctie verzwaren, terwijl opnieuw drie jeugdrechters dit wel 'soms' zouden doen (N=12) en zeven jeugdrechters 'nooit' zouden overwegen om de maatregel of sanctie stop te zetten (N=13).

3.4 Aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen interventies

Het decreet stelt dat er maximaal prioriteit gegeven moet worden aan een herstelrechtelijk aanbod (herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg). Daarnaast moet er ook aandacht zijn voor herstelgericht werken binnen de reacties. Het slachtoffer zou hierin een meer prominente plaats moeten krijgen.

3.4.1 Herstelgericht werken algemeen

De focusgroepen en het interview bij de HCA-medewerkers werden gestart met de vraag wat verstaan kan worden onder herstelgericht werken. De HCA-medewerkers vullen dat breed in, namelijk als de kans om verantwoordelijkheid op te nemen om te werken aan herstel richting het slachtoffer, de samenleving, de context en zichzelf. De verantwoordelijkheid en de zoektocht naar manieren om aan herstel te doen worden geprikkeld door diverse methodieken die aan bod komen in de begeleidingen bij de HCA-diensten.

In de vragenlijst bij de HCA-medewerkers werd gepeild naar de frequentie waarin de respondenten aandacht menen te geven aan herstelgericht werken tijdens de uitvoering van het positief project, het leerproject en de gemeenschapsdienst.

Zowel bij het leerproject als bij de gemeenschapsdienst gaat er 'vaak' tot 'altijd' aandacht naar herstelgericht werken (resp. 51/61 en 28/39 respondenten). Dat is meer uitgesproken bij het leerproject met de klemtoon op 'altijd' in 30 van de 61 antwoorden, dus ongeveer de helft, waar bij de gemeenschapsdienst ongeveer de helft 'vaak' antwoordt (19/39 respondenten).

Het traject van het positief project werd verder opgedeeld in drie fases in de vragenlijst: informeren, ondersteunen van het proces tot uitwerken van het positief project en opvolging van de uitvoering. Daaruit blijkt dat in de drie fases voornamelijk 'vaak' tot 'altijd' herstelgericht gewerkt wordt. Wanneer

gekeken wordt naar de antwoordcategorie 'altijd', is duidelijk dat de HCA-medewerkers het vaakst herstelgericht kunnen of menen te werken tijdens de ondersteuning van het proces van de uitwerking van het project en in afnemende volgorde in de fase van het informeren en de opvolging van de uitvoering (resp. 19/29, 16/29 en 13/29 respondenten).

3.4.2 Herstelgerichte klemtonen per reactie

Er werden in de vragenlijst aan de HCA-medewerkers acht aspecten voorgelegd die aan bod kunnen komen in een traject, namelijk de feiten, de gevolgen voor de jongere, de toekomstvisie, de context, de krachten en talenten, de gevolgen voor het slachtoffer, de gevolgen voor anderen en de samenleving; de mogelijkheden tot herstel. Iedere HCA-medewerker vulde deze vragen in voor het soort traject waarin men aangaf ervaring te hebben.

Herstelgericht werken focust op het resultaat eerder dan op het proces, waarbij het herstel van de relatie met het slachtoffer en de maatschappij voorop staat.⁵⁴ Daarom kunnen drie van de voorgelegde aspecten beschouwd worden als het meest aanleunend bij herstelgericht werken: de gevolgen van de feiten voor het slachtoffer, de gevolgen van de feiten voor anderen en de samenleving en mogelijkheden tot herstel (zie ook schuingedrukte termen in tabel 17).

Er werd over de HCA-medewerkers heen een gemiddelde score op de ranking van 1 tot 8 berekend per aspect. Dit laat toe om te bekijken hoe de score die het belang weergeeft, zich verhoudt tussen de verschillende aspecten.

Wanneer HCA-medewerkers de aspecten rangschikken naar mate van belang binnen een traject, valt op dat vooral de gevolgen van de feiten voor het slachtoffer hoog scoort. Bij hergo, positief project, bemiddeling en leerproject staat dit gemiddeld op de eerste plaats. Bij gemeenschapsdienst staat het op de tweede.

Bij bemiddeling en hergo staan de mogelijkheden tot herstel en de gevolgen van de feiten voor de jongere op de tweede en derde plaats. Bij het leerproject staan de feiten en de gevolgen van de feiten voor de jongere op de tweede en derde plaats, terwijl bij het positief project de gevolgen van de feiten voor de jongere een gedeelte eerste plaats inneemt met de eerder vernoemde gevolgen van de feiten voor het slachtoffer. Op de tweede plaats staan de mogelijkheden tot herstel en op de derde plaats de krachten en talenten van de jongere. Dit laatste staat bij de gemeenschapsdienst op de eerste plaats; de mogelijkheden tot herstel en de gevolgen van de feiten voor de anderen en samenleving staan op een gedeelte tweede plaats en de feiten op de derde.

---

⁵⁴ MvT, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 9.

Tabel 17. Mate van belang van verschillende aspecten die aan bod kunnen komen in een traject

	Herstelbemiddeling (N=41)	Hergo (N=24)	Leerproject (N=61)	Positief project (N=29)	Gemeenschapdienst (N=39)
1	<i>Gevolgen van feiten voor slachtoffer</i>	1 <i>Gevolgen van feiten voor slachtoffer</i>	1 <i>Gevolgen van feiten voor slachtoffer</i>	1 <i>Gevolgen van feiten voor slachtoffer</i>	1 Krachten en talenten
2	<i>Mogelijkheden herstel</i>	2 <i>Mogelijkheden herstel</i>	2 De feiten	1 <i>Gevolgen van feiten voor jongere</i>	2 <i>Mogelijkheden herstel</i>
3	<i>Gevolgen van feiten voor jongere</i>	3 <i>Gevolgen van feiten voor jongere</i>	3 <i>Gevolgen van feiten voor jongere</i>	2 <i>Mogelijkheden herstel</i>	2 <i>Gevolgen van feiten voor anderen en samenleving</i>
4	De feiten	4 De feiten	4 <i>Mogelijkheden herstel</i>	3 Krachten en talenten	3 De feiten
5	Context	5 <i>Gevolgen van feiten voor anderen en samenleving</i>	4 Krachten en talenten	4 <i>Gevolgen van feiten voor anderen en samenleving</i>	4 <i>Gevolgen van feiten voor slachtoffer</i>
6	Krachten en talenten	6 Context	5 Toekomstvisie	5 Context	4 <i>Gevolgen van feiten voor jongere</i>
7	<i>Gevolgen van feiten voor anderen en samenleving</i>	7 Krachten en talenten	6 <i>Gevolgen van feiten voor anderen en samenleving</i>	6 Toekomstvisie	5 Toekomstvisie
8	Toekomstvisie	8 Toekomstvisie	7 Context	7 De feiten	6 Context

Zoals ook bovenstaande tabel in de kwantitatieve bevraging toont, kan de klemtoon volgens de deelnemers aan de HCA-focusgroepen en het interview bij iedere reactie verschillen. De HCA-medewerkers zijn het erover eens dat er altijd gezocht wordt naar manieren om in *alle* reacties *alle* aspecten zoveel als mogelijk aan bod te laten komen.

“Wij weten wat er gebeurd is, wat er in hun hoofd omging en heel concreet ook wat de gevolgen zijn, zodat er een link gemaakt kan worden van 'ok, dat zijn alle gevolgen, op welke manier kan je dat herstellen?'. Op welke manier, naar jezelf, naar de slachtoffers, je benoemt die gevolgen, naar de maatschappij, dit of dat. Dat is een thema bij elk traject.” – HCA-medewerker 11

Bovendien hebben de HCA-diensten de mogelijkheid om binnen meer dan één traject met de jongere te werken. Zij hebben een zicht op het totaalpakket van reacties voor een jongere en kunnen op die manier intern afstemmen opdat alle aspecten die herstel noodzaken aan bod komen bij een bepaalde jongere. Soms wordt aan het parket het bijkomende mandaat gevraagd om een herstelbemiddeling op te starten indien hier zowel interesse voor is bij de jongere als bereidheid gevonden kan worden bij de parketafdeling waarmee samengewerkt wordt. Zo wordt er maximaal op ieder aspect gewerkt. Puur theoretisch vindt de tweede focusgroep dat men in het positief project het meest zuiver herstelgericht kan werken. Het positief project vraagt immers om alle aspecten aan bod te laten komen en legt de verantwoordelijkheid bij de jongere. In het aparte interview met de HCA-medewerker wordt de herstelbemiddeling als meest zuiver gezien vermits de vermoedelijke dader daarin het meest tastbaar geconfronteerd wordt met het slachtoffer en zijn of haar ervaring.

3.4.3 Mate herstelgericht werken

Binnen alle trajecten hebben de jongeren potentieel om schade te herstellen richting alle betrokkenen:

“Wij, ik denk iedereen van de HCA, dat is ook de basishouding dat wij alles, ons uiterste best gaan doen om alle mogelijkheden aan te bieden om tot herstel te komen om het zo goed mogelijk in te vullen” – HCA-medewerker 2

De mate waarin er echter herstelgericht gewerkt kán worden, is ten eerste voor een groot deel afhankelijk van de jongere zelf. Er moet rekening worden gehouden met de cognitieve vaardigheden. Dat kan, maar niet noodzakelijk, samenhangen met de leeftijd. Dat bepaalt enerzijds in welke mate de

jongere in de mogelijkheid is om zijn verantwoordelijkheid op te nemen, anderzijds de communicatieve vaardigheden om bijvoorbeeld een positief project uit te werken of een bemiddelingsgesprek aan te gaan. De mogelijkheden bij jongeren die het Nederlands niet machtig zijn, zijn minder uitgebreid: leerprojecten onder de vorm van groepssessies zijn vaak uitgesloten, een herstelbemiddeling kan wel wanneer er een beroep gedaan kan worden op tolken. Ook is volgens een respondent de openheid belangrijk om afstand te nemen van het leven op de manier waarop de jongere dat op dat moment leidt. Als daar geen bereidheid is, en daar eerst nog een aantal stappen in gezet moeten worden, blijven de mogelijkheden beperkter. Ten tweede speelt de context van de jongere een belangrijke rol. Bij een ondersteunende context zijn de mogelijkheden groter dan wanneer de context niet betrokken is, of zelfs het traject hindert. In een positief project zijn de ouders meestal vaker betrokken dan in een herstelbemiddelingstraject; voor een positief project werden ze bovendien al eens opgeroepen door het parket. Ten derde werd gevraagd of er een verschil is tussen dossiers die aangemeld werden door het parket of door de jeugdrechter. Jongeren afkomstig van de jeugdrechter hebben meer bagage – in de zin van al meer begeleidingen – achter de rug, misschien een minder ondersteunende context of een meer diepgewortelde problematiek. Toch wordt dit meteen genuanceerd: er zijn evenzeer jongeren op parketniveau die onverwacht veel onzichtbare problemen met zich meedragen en een uitdaging vormen om herstelrechtelijk mee aan de slag te gaan.

“Maar ik denk dat wij al een paar keer gezegd hebben omdat die op parketniveau vaak nog niets rond zich hebben zoals hulpverlenende instanties, dat dat zo is waar je soms een potje opendoet en zegt ‘pfoeh, wat is dat hier, dat stinkt’. Ik ga het even kort door de bocht zeggen, maar er is hier vanalles gaande en er is hier eigenlijk nog niemand mee bezig. En wij zijn dan vaak zo de eersten die komen aankloppen van ‘we komen u helpen’. En dan hebben wij vaak al een keer op team gezegd van ‘wow, die parketdossiers zijn op die manier dan wel uitdagend doordat we zoiets hebben van daar moet vanalles gebeuren en daar is alles mis’.” – HCA-medewerker 7

De HCA-diensten zetten alleszins in om een maximaal herstelgericht traject op te zetten, maar zijn genoodzaakt om rekening te houden met de mogelijkheden en beperkingen van de jongeren en dus op maat te werken. Soms moet men na een maximaal ondersteunend traject tevreden zijn met een minimaal herstelgericht resultaat.

“Er wordt een maatregel opgelegd, er wordt gevraagd om de verantwoordelijkheid op te nemen, al is het maar het feit dat hij maar gewoon een keer per week langskomt, luistert en het liefst van al mee samen nadenkt. Dat engagement dat hij op dat moment aangaat, is voor de jongere een vorm van herstel aan de maatschappij.” – HCA-medewerker 9

Tot slot werd er in de kwantitatieve bevraging aan de HCA-medewerkers gevraagd of ze ervan overtuigd zijn dat het eenvoudig is om in ieder dossier maximaal herstelgericht te werken met de jongeren. Uit de antwoorden kan worden afgeleid dat de HCA-medewerkers die zich bezighouden met het positief project relatief ‘akkoord’ gaan met deze stelling (12/28 respondenten) een ander groot deel blijft onbeslist in hun antwoord (‘tussen beide’) en ongeveer een vijfde gaat ‘niet akkoord’. De HCA-medewerkers die de uitvoering van het leerproject en de gemeenschapsdienst voor zich nemen, zijn voornamelijk onbeslist (resp. 31/60 en 22/38 respondenten) of ‘niet akkoord’ (telkens ongeveer een derde).

Bij een leerproject en gemeenschapsdienst is er volgens de HCA-medewerkers dus wel aandacht voor herstelgericht werken, maar is het moeilijk om maximaal herstelgericht te werken in ieder dossier. Bij het positief project is er nog iets meer aandacht voor het herstelgericht werken, vooral tijdens het uitwerken van het project, en slaagt men er ook makkelijker in om herstelgericht te werken.

3.4.4 Herstel naar het slachtoffer

Eerder werd reeds duidelijk dat het slachtoffer het meest prominent aanwezig is binnen een bemiddelingstraject. Het slachtoffer is geïdentificeerd en de ervaring en verwachtingen kunnen persoonlijk overgebracht worden aan de verdachte. Binnen de andere trajecten wordt er door de HCA-diensten maximaal geprobeerd het slachtoffer onder de aandacht te brengen.

De HCA-diensten geven aan dat zij een grote rol spelen in het zichtbaar maken van het slachtoffer, vermits de verwijzers in eerste instantie dadergericht zijn. In een focusgroep wordt gezegd dat de reflex groeit om aan het slachtoffer te denken, maar dat dit vaak ook snel op de achtergrond verdwijnt. Beide focusgroepen geven aan dat er nood is om de hulp (mentaal en juridisch) aan slachtoffers beter te stroomlijnen. Zij hebben nood aan duidelijke en toegankelijke informatie (inzage dossier, bijstand advocaat, mogelijkheden hulp op langere termijn, verkrijgen statuut benadeelde persoon ...).

In een focusgroep wordt aangegeven dat het slachtoffer tijdens het bemiddelingstraject doorgaans niet op de hoogte is van de maatregelen die tegen de verdachte lopen, behalve wanneer deze dit zelf ter sprake brengt. De slachtoffers zitten vaak met de vraag of de jongere buiten de herstelbemiddeling nog een andere 'straf' kreeg. De HCA-medewerkers bevinden zich naar hun mening op dat moment in een moeilijke positie, het is niet aan hen om het slachtoffer hiervan in te lichten en hen doorverwijzen naar het parket om informatie te vragen is voor de slachtoffers een te grote drempel. Deze boodschap zou hen dus via het parket of de jeugdrechtbank moeten bereiken.⁵⁵

Tot slot is de positie van het slachtoffer bij een verval van strafvordering na uitvoering van een leerproject of positief project in de ogen van de HCA-diensten soms bijzonder pijnlijk.

“Wat wij al een keer gehad hebben is een dossier zedenfeiten. Die jongen had 10u online weerbaarheid gekregen als leerproject en er was tegelijkertijd bemiddeling lopende. Dat was een zeer intense bemiddeling: daar zat heel veel verdriet en veel emoties bij allebei de partijen. Die jongen doet die 10u op een goede manier, mijn collega stuurt een verslag naar het parket en dan krijgt dat meisje, terwijl dat die bemiddeling nog aan het lopen was, de brief van verval van strafvordering dat er geen gevolg meer aan gegeven wordt. Dat was een extra slag voor dat slachtoffer, dus dat is wel wat zoeken ...” – HCA-medewerker 9

Om de slachtoffers een meer prominente plaats te geven is er volgens de HCA-medewerkers nog een lange weg af te leggen.

3.5 Conclusie

(B.1.) Hoe is (de houding ten opzichte van) het herstelrechtelijk aanbod op parketniveau geëvolueerd?

Op welke manier (de houding van) het herstelrechtelijk aanbod geëvolueerd is en of het herstelrechtelijk aanbod gedaan wordt (*indicator 1.1.2.1.*) en of dit gemotiveerd wordt wanneer er niet voor herstelbemiddeling wordt gekozen (*indicator 1.1.1.2.*), werd in kaart gebracht aan de hand van

⁵⁵ Recente wetgeving geeft wel aan hoe slachtoffers op de hoogte worden gehouden: art. 16, § 1, laatste lid en § 2, laatste lid Jeugddelinquentiedecreet; B.VI.Reg. 2 september 2022 tot uitvoering van artikel 16 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de aanwijzing van de dienst die het slachtoffer informeert over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie, BS 9 december 2022.

registratiegegevens, maar ook bevraagd in de vragenlijsten bij parketmedewerkers en jeugdrechters en in de interviews bij de parketmedewerkers.

De parketmedewerkers zien het als hun rol om de jongeren op hun verantwoordelijkheid aan te spreken en ervaren ook dat ze die rol door het decreet beter kunnen opnemen. Hier wordt vooral gedacht aan het contact binnen de gesprekken naar aanleiding van de herinnering aan de wet, het positief project en het leerproject. Alle parketten maken gebruik van de herstelbemiddeling en geloven in de werkmethode. Het aantal bemiddelingen nam bij het begin van de implementatie wel af, met een dieptepunt in de coronajaren 2020-2021; daarna kende het aantal bemiddelingen opnieuw een stijging. Enkel in Antwerpen, Hasselt en Kortrijk worden er minder herstelbemiddelingen opgetekend in 2023 dan in 2019. Het feit dat de jongere geen bemiddeling wenst en de ernst van de feiten, zijn de meest gekozen motieven om geen bemiddelingsaanbod te doen volgens de kwantitatieve vragenlijst bij parketmedewerkers.

Al moet er standaard een schriftelijk aanbod van bemiddeling worden gedaan wanneer voldaan is aan de voorwaarden, is het aantal afdelingen waar dat effectief standaard gebeurt eerder beperkt. Enkele afdelingen maken op voorhand doorgaans geen inschatting en vertrouwen daarvoor in het traject bij de HCA-dienst, maar geven wel aan geen bemiddeling aan te bieden in grote schadedossiers. De HCA-diensten kunnen zich in die uitzondering vinden. Een groot deel van de afdelingen kiest ervoor om het aanbod niet standaard, maar toch maximaal aan te bieden. Naast het niet aanbieden in dossiers met een aanzienlijke schade, maken zij een inschatting of de herstelbemiddeling gepast of nog nuttig is (er vond reeds een herstelgesprek plaats, de rollen van de betrokkenen zijn niet geheel duidelijk, de feiten zijn gevoelig, feiten waar reeds veel tijd over ging ...). Tot slot is er een kleiner aantal afdelingen dat het aanbod eveneens niet standaard doet, en bovenop de inschatting over de gepastheid en nut een afweging maakt van de werklast van het parket en de HCA-dienst ten opzichte van de mogelijke uitkomst van de bemiddeling. Zij schatten op voorhand in dat een aantal dossiers een kleine kans op slagen heeft en bieden het dan niet aan. Voorwaarden om meer standaard gebruik te maken van de herstelbemiddeling lijken de aanwezigheid van meer parketcriminologen en administratief personeel om de herstelbemiddelingen aan te bieden en op te volgen, maar ook de HCA-diensten die sensibiliseren om twijfels of drempels weg te nemen. Bovendien is er tijd en/of een visuele geheugensteun nodig op bijvoorbeeld de kaft van het dossier om een nieuwe reflex te ontwikkelen.

Uit de kwalitatieve en de kwantitatieve bevraging bij de parketmedewerkers blijkt dat herstelbemiddeling het minst wordt opgelegd bij de zuivere seponering. In de praktijk zijn er ook verschillen op te merken: er is slechts één afdeling die beide beslissingen duidelijk onafhankelijk van elkaar laat verlopen zodat het resultaat van de bemiddeling de beslissing tot seponering niet kan beïnvloeden. Twee afdelingen kiezen hiervoor enkel maar bij kleine feiten. Alle andere afdelingen doen eerst het bemiddelingsaanbod en stellen de (definitieve beslissing over de) seponering uit. Toch menen de parketmedewerkers dat ze doorgaans op voorhand beslissen om te seponeren en hierbij ook blijven. De reden tot het uitstel is eerder te zoeken in het feit dat de boodschap tot seponering de motivatie tot deelname van de vermoedelijke dader mogelijk doet afnemen. De HCA-diensten zien in het uitstel het voordeel dat de moeilijke boodschap aan het slachtoffer dat de verdachte buiten de bemiddeling vrijuit gaat, de bemiddeling niet doorkruist. Een ander voordeel aan het uitstel van de beslissing tot seponering is dat er vlotter overgegaan kan worden tot een andere afhandelingsmogelijkheid, bijvoorbeeld bij nieuwe feiten. De informatie na afloop van de bemiddeling van de HCA-diensten is beperkt en kan in principe de beslissing niet mee bepalen. Toch zouden de parketmedewerkers soms graag meer informatie willen hebben, vooral om te gebruiken in het voordeel van de jongere.

(B.2.) Op welke manier verloopt de uitvoering van het herstelrechtelijk aanbod door de uitvoerende diensten?

Of de HCA-diensten actief contact opnemen met de partijen nadat het herstelrechtelijk aanbod is gedaan (*indicator 1.1.2.2.*) en breder hoe de communicatie met de verwijzers tijdens de uitvoering concreet vorm krijgt, werd voornamelijk nagegaan bij de HCA-diensten zelf, zowel kwantitatief als kwalitatief, maar ook in de parketinterviews kwam dit aan bod. Informatie werd verzameld over alle herstelrechtelijke interventies op parketniveau en op niveau van de jeugdrechtbank om een ruimer beeld te bieden. De focus gaat echter naar de interventies op parketniveau.

De HCA-dienst krijgt in een dossier voor het eerst te horen dat hij zal instaan voor de uitvoering op het moment dat de beslissing is genomen. Dit is het duidelijkst zo bij het positief project, maar minder bij de bemiddeling en het leerproject. Wanneer er voor het moment van de beslissing contact wordt genomen, is dit om af te toetsen welk traject het meest passend zou zijn.

Nadat de HCA-dienst het mandaat krijgt om het traject op te starten, neemt de HCA-dienst doorgaans als eerste contact op met de jongere en/of zijn context. Soms gebeurt het wel bij bemiddeling en positief project dat de context van de jongere eerst contact opneemt. De reden waarom ze dit doen kan liggen in de communicatie die reeds plaatsvond met het parket. De werkwijze, informatiestroom en boodschap verschillen van parket tot parket en van reactie tot reactie en kunnen al dan niet tot gevolg hebben dat de betrokkenen de nood voelen om zelf contact op te nemen. De HCA-dienst zou een traject desgevallend sneller kunnen opstarten, zonder bedenktijd. Op dit ogenblik blijkt er twijfel te bestaan of dit al dan niet toegelaten is.

De HCA-medewerkers krijgen bij alle reacties redelijk weinig informatie van de parketten om het traject op te starten. Bij bemiddeling is dit standaard bij alle afdelingen beperkt tot de noodzakelijke praktische informatie. De eventueel inhoudelijke informatie die ze ontvangen is voor ongeveer de helft van de HCA-medewerkers voldoende. Sommige HCA-diensten worden betrokken in het opstellen van de aanmeldingen (om de werklast van het parket te verlichten) en krijgen daardoor meer zicht op het dossier. Bij het leerproject en positief project wordt de beperkte praktische informatie in enkele afdelingen vergezeld van meer inhoudelijke informatie; gelet op de administratieve last gebeurt dat zeker niet in alle afdelingen. De kwantitatieve analyse toont inderdaad ook meer variatie in de antwoorden over de tevredenheid van de informatiedeling. De parketmedewerkers geven aan dat de HCA-diensten steeds aanvullend op de gegeven informatie de dossiers mogen komen inkijken, maar dit gebeurt door de HCA-diensten niet standaard. Zij zien een aantal drempels om de dossiers tot in detail te komen bekijken.

Na afloop wordt er door het parket duidelijk weinig informatie gedeeld over het verdere verloop van het proces, ongeacht of het over een geslaagd of niet-geslaagd traject gaat en ongeacht of het gaat om informatiedeling op initiatief van het parket of na vraag van de HCA-dienst. Wel lijkt na afloop van positieve projecten vaker informatie gedeeld te worden dan na leerprojecten en bemiddelingen. De parketmedewerkers bevestigen dat er nooit automatisch informatie gedeeld wordt, maar dat individuele vragen wel beantwoord kunnen worden. Voorzien in standaard feedback lijkt hen overbodig in het licht van de werklast die dat met zich mee zou brengen. De HCA-diensten gaan ervan uit dat een strafvordering vervalt wanneer een traject geslaagd is; bij een geslaagde bemiddeling gaan ze uit van seponering. Bij niet-geslaagde trajecten tasten zij in het duister.

De samenwerking tussen de HCA-diensten en de parketten als verwijzer wordt door beide partijen als positief ervaren. De HCA-diensten vinden systematisch overleg tussen hen en de verwijzers van groot belang om tendensen te bespreken en de verwijzers beter kennis te laten maken met hun aanbod.

(B.3.) In welke mate houden de parketten rekening met de uitkomst van de bemiddeling?

Of het parket rekening houdt met het uitgevoerde akkoord (*indicator 1.1.2.4.*) of (deels) uitgevoerde plan (*indicator 1.2.1.3.*) werd onderzocht via de kwantitatieve vragenlijsten van het parket, de HCA-medewerkers en jeugdrechters en de parketinterviews.

Bemiddelingsakkoorden worden zelden tot nooit afgekeurd. De parketmedewerkers hebben vertrouwen in het proces waarin de betrokkenen bijgestaan worden door de HCA-dienst en advocaten en ervaren het niet als hun rol om te oordelen over een akkoord dat door de betrokkenen werd bereikt.

Wanneer een bemiddelingsakkoord uitgevoerd is volgens de afspraken, wordt meer gekozen voor seponering en minder voor een vordering of een andere afhandelingsmogelijkheid dan wanneer het akkoord niet of deels is uitgevoerd. In dossiers waar er herstelbemiddeling wordt aangeboden samen met de voorwaarden, het positief project of een vordering, kan een geslaagd traject geen invloed meer hebben op de uitkomst; wanneer de voorwaarden of het positief project niet succesvol verlopen, kan een niet-geslaagd bemiddelingstraject wel van invloed zijn op de beslissing om het dossier al dan niet voor de jeugdrechter te brengen.

Wanneer er alsnog wordt overgegaan tot een vordering, wordt de jeugdrechter doorgaans geïnformeerd of er reeds een bemiddelingsaanbod werd gedaan; over het verloop is er minder eensgezindheid. Dit wordt verklaard in de interviews: op het moment van de vordering is de bemiddeling vaak nog niet afgesloten. Informatie over het verloop wordt dus meestal gegeven aan de jeugdrechter tijdens de zitting en bij de jeugdrechter of jeugdrechtbank⁵⁶. Wanneer de jeugdrechters vernemen dat er geen aanbod gedaan werd door het parket, geeft de meerderheid aan dit vaak wel zelf te doen. Parketten geven aan dat de feiten soms pas door de verdachte bekend worden op niveau van de jeugdrechter/jeugdrechtbank. Dan is er een bijkomende optie, namelijk hergo. Hiervoor wordt voornamelijk gekozen boven de herstelbemiddeling omwille van de aard van de feiten.

Met de uitkomst van de herstelbemiddeling wordt door de jeugdrechter op de volgende manier rekening gehouden. Wanneer de herstelbemiddeling succesvol uitgevoerd is en er nog geen maatregel of sanctie opgelegd was, zou de jeugdrechter eerder een mildere maatregel of sanctie overwegen dan er geen op te leggen. Wanneer er wel reeds een maatregel of sanctie werd opgelegd, zou de jeugdrechter deze eerder verlichten dan ze stop te zetten. Wanneer de herstelbemiddeling slechts gedeeltelijk uitgevoerd werd en er nog geen maatregel of sanctie opgelegd was, zou de jeugdrechter eerder een mildere maatregel of sanctie overwegen dan geen maatregel of een zwaardere maatregel. Wanneer er wel al een maatregel of sanctie werd opgelegd, zou hij deze eerder verlichten dan ze stop te zetten of te verzwaren. Tot slot wanneer een bemiddelingsakkoord niet uitgevoerd is en er is nog geen maatregel of sanctie opgelegd, zou de jeugdrechter deze noch verlichten, verzwaren of stopzetten. De uitkomst van de herstelbemiddeling kan door de band dus enkel in het voordeel spelen van de

---

⁵⁶ De vraagstelling in de kwantitatieve vragenlijst hield geen rekening met het feit dat de uitkomst van de bemiddeling nog niet bekend kan zijn bij vordering. Dit kan bij de respondenten tot verwarring hebben geleid waardoor er een minder duidelijk antwoord is of er gecommuniceerd wordt over het verloop.

jongere: bij een niet-uitvoering of gedeeltelijke uitvoering lijkt de jeugdrechter geen beslissing in het nadeel van de jongere te nemen.

(B.4.) In welke mate is er aandacht voor herstel en herstelgericht werken binnen het positief project?

Of en in welke mate er aandacht besteed wordt aan herstelgericht werken bij om het even welke interventie (*indicator 1.2.1.4.*) werd voornamelijk in kaart gebracht via de HCA-medewerkers, zowel via de kwantitatieve bevraging als de focusgroepen, met de parketinterviews als aanvulling.

Herstelgericht werken is volgens de HCA-diensten het bieden van een kans om de verantwoordelijkheid op te nemen om te werken aan herstel richting het slachtoffer, de samenleving, de context en zichzelf. De verantwoordelijkheid en de zoektocht naar manieren om aan herstel te doen worden geprikkeld door de methodieken die aan bod komen in de begeleidingen bij de HCA-diensten.

Uit de vragenlijst blijkt dat vooral de gevolgen van de feiten voor het slachtoffer hoog scoren wanneer gevraagd wordt om verschillende aspecten te ordenen naar mate ze aan bod komen in een bepaald traject. Bij een positief project wordt de top drie vervolledigd door de gevolgen van de feiten voor de jongere en de mogelijkheden tot herstel. Ter vergelijking: bij het leerproject komen de feiten zelf en ook de gevolgen van de feiten voor de jongere bovenaan. Bij de herstelbemiddeling wordt de top drie vervolledigd door de mogelijkheden tot herstel en de gevolgen van de feiten voor de jongere. De rangschikking van alle aspecten bij alle interventies laat zien dat er in iedere interventie andere klemtonen worden gelegd. De focusgroepen bevestigen dit, maar tonen ook aan dat er altijd gezocht wordt naar manieren om in *alle* reacties *alle* aspecten zoveel mogelijk aan bod te laten komen om maximaal herstelgericht te werken. Dat kan binnen een reactie, maar ook door de afstemming over meerdere reacties heen (bv. herstelbemiddeling samen met een positief project).

De mate waarin het mogelijk is om herstelgericht te werken is ligt echter buiten hun controle en is voor een groot deel afhankelijk van een aantal elementen. Ten eerste de jongere zelf: cognitieve vaardigheden, communicatieve vaardigheden en bereidheid tot zelfreflectie beïnvloeden de mogelijkheden. Ten tweede van de context: die kan bepalend zijn om een hersteltraject te ondersteunen of net tegen te werken. Ten derde van de rugzak die de jongere met zich meedraagt: (on)zichtbare problemen, langer traject in de hulpverlening, diepgewortelde problematiek ... waaraan de nodige aandacht moet worden besteed naast de focus op herstel.

De HCA-diensten menen het meest aandacht te hebben voor herstelgericht werken bij het positief project in de fase van de uitwerking van het project; in afnemende volgorde in de fase van informeren en de opvolging van de uitvoering. De mate van aandacht voor herstelgericht werken in een leerproject ligt lager. De mate waarin ze het gevoel hebben maximaal herstelgericht te kunnen werken ligt ook hoger in een positief project dan in een leerproject.

De HCA-diensten zetten dus in om maximaal herstelgericht te werken, maar zijn genoodzaakt rekening te houden met de mogelijkheden en beperkingen van de jongeren en hun context; ze moeten op maat ondersteunen om het maximaal mogelijke eruit te halen. Dit lukt beter in een positief project dan in een leerproject.

Tot slot zou het slachtoffer een meer duidelijke plaats moeten krijgen door het meer herstelgericht werken. Dit gebeurt het meest duidelijk in de herstelbemiddeling. In andere trajecten komt het slachtoffer volgens de HCA-medewerkers wel, maar minder rechtstreeks, aan bod. De interviews met de parketmedewerkers en de focusgroepen met de HCA-diensten tonen wel aan dat er richting het slachtoffer zelf nog een lange weg af te leggen valt vooraleer deze een meer volwaardige plaats krijgt.

3.6 Aanbevelingen

Hier ook van toepassing: a.1. en a.2.

b.1. Ontwikkeling van een meer consistente en efficiënte afstemming tussen het parket en de HCA-dienst, o.m. door een verduidelijking van de noden en verwachtingen naar elkaar

De HCA-diensten vervullen een essentiële rol binnen het Jeugddelinquentiedecreet. De samenwerking tussen het parket en de HCA-diensten wordt positief geëvalueerd en is een sterkte om herstelgericht te antwoorden op jeugddelinquentie. Toch komen er onduidelijkheden en verschillen tussen de regio's naar boven in de informatie- en communicatiestroom tussen beide. In de manier van communicatie van het parket naar de betrokkenen en de HCA-dienst bij de opstart van een traject bestaan er verschillende werkwijzen, die elk hun voor- en nadelen hebben. Ook over de noden tot en verwachtingen over de feedback op casusniveau na afloop van het traject zijn er wel onduidelijkheden. Er kan in beide richtingen gezocht worden naar de meest efficiënte en consistente werkwijze die aan de noden voldoet en de reeds sterke samenwerking optimaliseert. Er valt op dit vlak ongetwijfeld winst te boeken in een meer doorgedreven digitale interactie en automatisering van processen (zie ook g.2).

b.2. Verdere duiding van HCA aan parketten over gebruik bemiddeling (sensibilisatie, verduidelijking mogelijkheden, wegnemen twijfels)

Het standaard aanbieden van herstelbemiddeling is een manier om, mogelijk in combinatie met eender welk ander antwoord, herstelrechtelijk te reageren op een jeugddelict. De parketten erkennen de meerwaarde van een bemiddeling en vertrouwen in het proces, maar zien belemmeringen in de toepassing waardoor niet iedere afdeling even makkelijk het aanbod doet. De parketten zijn geneigd om zelf een inschatting te maken over de gepastheid en het nut van de bemiddeling vooraleer deze aan te bieden; daarnaast worden de slaagkansen van de bemiddeling afgewogen tegenover de werklust die de aanmelding met zich meebrengt. Naast het versterken van de parketten om de werklust minder te laten doorwegen en de mogelijke optimalisatie van de werking (zie ook a.1. en b.1.), is er een taak weggelegd voor de HCA-diensten om twijfels of drempels weg te nemen bij de parketten (zie ook a.4.). Parketten geven aan sneller over te gaan tot bemiddeling wanneer de HCA-diensten duidelijk kunnen maken dat een bemiddeling in meer dossiers zinvol kan zijn; meer dossiers met op het eerste gezicht belemmerende kenmerken kunnen in aanmerking komen om tot een soort van herstel te komen.

b.3. Behoud vanwege de parketten van het respect voor het bemiddelingsproces, met besef dat de communicatie van HCA na bemiddeling beperkt is en blijft, passend binnen essentie van bemiddeling

Het vertrouwen in het bemiddelingsproces blijkt o.m. uit de vaststelling dat een bemiddelingsakkoord nooit afgekeurd wordt door parketmagistraten en er een duidelijk besef uitgesproken wordt dat het parket geen rol speelt in het tot stand komen of beoordelen van een akkoord tussen de betrokken partijen. Toch wordt in een aantal parketten de wens vastgesteld om na afloop van het project minstens te weten te komen wie al dan niet verantwoordelijk is voor een niet-opgestarte of niet-geslaagde bemiddeling. Dat helpt naar hun zeggen om de juiste beslissing te nemen en te vermijden dat een beslissing onterecht ten nadele van de jongere genomen zou worden. Deze wens strookt evenwel niet met de essentiële kenmerken van bemiddeling, waaronder het vertrouwelijk karakter en de vrije keuze van de betrokken partijen.

b.4. De uitzonderingen tot bemiddeling heroverwegen en verduidelijken welke aspecten door wie te beoordelen zijn: parket, HCA-dienst, of betrokkenen (vermoedelijke dader/slachtoffer)

De voorwaarden waaraan voldaan moet worden vooraleer overgegaan kan worden tot een aanbod tot bemiddeling zijn bepaald door het decreet. Toch maken de parketten een bijkomende inschatting op enkele criteria vooraleer over te gaan tot het aanbod (aard van de schade, gepastheid, nut, werklast ...). Er kan worden onderzocht aan welke uitzonderingen nood is, welke uitzonderingen aanvaardbaar zijn, aan wie en op welk moment de beslissing toekomt om de bemiddeling al dan niet aan te vatten. Desgewenst kan dit worden verduidelijkt in het decreet.

b.5. Verduidelijken dat een snellere opstart mogelijk is wanneer de decretaal bepaalde bedenktijd wegvalt indien jongere/context zelf contact opneemt

Meestal neemt de HCA-dienst zelf actief contact op met de betrokkenen wanneer hij het mandaat tot uitvoering van een traject krijgt. Soms is het de jongere, maar vooral ook de context die zelf eerst contact opneemt met de HCA-dienst. Wanneer de betrokkenen zelf contact opnemen is dit naar de ervaring van de HCA-diensten een voorbode op een vlot traject en behoort een snelle opstart (en afhandeling) tot de mogelijkheden. Bij sommige HCA-diensten blijkt er twijfel te bestaan of ze de 15 dagen bedenktijd altijd moeten laten lopen. Een beslissing dat men akkoord gaat voor of tijdens de bedenktijd, sluit eigenlijk die bedenktijd af; dat geldt voor alle HCA-trajecten.

b.6. Verduidelijking van het parallelle karakter van bemiddeling: inhoudelijk noch temporeel afhankelijk van een eventuele andere afhandeling, maar wel een potentieel effect, in het bijzonder in geval van seponering of verval van strafvordering

In de combinatie van de herstelbemiddeling en de andere afhandelingsmogelijkheden in de praktijk wordt een aantal minder gewenste neveneffecten vastgesteld die de herstelgedachte en de versterking van de positie van het slachtoffer zouden kunnen doorkruisen. Enerzijds is er een onbedoeld effect wanneer een bemiddeling loopt (of nog moet worden aangevat) en intussen de beslissing tot seponering bekendgemaakt wordt: de motivatie van de vermoedelijke dader kan wegvallen – al zegt dit iets over de initiële vrijwillige insteek van het bemiddelingstraject –, maar ook de motivatie van het slachtoffer kan beïnvloed worden door de (moeilijke) boodschap dat de vermoedelijke dader buiten de bemiddeling ‘vrijuit’ zal gaan. Anderzijds is er een neveneffect voor het slachtoffer wanneer de bemiddeling niet slaagt en het positief project of leerproject wel succesvol wordt uitgevoerd: de mogelijkheden voor het slachtoffer om een compensatie te krijgen voor de gevolgen van het delict zijn minder voor de hand liggend (zie ook a.8.).

4 Verbinding jeugdhulp

Een derde doelstelling van de decreetgever is het realiseren van een vlotte verbinding tussen de jeugdhulpverlening en de reactie op de jeugddelicten. Dat gebeurt aan de hand van gescheiden, maar complementaire trajecten met een vlotte verbinding tussen beide. In de evaluatie wordt nagegaan (1) op welke manier men tot een doorverwijzing komt naar de gepaste vrijwillige hulpverlening wanneer hier nood aan blijkt binnen het traject jeugddelict;⁵⁷ (2) op welke manier de verbinding tussen beide trajecten tot uiting komt in het beleid en praktijk van de jeugdparketten;⁵⁸ (3) in welke mate er gebruik wordt gemaakt van de derde vorderingsgrond.⁵⁹

Tabel 18. Methoden m.b.t. onderzoeksvraag 3 met deelonderzoeksvragen

	kwantitatief				kwalitatief	
	registratie	vragenlijst			interview	focusgroep
		OM	HCA	JR	OM	HCA
(C) In welke mate geven ze uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om een vlotte verbinding te realiseren tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten?						
(C.1) Op welke manier komt men tot een doorverwijzing naar de gepaste hulpverlening wanneer er nood blijkt aan vrijwillige hulpverlening naar aanleiding van een jeugddelict?		x		x	x	
(C.2) Op welke manier komt de verbinding tot uiting tussen enerzijds de reactie op een jeugddelict en anderzijds de jeugdhulpverlening in het (lokaal) beleid én de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten?		x		x	x	
(C.3) In welke mate maken de Vlaamse jeugdparketten gebruik van de derde vorderingsgrond?	x	x			x	
(C.4) Zijn er verschillen tussen de parketten met betrekking tot het realiseren van een vlotte verbinding tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten?					x	

4.1 Vrijwillige hulpverlening binnen jeugddelict

Wanneer er nood blijkt aan vrijwillige hulpverlening wordt er idealiter doorverwezen, maar ook de reactie op een jeugddelict kan een hulpverlenend karakter hebben.

⁵⁷ **Indicator E.2.2.2.** Als er nood blijkt aan hulpverlening in een vrijwillig kader, verwijzen de gerechtelijke actoren de betrokkenen door naar de gepaste hulpverlening.

Indicator E.2.4.1. Gebruik van voorwaarden (i.c. het onderwerpen aan de richtlijnen van ..., het aanmelden bij een ...) en ambulante maatregelen om in te spelen op hulpverleningsnoden.

Indicator E.2.5.2. Er zijn meer plaatsen ter beschikking in jeugdpsychiatrische diensten.

⁵⁸ **Indicator E.2.2.1.** De gerechtelijke actoren gaan na of vrijwillige hulpverlening kan blijven doorlopen.

Indicator E.2.1.1. Indien nood aan jeugdhulpverlening, is er aandacht voor de verbinding tussen de reactie op het JD en de verontrustende opvoedings- of leefsituatie in gedeelde trajecten.

Indicator E.1.1.2. Er wordt geen gebruik gemaakt van herkwalificatie om jongeren in een gemeenschapsinstelling te plaatsen.

⁵⁹ **Indicator E.2.3.1.** Het OM maakt gepast gebruik van de derde vorderingsgrond.

4.1.1 Zicht op lopende hulpverlening

De interviews met de parketmedewerkers getuigen van het feit dat alle parketten bij de start van een jeugddelictdossier de ogen en oren openhouden voor informatie over eventueel reeds lopende (vrijwillige) hulpverlening. Sommige parketten ondernemen niet veel meer actie zolang er uit beperkte bronnen geen signalen zijn dat er een VOS-dossier aangemaakt moet worden.

“Als je natuurlijk leest in je dossier van het delict is kwikkel kwakkel, maar je voelt aan van, in een pv staat bijvoorbeeld van moeder reageert zo of vader reageert zo ... waaruit je kan afleiden van hmm [kijkt bedenkelijk], dan gaan we er een sociaal onderzoek aan koppelen of vragen we nog om een VOS-pv op te maken in het kader daarvan als we een sociaal onderzoek te doen. En dan kijken we wel wat daar aan hulpverlening aanwezig is. Maar anders gaan wij puur ons delict beoordelen.” – parketmagistraat G1

De meeste parketten verkennen verder vanaf het moment dat het niet meer gaat over lichte feiten (wildplassen, beschadiging per ongeluk, roken van een joint ...) en *first offenders*.

“Als we het echt heel heel heel goed wil doen, dan moet je voor elke MOF een VOS aanmaken. Want ik ben er hard van overtuigd dat 90% van de MOF-gevallen voorkomt vanuit een verontrustende situatie op de één of andere manier.” – parketmagistraat C1

Om dit eerste oordeel te vellen worden de antecedentenfiche en het verhoor bij de politie vaak standaard bekeken. De mate waarin de parketten de achtergrond van de jongere verder actief verkennen, verschilt per afdeling en per dossier. Alleszins wijzen twee afdelingen (B en L) erop dat er aanwijzingen moeten zijn dat het dossier de moeite is om personeel en middelen in te zetten; deze afweging gebeurt bij ieder parket afzonderlijk.

Een eerste bron die door negen afdelingen (A, B, D, E, F, H, I, J en M) vermeld wordt, is het meer diepgaand laten bevragen door de politie via een kantschrift. Enkele afdelingen geven aan dat wanneer de eerste vaststellingen gedaan zijn door een politieploeg die ervaring heeft met minderjarigen, het initiële verhoor al heel wat nuttige informatie kan bevatten. Wanneer dit te beperkt is, kan worden gevraagd om bijkomend via de jongeren zelf, hun omgeving of via de school na te gaan hoe de situatie thuis is, hoe het op school loopt en eventueel welke rechtstreeks en niet-rechtstreekse hulpverlening er reeds loopt. Op dat laatste krijgen niet alle politiezones een zicht. Een parketmagistraat die via de politie uitgebreide informatie kan verkrijgen vertelt:

“Wij hebben zeer goede mensen bij de politie, of vind ik toch op dat vlak, om te gaan zeggen van ok, sein dat voor ons in, die mensen hebben ook dat vertrouwen van dat netwerk om dat te bevragen, we krijgen dat ook vrij snel binnen.” – parketmagistraat I2

Een andere respondent toont met volgend citaat aan dat navraag door de politie een snel en vrij uitgebreid beeld kan geven:

“Als dat ernstige feiten zijn, dan vraag ik heel kort, dus dat is geen uitgebreid VOS-kantschrift, vraag ik heel beknopt aan de politie van contacteer een keer de school, zijn er opmerkingen over aanwezigheden, gedrag, resultaten, hygiëne, contacten met de ouders en bevrage ook een keer die ouders of dat er zicht is op de vriendenkring, of de huisregels worden nageleefd.” – parketmagistraat H1

Een tweede bron zijn de gesprekken die de parketcriminologen met de jongere voeren, bijvoorbeeld bij de herinnering aan de wet; dit wordt vermeld door drie afdelingen (B, H en J). Een derde bron, vermeld

door twee afdelingen (C en F), zijn de beslissingen van de familierechtbank die een zicht geven op het ruimere gezinssysteem. Tot slot wordt de hulpverlening zelf vernoemd. Twee afdelingen (E en J) geven aan dat ze hiervan informatie ontvangen (bij de gemandateerde voorzieningen, eventueel door de criminologen die daar een kortere lijn mee hebben). Meer afdelingen (A, B, C, L en K) benoemen de eerder moeilijke relatie met de hulpverlening waarvan ze geen (of laattijdige) informatie ontvangen omwille van hun beroepsgeheim. Twee van deze afdelingen (A en K) wijzen erop dat wanneer er door weinig informatie geen zicht is op lopende hulpverlening en dus een goede omkadering, soms door het parket uit veiligheid gekozen wordt om aan te melden bij de gemandateerde voorziening, terwijl dat dit achteraf gezien misschien niet nodig was.

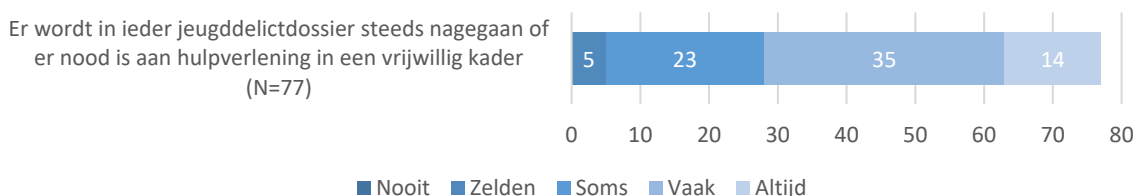
“Dat beroepsgeheim heeft ook een effect op onze beslissingen: als wij niet weten dat of hoe het loopt dan gaan wij soms met een grover geschut schieten, uit veiligheid, omdat wij uit veiligheid en uit politionele info gaan handelen.” – parketmagistraat A1

“Ik heb geen idee wat het CLB exact doet en we zijn echt ongerust. Ja, dan gaan wij aanmelden eh. En dan gaat het OCJ zeggen van ‘allé, waarom heb je nu aangemeld?’ Het CLB staat daar toch op?’ Ja, dat weten wij niet eh. En dan heeft het OCJ weer heel veel werk gehad, en wij keiveel gedaan om dan te eindigen van ‘ah, het CLB doet genoeg’. Ja ...” – parketmagistraat K1

4.1.2 Nagaan nood (bijkomende) vrijwillige hulpverlening

De vragenlijst voor parketmedewerkers bevroeg of er in ieder traject wordt nagegaan of er nood is aan hulpverlening in een vrijwillig kader. Zoals onderstaande figuur 11 toont wordt dit volgens veertien parketmedewerkers ‘altijd’ gedaan, en volgens 36 parketmedewerkers ‘vaak’. In de minderheid gebeurt het ‘soms’ tot ‘zelden’. Er is geen enkele respondent die aangeeft dat het ‘nooit’ gebeurt.

Figuur 11. Nood vrijwillige hulpverlening nagaan (vragenlijst parketmedewerkers)

Ook jeugdrechters kunnen opnieuw nagaan of er nood is aan vrijwillige hulpverlening. Op het moment dat zij moeten beslissen over een dossier jeugddelict, meent ongeveer de helft van de jeugdrechters ‘soms’ na te gaan of er nood is aan hulpverlening in een vrijwillig kader; vier jeugdrechters doen dit ‘vaak’ (N=13). De frequentie hiervan ligt dus lager dan die van de parketmedewerkers.

In de interviews met de parketmedewerkers werd nagegaan wat criteria zijn om te beoordelen dat er nood is aan (meer) hulpverlening, al dan niet vrijwillig. Meest vernoemd in de interviews zijn de signalen dat er zorgen zijn omtrent thuiscontext, dit door de aard van de feiten of door aangeven van de politie zoals geweld onder gezinsleden, onvoldoende opvolging van de opvoedingsverantwoordelijken, weglopen, burelen die meermaals de politie bellen, tekorten thuis waardoor kinderen stelen.

“Mensen die in de diensten Jeugd en Gezin werken, dat is een bepaald profiel van politiemann of -vrouw [...] zij hebben een zeer goed inschattingsvermogen. Bij de meesten mag je een blind vertrouwen hebben dat als ze zeggen hier brandt het, dan brandt het. Zij hebben een groot bemiddelend vermogen, kunnen ze het zelf nog regelen. Dan is het oké.” – parketmagistraat H2

Een ander criterium dat doet vermoeden dat er (meer) hulpverlening nodig is het steeds opnieuw plegen van feiten.

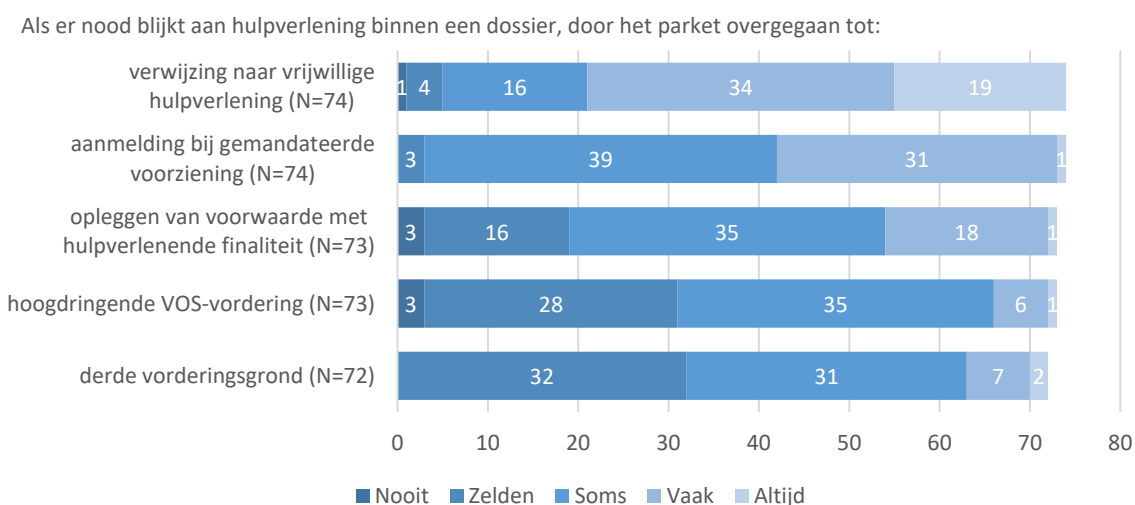
4.1.3 Gebruik van afhandelingsmogelijkheden om in te spelen op noden

Wanneer er binnen een dossier nood blijkt aan hulpverlening, kunnen er verschillende acties ondernomen worden. Aan de parketmedewerkers werd gevraagd hoe vaak er in die situatie overgegaan wordt tot een aantal acties. Per actie lieten drie tot vijf parketmedewerkers weten dat ze er geen zicht op hadden.

Van de parketmedewerkers die de vraag invulden en er een zicht op hadden, blijkt in figuur 12 duidelijk dat doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening het vaakst voorkomt: 53 respondenten geven aan dit 'vaak' tot 'altijd' te doen wanneer er nood aan is. 31 respondenten gaan 'vaak' en één 'altijd' over tot een aanmelding bij de gemandateerde voorziening en 18 respondenten gaan 'vaak' en één 'altijd' over tot het opleggen van een voorwaarde met hulpverlenende finaliteit. Minder vaak wordt er overgegaan tot de derde vorderingsgrond (zie ook verder punt 4.3) of een hoogdringende VOS-vordering. Voor beide ligt het zwaartepunt van de antwoorden in de categorieën 'zelden' tot 'soms' (telkens 63 respondenten).

Twee parketmedewerkers konden nog een andere actie benoemen die genomen werd, waarvan één specificeert dat er soms overgegaan wordt tot de 'pretoriaanse probatie'.

Figuur 12. Hulpverleningsmogelijkheden parket (vragenlijst parketmedewerkers)

In de interviews wordt eveneens nagevraagd wat de opties zijn wanneer men ontdekt dat er nood is aan (vrijwillige) hulpverlening.

Volgens de kwantitatieve bevraging wordt er het vaakst gedacht aan een verwijzing naar de vrijwillige hulpverlening om te antwoorden aan een hulpverleningsnood. Enkele parketafdelingen spreken in de interviews van vaste partners in de vrijwillige hulpverlening die actief gezocht werden om door te verwijzen wanneer er nood is aan hulpverlening. Hierbij worden voornamelijk drughulpprogramma's vermeld, al dan niet met een opvolging door het parket om later mee te nemen in een beslissing over het vervolg (zie ook eerder punt 2.2.3.6). Andere afdelingen geven aan de sociale kaart onvoldoende te kennen voor een gepaste doorverwijzing, en kaarten het probleem van het capaciteitstekort en wachtlijsten aan.

“Er zou zo eens een beurs georganiseerd moeten worden waar ik eens door kan wandelen, dat ik ze [hulpverleningsinitiatieven] kan leren kennen. Af en toe is er dan zo één die komt, met wat foldertjes, en dan ben ik blij. Maar veel reclame komen ze niet maken, want ze zitten vaak toch vol, dat is dan een subsidieverhaal. Ik vind dat een heel ... kluwen. Die komen als paddenstoelen uit de grond en dan zijn ze weer weg.” – parketmagistraat D1

De parketten laten de doorverwijzing enerzijds graag over aan partners die de sociale kaart beter kennen, zoals de politie of de HCA-dienst. In de gesprekken met de HCA-diensten blijkt dat zij daarin voor zichzelf eerder een beperkte rol zien. Wanneer er een nood aan hulpverlening opgemerkt wordt, verwijzen zij wel door naar bijvoorbeeld het JAC, het CGG, het CAW of een drugshulpvoorziening. De HCA-medewerkers missen een soort van consulent op parketniveau die de jongeren kunnen opvolgen wanneer de HCA-dienst een probleem signaleert; zijzelf hebben immers geen mandaat binnen een verontrusting. Ze zijn afhankelijk van een vrijwillige medewerking van de jongeren en hun context en wachtlijsten in het aanbod om de jongere naar de juiste organisatie te leiden. Anderzijds kunnen de criminologen volgens de parketmedewerkers zelf een doorverwijzing doen wanneer de jongere op gesprek komt in het kader van een HAW, voorwaarde of positief project. Een afdeling wijst erop dat er niet noodzakelijk altijd nood is aan andere hulpverlening, maar dat het ook een optie is om de lopende hulpverlening soms extra onder de aandacht te brengen bij de jongere om die opnieuw te activeren.

Zoals de kwantitatieve bevraging aantoont, wordt er in tweede instantie gedacht aan een aanmelding bij de gemandateerde voorzieningen als antwoord op de hulpverleningsnood. Als tussenstap wordt soms nog een poging ondernomen om de lopende hulpverlening alsnog te activeren in de hoop dat het in de vrijwilligheid gehouden kan worden. Maar negen afdelingen (A, B, C, D, E, F, G, I en L) geven duidelijk aan dat dit overwogen wordt wanneer er voldoende signalen zijn dat de vrijwillige hulpverlening onvoldoende werkt. Of, zoals eerder al gezegd, er geen zicht is op de hulpverlening terwijl de verontrusting wel speelt.

Aan het opleggen van voorwaarden met een hulpverlenende finaliteit denken niet veel parketten spontaan als antwoord op de vastgestelde noden (zo blijkt ook uit de kwantitatieve bevraging, zie figuur 12). Verderop blijkt wel dat ze rekening houden met de lopende hulpverlening en het opleggen van de voorwaarden of het positief project gebruiken als een aanvulling op de noden.

Wat niet bevestigd werd in de kwantitatieve bevraging, maar wat volgens het overgrote deel van de afdelingen het meest logisch is om te ondernemen, is het opstarten van een VOS-dossier. De reactie op het jeugddelict staat daar voor de parketten los van. Meer dan vroeger moet er volgens een parketmagistraat bewust worden nagedacht over welke noden er zijn binnen de VOS om via het VOS-traject kansen te creëren om daarmee aan de slag te gaan; een antwoord op de VOS moet geen vorm krijgen binnen het jeugdlictraject.

“Als we dat verder gaan opvolgen dan is dat in het kader van een VOS. Het is niet dat we ons jeugdlictraject open houden om heel de tijd die hulpverlening te laten ... Ik denk dat wij sneller een beslissing nemen in het jeugdlictraject en dan op die VOS verder gaan als daar noodzaak toe is.” – parketmagistraat D1

Het principe dat de reactie op het delict los staat van het VOS-traject dat opgestart wordt, wordt door vier afdelingen (A, B, F en G) nog eens benadrukt door aan te geven dat iedere actor zijn verantwoordelijkheid heeft. Het is niet de rol van het parket om hulpverlening te installeren en de jongeren op te volgen in dat traject.

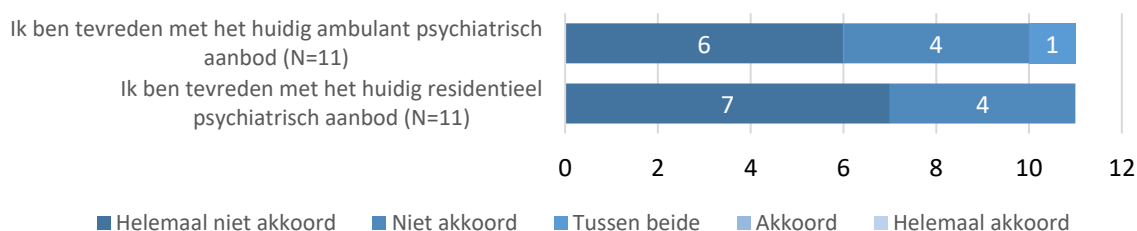
In extremis kan een VOS-traject dat niet werkt leiden tot een hoogdringende VOS-vordering, die volgens de kwantitatieve bevraging toch soms genomen moet worden. Ook de derde vorderingsgrond is volgens de parketmagistraten een mogelijk antwoord om aan de hulpverleningsnood te antwoorden (hierop wordt in punt 4.3 verder ingegaan).

Indien er nood aan hulpverlening blijkt op het niveau van de jeugdrechters, geeft de helft van de jeugdrechters in de vragenlijst aan de betrokkene 'soms' door te verwijzen naar de gepaste hulpverlening: vijf jeugdrechters doen dit 'vaak' (N=12). Op dat niveau lijkt daarmee minder ruimte voor doorverwijzingen naar de hulpverlening.

Een in de interviews vaak kleine, maar niet onbelangrijke kanttekening bij de mogelijkheden om aan de hulpverleningsnood te beantwoorden die door acht afdelingen wordt meegegeven over het beantwoorden aan de nood aan hulpverlening, is de problematische situatie voor jongeren in een complexe of multiproblematiek. Ambulant en residentieel, en in het bijzonder in de psychiatrie: té weinig aanbod, té weinig bedden, té strenge voorwaarden, té lange wachlijsten ... de woorden 'schrijnend', 'structurele tekorten', 'gigantisch problematisch' en 'we kunnen niet harder schreeuwen' getuigen van de moedeloosheid die er onder de parketmedewerkers heerst.

Ook de jeugdrechters die deelnamen aan de vragenlijst zijn het over dit aspect eens: over zowel het huidige ambulant als het huidige residentieel aanbod is men niet tevreden. Op beide vragen (N=11) geven bijna alle jeugdrechters aan (helemaal) niet akkoord te gaan.

Figuur 13. Tevredenheid over huidig psychiatrisch aanbod (vragenlijst jeugdrechters)

4.2 Verbinding tussen de trajecten

Hierboven kwam aan bod welk antwoord door het parket gegeven kan worden aan de vastgestelde nood aan (bijkomende) hulpverlening. Het traject als reactie op het jeugddelict en het traject als antwoord op de VOS zijn idealiter maximaal afgestemd op elkaar, en worden enkel bewandeld wanneer passend voor de situatie.

4.2.1 Afstemming tussen trajecten

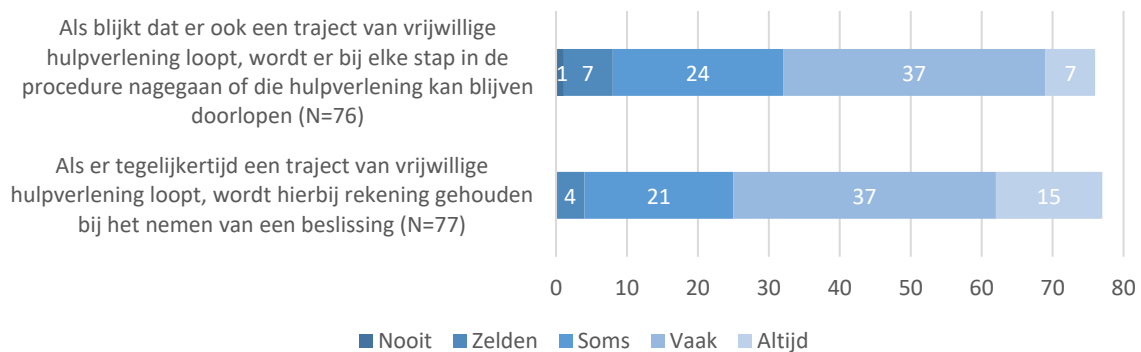
In de kwantitatieve bevraging geeft iets meer dan de helft van de parketmedewerkers (44/76 respondenten) aan dat er 'vaak' tot 'altijd' in iedere stap van de procedure nagegaan wordt of het reeds lopende vrijwillige hulpverleningstraject verdergezet kan worden. Een derde van de parketmedewerkers (24/76 respondenten) meent dat dit 'soms' nagegaan wordt en slechts acht parketmedewerkers geven aan dat dit 'zelden' tot 'nooit' gedaan wordt (zie ook figuur 14).

Wanneer er een vrijwillig hulpverleningstraject loopt, geven zes jeugdrechters aan 'vaak' na te gaan of deze hulpverlening ook door kan lopen, vijf jeugdrechters geven tegelijkertijd ook aan dit 'nooit' tot

‘zelden’ te doen (N=13). Wanneer de hulpverlening loopt, geven negen jeugdrechters aan ‘soms’ tot ‘vaak’ rekening te houden met het vrijwillige hulpverleningstraject (N=13).

Wanneer er een traject van vrijwillige hulpverlening loopt, kan er niet enkel worden nagegaan of dit kan doorlopen, maar kan daarmee ook rekening worden gehouden bij het nemen van een beslissing. Het grootste aandeel parketmedewerkers menen dit toch ‘vaak’ tot ‘altijd’ te doen (53/77 respondenten), ook een grote groep respondenten geeft aan dit ‘soms’ te doen (21/77 respondenten). Het is eerder de uitzondering om dit ‘zelden’ te doen (4/77 respondenten). Geen enkel parket geeft aan in geen enkel dossier rekening te houden met het lopende hulpverleningstraject bij het nemen van een beslissing.

Figuur 14. Rekening houden met vrijwillige hulpverlening (vragenlijst parketmedewerkers)

Uit de parketinterviews blijkt dat men zich ervan bewust is dat er een reactie moet zijn op het jeugddelict, naast de eventueel aanwezige verontrustende situatie en de vrijwillige hulpverlening die geïnstalleerd is. Het signaal naar aanleiding van het jeugddelict is van belang, maar het blijven doorlopen van de hulpverlening wordt, zoals de kwantitatieve bevraging laat zien, door de parketten eveneens belangrijk geacht.

“Als dat loopt en dat loopt goed en we horen in de gesprekken ook dat de mensen er iets aan hebben en mee verder kunnen. Wie zijn wij dan om dat te doorkruisen?” – parketmagistraat B1

Een afdeling wijst erop dat de regie door het Jeugddelinquentedecreet langer op parketniveau gehouden kan worden, wat tot gevolg heeft dat er langer kansen gegeven kan worden aan de lopende hulpverlening. Deze parketmagistraat is ervan overtuigd dat dit minder makkelijk is vanaf het moment dat de jeugdrechter in beeld komt.

De parketmedewerkers geven verschillende manieren aan om in de beslissing rekening te houden met de lopende hulpverlening. Men kan ten eerste de lopende hulpverlening ruimte geven in de keuze van afhandelingsmogelijkheid. Binnen een positief project heeft de jongere bijvoorbeeld de mogelijkheid om de lopende hulpverlening een plaats te geven. Een leerproject kan een aanvulling en versterking vormen van lopende hulpverlening.

“We proberen wel met de hulpverlening die er is, onze criminologen zijn daar dan krakken in om daar toch wel wat proberen aansluiting en afstemming te krijgen.” – parketmagistraat B1

Een parketmagistraat die gevraagd wordt of er een gevaar bestaat dat de reactie op het jeugddelict andere hulpverlening in de weg zou kunnen staan, komt tot hetzelfde besluit:

“Ik kan me niet voorstellen dat bijvoorbeeld een waarschuwingsbrief of het volgen van een leerproject, een negatieve impact zou kunnen hebben op een eventuele hulpverlening die al loopt.”

Ik denk dat dat daar perfect naast kan staan. Meer zelfs, het kan misschien een aanvullend handvat zijn, voor de minderjarige.” – parketmagistraat G2

Ten tweede kunnen de parketten bij lichte feiten besluiten dat er voldoende hulpverlening loopt en daarom zelf seponeren in plaats van de jongere op te roepen voor een HAW. Eén afdeling licht toe dit soms voor enkele maanden te laten liggen en daarna de situatie nog eens na te gaan om zeker te zijn dat het afgesloten kan worden:

“Als je daardoor wel het gevoel hebt van 'dit is voldoende om het voor mij los te laten', dan hoeven we daar niet per se iets extra op te zetten vanuit het parket. Of je zegt van 'ik ga het dossier voor mezelf twee of drie maanden te wachten leggen en dan ga ik eigenlijk daarna nog eens opnieuw contact opnemen met eventueel lopende hulpverlening, of eens aan politie vragen van hoe zij de toestand zien, of nog eens kijken in het systeem of er iets nieuw is binnengekomen van de minderjarige of ouders ... en op basis daarvan denk je van 'ok, na twee drie maanden is er niets meer', dan is dat iets dat voor ons wel kan afgesloten worden.” – parketcriminoloog F2

Ten derde kunnen de parketten vaststellen dat er ondanks de lopende hulpverlening steeds nieuwe feiten gepleegd worden. Daaruit kan worden afgeleid dat de jongere een duidelijkere reactie moet krijgen, maar ook dat de lopende hulpverlening ontoereikend is voor de noden van een bepaalde jongere. Op basis van die ervaring kan worden ingeschat dat een meer ingrijpende reactie meer passend zal zijn (bijvoorbeeld het vorderen van de jeugdrechter omdat deze gedwongen hulpverlening kan installeren).

4.2.2 Scheiding VOS en jeugddelict in de instellingen

Sinds het voorjaar van 2023 kunnen VOS-jongeren niet meer geplaatst worden in de gemeenschapsinstellingen, behoudens (voorlopig nog) voor een time-out van 14 dagen. In de private sector werd een aanbod ‘veilig verblijf’ gecreëerd. Er mag geen gebruik worden gemaakt van een herkwalificatie om jongeren in een gemeenschapsinstelling te plaatsen. Gezien het potentieel sociaal-wenselijk karakter van dit thema, werd dit niet bevraagd in de kwantitatieve bevraging. In de interviews met de parketmagistraten werd hier wel dieper op ingegaan.

Om te starten werd de filosofie van de scheiding tussen jeugddelictjongeren en VOS-jongeren in instellingen aangekaart. Alle parketten zijn het eens met de idee dat een VOS-jongere niet op zijn plaats zit tussen de jeugddelictjongeren. De scheiding kan vermijden dat ze hetzelfde pad op zouden gaan. Enkele parketmagistraten (A, E, J en L) wijzen er wel op dat het theoretische onderscheid in de praktijk niet steeds zo strikt blijkt: zuivere VOS-jongeren kunnen in aanraking komen met andere VOS-jongeren die eerder ook een jeugddelictervaring hebben gehad en in aanraking kwamen met andere jeugddelictjongeren. Tegelijk geven de geïnterviewde parketmedewerkers aan dat het alternatief voor de VOS-jongeren in de vorm van een ‘veilig verblijf’ absoluut niet voldoet. Twee parketmagistraten (B en K) zeggen dat de inrichting van het ‘veilig verblijf’ voor bepaalde jongeren wel een meerwaarde kan zijn, maar meerdere parketmagistraten zeggen meteen dat er daarvoor te weinig plaatsen beschikbaar zijn. In de interviews bij alle parketmedewerkers werd daarnaast duidelijk dat ze van oordeel zijn dat het ‘veilig verblijf’ niet voldoet voor een bepaalde categorie van jongeren. Dit zijn voornamelijk jongeren met een zware VOS-problematiek, vaak in combinatie met een psychiatrische problematiek en herhaaldelijk weglopen. Concreet denkt men in de interviews het vaakst aan slachtoffers van tienerpooiers. Voor dit soort jongeren is een gesloten setting gewenst die de nodige bescherming biedt, minstens in de eerste fase van hun traject. De gedachten van vier parketmedewerkers (A, B, F en J) gaan

daarbij ook naar de hoge werklust van de politie die instaat om de jongere telkens opnieuw terug te vatten. Een gesloten setting moet volgens de parketmedewerkers vorm krijgen onder een zekere infrastructurele geslotenheid ('slot op de deur') en ook de personeelsleden moeten opgeleid zijn om vrijheidsbeperkend op te treden ('zoals in de gemeenschapsinstellingen'). Na de optie om de jongere in time-out te plaatsen binnen de gemeenschapsinstellingen, zijn plaatsen die aan deze criteria voldoen niet meer beschikbaar voor VOS-jongeren.

De parketmedewerkers benoemen een aantal elementen die het in hun ogen theoretisch mogelijk zouden maken om beter te beantwoorden aan de noden: het opnieuw invoeren van een grond om VOS-jongeren van hun vrijheid te beroven; aparte gescheiden afdelingen of leefgroepen binnen de gemeenschapsinstellingen; de organisatie niet overlaten aan zeer diverse vzw's, maar binnen een duidelijke omkadering bepaald door het Agentschap Opgroeien; het vermijden dat organisaties weigeringsgronden kunnen hanteren.

"Ik vind hoe dat ze dat hebben aangepakt met dat 'veilig verblijf', dat is echt niet goed verlopen. Dat is de inrichtingen belasten met iets waar ze niet voor gemaakt zijn. En dat is niet ok. [...] De ene laat de deuren open, de andere gaat ermee op reis, de andere doet dit en de andere doet dat. Ik heb er allemaal sympathie voor, maar wat is de realiteit? Dat we nergens terecht kunnen met bepaalde profielen." – parketmagistraat F

"Die beleidskeuzes lijken heel duidelijk en helder, maar als je een grondige terreinbevraging en studie had gedaan, en bevraagd had van welke casussen zitten daar... die zitten daar echt niet zomaar. En waarom is daar een wachtlijst bij de gesloten VOS'sen vroeger, dat is toch omdat er een nood is? En we gaan dat oplossen met het 'veilig verblijf'? Die hebben een hele andere mindset, ook terecht en eigenlijk kan je dat niet van hen verwachten, maar dan wordt er gezegd van 'hier'." – parketmagistraat B1

Na het beluisteren van de noden, het gebrek aan een alternatief en mogelijke theoretische oplossingen, werd er ingegaan op de oplossingen die in de praktijk gehanteerd worden. Daar waar er aan de start van de interviews angst was of er ruimte was om toe te geven dat er praktijken gebeuren die theoretisch niet gewenst zijn, neemt frustratie en de wens om een signaal te geven het bij de geïnterviewden over wanneer gevraagd wordt naar de praktische oplossing voor het gebrek aan geslotenheid.

Op één parketafdeling na die het niet letterlijk verwoordt, geeft iedere afdeling toe dat er uit noodzaak bewust gezocht wordt naar een jeugddelict wanneer ze geconfronteerd worden met VOS-jongeren die nood hebben aan een gesloten plaats voor hun eigen veiligheid. Al komt de vraag soms vanuit de jeugdrechter of vanuit een instelling waar de jongere een turbulent verblijf kent, zien de parketmagistraten soms ook geen andere uitweg met bepaalde jongeren. Duidelijk blijkt uit de interviews dat ze dit enkel ten einde raad doen; ze drukken erop dat er natuurlijk geen jeugddelictvordering genomen kan worden wanneer er geen delicten zijn waarvoor de jeugdrechter gevorderd zou kunnen worden⁶⁰. De vraag is wel of ze het zwaartepunt desgevallend per se naar het jeugddelicttraject willen verleggen. Een respondent wijst erop dat men door gebrek aan alternatief om de situatie op parketniveau onder controle te houden, genoodzaakt wordt om een sterker signaal te geven dan men zelf wilt. Deze wroeging komt in verschillende uitspraken naar voor. Enkele voorbeelden:

---

⁶⁰ Om die reden wordt de term 'herkwalificatie' of 'vermoffing' vermeden.

“We zijn daar niet fier op om dat zo te doen, maar dat is de enige manier om die meisjes in veiligheid te brengen, en dat primeert, punt.” – parketmagistraat G1

“Het is alleen maar erger geworden. Het is echt niet meer ok. Wij moeten als parket soms dingen doen die wij zelf niet fijn vinden om een probleem op te lossen dat door het beleid is gecreëerd. En dan wil ik daar tot op zekere hoogte in meegaan, maar niet ongebreideld en onbegrensd. Ik ben nog altijd een jurist, maar als ik weet van ik kan die jongere daar echt mee uit de nood helpen en ik heb een delict, dan zal ik het ook wel doen.” – parketmagistraat J1

“Maar ik vind het wel erg want dan heeft die jongere voor de rest van zijn leven de stempel van een MOF en een gemeenschapsinstelling, dat is echt een label en dan ziet iedereen die als ... terwijl dat gewoon iemand was die geen plek vond en die we op geen manier konden helpen. Dat vind ik wel triest.” – parketmagistraat K1

“Dat is wel een heel grote frustratie, maar vooral dat het beleid die keuze heeft gemaakt die zorgt voor heel veel onveiligheid en dat jij dan als parketmagistraat ervoor moet zorgen dat de regels worden nageleefd, dat je de regels zelf moet verbuigen om een doel te bereiken, namelijk dat hoger is, namelijk het belang en de veiligheid van dat kind. Ik heb al een paar keer gezegd van ik doe dat niet meer, ik doe dat NIET, want dat is FOUT, dat is fout. Brussel heeft beslist om het zo te doen, om kinderen geen veiligheid te geven, maar dan ben je een mens en dan ga je toch voor veiligheid en dat veilig bed en dan haal je daar een delict bij.” – parketmagistraat B1

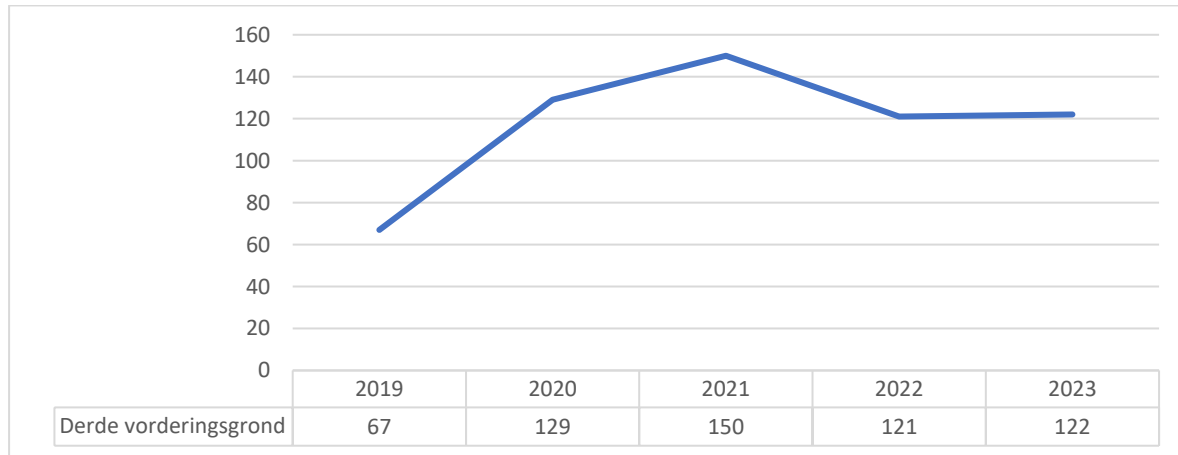
De nood om te zoeken naar een jeugddelict verplaatste zich naar eerder in het traject gezien er voor die jongeren vroeger wel nog een uitweg voor handen was richting gemeenschapsinstellingen. Er wordt in de praktijk voor bepaalde jongeren geen afdoend alternatief geboden, waardoor er sinds het voorjaar van 2023 meer nood is aan het zoeken naar mogelijkheden tot jeugddelictvorderingen.

4.3 Derde vorderingsgrond

4.3.1 Evolutie toepassing

Wanneer er naast een jeugddelict een verontrustende situatie blijkt, kan de jeugdrechter door de derde vorderingsgrond gedwongen hulpverlening opleggen en opvolgen. Uit de registratiegegevens van de SDJ wordt in onderstaande tabel 19 de evolutie van de vorderingen op basis van de derde vorderingsgrond weergegeven. Gemiddeld genomen is er na een stijging een lichte daling en stagnering vast te stellen. Wanneer naar de aparte registratiegegevens wordt gekeken (zie bijlage 9) is een veelzeggende vergelijking moeilijk: Antwerpen bepaalt ruim een derde van het aantal keer dat er een derde vorderingsgrond werd genomen; de andere afdelingen hebben vrij kleine aantallen. De stagnering waarvan sprake in het algemene Vlaamse beeld zet zich bij enkele parketten verder voort in een daling. Enkel Turnhout, Leuven en Dendermonde wijken hiervan in het laatste jaar af met een stijging (van meer dan één case) in het laatste jaar. Kortrijk wijkt af van het algemene beeld in die zin dat het met een ruimere toepassing van aan de implementatie van het decreet systematisch daalt naar slechts één tot twee dossiers in de laatste twee jaar. In de interviews worden niet echt verklaringen gegeven voor de evoluties vermits de derde vorderingsgrond voornamelijk genomen wordt op vraag van de jeugdrechter (zie verder punt 4.3.2) en deze dus de frequentie voornamelijk bepaalt. Behalve in Leuven, waar aangegeven wordt (naar voorbeeld van andere parketten) steeds meer zelf initiatief te nemen, hier is dan ook een stijging van de aantallen vast te stellen in de registratiegegevens.

Tabel 19. Evolutie gebruik derde vorderingsgrond in Vlaanderen

4.3.2 Initiatiefnemer

Over de inzet van de derde vorderingsgrond werden er vragen gesteld in de kwantitatieve bevraging bij de parketmedewerkers en de jeugdrechters. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van de derde vorderingsgrond, gebeurt dit volgens de jeugdrechters ongeveer even vaak op initiatief van het parket, als op suggestie van de jeugdrechters zelf. Resp. tien à elf jeugdrechters geven aan dat het op beide manieren ‘soms’ tot ‘vaak’ gebeurt (N=12). Het gebeurt volgens alle jeugdrechters ‘nooit’ tot ‘soms’ op suggestie van de advocaat van de minderjarige (N=12). Aan de parketmedewerkers werd deze vraag enkel in de interviews gesteld.

Uit die interviews komt een ander beeld naar voor. De parketmedewerkers geven aan dat het initiatief grotendeels bij de jeugdrechter of de sociale dienst ligt. Zij hebben volgens vier afdelingen (A, C, G en M) een beter zicht op de jongere en hun context en kunnen daarom de vraag stellen aan het parket. Het blijft het parket vrij om hierop in te gaan of niet; sommigen geven aan hier doorgaans wel gewoon op in te gaan. Slechts twee afdelingen (D en G) geven aan ook in een betrekkelijk aandeel dossiers zelf initiatief te nemen. Wanneer het in de andere afdelingen niet op vraag van de jeugdrechter of sociale dienst gebeurt, gebeurt het eerder in samenspraak met hen dan op initiatief van het parket zelf. De parketmagistraten van drie afdelingen (A, B en G) geven het voorbeeld dat dit kan voorvallen wanneer het parket op zitting de situatie aanhoort, op dat moment oordeelt en de mogelijkheid tot derde vorderingsgrond voorstelt.

4.3.3 Redenen tot derde vorderingsgrond

Hoewel ze het initiatief minder zelf nemen, kunnen de geïnterviewde parketmedewerkers aangeven om welke redenen de derde vorderingsgrond genomen wordt. Enerzijds zijn de redenen te vinden in signalen in de VOS-problematiek van de jongere: de thuissituatie loopt niet goed of volgt de jongere niet op, er is geen vrijwilligheid meer mogelijk bij de jongere en zijn context (ze gaan bijvoorbeeld niet meer in op uitnodigingen), nieuwe feiten stapelen zich op, de (zware) VOS-problematiek bleef lang onder de radar.

“Als we merken van dit is een jongere die zo zwaar in VOS zit dat eigenlijk de afhandeling op parket een druppel op een hete plaat is. Die heeft zo een slechte VOS-context dat dat ook van thuis uit niet opgevolgd zal worden. Ja, dat is dan een jongere die we misschien beter naar de

jeugdrechtbank brengen zodat die daar bij het handje genomen kan worden vanuit een ander aspect.” – parketmagistraat A1

Binnen deze meer complexe dossiers zijn er anderzijds redenen te vinden die praktisch-organisatorisch meer passend zijn bij de nood van de jongeren.

Indien er ten eerste tegelijkertijd gewerkt wordt op een VOS- en een jeugddelictspoor, worden deze ook naast elkaar gecoördineerd en opgevolgd. Dit kan tot op zekere hoogte vlot verlopen, maar er kan ook worden ingeschat dat dit minder efficiënt verloopt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de communicatie tussen de gemandateerde voorziening en de sociale dienst jeugdrechtbank niet goed loopt en er beslissingen gemaakt worden die niet op elkaar afgestemd zijn. Een oplossing die negen afdelingen (A, B, C, E, F, G, H, I en J) zien is om het onder de coördinatie van de sociale dienst te brengen zodat zij het overzicht behouden en daaruit het vervolg kunnen bepalen.

“Ik heb al jeugdrechters gehad die zeggen van we houden dat gescheiden zodat de sociale dienst en het OCJ erop werkt en we houden dat liever gescheiden. Ik heb al gehad dat ze in bepaalde trajecten zeggen van het gaat niet en de sociale dienst loopt het traject en het OCJ loopt het traject, en ze weten het niet van elkaar, het zou eigenlijk beter zijn dat eigenlijk de sociale dienst alles doet.” – parketmagistraat E1

Bovendien is de regie vanuit één instantie ook voor de jongeren en hun context duidelijker.

“Oh, dat is een soep, dat werkt echt tegen elkaar en dat is niet fijn. Ook niet voor de jongere, je geeft signalen langs alle kanten. Nee.” – parketmagistraat C1

Er wordt ten tweede door drie afdelingen (G, F en L) ingeschat dat er nood is aan een meer gepast pakket van maatregelen waar de jeugdrechter over beschikt wanneer zowel de VOS als het jeugddelict bij hem zit.

“Het geeft hen natuurlijk een ruimer aanbod van mogelijkheden van wat zij kunnen doen ten aanzien van die jongere. Als er zowel een VOS- als MOF-vordering is genomen, kunnen ze bekijken wat de meest geschikte weg is die er bewandeld moet worden.” – parketmagistraat G1

“Het gebruik is heel beperkt eigenlijk, voornamelijk in dossiers waar de jeugdrechters het gevoel hebben dat ze op jeugddelictgebied niet genoeg bereiken en dat ze de VOS nodig hebben om iets te bereiken.” – parketmagistraat L1

Ten derde spreken vijf parketmagistraten (A, B, D, G en J) van dossiers waarin snel geschakeld moet kunnen worden. Dat is het geval in dossiers met ernstige feiten die tot hij hen komen en waaruit blijkt dat er een complexe VOS-problematiek is, maar ook meteen blijkt dat de vrijwillige hulpverlening geen zoden aan de dijk zal brengen (bv. geen medewerking van de ouders of jongere). In dat scenario is het volgens de parketmagistraten niet nodig om het hele vrijwillige hulpverleningstraject te doorlopen en af te wachten tot er door de hulpverlening aangemeld wordt bij het parket.

“Waar je echt voelt van die vrijwillige hulpverlening is echt ontoereikend, een minderjarige die absoluut niet wenst mee te werken waarbij dat als je denkt van nu nog doorverwijzen en naar de gemandateerde voorziening, dan is dat eigenlijk tijdsverlies omdat we eigenlijk toch wel voelen dat er geen enkele wens is tot medewerking.” – parketmagistraat D1

Ten vierde geven twee afdelingen (C en M) toe dat de derde vorderingsgrond ingezet kan worden wanneer de maatregelen op jeugdrechtbankniveau ten einde lopen, en zo via de VOS toch nog vinger aan de pols gehouden kan worden door de jeugdrechter.

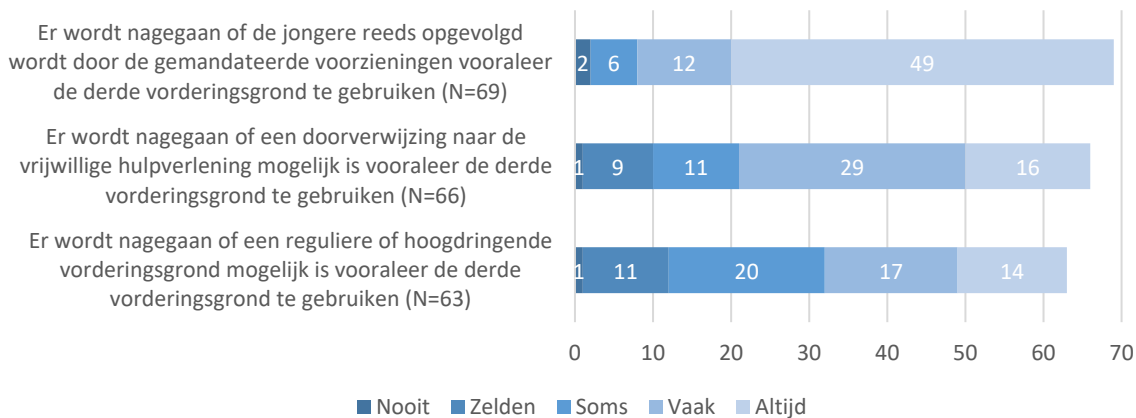
“Het kan soms handig zijn dat als uw MOF aan het aflopen is dat je wel nog uw minderjarige nog in de gaten kan houden via uw VOS.” – parketmagistraat C1

Tot slot moet worden meegegeven dat de parketten benadrukken dat de derde vorderingsgrond niet gebruikt wordt om sneller een plaats toegewezen te krijgen voor de jongere, vermits *“iedereen uit dezelfde vijver vist”*. Wel om vlotter, duidelijker, efficiënter en meer passend bij de situatie te reageren in de hoop om een aantal tijdrovende, maar onnuttige stappen over te slaan. Wanneer de jongere dan op het juiste spoor staat, kan er ook snel afgesloten worden.

4.3.4 *Ultimum remedium*

Vooraleer de derde vorderingsgrond te gebruiken (zie figuur 15), wordt er volgens 49 parketmedewerkers ‘altijd’, volgens twaalf respondenten ‘vaak’ en zes ‘soms’ nagegaan of de jongere reeds opgevolgd wordt door de gemandateerde voorziening (N=69). Of er een doorverwijzing mogelijk is naar de vrijwillige hulpverlening of een andere vorderingsgrond (regulier of hoogdringend) wordt in afnemende volgorde minder nagegaan: 45 respondenten (N=66) menen dat er ‘vaak’ tot ‘altijd’ nagegaan wordt of een doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening mogelijk is; voor de andere vorderingsgronden zijn dit 31 respondenten (N=63). Dit afnemend aantal ligt in lijn met de parketinterviews zoals in vorig punt tussen de lijnen door opgemaakt kan worden: zij zien het meer hun rol om toe te zien dat de gemandateerde voorzieningen ingeschakeld en uitgeput zijn dan dat ze het als hun rol zien om vrijwillige hulpverlening te installeren.

Figuur 15. Overweging derde vorderingsgrond (vragenlijst parketmedewerkers)

Uit de parketinterviews kan worden afgeleid dat de parketten in eerste instantie verkiezen om alle stappen van brede instap tot aanmelding bij de gemandateerde voorzieningen te doorlopen. Ze kunnen de vrijwillige hulpverlening aansporen om een aanmelding te doen bij de gemandateerde voorzieningen, al hopen de parketten dat de hulpverlening deze rol automatisch op zich neemt en zien dit dus minder als hun rol. Wanneer de gemandateerde voorzieningen betrokken zijn bij de jongere, en het parket krijgt de vraag van de jeugdrechter om een derde vorderingsgrond te overwegen, zullen de meeste parketten de gemandateerde voorzieningen aansporen om het dossier nog eens ter harte te nemen en desnoods aan te melden aan het parket. Pas wanneer hieraan geen gehoor wordt gegeven, zal worden overgegaan tot de derde vorderingsgrond. Richting de gemandateerde voorzieningen zien de parketten dus een grotere rol. Deze werkwijze komt overeen met het beeld dat uit de kwantitatieve vraag naar voor kwam.

Een uitzondering is wanneer er duidelijk geen sprake meer kan zijn van vrijwilligheid en er haast achter zit, want meerdere parketten kaarten aan dat er heel wat tijd gaat over het activeren en doorlopen van een traject bij de gemandateerde voorzieningen.

“We mogen ook geen misbruik maken van het feit van we gaan gewoon de vrijwilligheid... De gemandateerde voorzieningen mogen we zomaar niet over het hoofd springen natuurlijk. Maar het is wel heel handig dat we het kunnen in sommige gevallen.” – parketmagistraat L1

“Daar waar het duidelijk is dat het niet nuttig is, het misschien efficiënter is om het te gebruiken dat het vooruit gaat, om direct naar de dwingende maatregelen te gaan.” – parketmagistraat D1

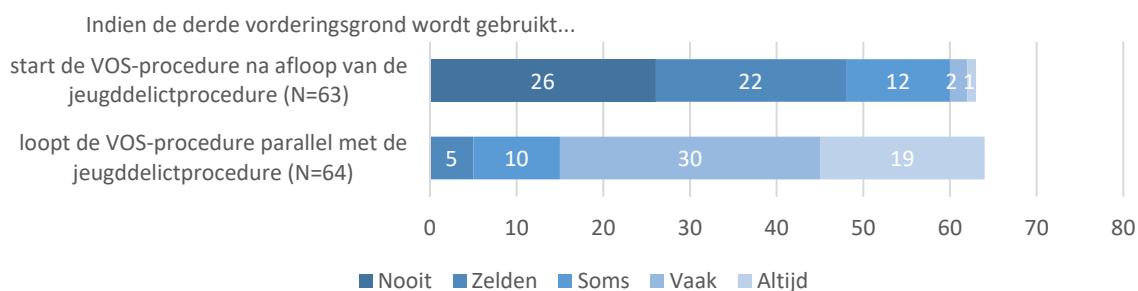
4.3.5 Samenloop VOS-procedure en jeugddelictprocedure

Het overgrote deel van de parketmedewerkers, namelijk 59 van de 68 respondenten menen dat de derde vorderingsgrond nooit wordt ingezet zonder dat er een procedure bij de jeugdrechter of jeugdrechtbank loopt wegens een jeugddelict. De andere negen geven aan dat dit wel ‘zelden’, ‘soms’ tot ‘vaak’ voorvalt. In deze negen respondenten is geen trend op te merken naar afdeling.

Dit werd ter verduidelijking voorgelegd in de parketinterviews en daaruit bleek dat er geen enkele respondent kon begrijpen hoe de derde vorderingsgrond genomen kan worden zonder dat er een jeugddelictprocedure is bij de jeugdrechtbank.

Wanneer de derde vorderingsgrond wordt gebruikt, wordt er in de praktijk gekozen om de VOS-procedure samen te laten lopen met de jeugddelictprocedure. In figuur 16 is duidelijk dat er 49 (N=64) parketmedewerkers aangeven dat dit ‘vaak’ tot ‘altijd’ het geval is. Omgekeerd bevestigen 48 (N=63) parketmedewerkers dat de VOS-procedure ‘nooit’ tot ‘zelden’ loopt na afloop van de jeugddelictprocedure.

Figuur 16. Timing VOS-procedure vs. jeugddelictprocedure (vragenlijst parketmedewerkers)

Ook de jeugdrechters getuigen dat wanneer er op het moment van de derde vorderingsgrond reeds een gerechtelijk VOS-dossier lopende was, de dossiers doorgaans parallel aangehouden worden. Alle jeugdrechters geven dit ‘vaak’ tot ‘altijd’ te doen, waarvan negen jeugdrechters ‘vaak’ aangeven (N=12). Het VOS-dossier schorsen zolang het jeugddelictdossier loopt, of het VOS-dossier afsluiten bij de opstart van het jeugddelictdossier, wordt eerder uitzonderlijk gedaan. Respectievelijk tien jeugdrechters en twaalf jeugdrechters geven aan dit ‘nooit’ tot ‘zelden’ te doen (N=12).

In de parketinterviews werd gezocht naar meer nuance door te vragen naar een mogelijk verschil in de voorbereidende rechtspleging en de fase ten gronde. Daaruit bleek dat er geen verschil zit in het al dan niet parallel aanhouden van beide procedures tussen beide fases.

4.4 Conclusie

(C.1.) Op welke manier komt men tot een doorverwijzing naar de gepaste hulpverlening wanneer er nood blijkt aan vrijwillige hulpverlening naar aanleiding van een jeugddelict?

Of de gerechtelijke actoren de betrokkenen doorverwijzen naar de gepaste hulpverlening wanneer er nood blijkt te zijn aan hulpverlening in een vrijwillig kader (*indicator E.2.2.2.*), of de voorwaarden en ambulante maatregelen gebruikt worden om in te spelen op de hulpverleningsnoden (*indicator E.2.4.1.*) en of er meer plaatsen beschikbaar zijn in jeugdpsychiatrische (*indicator E.2.5.2.*), werd onderzocht aan de hand van de vragenlijst en interviews bij de parketmedewerkers en de vragenlijst bij de jeugdrechters.

Wanneer een jeugddelictdossier instroomt wordt de situatie beoordeeld op basis van de antecedentenfiche en het verhoor bij de politie. Wanneer het niet over lichte feiten en *first offenders* gaat en er aanwijzingen zijn dat het dossier de moeite is om personeel en middelen in te zetten (deze afweging gebeurt door ieder parket afzonderlijk), gaat het merendeel van de parketafdelingen verder in de verkenning. Een belangrijke bron hierbij is de politie. Wanneer de eerste vaststellingen gedaan werden door een politieploeg met ervaring met minderjarigen, kan het initiële verhoor al veel nuttige informatie bevatten. Wanneer dit te beperkt is, kan een bijkomende bevraging licht werpen op de jongere en zijn leefomgeving (inclusief eventuele hulpverlening). Andere bronnen zijn de parketcriminologen die de jongere horen, de beslissingen van de familierechtbank en de hulpverlening zelf (voornamelijk via de gemandateerde voorzieningen).

De nood wordt 'vaak' tot 'altijd' nagegaan in ieder jeugddelictdossier door de parketmedewerkers; de jeugdrechters doen dat duidelijk minder. Twee belangrijke signalen dat er nood is, zijn (1) wanneer door de aard van de feiten of door aangeven van de politie er een problematische thuiscontext blijkt te zijn, of (2) wanneer de jongere herhaaldelijk nieuwe feiten pleegt.

Er werden verschillende mogelijkheden voorgelegd aan de parketten. Ten eerste wordt er het vaakst gedacht aan een doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening. De frequentie waarin dit gebeurt is afhankelijk van de beschikbaarheid van partners in het hulpverleningslandschap. Onvoldoende kennis over de sociale kaart en wachtlijsten maken doorverwijzing door het parket moeilijk. De doorverwijzing kan gebeuren door de politie, HCA-diensten (die hun rol hierin zelf eerder als beperkt ervaren) of de parketcriminologen wanneer ze de jongere zien. Ten tweede is een doorverwijzing naar de gemandateerde voorziening logisch, vooral wanneer er onvoldoende hulp aanwezig is, of zekerheid hierover ontbreekt. Ten derde wordt er minder gedacht aan het opleggen van voorwaarden met hulpverlenende finaliteit als antwoord op de nood; wel wordt in de reactie rekening gehouden met de lopende hulpverlening en kan de reactie een aanvulling zijn op de noden. Ten vierde was voor het overgrote deel van de afdelingen het opstarten van een VOS-dossier de meest logische stap, los van de reactie op het jeugddelict.

Het beantwoorden aan de nood van de hulpverlening bij jongeren in een complexe problematiek of multiproblematiek wordt door een groot deel parketafdelingen als problematisch ervaren door een tekort aan plaatsen, zowel ambulante als residentiële en in het bijzonder in de psychiatrie.

Er lijkt met andere woorden ruimte te bestaan om binnen het decreet rekening te houden met al dan niet lopende hulpverlening en de verontrusting die naar boven komt tijdens het jeugddelicttraject. Om de trajecten gescheiden te houden verkiest men de opstart van een VOS-dossier wanneer er bezorgdheden zijn en daar zijn de mogelijkheden binnen de integrale jeugdhulp bepalend.

(C.2.) Op welke manier komt de verbinding tot uiting tussen enerzijds de reactie op een jeugddelict en anderzijds de jeugdhulpverlening in het (lokaal) beleid én de praktijk van de Vlaamse jeugdparquetten?

Of gerechtelijke actoren nagaan of de vrijwillige hulpverlening kan blijven doorlopen (indicator E.2.2.1.), of er aandacht is voor de verbinding tussen de reactie op het jeugddelict en de verontrustende opvoedings- of leefsituatie indien er nood is aan jeugdhulpverlening (indicator E.2.1.1.) en of er geen gebruik wordt gemaakt van de herkwalificatie om jongeren in een GI te plaatsen (indicator E.1.1.2.), werd onderzocht aan de hand van de vragenlijst en interviews bij de parketmedewerkers en de vragenlijst bij de jeugdrechters.

De parketmagistraten gaan (meer dan de jeugdrechters) na of lopende vrijwillige hulpverlening verdergezet kan worden en of hiermee rekening gehouden kan worden bij een beslissing. Parketmedewerkers vinden dit belangrijk naast het signaal dat naar aanleiding van het jeugddelict gegeven wordt. Het parket zou zo langer kansen kunnen geven aan de vrijwillige hulpverlening dan wanneer er gekozen wordt voor een signaal op niveau van de jeugdrechtbank. Het lopende hulpverleningstraject kan op drie manieren de beslissing mee beïnvloeden: (1) door een keuze van afhandelingsmogelijkheid die ruimte laat (positief project) of een versterking of aanvulling vormt (leerproject) op het lopende traject; (2) door een seponering wanneer er voldoende hulpverlening loopt; (3) door de vaststelling dat de lopende hulpverlening ontoereikend is en een meer ingrijpende reactie meer passend zal zijn.

De reactie op een jeugddelict en de jeugdhulpverlening is (behoudens time-out) strikt gescheiden wanneer er nood is aan opvang. De parketmedewerkers zijn het eens met de idee dat een VOS-jongere niet op zijn plaats zit tussen de jeugddelictjongeren. De praktische scheiding is volgens hen minder strikt dan de theoretische. Het alternatief dat geboden wordt in de vorm van het 'veilig verblijf' voldoet voor een bepaalde categorie van jongeren, maar de plaatsen zijn in de praktijk echter beperkt. Voor andere categorieën van jongeren (zware VOS-problematiek, combinatie met psychiatrische problematiek en weglopers) voldoet het alternatief niet. Om te vermijden dat de politie de jongeren telkens weer moet vatten is een vorm van infrastructurele geslotenheid nodig en moeten personeelsleden vrijheidsbeperkend kunnen optreden (en daarvoor opgeleid zijn).

In de praktijk wordt toegegeven dat men naar oplossingen zoekt voor deze specifieke categorie van jongeren. Dan start men uit noodzaak een zoektocht om een sterker signaal te geven dan men vaak zelf wil. Om het anders te zeggen: men geeft met de nodige wroeging formeel meer gewicht aan een jeugddelict dan men initieel zou doen, om de jongere tegen zichzelf en de maatschappij te beschermen in een gesloten setting. Jeugddelictvorderingen geven immers enkele andere, bijkomende afhandelingswijzen in vergelijking met VOS-vorderingen, voornamelijk wat betreft de mogelijkheid tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Deze handelwijze wordt veelal benoemd als 'herkwalificatie' of 'vermoffing'. Sinds het voorjaar van 2023 is er in alle afdelingen duidelijk meer nood aan het zoeken naar mogelijkheden tot jeugddelictvorderingen.

(C.3.) In welke mate maken de Vlaamse jeugdparquetten gebruik van de derde vorderingsgrond?

Of het OM gepast gebruik maakt van de derde vorderingsgrond (*indicator E.2.3.1.*) werd nagegaan in de registratiegegevens in combinatie met de vragenlijsten en de interviews met de parketmedewerkers.

Enkel in Antwerpen wordt een hoog gebruik van de derde vorderingsgrond opgetekend en dat bepaalt ook het algehele beeld van de evolutie over heel Vlaanderen: na een stijging bij de implementatie stagneert de toepassing. Het gebruik van de derde vorderingsgrond blijft bij alle andere parketafdelingen op een laag niveau. Evoluties op kleine aantallen zeggen weinig, maar daar is voornamelijk een daling te zien in 2023; enkel Turnhout, Leuven en Dendermonde wijken hiervan af met een stijging.

Hoewel de jeugdrechters aangeven dat het initiatief even vaak van hen als van het parket komt, menen de parketmedewerkers dat het initiatief meestal van de jeugdrechters afkomstig is. Soms gebeurt het in samenspraak tussen parket en jeugdrechter. Twee afdelingen geven aan in een betrekkelijk aandeel dossiers zelf het initiatief te nemen.

Redenen om de derde vorderingsgrond te nemen zijn enerzijds signalen die de VOS-problematiek aantonen, anderzijds praktisch-organisatorische overwegingen. Onder dit laatste wordt bijvoorbeeld verstaan: dat een VOS- en een jeugddelicstspoor efficiënter kan verlopen wanneer de regie bij één instantie zit – ook voor de jongere kan dat duidelijker zijn; dat ingeschat wordt dat een meer gepast pakket van maatregelen aangesproken kan worden wanneer beide trajecten bij de jeugdrechter opgevolgd worden; dat er snel geschakeld kan worden wanneer het niet nodig is om het hele vrijwillige hulpverleningstraject doorlopen moet worden; dat er via het VOS-dossier nog vinger aan de pols gehouden kan worden wanneer de maatregelen op jeugdrechtbankniveau ten einde lopen. De derde vorderingsgrond wordt ingezet om vlotter, duidelijker, efficiënter en meer passend bij de situatie te reageren in de hoop om een aantal tijdrovende, maar onnuttige stappen over te slaan. Wanneer beide procedures bij de jeugdrechter lopen, worden deze in de praktijk parallel uitgevoerd.

Voor de derde vorderingsgrond te hanteren wordt vooral nagegaan of de jongere reeds opgevolgd wordt door de gemandateerde voorziening. De parketten zien het meer hun rol om toe te zien dat de gemandateerde voorzieningen ingeschakeld en uitgeput zijn, dan dat ze het als hun rol zien om vrijwillige hulpverlening te installeren.

Wanneer ze de vraag tot het nemen van de derde vorderingsgrond krijgen van de jeugdrechter, geven sommige afdelingen aan de jeugdrechter aan die vraag te volgen gezien hij vaak een beter overzicht heeft (mede door de aanwezigheid van de sociale dienst). Andere afdelingen sporen de gemandateerde voorzieningen aan het dossier ter harte te nemen en aan desgewenst te melden aan het parket. Een uitzondering hierop is wanneer er duidelijk geen sprake meer is van vrijwilligheid en er niet gewacht kan worden om het hele traject via de gemandateerde voorzieningen te activeren en doorlopen.

4.5 Aanbevelingen

Hier ook van toepassing: a.1., a.3. en a.6.

c.1. Bekijken of parket naast politie ook de sociale dienst jeugdrechtbank kan inschakelen om meer informatie te krijgen over lopende of wenselijke hulpverlening, voor optimale afstemming hulpverlening en reactie

Wanneer de parketten oordelen dat er nood is aan hulpverlening, houden zij hiermee rekening in hun beslissing; ze laten lopende hulpverlening verder lopen of vullen deze aan, ze verwijzen door naar voorlopig afwezige hulpverlening of voorzien in een zwaarder antwoord indien de hulpverlening onvoldoende lijkt. Het verzamelen van signalen is essentieel om een juiste inschatting van de nood te maken. De parketten geven echter aan de situatie enkel meer diepgaand te verkennen wanneer dit

opweegt ten opzichte van de werklust (zie ook a.1.). Voor de verkenning zijn de parketten bovendien momenteel grotendeels afhankelijk van de politie, die beperkt wordt door capaciteitstekort of de afwezigheid van medewerkers die voldoende belang hechten aan of ervaring hebben met jeugd in het algemeen of zelfs de gezinnen specifiek (zie ook a.3.). Rechtstreekse contacten met de context of de hulpverlening blijven in het kader van een jeugddelictdossier gering. In een aantal gevallen beschikt de sociale dienst jeugdrechtbank over informatie. In jeugddelictdossiers die voor de jeugdrechter komen is ook het voeren van een sociaal onderzoek naar de persoon en leefomgeving van de jongere een kerntaak van de consulenten van de sociale dienst, waarvoor ze over de nodige expertise beschikken. Er kan worden nagegaan of de sociale dienst ook op vraag van het parket al inschakelbaar zou kunnen zijn. Daarvoor zullen nog verdere aanpassingen nodig zijn, gezien de nu reeds (te) hoge werklust van de consulenten.

c.2. Onderzoek naar de informatie-uitwisseling tussen hulpverlening en het parket

Om een maximale verbinding te bereiken tussen het traject naar aanleiding van het jeugddelict en het hulpverleningstraject, lijkt informatie cruciaal (zie ook c.1.). Het parket geeft aan soms uit een veiligheidsreflex te kiezen voor een zwaarder afhandeling bij gebrek aan zicht op de exacte situatie en omkadering waarin de jongere zich bevindt. Bovendien wordt minder gebruik gemaakt van de afhandeling onder voorwaarden wanneer er een samenwerking nodig is met hulpverlenende diensten, bij gebrek aan feedback over het verloop om te beoordelen of aan de voorwaarden is voldaan. Het is belangrijk om zicht te hebben op de noodzaak van het soort informatie en de momenten waarop deze informatie gewenst is om een kwaliteitsvolle inschatting te kunnen maken. Op die manier kunnen beide trajecten maximaal op elkaar worden afgestemd, met respect voor ieders finaliteit.

c.3. Verdere uitbouw van de beschikbaarheid en variatie van veilig verblijf en jeugdpsychiatrie, zodat schakeling van VOS naar jeugddelictdossiers niet meer hoeft

De parketmedewerkers ondersteunen duidelijk de filosofie van de gescheiden trajecten waarmee beslist werd om VOS-jongeren niet meer op te vangen bij de jeugddelictjongeren in de gemeenschapsinstellingen. Het theoretisch alternatief waarin werd voorzien onder de vorm van 'veilig verblijf' lijkt voor een deel van de jongeren inhoudelijk afdoend, maar er worden tekorten gevoeld voor een aantal jongeren die een meer complexe problematiek kennen en nood hebben aan bescherming: het aantal plaatsen, de infrastructurele geslotenheid en de mogelijkheid om vrijheidsbeperkend op te treden. Daarnaast blijft er een structureel tekort aan plaatsen in de jeugdpsychiatrie voor jongeren met een complexe psychische problematiek, die eveneens nood hebben aan een opvang met heel specifieke kenmerken. Door gebrek aan een oplossing voor deze meer complexe doelgroepen, gaat men op zoek naar een praktisch alternatief: een initieel VOS-traject wordt geschakeld naar een jeugddelictdossier, door meer gewicht te geven aan een mogelijk jeugddelict. Via die weg wordt een aantal andere reactiemogelijkheden (bv. plaatsing in een gemeenschapsinstelling) beschikbaar die zouden aansluiten bij de ruimere noden van de jongere.

5 Generieke aanbevelingen

In de voorgaande delen kwamen de drie thema's uit de onderzoeksvragen elk afzonderlijk aan bod, wat leidde tot conclusies en aanbevelingen. Sommige vaststellingen komen evenwel over de onderzochte thema's heen naar boven en leiden tot onderstaande algemene aanbevelingen.

g.1. Aandacht voor registratie en monitoring met het oog op de evaluatie van de werking van het jeugddelinquentierecht

Bij het verkennen van de registratiesystemen die geïnventariseerd werden in het vooronderzoek en van toepassing waren op de geselecteerde doelstellingen, moest opnieuw worden vastgesteld dat er niet op een betrouwbare manier gebruik van gemaakt kon worden binnen de huidige evaluatie. Er is een gebrek aan een uniforme registratie van gegevens zoals de reactiesnelheid, de duur van de voorlopige rechtspleging, het gebruik van de afhandelingsmogelijkheden (zoals aantal keer zuivere seponering, gebruik voorwaarden, positief project), aanbod herstelbemiddeling (of motivering waarom niet, zie ook b.5.), doorverwijzing hulpverlening ... De noodzakelijke variabelen voor de monitoring van het jeugddelinquentierecht moeten bijzondere aandacht krijgen in de aankomende digitale hervorming van de registratiesystemen van alle actoren en die van het parket in het bijzonder. Een hervormd registratiesysteem geeft idealiter een beeld van de verhouding instroom-doorstroom-uitstroom om meer overkoepelend de globale aanpak van jeugddelinquentie op te volgen en monitoren.

g.2. Nagaan op welke manier een digitale hervorming een rol kan spelen om de samenwerking tussen verschillende diensten binnen het jeugddelinquentierecht op vlak van administratieve processen efficiënter en beter afgestemd te laten verlopen

De mate waarin de doelstellingen van het decreet bereikt kunnen worden blijkt afhankelijk van de werklust en de mogelijkheden tot samenwerking tussen verschillende diensten (parket, HCA, jeugdrechter, politie en hulpverlening). Om deze samenwerking te bevorderen en de werklust te verlagen, kunnen bepaalde processen worden geautomatiseerd. Een voorbeeld is de automatische opstart van bemiddeling wanneer aan een aantal voorwaarden voldaan is, door een automatische verwittiging van de HCA-dienst en de automatische aanmaak van brieven naar de betrokkenen.

g.3. Onderzoek naar *what works* kan parketten overtuigen van gebruik

'Onbekend is niet altijd bemind' blijkt uit de drempels die de parketten ervaren om het positief project meer in te zetten, de herstelbemiddeling standaard aan te bieden of een beroep te doen op bepaalde vormen van hulpverlening. Zowel de parketmedewerkers als de HCA-medewerkers geven aan dat sensibilisatie van de parketten vanuit de HCA-dienst over de meerwaarde en mogelijkheden van het positief project en de bemiddeling, aanzet tot een ruimere toepassing. Onderzoek naar de werkzame principes van beide trajecten, maar ook breder bij de verschillende andere afhandelingsmogelijkheden kan leiden tot meer (overtuiging van) gepaste (*evidence based*) antwoorden in de praktijk.

g.4. Blijven investeren in toekomstig evaluatieonderzoek: ter verdieping van de resultaten van de huidige evaluatie; naar analogie van de huidige evaluatie naar andere deelaspecten en indicatoren; ter ruimere evaluatie en monitoring van het jeugddelinquentierecht

Deze evaluatie focuste zich op een selectie van de doelstellingen van het decreet en de specifieke rol van het parket binnen het Jeugddelinquentiedecreet. Op basis van het huidige evaluatieonderzoek kunnen suggesties worden gedaan om meer actoren te bevragen om een nog beter zicht te krijgen op de context. Ten eerste kan het bevragen van de jongeren en hun omgeving bijvoorbeeld kaderen hoe

de snelheid van een reactie ervaren wordt door de betrokkenen of in welke mate de uitvoering van de maatregelen aansluit bij de noden van de jongeren en hun omgeving voor een optimaal effect. Ten tweede kan het opnieuw breder kwantitatief bevragen van parketten om de verschillen die naar boven komen in de individuele kwalitatieve interviews duidelijker (lees: kwantitatief) vast te stellen. Dit kan het beleid in staat stellen om verder gericht in dialoog te gaan over de noden en regiospecifieke belemmeringen. Ten derde kan het afnemen van gemengde focusgroepen met meerdere actoren de interactie en samenwerking tussen verschillende diensten beter in kaart brengen met het oog op de optimalisatie van hun (samen)werking (zie ook a.1., a.6., b.1. en g.2.).

Niettegenstaande de meerwaarde van diepgaand onderzoek over specifieke deelaspecten of doelgroepen, blijft een breder evaluatieonderzoek van belang waarin alle actoren en aspecten binnen het ruimere systeem bekeken worden. De basis daarvoor werd gelegd in het vooronderzoek. Een coherent onderzoeksprogramma dat een ruimere tijdsinvestering toelaat, is daarvoor evenwel noodzakelijk.

6 Nieuwe ontwikkelingen

In dit laatste deel van de resultaten wordt een overzicht gegeven van de antwoorden op de stellingen omtrent de nieuwe ontwikkelingen binnen het jeugddelinquentierecht. Deze werden voorgelegd als laatste deel in de kwantitatieve vragenlijst van de parketmedewerkers, HCA-medewerkers en jeugdrechters. De antwoorden moeten een zicht geven op het draagvlak met betrekking tot de basiselementen en meer recente evoluties van het Jeugddelinquentiedecreet. De stellingen werden een eerste keer in de nulmeting voorgelegd en werden in voorliggende evaluatie in dezelfde bewoording herhaald, en aangevuld met stellingen over meer recente evoluties (zoals kortverblijf, elektronische monitoring in de voorbereidende fase, mogelijkheid tot videoconferentie). De bevroegde ontwikkelingen overstijgen de onderzoeksvragen van de huidige evaluatie; de resultaten kunnen dus worden beschouwd als een bijkomstige meerwaarde van het onderzoek met als doel het draagvlak voor deze nieuwe ontwikkelingen, en waar dat kan de evolutie van dat draagvlak in de tijd, in kaart te brengen en op te volgen.

In de huidige evaluatie werden er echter minder actoren betrokken dan in de nulmeting. Daarom werden er – parallel aan de huidige evaluatie – ook onderzoeken uitgevoerd naar aspecten van het Jeugddelinquentiedecreet bij de overige actoren die wel betrokken werden in de nulmeting, namelijk de sociale diensten⁶¹, jeugdadvocaten⁶², gemeenschapsinstellingen en private voorzieningen⁶³. De bijkomende onderzoeken kaderden elk in een masterproeftraject binnen de opleiding Criminologische Wetenschappen aan de KU Leuven. Dat gebeurde onder leiding van de promotor, de copromotor en de onderzoeker van dit onderzoekproject, waardoor een optimale afstemming met huidige evaluatie mogelijk was. De masterproefonderzoeken hadden telkens een andere focus die relevant was voor de betrokken actor, maar hadden de methode van een brede online bevraging gemeenschappelijk, waaraan telkens de stellingen over de nieuwe ontwikkelingen toegevoegd konden worden. Bovendien werd er een masterproefonderzoek gevoerd naar een actor die niet betrokken was in de nulmeting, namelijk de politie.⁶⁴ De politie wordt niet vermeld in het decreet, maar speelt een belangrijke rol in de instroom bij het parket, alsook in het verzamelen van gegevens opdat het parket of de jeugdrechter een beslissing kunnen nemen. De stellingen werden zo ook aan de politie voorgelegd.

De antwoorden op alle stellingen worden per actor opgenomen in bijlage 10. Zoals in de nulmeting worden de resultaten in wat volgt weergegeven per stelling over alle actoren heen. Doordat de steekproefgrootte verschilt naargelang de actor moeten de figuren met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De weergave toont zowel de proporties binnen de gehele steekproef van de betreffende actor als de verdeling ten opzichte van de andere actoren. De respondenten kregen de mogelijkheid om aan te duiden ‘geen mening’ te hebben; die antwoorden worden buiten beschouwing gelaten in de visuele weergave. Naast de eigenlijke antwoorden (‘N’) wordt het aantal ‘geen mening’

---

⁶¹ BOVEN W., *Het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk: visie en ervaring van de sociale dienst jeugdrechtbank*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 92p.

⁶² MERTENS L., *Het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk: een kwantitatief onderzoek naar de visie en ervaringen van gemeenschapsinstellingen en private voorzieningen*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 104p.

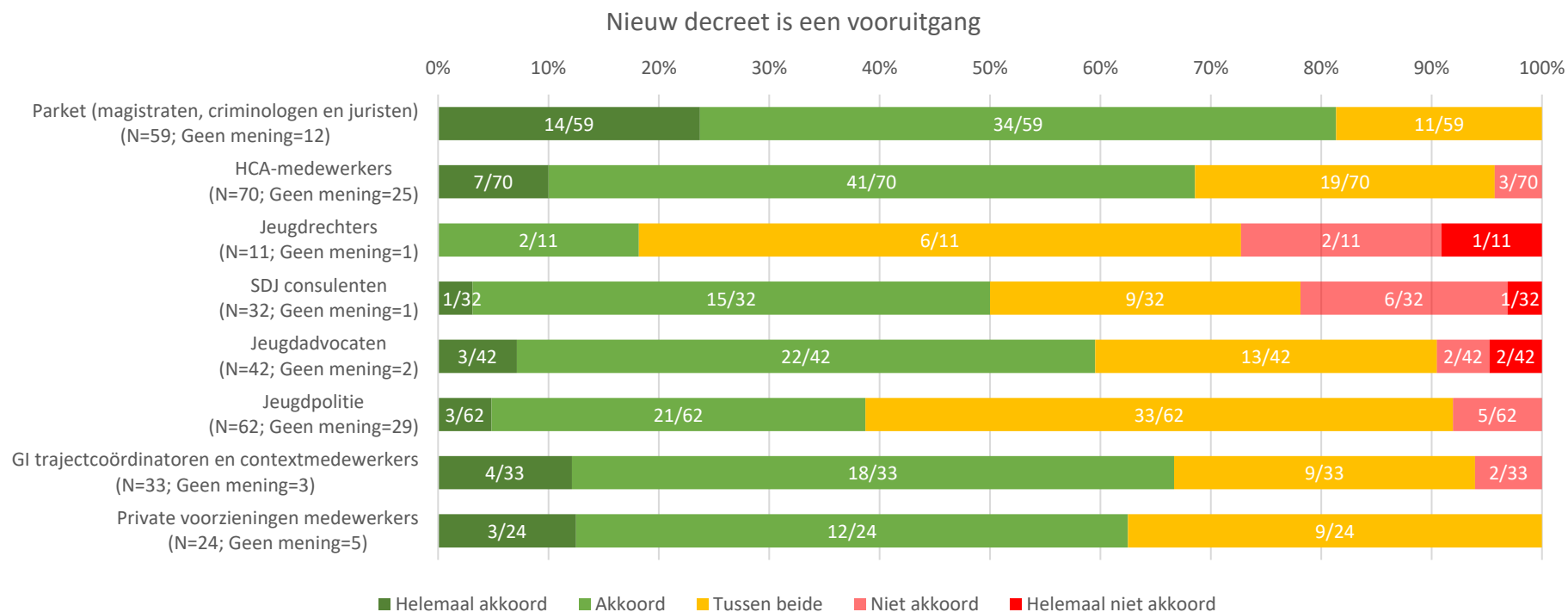
⁶³ SEGERS M., *Een kwantitatief onderzoek naar de visie en ervaring van jeugdadvocaten over het Jeugddelinquentiedecreet*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 169p.

⁶⁴ CLAES I., *Het Jeugddelinquentiedecreet: Visie en ervaring van de (jeugd)politie*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 126p.

wel vermeld, wat iets kan vertellen over de mate waarin de actoren zich op bepaalde thema's betrokken voelen.

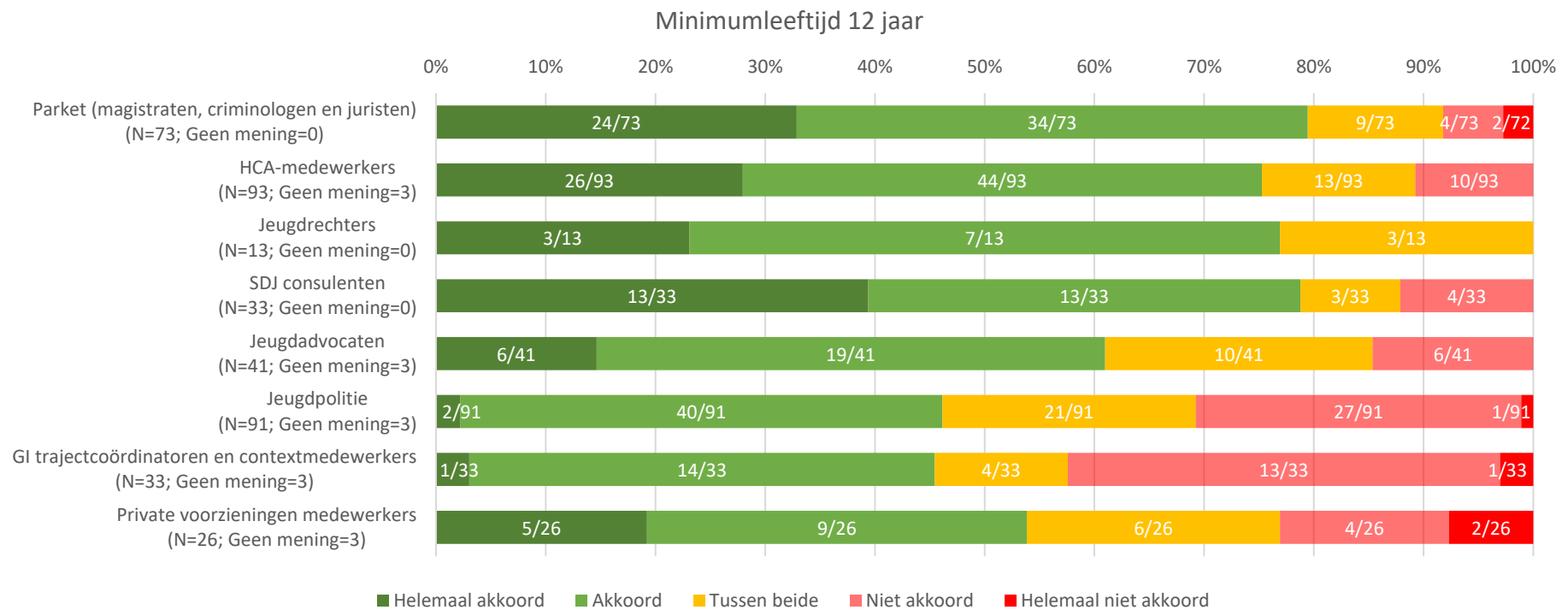
De antwoorden op alle stellingen uit de nulmeting worden eveneens per actor opgenomen in bijlage 10. De stellingen in de nulmeting werden aan de parketmedewerkers, HCA-medewerkers, SDJ-consulenten, GI-medewerkers en medewerkers van de private voorzieningen voorgelegd na een interview of focusgroep. In de huidige evaluatie werden deze in een bredere online bevraging voorgelegd. Een vergelijking tussen de resultaten van de nulmeting en van de huidige evaluatie is om die reden niet relevant; het gaat om twee verschillende soorten steekproeven. Bij de jeugdrechters en de jeugdadvocaten is een vergelijking wel mogelijk doordat er een gelijkaardige steekproef en onderzoeksmethode gebruikt werd: bij beide actoren werd er op beide meetmomenten een brede online bevraging georganiseerd. Daar waar het relevant wordt geacht, worden beide dus ten opzichte van elkaar kort vergeleken bij iedere stelling.

Figuur 17. In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem (over alle actoren heen)

Toelichting Bij de vraag of ‘het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem’ is, zien we dat er bij de meeste actoren een (grote) meerderheid ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ gaat met deze stelling. Bij drie actoren is dat minder of niet het geval: (1) bij de jeugdpolitie zien we weinig uitgesproken meningen, maar vooral een groep die ‘tussen beide’ antwoordt; (2) bij de SDJ-consulenten gaat exact de helft (16/32) ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ met de stelling; maar vooral bij (3) de jeugdrechters zien we een minder positieve evaluatie: van de 11 jeugdrechters die de vragenlijst invulden gaan er slechts 2 ‘akkoord’ met de stelling, en 3 ‘niet akkoord’ of ‘helemaal niet akkoord’. De andere jeugdrechters nemen een tussenpositie in.

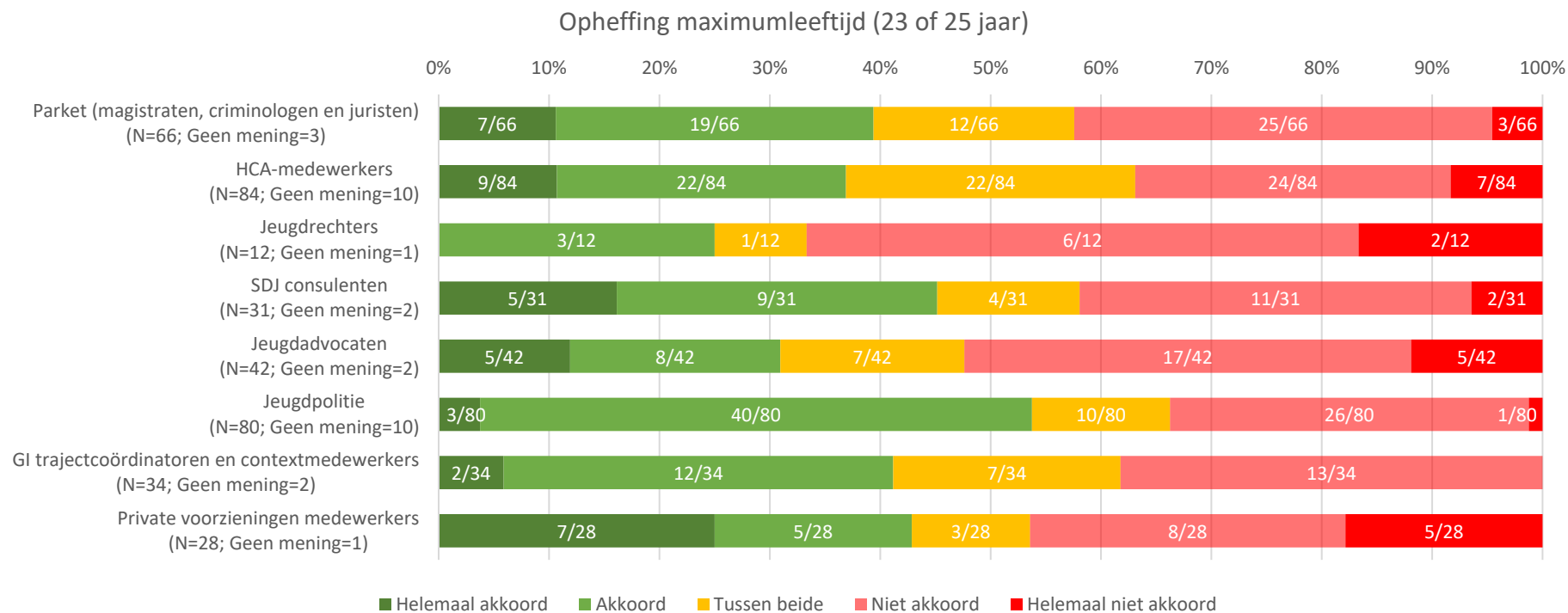
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we dat jeugdrechters nu positiever staan ten aanzien van het decreet: in de nulmeting gingen 14 van de 21 jeugdrechters (helemaal) niet akkoord met de stelling dat het nieuwe decreet een vooruitgang zou zijn. Ook bij de jeugdadvocaten is het oordeel nu positiever dan tijdens de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233): destijds gingen slechts 31 van de 81 jeugdadvocaten (helemaal) akkoord met de stelling dat het nieuwe decreet een vooruitgang zou zijn.

Figuur 18. Ik ben voorstander van de minimumleeftijd van 12 jaar (over alle actoren heen)

Toelichting Bij de stelling over de ‘minimumleeftijd van 12 jaar’ stellen we vast dat bij de meeste actoren een meerderheid ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ gaat met die minimumleeftijd van 12 jaar. Dat is echter niet het geval bij de jeugdpolitie en de GI-medewerkers, waar respectievelijk ‘slechts’ 42 op 91 en 15 op 33 respondenten ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ gaan met de minimumleeftijd van 12 jaar.

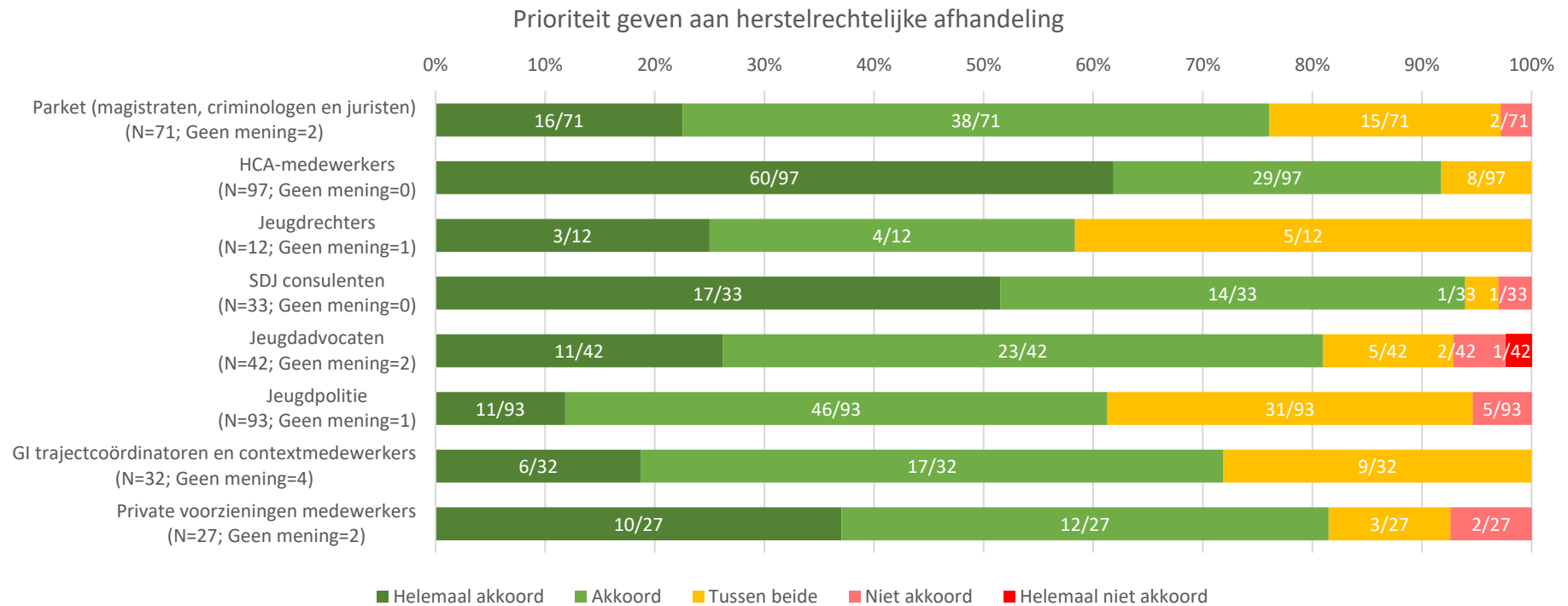
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuren in bijlage p. 231 en 233) zijn er voor deze stelling wat de jeugdrechters noch wat de jeugdadvocaten betreft opvallende verschillen.

Figuur 19. Ik ben voorstander van de opheffing van de maximumleeftijdgrens (23 of 25 jaar) tot hoe lang interventies kunnen lopen (over alle actoren heen)

Toelichting Ook over de maximumleeftijdgrens van 23 of 25 jaar (tot hoe lang interventies kunnen lopen) werd een stelling voorgelegd. Hier stellen we over het algemeen vast dat er bij de bevraagde actoren steeds een meerderheid tegen ('niet akkoord' of 'helemaal niet akkoord') de opheffing van de maximumleeftijdgrens is. De jeugdpolitie is hier de uitzondering: hier zien we dat 43 op 80 respondenten akkoord gaan ('akkoord' of 'helemaal akkoord') met de opheffing van de maximumleeftijdgrens voor interventies.

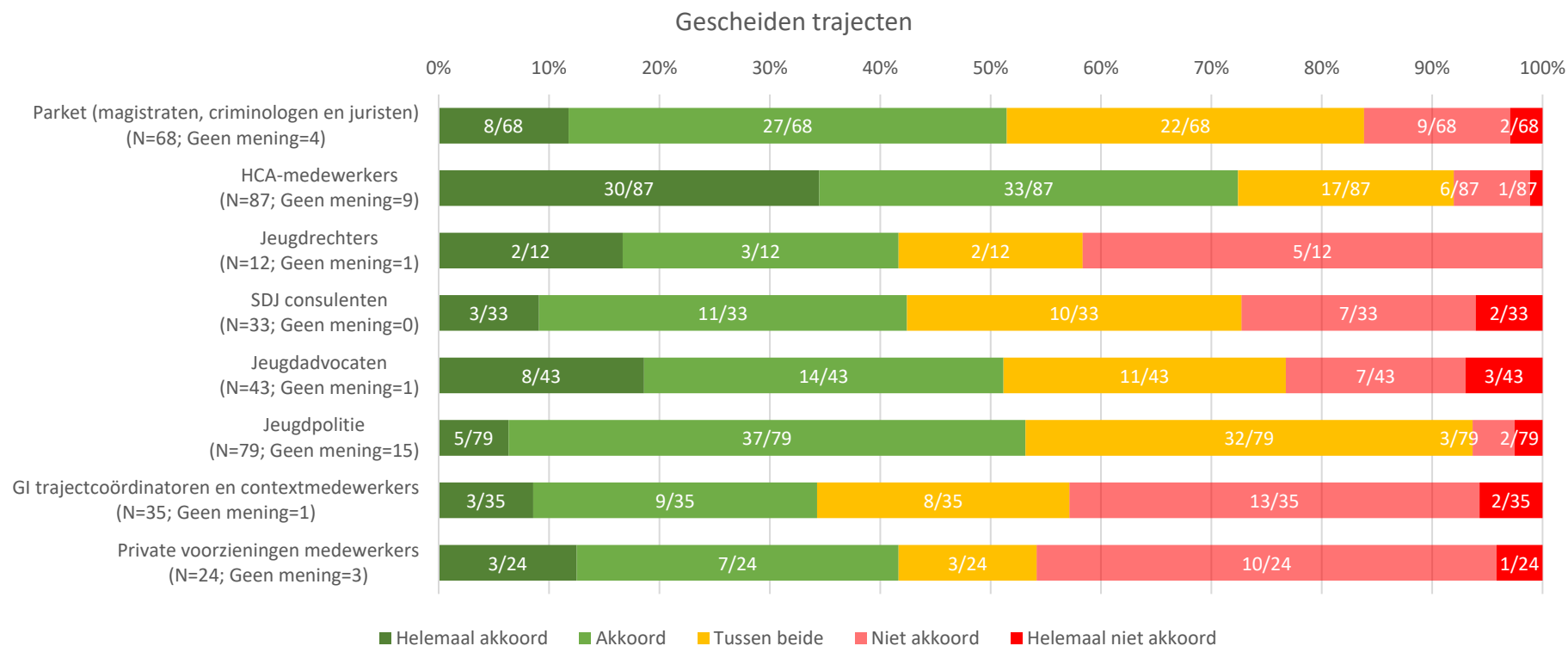
Nulmeting Deze stelling werd niet opgenomen in de nulmeting.

Figuur 20. Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling (over alle actoren heen)

Toelichting Over de vraag of men voorstander is van het geven van prioriteit aan een herstelrechtelijke afhandeling kunnen we kort zijn: er zijn nauwelijks of geen respondenten, over alle actoren heen, die niet akkoord gaan met het geven van prioriteit aan herstelrechtelijke afhandelingen. De grootste twijfel zien we bij jeugdrechters en jeugdpolitie met respectievelijk 5 op 12 en 31 op 93 respondenten die onbeslist ('tussen beide') antwoorden.

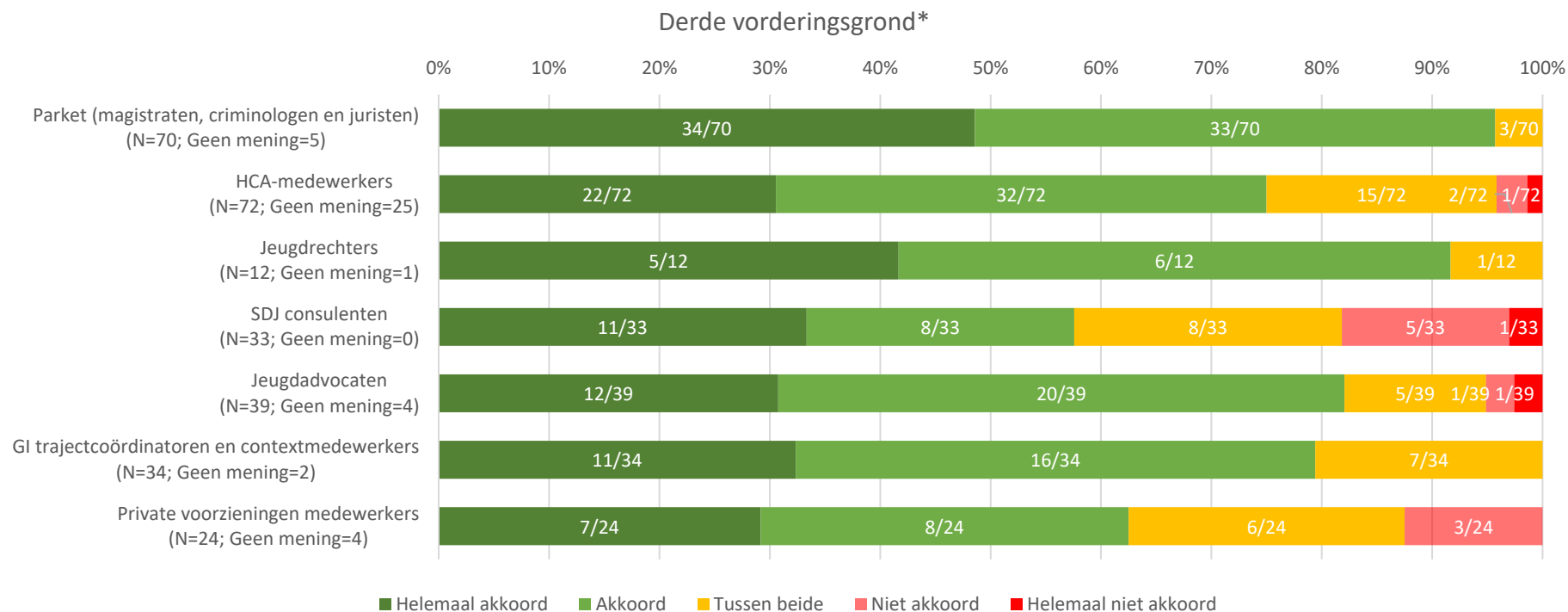
Nulmeting Zowel in huidige bevraging als in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we dat jeugdrechters gelijkaardige antwoorden geven en in hoofdzaak 'helemaal akkoord', 'akkoord' of 'tussen beide' antwoorden op deze stelling. Het aandeel dat (helemaal) akkoord gaat met de stelling lag in de nulmeting echter hoger (17 op 23 jeugdrechters). Bij de jeugdadvocaten zijn er met betrekking tot de antwoordverdeling op deze stelling nauwelijks verschillen te zien met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233).

Figuur 21. Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds) (over actoren heen)

Toelichting De stelling over de keuze voor gescheiden trajecten zorgt bij alle actoren voor verdeelde antwoorden. De meeste voorstanders vinden we bij de HCA-medewerkers waar 63 op 87 respondenten ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ gaan met de stelling. De meeste tegenstanders zien we bij de medewerkers van de private voorzieningen (11 op 24 niet akkoord) en de GI-medewerkers (15 op 35 niet akkoord).

Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we bij de jeugdrechters een beperkte verschuiving in de antwoordverdeling: in de nulmeting gaven 13 van de 23 jeugdrechters aan (helemaal) geen voorstander te zijn van de gescheiden trajecten. In de huidige bevraging zijn dat er minder dan de helft, namelijk 5 op 12. Bij de jeugdadvocaten verschuift het aandeel dat (helemaal) akkoord gaat met de stelling van iets meer dan 6 op de 10 jeugdadvocaten in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) naar iets meer dan 5 op 10 jeugdadvocaten in de huidige bevraging.

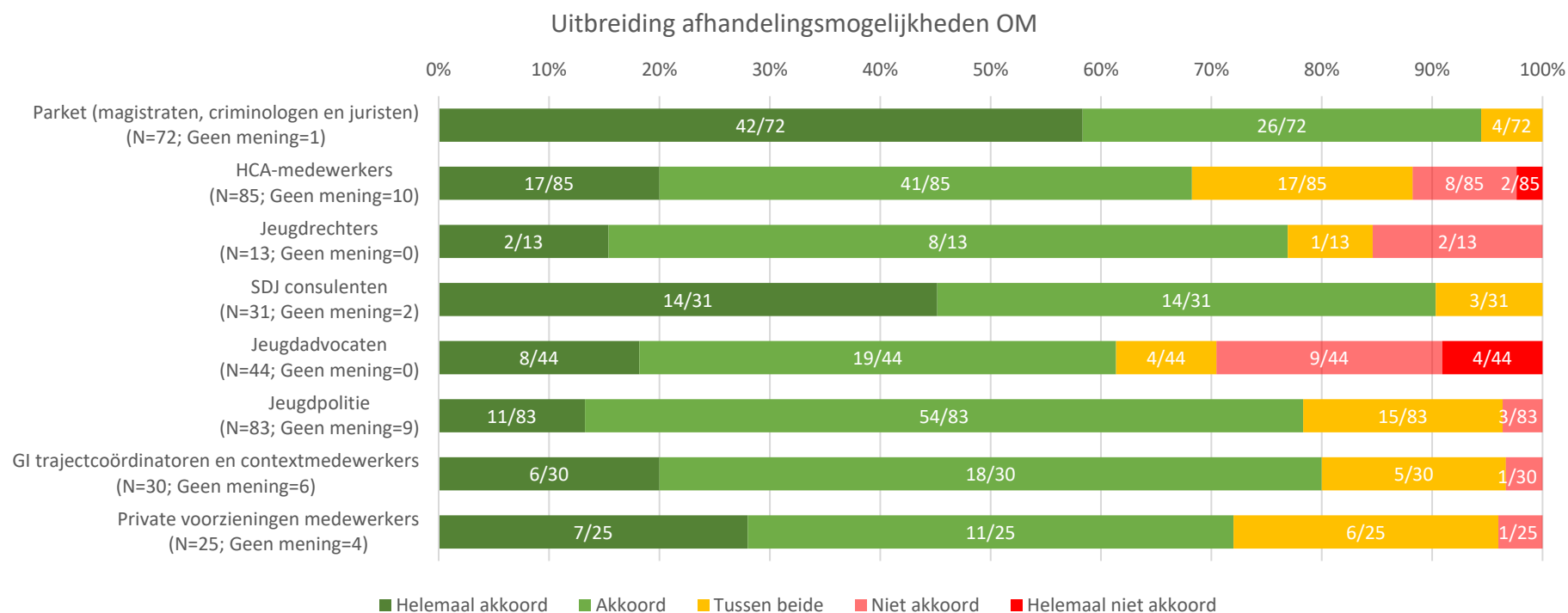

*Deze stelling werd niet voorgelegd aan de jeugdpolitie na advies van mensen in de praktijk tijdens de testfase.

Figuur 22. Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict) (over alle actoren heen)

Toelichting De invoering van de derde vorderingsgrond lijkt bij alle bevroegde actoren goed te vallen: we vinden slechts weinig of geen tegenstanders van de derde vorderingsgrond. Enkel bij de SDJ-consulenten lijkt men iets terughoudender, met 8 op 33 respondenten die geen uitgesproken mening hebben (tussen beide) en 6 op 33 respondenten die niet akkoord gaan met de stelling.

Nulmeting Wat de invoering van de derde vorderingsgrond betreft zien we dat zowel nu als in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) het grootste deel van de jeugdrechters zeer duidelijk voorstander is. Bij de jeugdadvocaten is wel een opvallende evolutie op te merken: in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) gingen 'slechts' 34 op 75 jeugdadvocaten (helemaal) akkoord met de invoering van de derde vorderingsgrond, daar waar er dat in de huidige bevraging 32 op 39 zijn.

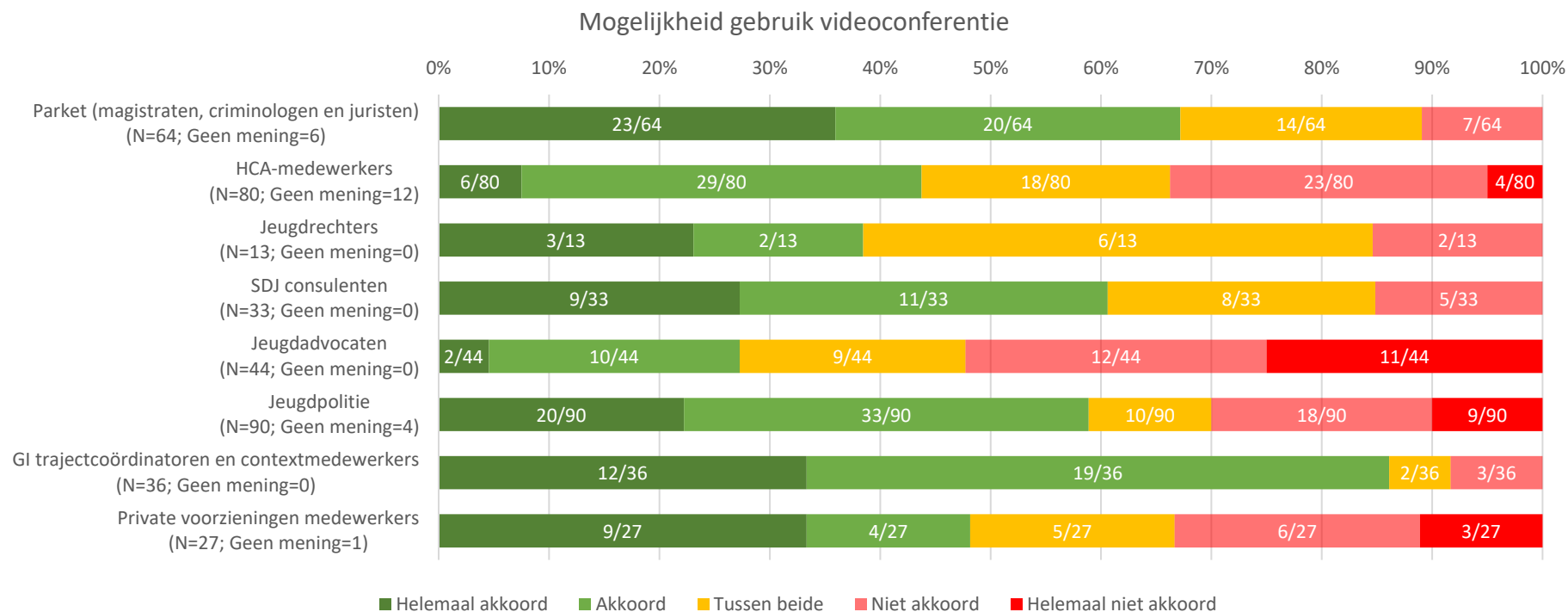

Figuur 23. Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het Openbaar Ministerie (over alle actoren heen)

Toelichting De uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het openbaar ministerie lijkt bij alle bevroegde actoren goed te scoren. Niet verrassend zien we de meeste voorstanders bij de parketten zelf (68 op 72 respondenten gaan ‘helemaal akkoord’ of ‘akkoord’); de grootste twijfel zit bij de jeugdadvocaten, al gaat ook daar een meerderheid (27 op 44) akkoord.

Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) staan jeugdrechters nu positiever ten aanzien van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het openbaar ministerie: in de nulmeting gingen 11 op 23 jeugdrechters (helemaal) akkoord met de stelling, nu zijn dat er 10 op 13. Bij de jeugdadvocaten zijn op deze stelling in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) geen grote verschillen vast te stellen.

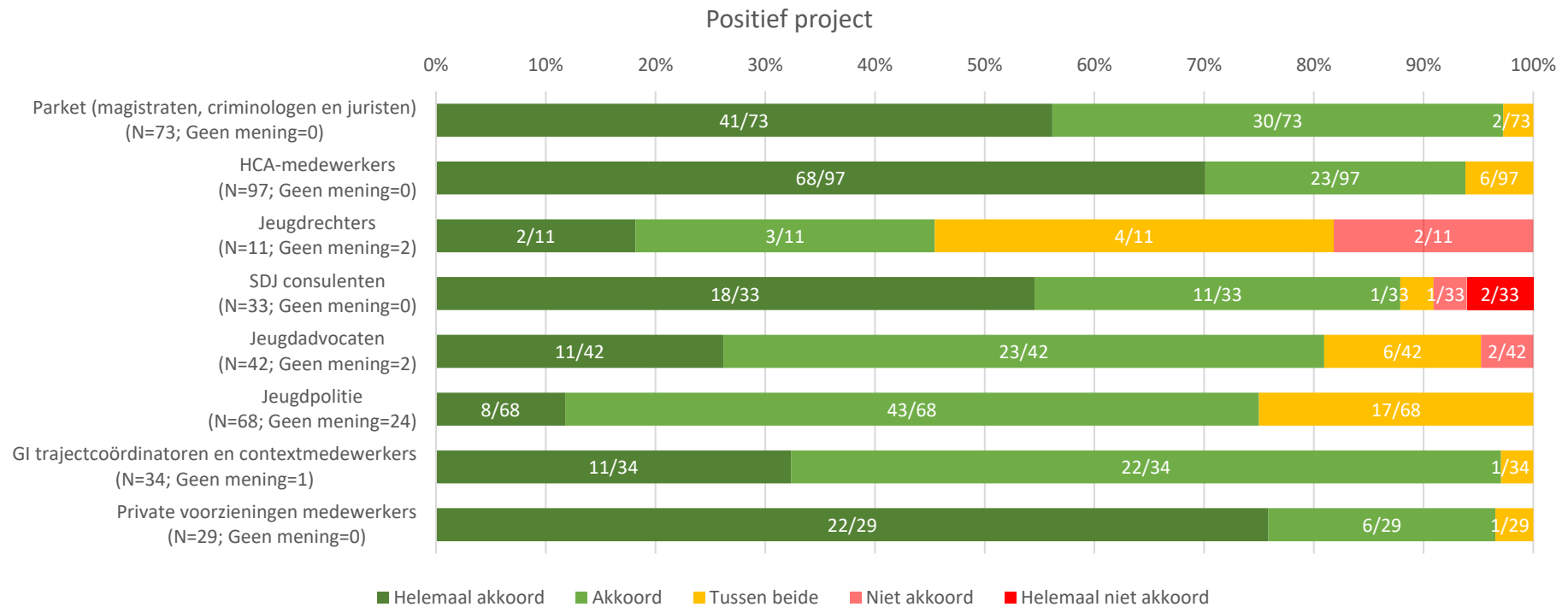

Figuur 24. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten voor de jeugdrechter (over alle actoren heen)

Toelichting De stelling over ‘de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie’ lokt bij nagenoeg alle actoren uiteenlopende antwoorden uit. De GI-medewerkers zijn uitgesproken voorstander: 31 op 36 respondenten gaat ‘akkoord’ of ‘helemaal akkoord’ met de stelling. Onder jeugdadvocaten en jeugdrechters zijn er duidelijk veel minder voorstanders: respectievelijk slechts 12 op 44 jeugdadvocaten en 5 op 13 jeugdrechters gaan akkoord met het gebruik van de videoconferentie.

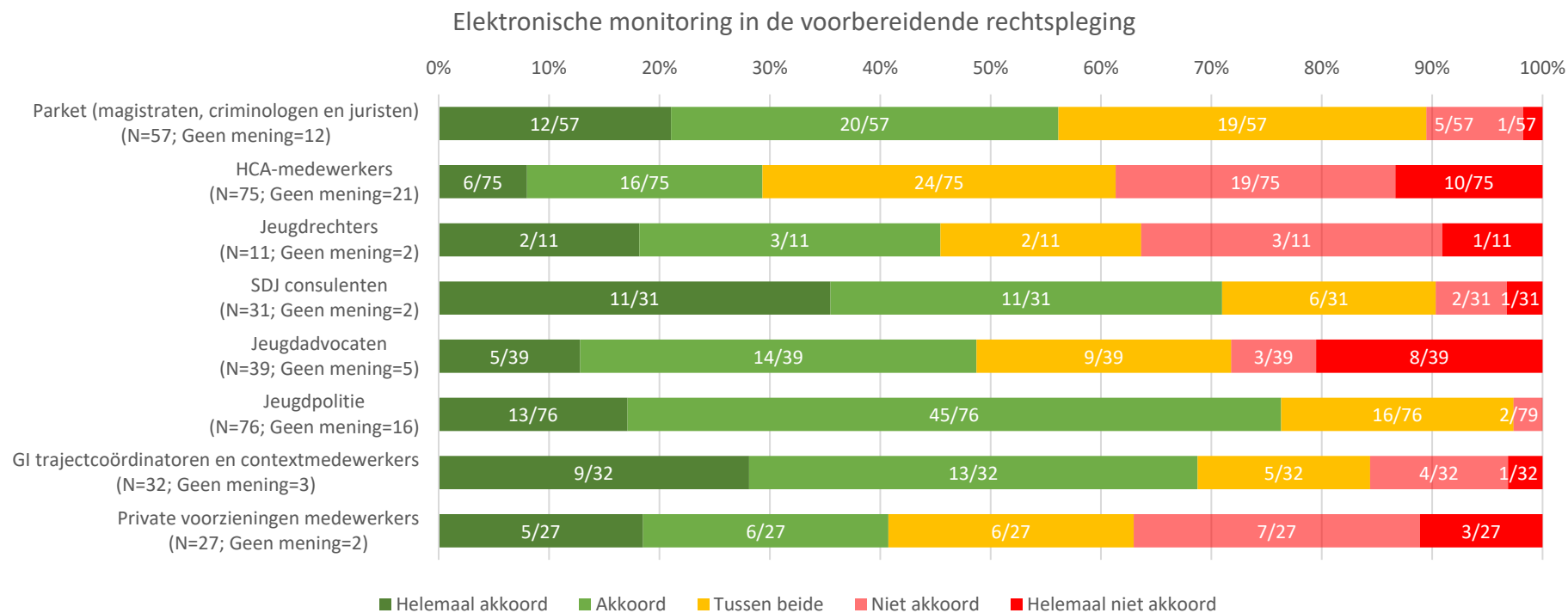
Nulmeting Deze stelling werd niet opgenomen in de nulmeting.

Figuur 25. Ik ben voorstander van de invoering van het positief project (over alle actoren heen)

Toelichting Over de invoering van het positief project zijn alle actoren op één na uitgesproken positief. Enkel bij de jeugdrechters zijn de voorstanders van het positief project niet in de meerderheid (5 op 11 jeugdrechters gaan akkoord met de stelling); daartegenover staat dat ook bij de jeugdrechters weinig tegenstanders te vinden zijn (slechts 2 op 11 gaat 'niet akkoord' met de invoering van het positief project).

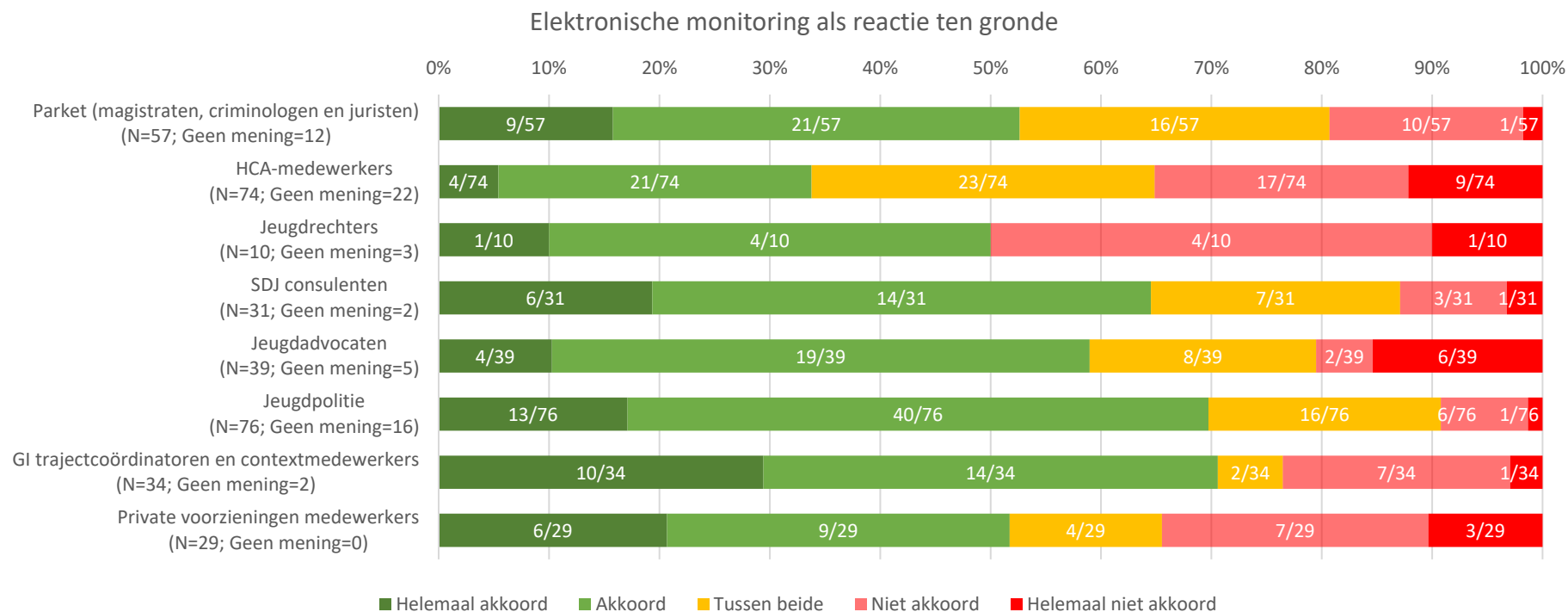
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zijn er wat de jeugdrechters betreft op deze stelling geen grote verschillen te zien. De jeugdadvocaten waren in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) overwegend tot zeer positief over het positief project, en dat is in de huidige bevraging nog steeds zo.

Figuur 26. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging (over alle actoren heen)

Toelichting De ‘mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging’ lokt verdeelde meningen uit. De meest uitgesproken voorstanders zien we bij de jeugdpolitie (58 op 76 akkoord), gevolgd door de SDJ-consultants (22 op 31 akkoord) en de GI-medewerkers (22 op 32 akkoord). Veel minder voorstanders tellen we dan weer bij de HCA-medewerkers (22 op 75 akkoord) en de medewerkers van de private voorzieningen (11 op 27 akkoord).

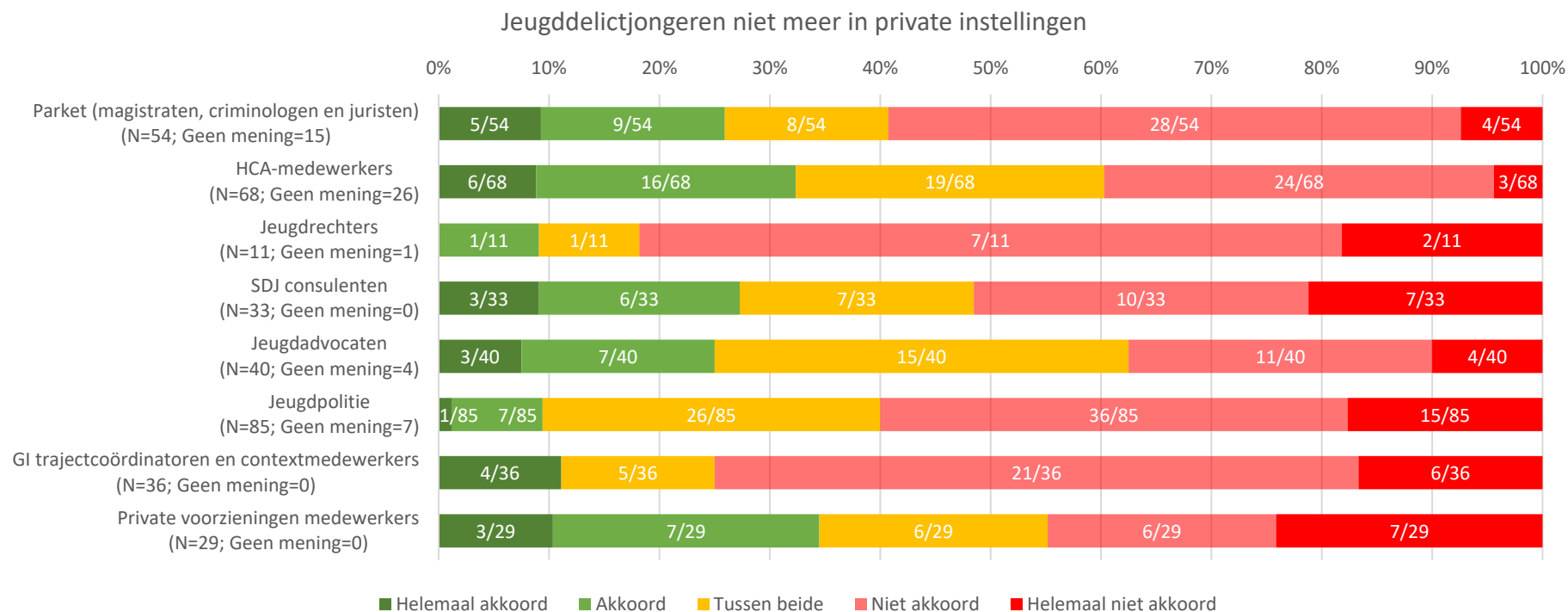
Nulmeting Deze stelling werd niet opgenomen in de nulmeting.

Figuur 27. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde op het gepleegde jeugddelict (over alle actoren heen)

Toelichting De verdeeldheid over elektronische monitoring trekt zich door wanneer gevraagd wordt naar deze mogelijkheid als reactie ten gronde. Opnieuw is de jeugdpolitie uitgesproken voorstander (53 op 76 akkoord), maar ook bij de GI-medewerkers tellen we veel voorstanders (24 op 34 akkoord). Ook hier zijn de HCA-medewerkers duidelijk negatiever: slechts 25 op 74 medewerkers gaan akkoord met de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde. Jeugdrechters houden perfect het midden in deze: 5 jeugdrechters gaan akkoord en nog eens 5 jeugdrechters gaan niet akkoord met de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde.

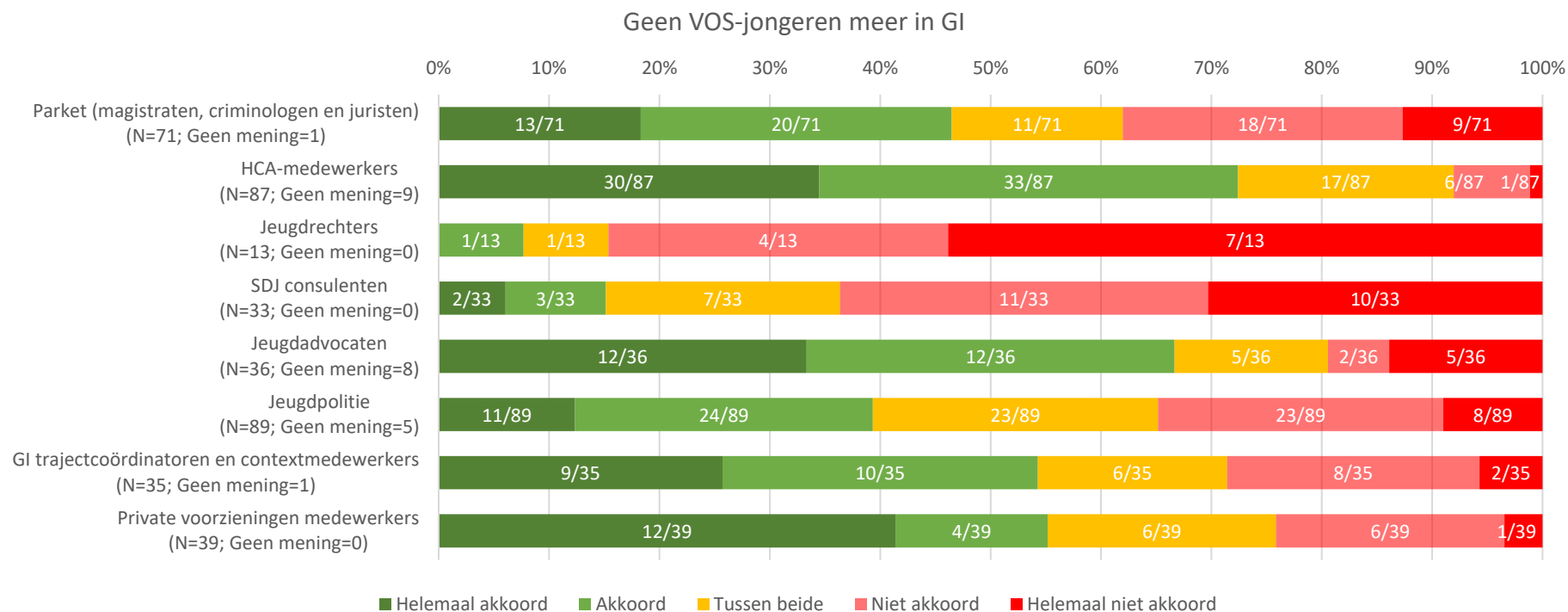
Nulmeting Wat deze stelling betreft zien we dat ongeveer de helft van de jeugdrechters, zowel in de huidige bevraging als in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) (helemaal) akkoord gaan met de mogelijkheid van elektronische monitoring. Het aandeel van de jeugdrechters dat (helemaal) niet akkoord gaat is in deze echter gestegen in vergelijking met de nulmeting. Bij de jeugdadvocaten zien we op deze stelling geen opvallende verschillen met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233).

Figuur 28. Ik ben er voorstander van dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden (over alle actoren heen)

Toelichting Dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling kunnen worden geplaatst, wordt door alle actoren als overwegend tot duidelijk negatief beoordeeld. De grootste tegenstanders zien we bij de jeugdrechters (9 op 11 niet akkoord) en de GI-medewerkers (27 op 36 niet akkoord).

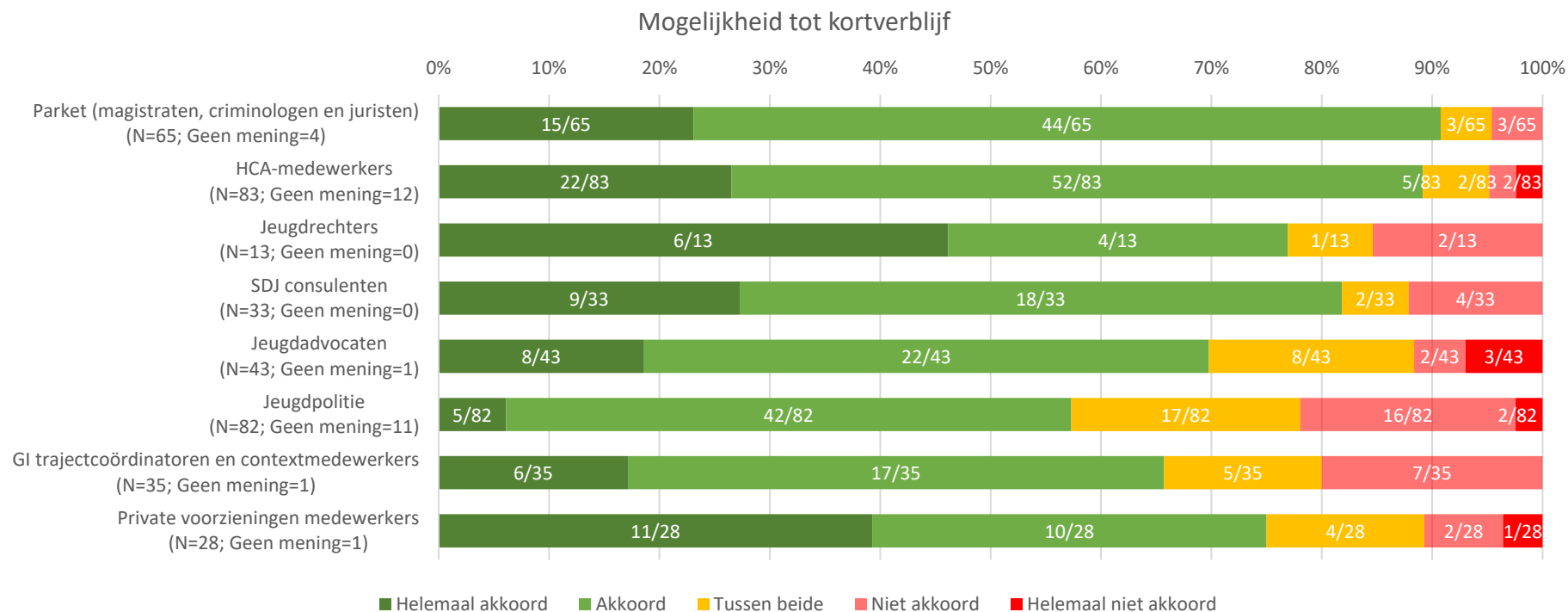
Nulmeting Zowel in de huidige bevraging als in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) gaan jeugdrechters overwegend niet of helemaal niet akkoord met deze stelling: hier zien we geen grote verschuivingen. Jeugdadvocaten hebben een andere mening en zijn hierover in vergelijking met jeugdrechters positiever, maar ook hier zien we in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) geen grote verschuivingen.

Figuur 29. Ik ben er voorstander van dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden (behoudens time-out) (over alle actoren heen)

Toelichting De meningen over het niet meer kunnen plaatsen van VOS-jongeren in een gemeenschapsinstelling zijn duidelijk verdeeld. HCA-medewerkers (63 op 83 akkoord) en jeugdadvocaten (24 op 36 akkoord) zijn overwegend positief over deze stelling. Dat is duidelijk veel minder het geval bij de jeugdrechters (11 op 13 niet akkoord) en de SDJ-consultanten (21 op 33 niet akkoord).

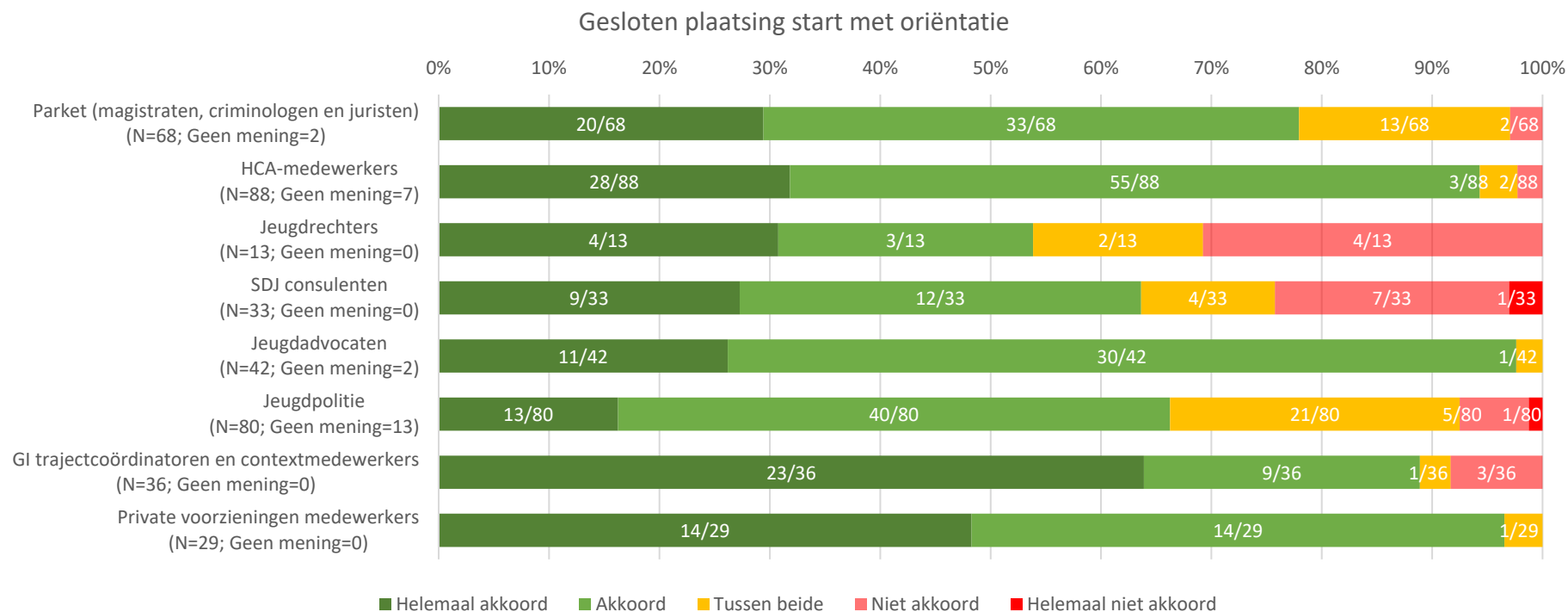
Nulmeting Ook hier gaan zowel in de huidige bevraging als in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) jeugdrechters overwegend niet of helemaal niet akkoord met deze stelling: in de nulmeting gaan 17 op 22 jeugdrechters (helemaal) niet akkoord, in de huidige bevraging zijn dat er 11 op 13. Jeugdadvocaten zijn hierover in vergelijking met jeugdrechters positiever; bij hen zien we in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) geen grote verschuivingen.

Figuur 30. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot kortverblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een periode van maximaal 14 dagen (over alle actoren heen)

Toelichting Over de mogelijkheid tot kortverblijf kunnen we kort zijn: bij alle actoren zien we een duidelijke tot uitgesproken meerderheid aan voorstanders met betrekking tot de mogelijkheid tot kortverblijf.

Nulmeting Deze stelling werd niet opgenomen in de nulmeting.

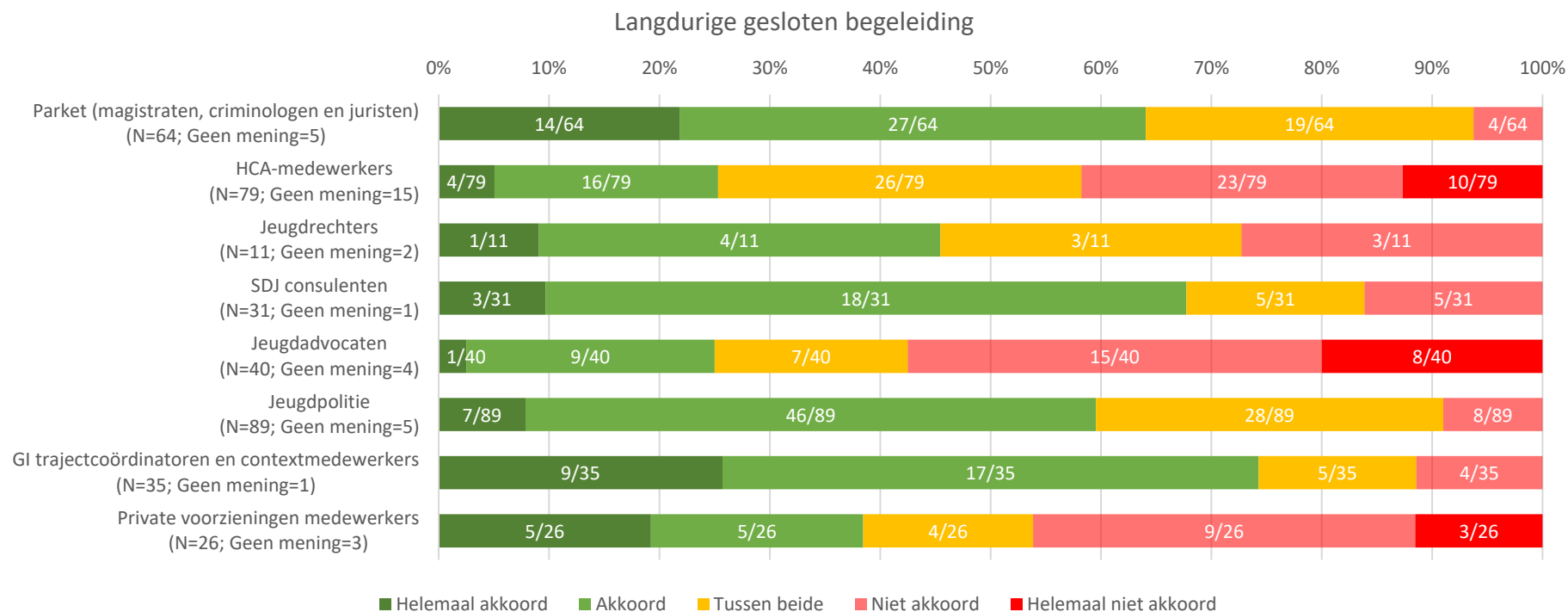

Figuur 31. Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie (over alle actoren heen)

Toelichting Dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie wordt ook door nagenoeg alle respondenten als positief beoordeeld. Jeugdrechters lijken iets meer te twifelen: daar zien we 'slechts' een nipte meerderheid van 7 op 13 jeugdrechters die 'helemaal akkoord' of 'akkoord' gaan met de stelling.

Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we voor de jeugdrechters slechts beperkte verschuivingen in de antwoorden op deze stelling. Jeugdadvocaten waren in de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) al zeer grote voorstanders van de oriëntatie als start van een gesloten plaatsing, en dat is in de huidige bevraging nog nadrukkelijker het geval.

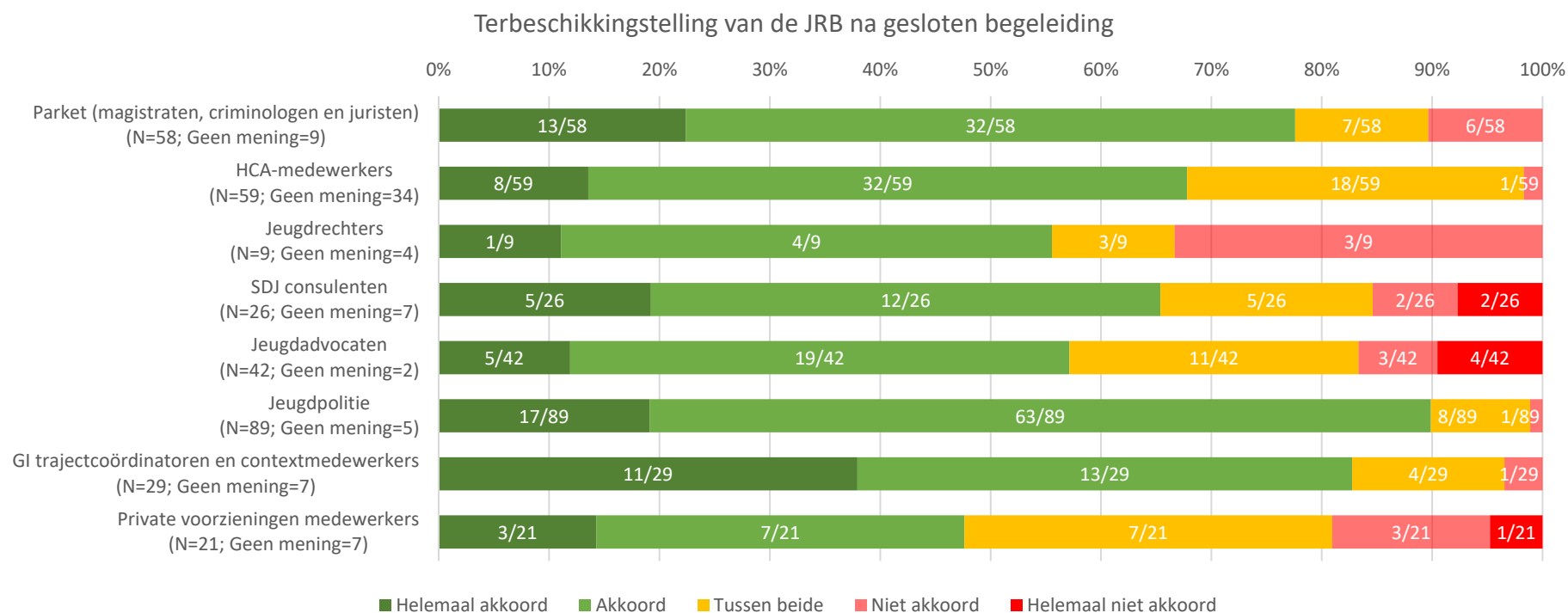

Figuur 32. Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar) (over alle actoren heen)

Toelichting Het beeld met betrekking tot de invoering van de langdurige gesloten begeleiding is nogal divers. Bij de GI-medewerkers (26 op 35), de SDJ-consultanten (21 op 31) en de parketten (41 op 64) zien we een duidelijke meerderheid als voorstander van de langdurige gesloten begeleiding; de jeugdadvocaten zijn dan weer in meerderheid tegenstander (23 op 40) van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding. Ook bij de HCA-medewerkers en de private voorzieningen is de houding kritischer: resp. 33 op 79 en 12 op 26 gaan (helemaal) niet akkoord met de stelling.

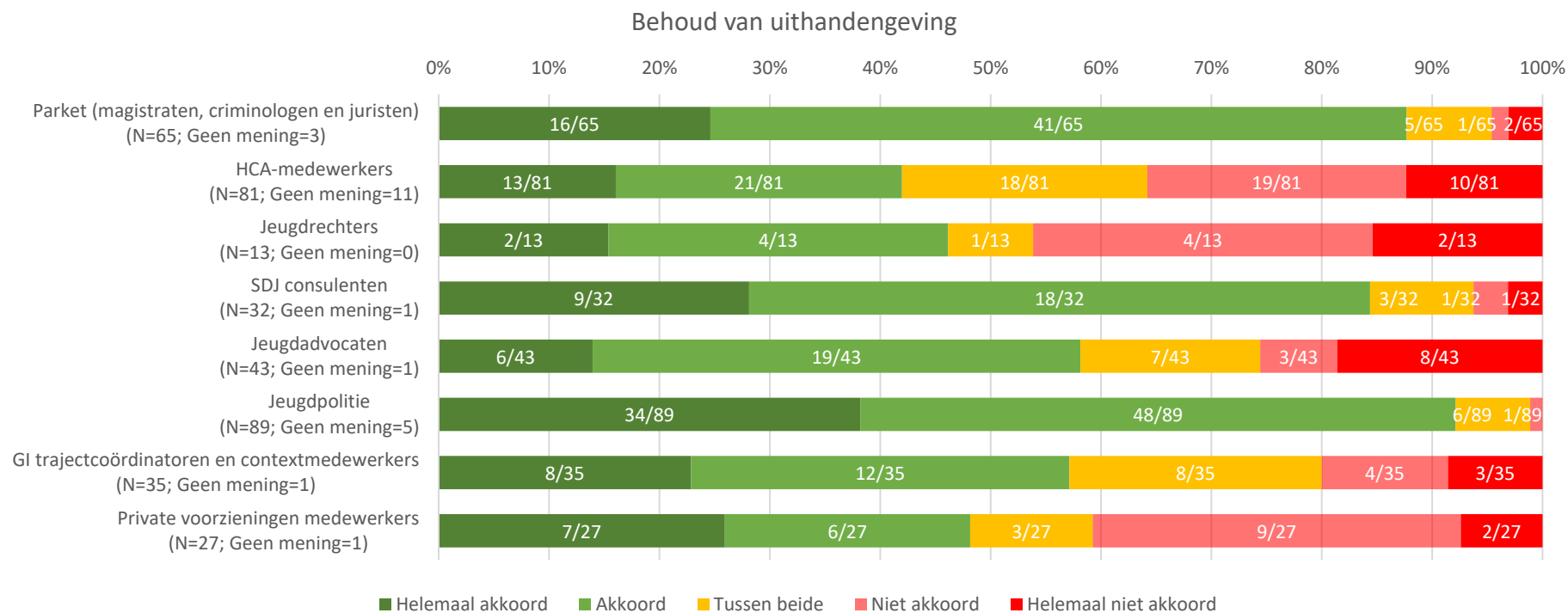
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we dat jeugdrechters in de huidige bevraging minder 'tussen beide' antwoorden, en ook wat positiever staan ten aanzien van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding. Ook bij de jeugdadvocaten wordt er minder 'tussen beide' geantwoord, maar zien we in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) nu meer jeugdadvocaten die negatiever staan ten aanzien van de langdurige gesloten begeleiding.

Figuur 33. Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank na het einde van de gesloten begeleiding (over alle actoren heen)

Toelichting De invoering van de terbeschikkingstelling wordt door de meeste actoren als positief beoordeeld. Enkel bij de medewerkers van de private voorzieningen (10 op 21 akkoord) is er geen meerderheid onder de respondenten voorstander van de terbeschikkingstelling. Bij jeugdrechters en jeugdadvocaten is de meerderheid die (helemaal) akkoord gaat wel niet: resp. 5 op 9 en 24 op 42.

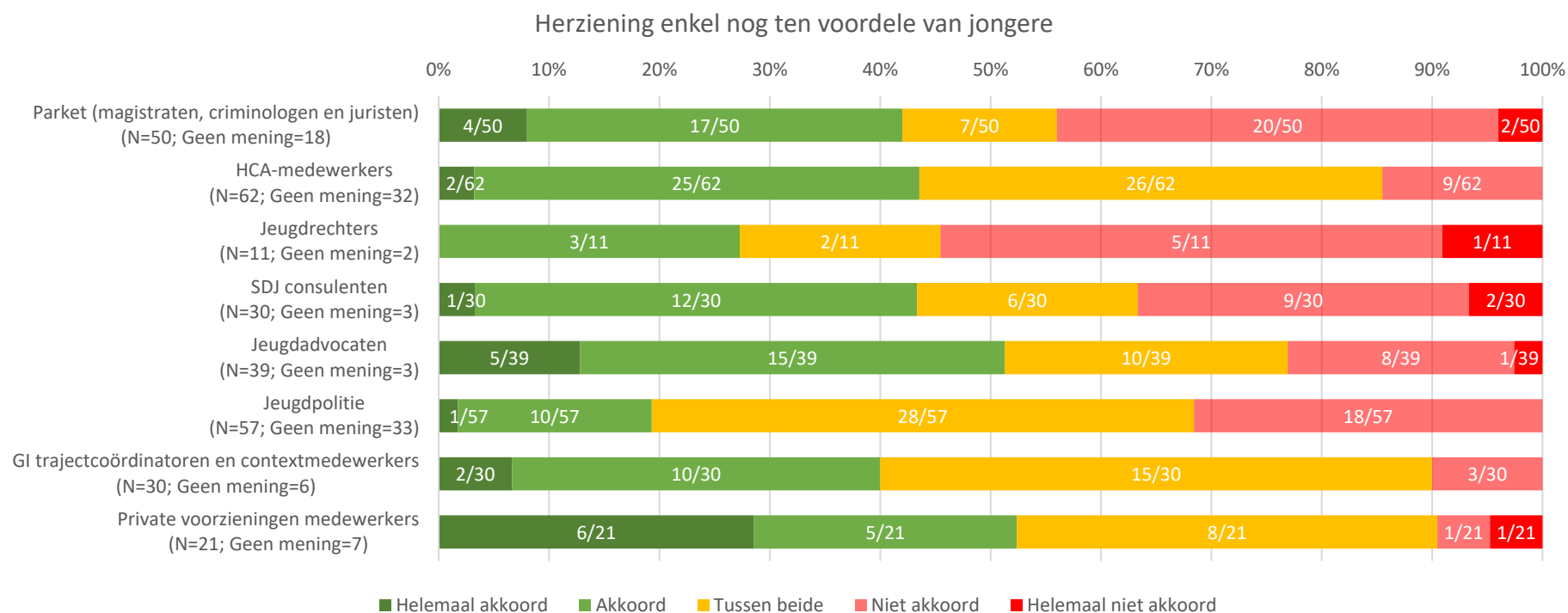
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we bij de jeugdrechters een duidelijke verschuiving in de antwoorden: daar waar nu slechts 3 op 9 jeugdrechters niet akkoord gaan met de terbeschikkingstelling, waren er dat in de nulmeting 12 op 21. Ook jeugdadvocaten lijken nu in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) overwegend positiever te staan ten aanzien van de invoering van de terbeschikkingstelling.

Figuur 34. Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving (over de actoren heen)

Toelichting Bij het behouden van de uithandengeving zien we zeer uitgesproken voorstanders: bij de parketten gaan 57 op 65 respondenten akkoord met het behoud van de uithandengeving, bij de jeugdpolitie zijn er dat 82 op 89 en bij de SDJ-consulenten 27 op 32. Bij de HCA-medewerkers (34 op 81), de jeugdrechters (6 op 13) en de medewerkers van de private voorzieningen (13 op 27) is er geen meerderheid te vinden voor het behoud van de uithandengeving.

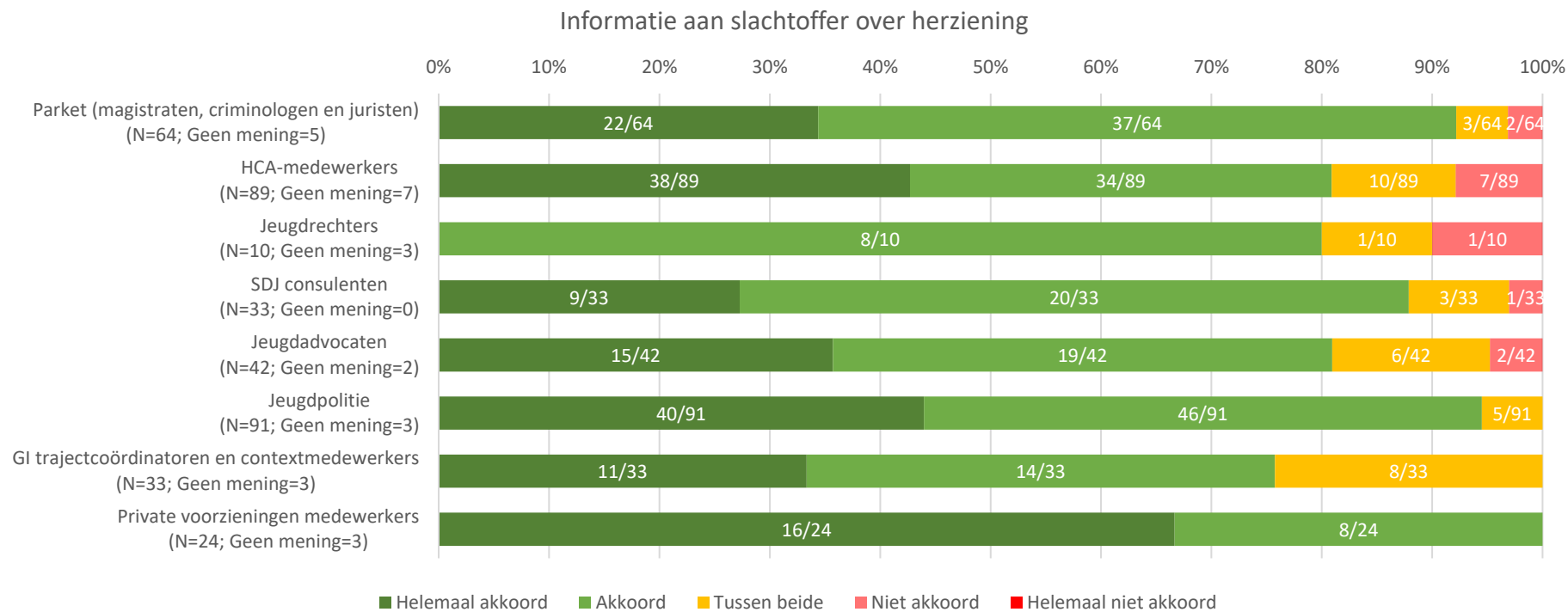
Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) zien we dat het aandeel van de jeugdrechters dat (helemaal) akkoord gaat met het behoud van de uithandengeving van een meerderheid (14 op 21) naar een minderheid (6 op 13) is geëvolueerd. Het aantal jeugdrechters dat stelt (helemaal) niet akkoord te gaan met het behoud van de uithandengeving is nu opvallend groter. Bij de jeugdadvocaten is het aantal voorstanders van het behoud van de uithandengeving in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) dan weer beperkt gestegen.

Figuur 35. Ik ben er voorstander van dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet) (over de actoren heen)

Toelichting Dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere lijkt bij de bevroegde actoren weinig voorstanders te kennen. Enkel bij de private voorzieningen (11 op 21) en de jeugdadvocaten (20 op 39) gaat een nipte meerderheid van de bevroegde respondenten akkoord met de stelling. Anderzijds gaat er ook enkel bij de jeugdrechters een nipte meerderheid niet akkoord met de stelling (6 op 11). Bij alle actoren is er een (zeer) groot aantal respondenten dat ‘tussen beide’ kiest als antwoord op deze stelling.

Nulmeting In vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 231) is het aantal jeugdrechters dat niet of helemaal niet akkoord gaat met deze stelling gedaald (van 16 op 22 naar 6 op 11). Bij de jeugdadvocaten zien we in vergelijking met de nulmeting (zie figuur in bijlage p. 233) een toename van het aantal jeugdadvocaten dat niet of helemaal niet akkoord gaat met deze stelling (van 8 op 84 naar 9 op 39).

Figuur 36. Ik ben er voorstander van dat het slachtoffer geïnformeerd wordt over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie (over alle actoren heen)

Toelichting Over deze stelling zijn we kort: alle bevroagde actoren zijn (zeer) uitgesproken voorstander van het informeren van het slachtoffer over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie.

Nulmeting Deze stelling werd niet opgenomen in de nulmeting.

Hoofdstuk 4

Conclusie en aanbevelingen

1 Algemene conclusie

1.1 Inleiding

Artikel 88 Jeugddelinquentiedecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering binnen drie jaar na inwerkingtreding een rapport moet indienen bij het Vlaams Parlement over de evaluatie van dit decreet. Het vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht', uitgevoerd door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG)⁶⁵ ontwikkelde een onderzoeksdesign waarbij een toetsingskader ontwikkeld werd dat aangeeft welke de decretale doelstellingen zijn en op welke manier die kunnen worden getoetst.

Het grootste deel van het Jeugddelinquentiedecreet – met onder andere de uitbreiding van de bevoegdheden van het openbaar ministerie – trad in werking op 1 september 2019. Het huidige onderzoek evalueert een aantal decretale doelstellingen die in verband gebracht kunnen worden met deze eerste fase van de implementatie: een snel antwoord op jeugddelinquentie; herstelrechtelijk en herstelgericht antwoord op jeugddelinquentie; een onderscheid tussen de antwoorden op jeugddelicten en jeugdhulpverlening. De nadruk ligt hierbij op de rol van het openbaar ministerie in de praktijk van het jeugddelinquentierecht. Ondanks de vele wijzigingen van en aanvullingen aan de Vlaamse wetgeving tussen 2019 en 2024 is er voor het parket niet echt veel gewijzigd sinds de inwerkingtreding van het Jeugddelinquentiedecreet op 1 september 2019.

Met de volgende hoofdonderzoeksvraag en de bijhorende deelonderzoeksvragen tracht dit onderzoek na te gaan hoe de praktijk sinds de implementatie van het decreet geëvolueerd is en wat er nodig is om de doelstellingen van het decreet (verder) te realiseren.

Hoe geven de Vlaamse jeugdparketten in hun (beslissings)beleid en in de praktijk uitvoering aan en in welke mate realiseren ze de geselecteerde doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet?

(A) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om snel te reageren?

(B) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om maximaal prioriteit te geven aan een herstelgericht aanbod?

(C) In welke mate geven de Vlaamse jeugdparketten uitvoering aan en realiseren ze de doelstelling om een vlotte verbinding te realiseren tussen enerzijds jeugdhulpverlening en anderzijds de reactie op jeugddelicten?

---

⁶⁵ COECK I., HADERMANN E., VAN KELECOM E., PUT J., PLEYSIER S. en GOEDSEELS E., *Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht'*, SWVG-rapport 67, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2021, 255 p. + bijl., www.steunpuntwvg.be/publicaties. De bijlagen bevatten ook drie detailrapporten: *Detailrapport Jeugdadvocaten*, SWVG-rapport 67/1, 97 p.; *Detailrapport Jeugdrechters*, SWVG-rapport 67/2, 73 p.; *Detailrapport Openbaar Ministerie*, SWVG-rapport 67/3, 71 p.

De afbakening van de te onderzoeken aspecten binnen de decretale doelstellingen gebeurt aan de hand van een selectie indicatoren van het toetsingskader uit het vooronderzoek. Een stand van zaken voor iedere indicator levert een beeld op van de praktijk met betrekking tot de bovenliggende doelstelling.

Om de indicatoren te onderzoeken in de praktijk zijn de perspectieven van drie actoren bevraagd, met uiteraard als belangrijkste actor de parketten zelf, en daarnaast de HCA-diensten omwille van hun rol in de uitvoering van de maatregelen, en ook de jeugdrechters vanwege hun aansluiting na en wisselwerking met het traject bij de parketten. Zij werden in een eerste fase kwantitatief bevraagd via een brede online bevraging. Bij de parketten werden 45 jeugdparquetmagistraten (respons: 64%), 26 jeugdparquetcriminologen (respons: 65%) en 6 parketjuristen (respons: 30%) bevraagd. Bij de HCA-diensten werden 105 HCA-medewerkers (respons: 80.8%) bevraagd die uitvoering geven aan het leerproject, het positief project, de herstelbemiddeling, het herstelgericht groepsoverleg of de gemeenschapsdienst. Er werden 15 jeugdrechters (respons: 30%) bevraagd. De kwantitatieve gegevens werden aangevuld met registratiegegevens beschikbaar in de databanken BINC en DoMinO en de jaarstatistieken van het OM. De kwantitatieve bevindingen werden in een tweede fase genuanceerd aan de hand van (individuele of collectieve) interviews met 20 parketmedewerkers afkomstig uit alle parketafdelingen, 2 focusgroepen en een interview met 12 HCA-medewerkers. Een sterkte van deze evaluatie is de combinatie van verschillende methoden en databronnen of perspectieven, alsook de hoge respons bij de centrale actoren.

Voor meer gedetailleerde resultaten per doelstelling verwijzen we naar de afzonderlijke conclusies bij de resultaten in het vorige hoofdstuk. In wat volgt wordt een meer algemene, overkoepelende samenvatting gegeven van de resultaten die aansluiten bij de onderzoeksvragen. Waar mogelijk wordt ook kort ingegaan op de resultaten van de nulmeting. De vergelijking blijft echter beperkt omdat de huidige evaluatie voornamelijk focust op de nieuwe afhandelingsmogelijkheden, die in de nulmeting niet in kaart gebracht konden worden.

1.2 Snel reageren⁶⁶

1.2.1 Verandering in de reactiesnelheid tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict

De parketmagistraten zijn ervan overtuigd dat er **(theoretisch) sneller gereageerd kan worden** op een delict. In de praktijk wordt het potentieel van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden om sneller te komen tot een reactie op het delict vooral gevoeld in dossiers die redelijk volledig instromen en waar dus alle nodige elementen aanwezig zijn om een beslissing te nemen. Een snellere reactie kan in dat soort dossiers structureel worden ingepast wanneer de politie en parketcriminologen voldoende ruimte hebben om de procedures onderling af te stemmen.

In de andere, meer complexe en onvolledige dossiers die instromen wordt de reactiesnelheid **afhankelijk van de capaciteit bij politie en parket**. Jeugddelictdossiers hebben bij de politie vaak niet de hoogste prioriteit en bijkomende onderzoeksoopdrachten vergen de nodige tijd. In afdelingen waar er politiezones zijn met een aparte jeugd-unit zijn er wel kansen tot een vlotter verloop. De parketten worden bovendien eveneens belemmerd in een optimale benutting van de afhandelingsmogelijkheden

---

⁶⁶ Zie ook conclusie p. 59.

door een theoretisch en praktisch capaciteitstekort. In de wisselwerking in complexe dossiers tussen politie en parket wordt er systematisch een achterstand opgelopen.

1.2.2 Gebruik van de nieuwe afhandelingsmogelijkheden

Wie de beslissing neemt over een afhandelingsmogelijkheid wordt in iedere afdeling bepaald op basis van de interne organisatie en de beschikbare middelen. In de nulmeting bleek ook reeds dat de mogelijkheid om de taken optimaal te verdelen afhankelijk was van de personeelsbezetting. Intern wordt het beslissingsbeleid wel afgestemd, maar de keuze voor een bepaalde afhandelingsmogelijkheid verschilt in de praktijk tussen de afdelingen. De beoordeling voor de individuele aanpak gebeurt op basis van de **ernst van de feiten**, en in tweede instantie **recidive** en de **gevolgen voor het slachtoffer**, maar ook op basis van de (parketspecifieke) verhouding tussen de **personeelsmiddelen** en het te verwachten effect. Gemeenschappelijk is de mogelijke trapsgewijze opschaling van afhandelingsmogelijkheden die gebruikt wordt.

Bij eerste en kleine feiten wordt veelal gekozen voor een technische of opportuniteitsseponering. De volgende stap bij recidive of minder kleine feiten is de waarschuwingsbrief of herinnering aan de wet. Op dat niveau zijn er alvast verschillen tussen de parketten in de grens om op te schalen.

Wanneer het gaat om vorderingswaardige feiten, zijn twee nieuwe afhandelingsmogelijkheden geïntroduceerd: het verval van strafvordering na uitvoering van een opgelegde voorwaarde en het positief project. Tussen de mogelijke voorwaarden van de eerste afhandelingsmogelijkheid is duidelijk een verschil te merken. Het **leerproject** wordt het vaakst opgelegd (eventueel in combinatie met een contact- of plaatsverbod): het aanbod is duidelijk, uitvoerig en flexibel en de uitvoering gebeurt transparant. De samenwerking met de HCA-diensten wordt hierin positief geëvalueerd en vertaalt zich in een stijging van de toepassing. Belemmeringen waarom er niet gekozen wordt voor een leerproject zijn bijvoorbeeld wachttijden, personeelwissels bij het parket, de positie van het slachtoffer bij het verval van strafvordering, de taal of de moeilijke bereikbaarheid voor de jongere. Een voorwaarde waarin een groot verschil op te merken valt tussen de parketafdelingen is de mogelijkheid tot inschakeling van **hulpverlening**. Afdelingen die succesvol energie en tijd staken in samenwerkingsverbanden met bepaalde voorzieningen, leggen die voorwaarde op. Afdelingen die minder succesvol samenwerkingsverbanden konden installeren, schrijven dit toe aan de onvoldoende bereikbaarheid, beschikbaarheid en duidelijkheid van het hulpverleningsaanbod en de beperkte garanties die hulpverlening kan bieden: afronding programma binnen de wettelijk opgelegde termijn; feedbackmogelijkheid om te beoordelen of aan de voorwaarden is voldaan; onzekerheid of een jongere al dan niet in begeleiding genomen zal worden. De voorwaarde om een schoolse of professionele **vorming of opleiding** te volgen wordt praktisch niet vermeld. De meest recente voorwaarde om deel te nemen aan de lokale **ketenaanpak** is nog niet in alle regio's mogelijk, en wordt in de regio's waar het wel kan voorlopig enkel verkend, maar nog niet opgelegd. Tot slot is er een vraag worden tot uitbreiding van de mogelijke voorwaarden, namelijk de mogelijkheid tot afstand nemen van goederen, vrijwilligerswerk en geen nieuwe feiten plegen.

De tweede nieuwe afhandelingsmogelijkheid, het **positief project**, wordt in verhouding tot het leerproject minder ingezet. Na de implementatie ervan is geen verdere toename meer vastgesteld. Waar een leerproject gekozen wordt voor de duidelijkheid of zekerheid, kan er enige onzekerheid worden vastgesteld bij de parketten over het positief project: niet iedere jongere lijkt geschikt en de parketmedewerkers vrezen dat de uitwerking soms niet voldoende zwaarwichtig kan zijn. De HCA-diensten geven aan dat jongeren bij hen de nodige ondersteuning kunnen krijgen om de positieve

projecten tot een goed einde te brengen en sporen de parketten aan tot een hogere toepassing. Bovendien kan er tussentijds worden afgetoetst of het de juiste richting uitgaat en leren de HCA-diensten steeds beter de verwachtingen van het parket kennen.

In de nulmeting kwam naar voor dat er gekozen werd voor reacties in de zin van begeleidingsprojecten (*sexting*, cyberpesten, verkeersklassen, aanmelding voor therapeutisch advies bij drugsdelicten ...) omdat een vorderingstraject te zwaar bevonden werd. De afspraken konden niet worden afgedwongen, maar met de uitvoering werd wel rekening gehouden bij de verdere afhandeling. De bijkomende afhandelingsmogelijkheden lijken volgens huidige evaluatie vooral in deze dossiers welkom. De feiten waren vroeger vorderingswaardig, maar werden niet altijd gevorderd door gebrek aan middelen om het hele traject bij de jeugdrechter op te starten. De afhandelingsmogelijkheden worden dus niet ingezet voor feiten waarop vroeger met een zuivere seponering gereageerd werd, maar voor de **feiten waarvoor men vroeger genoodzaakt was om te antwoorden met een zachtere reactie**, terwijl nu een mogelijkheid ontstaat om meer gepast te reageren. Een vaststelling is dat de parketten de nood voelen om snel te reageren op lichte (niet-vorderingswaardige) feiten zonder dat een traject opgestart moet worden met officiële voorwaarden, waarvoor een aantal momenteel in de praktijk 'pretoriaanse probatie' inzet.

De **jeugdrechter wordt gevorderd** wanneer de trapsgewijze aanpak op parketniveau geen soelaas brengt, of die niet gepast wordt geacht door kenmerken van de jongere en de feiten, het slachtoffer of de mogelijkheden met het daarmee samenhangende aanbod in de praktijk. Het aantal vorderingen van de jeugdrechter neemt toe, maar ook de instroom bij de parketten stijgt verder sinds 2015 (zoals opgetekend door de nulmeting). Verhoudingsgewijs is er sinds de invoering van het decreet over het algemeen wel een zeer lichte daling vast te stellen van de verhouding tussen de instroom en het aantal vorderingen. Mogelijk hebben veel factoren een invloed op die verhouding; de belemmeringen in de toepassing van de afhandelingsmogelijkheden op parketniveau remmen alleszins een grotere daling.

1.2.3 Verandering in termijn voorlopige rechtspleging

De jeugdrechters zijn van mening dat de voorbereidende rechtspleging **gemiddeld even lang** duurt als voor de invoering van het decreet. Zowel de gemiddelde duur van de voorbereidende rechtspleging als de praktijk om die te verlengen is heel uiteenlopend over de verschillende gerechtelijke arrondissementen heen. Doorgaans is een termijn van 9 maanden voldoende, maar **verlengingen** zijn noodzakelijk in complexe dossiers waarin er veel betrokkenen zijn, een gerechtelijk onderzoek loopt, veel bewijsmateriaal verzameld moet worden ... en dus in die dossiers waar opnieuw de capaciteit van de politie een rol speelt. Daarnaast is het onderzoek soms rond, maar is er bij het parket tijd nodig om het dossier administratief te finaliseren.

1.3 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren⁶⁷

1.3.1 Evolutie herstelrechtelijk aanbod

De parketmedewerkers zien het als hun **rol om de jongeren op hun verantwoordelijkheid aan te spreken** en ervaren ook dat ze die rol door het decreet beter kunnen opnemen. Hier wordt immers, zoals in de nulmeting, vooral gedacht aan het contact binnen de gesprekken naar aanleiding van de

---

⁶⁷ Zie ook conclusie p. 91.

herinnering aan de wet, maar in huidige evaluatie krijgen ze bijkomende mogelijkheden in de gesprekken naar aanleiding van het positief project en het leerproject.

Van de herstelbemiddeling maken alle parketten gebruik en ze geloven in de werkmethode. In 2023 is er sinds de daling na de implementatie en de coronajaren opnieuw een **stijging** op te merken. Het aanbod wordt door slechts enkele afdelingen vrij **standaard** gedaan, behalve in grote schadedossiers. Een groot deel van de parketten maakt een inschatting van de gepastheid en het nut van de herstelbemiddeling, maar probeert verder maximaal een aanbod te doen. Enkele andere parketten maken niet enkel een afweging naar gepastheid en nut, maar laten het aanbod van een bemiddeling bijkomend afhangen van de afweging van de werklust ten opzichte van de inschatting van de uitkomst. Een uitbreiding van de capaciteit, het wegnemen van twijfels door de HCA-dienst of geduld bij het ontwikkelen van een nieuwe gewoonte om het aanbod te doen, kunnen leiden tot meer standaard aanbieden van herstelbemiddeling.

Over het **samengaan van de bemiddeling en een seponering** zijn er verschillende praktijken en kan er een contradictie worden vastgesteld. Vaak wordt de beslissing tot seponering reeds genomen bij het aanbod tot bemiddeling en blijft men daarbij – er mag immers geen rekening worden gehouden met de uitkomst van de bemiddeling. Toch wordt vaak gewacht met het sepo. De boodschap tot seponering kan immers het verloop van de bemiddeling (en dus de motivatie van verdachte of slachtoffer) doorkruisen en de parketmedewerkers zouden soms graag meer informatie willen ontvangen over het verloop.

1.3.2 Uitvoering van herstelrechtelijk aanbod

De HCA-dienst wordt gecontacteerd door het parket op het moment dat de beslissing genomen wordt; uitzonderlijk wordt op voorhand afgetoetst welk traject het meest passend zou zijn. De HCA-dienst neemt daarop meestal zelf **contact** op met de jongere en/of zijn context. De jongere, maar vooral de context, neemt sporadisch als eerste contact met de HCA-dienst, mogelijk door verschillen in de manier waarop het parket de beslissing bekend maakt. In dat geval zou een traject sneller kunnen opstarten (zonder de volledige bedenktijd).

De HCA-medewerkers krijgen eerder weinig **informatie** bij de opstart van een dossier. De HCA-medewerkers kunnen zich hierin doorgaans vinden voor de bemiddeling, maar zijn vragende partij om meer uitgebreide informatie te verkrijgen voor de opstart van een leerproject of positief project. De parketten geven aan dat de HCA-diensten de dossiers altijd mogen komen inkijken, maar dit gebeurt door de diensten zelf niet standaard door een aantal drempels.

Na afloop wordt er door het parket weinig informatie gedeeld over het **verdere verloop** van het proces. De HCA-diensten gaan ervan uit dat een strafvordering vervalst wanneer een traject geslaagd is; bij een geslaagde bemiddeling gaan ze uit van seponering. Bij niet-geslaagde trajecten tasten zij in het duister, wat kan zorgen voor onduidelijkheid bij de jongere en hun context.

De **samenwerking** tussen de HCA-diensten en de parketten als verwijzer wordt door beide partijen als positief ervaren. De HCA-diensten vinden systematisch overleg met de verwijzers van groot belang om tendensen te bespreken en de verwijzers beter kennis te laten maken met hun aanbod.

1.3.3 Rekening met de uitkomst van het herstelrechtelijk aanbod

Bemiddelingsakkoorden worden zelden tot nooit afgekeurd. De parketmedewerkers hebben vertrouwen in het proces waarin de betrokkenen bijgestaan worden door de HCA-dienst en advocaten en ervaren het niet als hun rol om te oordelen over een akkoord dat door de betrokkenen werd bereikt.

Wanneer een bemiddelingsakkoord **uitgevoerd** is volgens de afspraken, wordt meer gekozen voor seponering en minder voor een vordering of een andere afhandelingsmogelijkheid dan wanneer het akkoord niet of deels is uitgevoerd. In dossiers waar er herstelbemiddeling wordt aangeboden samen met de voorwaarden, het positief project of een vordering, kan een geslaagd traject geen invloed meer hebben op de uitkomst. Wanneer de voorwaarden of het positief project niet succesvol verlopen, kan een **niet-geslaagd bemiddelingstraject** wel van invloed zijn op de beslissing om het dossier al dan niet voor de jeugdrechter te brengen.

Wanneer alsnog wordt overgegaan tot een **vordering**, wordt de jeugdrechter doorgaans geïnformeerd over of er reeds een bemiddelingsaanbod werd gedaan. Wanneer de jeugdrechters vernemen dat er geen aanbod gedaan werd door het parket, geeft de meerderheid aan dit vaak wel zelf te doen. Op dat moment wordt er voornamelijk gekozen voor hergo boven de herstelbemiddeling omwille van de aard van de feiten. De uitkomst van de herstelbemiddeling kan door de band enkel in het voordeel spelen van de jongere: bij een niet-uitvoering of gedeeltelijke uitvoering lijkt de jeugdrechter geen beslissing in het nadeel van de jongere te nemen.

1.3.4 Aandacht voor herstel en herstelgericht werken

Herstelgericht werken is volgens de HCA-diensten het bieden van een kans om de **verantwoordelijkheid** op te nemen om te werken aan herstel richting het slachtoffer, de samenleving, de context en zichzelf. De verantwoordelijkheid en de zoektocht naar manieren om aan herstel te doen worden geprikkeld door de methodieken die aan bod komen in de begeleidingen bij de HCA-diensten.

Vooraf de gevolgen van de feiten voor het **slachtoffer** scoren hoog in de verschillende herstelgerichte trajecten; verder worden er in iedere interventie andere klemtonen gelegd. Er wordt altijd een poging gedaan om in *alle* reacties *alle* aspecten zoveel mogelijk aan bod te laten komen om maximaal herstelgericht te werken. Dat kan binnen een reactie, maar ook door de afstemming over meerdere reacties heen (bv. herstelbemiddeling samen met een positief project). Voor de mate van herstelgericht werken is echter rekening te houden met de mogelijkheden en beperkingen van de jongeren en hun context. Ondersteuning op maat haalt het maximaal mogelijke eruit. Dit lukt beter in een positief project dan in een leerproject.

1.4 Verbinding jeugdhulp⁶⁸

1.4.1 Doorverwijzing naar gepaste hulpverlening indien nood aan vrijwillige hulpverlening

De situatie van een instromend jeugddelictdossier wordt beoordeeld op basis van de antecedentenfiche en het verhoor bij de politie. Het **betrekken van de politie** loopt om eerder aangehaalde redenen eenvoudiger wanneer er een jeugd-unit aanwezig is in de politiezone. Reeds in de nulmeting werd de werkdruk aangehaald als reden om niet na te gaan welke hulpverlening er loopt. Ook in huidige evaluatie gebeurt de afweging tot verdere verkenning van de jongere en zijn leefomgeving op basis van de

---

⁶⁸ Zie ook conclusie p. 112.

inschatting of het dossier de moeite is om personeel en middelen in te zetten. Deze afweging gebeurt door ieder parket afzonderlijk. Vóór de invoering van het decreet was net als op het moment van de huidige evaluatie de belangrijkste bron de politie; in mindere mate de hulpverlening en de beslissingen van de familierechtbank. In deze evaluatie worden ook de parketcriminologen aangehaald die de jongere oproepen in het kader van de herinnering aan de wet, en hun betrokkenheid bij de bijkomende afhandelingsmogelijkheden verval van strafvordering onder voorwaarden en het positief project. Hun rol lijkt dus in belang te zijn toegenomen.

Wanneer er **nood aan hulpverlening** blijkt door de aard van de feiten, of wanneer er aanwijzingen zijn van een problematische thuiscontext of er sprake is van recidive, wordt veelal gedacht aan een doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening. De doorverwijzing wordt meestal overgelaten aan partners die meer zicht hebben op het hulpverleningslandschap, zoals de politie en de HCA-diensten. Waar de parketten wel zelf meer actie in ondernemen is de doorverwijzing naar een gemandateerde voorziening. Aan het opleggen van voorwaarden met hulpverlenende finaliteit als antwoord op de nood, wordt minder gedacht. Wat niet in de nulmeting naar voor kwam, maar wel in de huidige evaluatie, is de meest logische actie voor de parketmedewerkers: om de trajecten gescheiden te houden verkiest men de opstart van een VOS-dossier wanneer er bezorgdheden zijn. Daarin zijn de mogelijkheden binnen de integrale jeugdhulp bepalend.

1.4.2 Verbinding tussen de reactie op een jeugddelict en de jeugdhulpverlening

De parketmagistraten gaan (meer dan de jeugdrechters) na of **lopende vrijwillige hulpverlening** verdergezet kan worden en of ermee rekening gehouden kan worden bij een beslissing. Het parket zou zo langer kansen kunnen geven aan de vrijwillige hulpverlening dan wanneer er gekozen wordt voor een signaal op niveau van de jeugdrechtbank. Daar waar bij de nulmeting de beperkte afhandelingsmodaliteiten als reden werd genoemd om géén rekening te houden met de vrijwillige hulpverlening, worden er nu door de uitgebreide mogelijkheden meer manieren gevonden om rekening te houden met de lopende hulpverlening (bv. in een positief project) of met de reactie een aanvulling te vormen op de noden (bv. door een leerproject). In de uitersten kan men ook seponeren wanneer men oordeelt dat er voldoende hulpverlening loopt, of een meer ingrijpende reactie overwegen wanneer de lopende hulpverlening ontoereikend is.

De idee van de **gescheiden opvang van jongeren in een jeugddelicttraject en in een VOS-traject** kan rekenen op de steun van de parketmedewerkers. Het alternatief dat geboden wordt in de vorm van het ‘veilig verblijf’ voldoet voor een bepaalde categorie van jongeren, maar de plaatsen worden als te beperkt ervaren. Voor een zwaardere categorie van jongeren voldoet het alternatief niet en wordt aangegeven dat een vorm van infrastructurele geslotenheid nodig is.

Voorjaar 2023 trad het onderdeel van gesloten plaatsing van het Jeugddelinquentedecreet in werking en werd plaatsing in een gemeenschapsinstelling niet meer mogelijk in een VOS-traject. Sindsdien is er in alle afdelingen duidelijk meer nood aan het **zoeken naar mogelijkheden tot jeugddelictvorderingen in VOS-trajecten**. Men geeft met de nodige wroeging formeel meer gewicht aan een jeugddelict dan men initieel zou doen, om de jongere tegen zichzelf en de maatschappij te beschermen in een gesloten setting (gemeenschapsinstelling).

1.4.3 Gebruik van de derde vorderingsgrond

Enkel in **Antwerpen** wordt een hoog gebruik van de derde vorderingsgrond opgetekend. Bij de andere afdelingen blijft het gebruik van de derde vorderingsgrond op een laag niveau en kunnen geen grote uitspraken worden gekoppeld aan de evoluties door het kleine aantal per parketafdeling.

De derde vorderingsgrond wordt ingezet om vlotter, duidelijker, efficiënter en meer passend op de situatie te reageren. De hoop is om een aantal tijdrovende maar onnuttige stappen over te slaan. Wanneer beide procedures bij de jeugdrechter lopen, worden ze parallel uitgevoerd.

Wanneer ze de vraag tot het nemen van de derde vorderingsgrond krijgen van de **jeugdrechter**, geven sommige afdelingen aan die vraag te volgen gezien die vaak een beter overzicht heeft (mede door de aanwezigheid van de sociale dienst). Andere afdelingen sporen de gemandateerde voorzieningen aan het dossier ter harte te nemen en desgewenst te melden aan het parket, behoudens wanneer het niet gepast lijkt om het hele traject via de gemandateerde voorzieningen te activeren en doorlopen.

2 Aanbevelingen

2.1 Inleiding

Onderzoeksresultaten geven steeds, zeker in beleids- en praktijkrelevant onderzoek, inspiratie voor aanbevelingen. Die werden in dit rapport geformuleerd en toegelicht na de tussentijdse conclusies van de thema's uit de onderzoeksvragen (zie Hoofdstuk 3: 2.5, 3.6, 4.5 en 5). Hieronder worden de aanbevelingen hernomen, met aanduiding tot wie ze zich in eerste instantie richten. Voor de uitleg van de aanbevelingen verwijzen we naar de passages waarin de aanbevelingen werden geformuleerd.

Bij deze aanbevelingen past vooreerst een algemene opmerking over de reikwijdte en de draagwijdte.

Wat de reikwijdte betreft, hebben we gezocht naar een middenpositie tussen een minimaal en maximaal antwoord op de wens van de opdrachtgever om de uit het onderzoek voortvloeiende aanbevelingen te formuleren. Daarom hebben we ons niet beperkt tot aanbevelingen die louter betrekking hebben op de breed gedragen onderzoeksbevindingen, noch aanbevelingen geformuleerd die volledig of grotendeels te situeren zijn buiten de in het rapport behandelde materie.

Ook de draagwijdte van de aanbevelingen moet in de juiste context worden geplaatst. Als onderzoeksteam kunnen noch wensen we enige instructies te geven aan de opdrachtgever. Wij hebben enkel, vanuit een onafhankelijke positie, een poging ondernomen om de naar ons oordeel mogelijke acties te detecteren die kunnen steunen op de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek. Daaruit vloeit voort dat deze aanbevelingen te beschouwen zijn als adviezen en niet als opdrachten aan de door ons aangesproken actoren. De directe stijl waarin de aanbevelingen zijn geformuleerd, doet hieraan niets af; dit heeft enkel te maken met de leesbaarheid ervan en het vermijden van te veelvuldig gebruik van de voorwaardelijke wijs en gelijkaardige omschrijvingen.

Het is nu aan de aangesproken actoren om zich te bezinnen over de te geven gevolgen aan dit onderzoeksrapport en deze aanbevelingen. Daarbij zullen zij ongetwijfeld deels kunnen wijzen op reeds lopende beleidsinitiatieven en op bestaande praktijken en samenwerkingen. De aanbevelingen zijn dan te beschouwen als een ondersteuning daarvoor, eventueel als een aanbeveling voor versterking, versnelling of heroriëntering van deze initiatieven.

De eventuele realisatie van deze aanbevelingen staat, uiteraard, niet garant voor het creëren van een ideale situatie. Dat heeft te maken met de beperkte reikwijdte van de aanbevelingen, maar ook met de ‘menselijke factor’ en met de zekerheid dat een ideaal na te streven is, maar nooit volledig kan worden bereikt in een complexe en immer evoluerende samenleving.

2.2 Snel reageren

	Wetgever	Administratie	Parquet	HCA	Hulpverlening	Jeugdrechter	Sociale dienst	Politie	Onderzoek
a.1. Optimalisering van de interne organisatie (zie ook a.2) en verhoging van de personeelsbezetting (i.h.b. parketcriminologen en administratieve medewerkers), om te komen tot een nog meer efficiënte werking van de parketten	X		X						
a.2. Uitwisselen van <i>best practices</i> omtrent de verscheidenheid aan beslissingspraktijken tussen jeugdparketten onderling			X						
a.3. Meer belang hechten aan jeugdzaken bij de politie, door de organisatie van een interne jeugd-unit en capaciteitsuitbreiding in het algemeen	X							X	
a.4. Verdere duiding door HCA naar parketten toe over gebruik positief project (sensibilisatie, verduidelijking mogelijkheden, wegnemen twijfels)			X	X					
a.5. Ruimte geven aan overleg tussen HCA en verwijzers om flexibel in te spelen op vraag en aanbod			X	X					
a.6. Blijven inzetten op de verkenning van andere hulpverlening om nog meer op maat te reageren			X		X				
a.7. Heroverwegen manier van subsidiëring HCA om vraag en aanbod stabiel te houden	X	X		X					
a.8. Optimalisering van de verhouding tussen de positie van het slachtoffer en de afhandelingsmogelijkheden die het verval van strafvordering tot gevolg hebben	X								
a.9. Nagaan van de lijst van mogelijke voorwaarden	X								
a.10. Nagaan van de formele vereisten van de afhandelingsmogelijkheden	X								

2.3 Herstelrechtelijk en herstelgericht reageren

	Wetgever	Administratie	Parket	HCA	Hulpverlening	Jeugdrechter	Sociale dienst	Politie	Onderzoek
b.1. Ontwikkeling van een meer consistente en efficiënte afstemming tussen het parket en de HCA-dienst, o.m. door een verduidelijking van de noden en verwachtingen naar elkaar			X	X					
b.2. Verdere duiding van HCA aan parketten over gebruik bemiddeling (sensibilisatie, verduidelijking mogelijkheden, wegnemen twijfels)			X	X					
b.3. Behoud vanwege de parketten van het respect voor het bemiddelingsproces, met besef dat de communicatie van HCA na bemiddeling beperkt is en blijft, passend binnen essentie van bemiddeling			X						
b.4. De uitzonderingen tot bemiddeling heroverwegen en verduidelijken welke aspecten door wie te beoordelen zijn: parket, HCA-dienst, of betrokkenen (vermoedelijke dader/slachtoffer)	X		X	X					
b.5. Verduidelijken dat een snellere opstart mogelijk is wanneer de decretaal bepaalde bedenktijd wegvalt indien jongere/context zelf contact opneemt	X		X	X					
b.6. Verduidelijking van het parallelle karakter van bemiddeling: inhoudelijk noch temporeel afhankelijk van een eventuele andere afhandeling, maar wel een potentieel effect, in het bijzonder in geval van seponering of verval van strafvordering	X		X	X					

2.4 Verbinding jeugdhulp

	Wetgever	Administratie	Parket	HCA	Hulpverlening	Jeugdrechter	Sociale dienst	Politie	Onderzoek
c.1. Bekijken of parket naast politie ook de sociale dienst jeugdrechtbank kan inschakelen om meer informatie te krijgen over lopende of wenselijke hulpverlening, voor optimale afstemming hulpverlening en reactie	X	X					X		
c.2. Onderzoek naar de informatie-uitwisseling tussen hulpverlening en het parket			X		X				X
c.3. Verdere uitbouw van de beschikbaarheid en variatie van veilig verblijf en jeugdpsychiatrie, zodat schakeling van VOS naar jeugddelictdossiers niet meer hoeft	X		X		X	X			

2.5 Generieke aanbevelingen

	Wetgever	Administratie	Parket	HCA	Hulpverlening	Jeugdrechter	Sociale dienst	Politie	Onderzoek
g.1. Aandacht voor registratie en monitoring met het oog op de evaluatie van de werking van het jeugddelinquentierecht		X	X	X	X	X	X	X	X
g.2. Nagaan op welke manier een digitale hervorming een rol kan spelen om de samenwerking tussen verschillende diensten binnen het jeugddelinquentierecht op vlak van administratieve processen efficiënter en beter afgestemd te laten verlopen		X	X	X	X	X	X	X	X
g.3. Onderzoek naar <i>what works</i> kan parketten overtuigen van gebruik		X							X
g.4. Blijven investeren in toekomstig evaluatieonderzoek: ter verdieping van de resultaten van de huidige evaluatie; naar analogie van de huidige evaluatie naar andere deelaspecten en indicatoren; ter ruimere evaluatie en monitoring van het jeugddelinquentierecht		X							X

Referenties

Decr.VI. 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht (Jeugddelinquentiedecreet), *BS* 26 april 2019.

Decr.VI. 24 september 2019 houdende wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat de overgangsbepalingen betreft, *BS* 1 oktober 2019.

Decr.VI. 19 juni 2020 over maatregelen in geval van een civiele noodsituatie met betrekking tot de volksgezondheid in het kader van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht en tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 26 juni 2020.

Decr.VI. 17 juli 2020 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat de voorbereidende rechtspleging betreft, *BS* 7 augustus 2020.

Decr.VI. 21 mei 2021 tot wijziging van diverse decreten over welzijn, volksgezondheid en gezin, *BS* 18 juni 2021.

Decr.VI. 19 november 2021 tot wijziging van artikel 37 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de langdurige gesloten begeleiding, *BS* 16 december 2021.

Decr.VI. 15 juli 2022 tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 16 augustus 2022.

Decr.VI. 19 april 2024 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen, *BS* 13 mei 2024.

Decr.VI. 17 mei 2024 over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen die ter uitvoering van het jeugddelinquentierecht zijn opgericht, *BS* 15 juli 2024.

B.VI.Reg. 5 april 2019 betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp, *BS* 12 juli 2019.

B.VI.Reg. 5 april 2019 tot inrichting van de gemeenschapsinstellingen en tot uitvoering van diverse bepalingen van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 3 juli 2019.

B.VI.Reg. 2 september 2022 tot uitvoering van artikel 16 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de aanwijzing van de dienst die het slachtoffer informeert over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie, *BS* 19 december 2022.

B.VI.Reg. 16 september 2022 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de afdelingen gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 19 december 2022.

B.VI.Reg. 31 mei 2024 over de elektronische monitoring voor minderjarigen, BS 24 juli 2024.

MB 7 juni 2024 tot vaststelling van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum, BS 12 juli 2024.

Omzendbrief COL 09/2019 van 24 oktober 2019 van het college van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het Vlaams decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

GwH 11 februari 2021, nr. 22/2021.

BOVEN W., *Het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk: visie en ervaring van de sociale dienst jeugdrechtbank*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 92 p.

CLAES I., *Het Jeugddelinquentiedecreet: Visie en ervaring van de (jeugd)politie*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 126 p.

COECK I., HADERMANN E., VAN KELECOM E., PUT J., PLEYSIER S. en GOEDSEELS E., *Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht*, SWVG-rapport 67, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2021, 255 p. + bijl., www.steunpuntwvg.be/publicaties.

HOFKENS L. en PUT J., 'Recente ontwikkelingen in het Vlaamse jeugdbeschermingsrecht: gesloten plaatsing' in VRG-ALUMNI (ed.), *Recht in beweging*, Gompel&Svacina, 2023, 85-110.

LIPPENS L., VANDEVELDE S., VANDERPLASSCHEN W., VERMEERSCH H., VERDONCK E. en LEIRS H., *Een onderzoek naar doelgerichte orthopedagogische activiteiten in de gemeenschapsinstellingen rond herstel van de schade als gevolg van een delict*, UGent, VIVES en UCLL, 2022, 73 p. + bijl., www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/onderzoek-doelgerichte-orthopedagogische-activiteiten-gi.pdf.

MATHIEU S., PLEYSIER S. en PUT J., *Exploratief onderzoek en procesevaluatie van de delictgerichte contextbegeleiding binnen het jeugddelinquentierecht*, SWVG-rapport 2022/07, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2022, 170 p., www.steunpuntwvg.be/publicaties.

MERTENS L., *Het Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk: een kwantitatief onderzoek naar de visie en ervaringen van gemeenschapsinstellingen en private voorzieningen*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 104 p.

MORTELMANS D., *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Acco, 2007, 534 p.

NUYTIENS A. en PLEYSIER S., *Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+*, Jeugdzorg Emmaüs en LINC, 2023, 372 p. + bijl., www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/03_03_2023_Eindrapport_KOMPAS%2B.pdf.

SEGRS M., *Een kwantitatief onderzoek naar de visie en ervaring van jeugdadvocaten over het Jeugddelinquentiedecreet*, KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en Criminologische Wetenschappen, 2024, 169 p.

VAN KELECOM E., PLEYSIER S., PUT J. en HERMANS K., *Een aanzet tot monitoring van o.a. recidive en desistance in jeugddelinquentietrajecten*, SWVG-onderzoeksnota 2022/08, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, 2022, 43 p., www.steunpuntwvg.be/publicaties.

Bijlagen

Bijlage 1. Kwantitatieve vragenlijst OM

Geachte heer

Geachte mevrouw

Deze vragenlijst kadert in het onderzoek “**Monitoring en evaluatie van het jeugddelinquentierecht: vervolgonderzoek**”. Het onderzoek heeft tot doel de nodige informatie te verzamelen om na te gaan hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Er worden daartoe vragenlijsten afgenomen en verdiepende interviews en focusgroepen gepland bij verschillende groepen professionelen (parketmedewerkers, medewerkers van HCA-diensten en jeugdrechters).

Het onderzoek betreft de doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet en de wijze waarop de praktijk functioneert. Het is daarbij uiterst belangrijk alle betrokkenen aan het woord te laten, zodat alle perspectieven op wet en praktijk kunnen worden meegenomen. Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten. Zo kunnen de resultaten van het onderzoek mee de toekomst van het jeugddelinquentierecht bepalen, wat uiteraard voor alle betrokkenen van belang is.

Dit onderzoek heeft een ‘gunstig oordeel’ gekregen van de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie van de KU Leuven, waar u ook terecht kan voor eventuele klachten of bezorgdheden: smec@kuleuven.be. U kan uiteraard ook steeds de promotoren of onderzoeker contacteren; hun contactgegevens vindt u hieronder.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 10 à 15 minuten in beslag.

Deelname aan de vragenlijst is vrijwillig en levert geen beloning of compensatie op. Het invullen van de vragenlijst kan op elk moment stopgezet worden, zonder dat hiervoor een reden opgegeven moet worden.

De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Er worden geen vertrouwelijke gegevens bevraagd of gereconstrueerd, de vertrouwelijkheid van de gegevens worden in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd.

Alvast hartelijk dank voor uw deelname aan deze bevraging!

Voor verdere vragen kan u terecht bij:

Johan Put (johan.put@kuleuven.be)

ISR & LINC, KU Leuven - Blijde-Inkomststraat 19 (bus 3409), 3000 Leuven - 016 32 54 14

Stefaan Pleysier (stefaan.pleysier@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 52 67

Elke Roevens (elke.roevens@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 24 15

- Ik ga akkoord met bovenstaande informatie.

Indien niet aangeduid: melding “U kan enkel verdergaan naar de vragenlijst indien u zich onderaan akkoord verklaart met deze informatie.”

Achtergrondgegevens

Vooreerst worden enkele achtergrondgegevens bevroegd. We willen nogmaals benadrukken dat de vertrouwelijkheid in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd wordt.

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- X

2. Wat is uw geboortejaar?

Dropdown geboortejaren

3. Hoeveel jaar bent u al actief binnen een parket?

- 0-4 jaar
- 5-9 jaar
- 10-14 jaar
- 15-19 jaar
- 20 jaar of langer

4. Welke functie heeft u binnen het parket?

- Parketmagistraat
- Parketcriminoloog
- Parketjurist

5. U bent werkzaam binnen een...

- Parket -> *ga naar vraag 6*
- Parket-generaal -> *ga naar vraag 7*

6. Binnen welk parket bent u *hoofdzakelijk* actief?

- Antwerpen
- Brugge
- Dendermonde
- Gent
- Halle-Vilvoorde
- Hasselt
- Ieper
- Kortrijk
- Leuven
- Mechelen
- Oudenaarde
- Tongeren
- Turnhout
- Veurne

7. Binnen welk parket-generaal bent u *hoofdzakelijk* actief?

- Antwerpen
- Brussel*
- Gent

*Doorverwijzing bij keuze Brussel: "Opgelet, de vragen gaan over de zaken die vallen onder het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet, de zaken gekoppeld aan Brussel mogen dus buiten beschouwing gehouden worden bij het beantwoorden van deze vragenlijst."

8. Heeft u een gespecialiseerde IGO-opleiding 'jeugd/familie/horen minderjarigen' gevolgd?

- Ja
- Neen
- Ik ben nog in opleiding

Afhandelingsmogelijkheden

Volgende vragen en stelling gaan over het gebruik van de afhandelingsmogelijkheden door het parket waarbinnen u hoofdzakelijk werkzaam bent.

9. Handelt uw parket de jeugddelicten enkel af via de mogelijkheden bepaald bij wet?

- Ja
- Nee

10. Welke factoren wegen het sterkste door bij de keuze van de afhandelingswijze? (*maximum drie antwoorden*)

- De persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de betrokkene
- De leefomgeving en de context van de betrokkene
- De ernst van de feiten
- De omstandigheden waarin de feiten zijn gepleegd
- Al dan niet ontkenning van de feiten
- De schade en de gevolgen voor het slachtoffer
- Recidive
- De veiligheid van de betrokkene
- De openbare veiligheid
- Geen zicht op

11. Wat weegt het vaakst door bij de keuze van de afhandelingswijze?

- De meest gepaste afhandelingswijze
- De snelheid van de afhandelingswijze
- Een combinatie van beide, waarbij de gepastheid primeert

- Een combinatie van beide, waarbij de snelheid primeert
- Een combinatie van beide, waarbij noch de snelheid, noch de gepastheid moet inboeten
- Geen zicht op

12. In welke mate gaat u akkoord dat er in het algemeen sneller op een delict gereageerd kan worden door de nieuwe afhandelingsmogelijkheden van het parket?

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen zicht op

Vrijwillige hulpverlening

Volgende stellingen en vraag gaan over de manier waarop hulpverlening aan bod kan komen tijdens de afhandeling door het parket waarbinnen u voornamelijk werkzaam bent.

13. Als blijkt dat er ook een traject van vrijwillige hulpverlening loopt, wordt er bij elke stap in de procedure nagegaan of die hulpverlening kan blijven doorlopen.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

14. Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening loopt, wordt hierbij rekening gehouden bij het nemen van een beslissing.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

15. Er wordt in ieder jeugddelictdossier steeds nagegaan of er nood is aan hulpverlening in een vrijwillig kader.

- Nooit

- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

16. Als er nood blijkt aan hulpverlening binnen een dossier, hoe vaak wordt er door het parket overgegaan tot het volgende:

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
verwijzing naar vrijwillige hulpverlening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
aanmelding bij de gemandateerde voorziening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hoogdringende VOS-vordering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
derde vorderingsgrond	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het opleggen van een voorwaarde met hulpverlenende finaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Derde vorderingsgrond

Volgende stellingen peilen naar het gebruik van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict) door het parket waarbinnen u hoofdzakelijk werkzaam bent. Indien u hier geen zicht op heeft, kan u één of meer vragen overslaan.

17. De derde vorderingsgrond wordt ingezet zonder dat er een procedure bij de jeugdrechter of jeugdrechtbank loopt wegens een jeugddelict.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

18. Er wordt nagegaan of een doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening mogelijk is vooraleer de derde vorderingsgrond te gebruiken.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

19. Er wordt nagegaan of een reguliere of hoogdringende vorderingsgrond mogelijk is vooraleer de derde vorderingsgrond te gebruiken.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

20. Er wordt nagegaan of de jongere reeds opgevolgd wordt door de gemandateerde voorzieningen vooraleer de derde vorderingsgrond te gebruiken.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

21. Indien de derde vorderingsgrond wordt gebruikt, loopt de VOS-procedure parallel met de jeugddelictprocedure.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

22. Indien de derde vorderingsgrond wordt gebruikt, start de VOS-procedure na afloop van de jeugddelictprocedure.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

Herstelrechtelijk antwoord

Volgende stellingen en vragen gaan over de praktijk van een herstelrechtelijk antwoord door het parket waarbinnen u voornamelijk werkzaam bent.

23. Ik beschouw het als de taak van het parket om jongeren aan te spreken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststaan).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

24. Jongeren worden binnen het parket aangesproken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststaan).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

25. Bij de afhandeling wordt er rekening gehouden met de positie van het slachtoffer.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

26. Hoe vaak wordt er een herstelbemiddeling voorgesteld (indien aan de voorwaarden is voldaan) bij de onderstaande antwoorden op een jeugddelict?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Zuivere seponering	☐	☐	☐	☐	☐
Waarschuwingbrief	☐	☐	☐	☐	☐
Herinnering aan de wet	☐	☐	☐	☐	☐
Voorwaarden	☐	☐	☐	☐	☐
Positief project	☐	☐	☐	☐	☐
Doorwijzing naar de jeugdhulp of aanmelding bij de gemandateerde voorziening	☐	☐	☐	☐	☐
Vordering	☐	☐	☐	☐	☐

27. Hoe vaak liggen volgende motieven aan de grondslag om een herstelbemiddeling niet voor te stellen (indien aan de voorwaarden is voldaan)?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De zaak wordt geseponneerd	☐	☐	☐	☐	☐
Een andere afhandelingsmogelijkheid is meer passend	☐	☐	☐	☐	☐
De aard van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
De ernst van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
Jongere wenst geen bemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
Geen geloof in de methode <i>an sich</i>	☐	☐	☐	☐	☐

28. Zijn er nog andere redenen waarom er geen herstelbemiddeling wordt voorgesteld?

[OPEN VRAAG]

29. Hoe vaak weigert het parket een akkoord dat opgesteld werd door de bij de bemiddeling betrokken actoren?

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd
- Geen zicht op

30. Hoe vaak gaat het parket na het uitvoeren van de gemaakte afspraken in het bemiddelingsakkoord over tot...

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
een seponering	☐	☐	☐	☐	☐
een vordering	☐	☐	☐	☐	☐
een andere afhandelingsmogelijkheid	☐	☐	☐	☐	☐

31. Hoe vaak gaat het parket na het *niet of niet volledig* uitvoeren van de gemaakte afspraken in het bemiddelingsakkoord over tot....

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
een seponering	☐	☐	☐	☐	☐
een vordering	☐	☐	☐	☐	☐
een andere afhandelingsmogelijkheid	☐	☐	☐	☐	☐

32. Indien na of parallel aan de bemiddeling alsnog een vordering wordt ingesteld, wordt dit gemotiveerd.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

33. Bij vordering wordt de jeugdrechter geïnformeerd of er reeds een bemiddelingsaanbod werd gedaan.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

34. Bij vordering wordt de jeugdrechter geïnformeerd over het verloop van de bemiddeling.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

Nieuwe aspecten uit het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet

U bent aan de laatste blok vragen toegekomen.

Onderstaande stellingen peilen naar uw standpunt over nieuwe aspecten van het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet. Indien u op bepaalde aspecten geen zicht heeft, mag u de vraag overslaan.

Aan het einde van deze stellingen volgt de mogelijkheid om hierover eventuele opmerkingen of nuances te formuleren.

35. Ik ben voorstander van de minimumleeftijd van 12 jaar.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

36. Ik ben voorstander van de opheffing van de maximumleeftijdsgrens (23 of 25 jaar) tot hoe lang interventies kunnen lopen.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

37. Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

38. Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

39. Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

40. Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het Openbaar Ministerie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

---

41. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten voor de jeugdrechter.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

42. Ik ben voorstander van de invoering van het positief project.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

43. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

44. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde op het gepleegde jeugddelict.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

45. Ik ben er voorstander van dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

46. Ik ben er voorstander van dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden (behoudens time-out).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

47. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot kortverblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een periode van maximaal 14 dagen.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

48. Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

49. Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

50. Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank na het einde van de gesloten begeleiding.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

51. Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

52. Ik ben er voorstander van dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

53. Ik ben er voorstander van dat het slachtoffer geïnformeerd wordt over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

54. In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

55. Indien u opmerkingen of nuances wil toevoegen aan uw antwoorden met betrekking tot bovenstaande stellingen, kan dit hier:

[OPEN VRAAG]

Afsluitende tekst

U hebt de vragenlijst succesvol afgerond, bedankt voor uw deelname!

Bijlage 2. Kwantitatieve vragenlijst HCA

Geachte heer

Geachte mevrouw

Deze vragenlijst kadert in het onderzoek “Monitoring en evaluatie van het jeugddelinquentierecht: vervolgonderzoek”. Het onderzoek heeft tot doel de nodige informatie te verzamelen om na te gaan hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Er worden daartoe vragenlijsten afgenomen en verdiepende interviews en focusgroepen gepland bij verschillende groepen professionelen (parketmagistraten, medewerkers van HCA-diensten en jeugdrechters).

Het onderzoek betreft de doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet en de wijze waarop de praktijk functioneert. Het is daarbij uiterst belangrijk alle betrokkenen aan het woord te laten, zodat alle perspectieven op wet en praktijk kunnen worden meegenomen. Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten. Zo kunnen de resultaten van het onderzoek mee de toekomst van het jeugddelinquentierecht bepalen, wat uiteraard voor alle betrokkenen van belang is.

Dit onderzoek heeft een ‘gunstig oordeel’ gekregen van de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie van de KU Leuven, waar u ook terecht kan voor eventuele klachten of bezorgdheden: smec@kuleuven.be. U kan uiteraard ook steeds de promotoren of onderzoeker contacteren; hun contactgegevens vindt u hieronder.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15 à 20 minuten in beslag.

Deelname aan de vragenlijst is vrijwillig en levert geen beloning of compensatie op. Het invullen van de vragenlijst kan op elk moment stopgezet worden, zonder dat hieruit een nadeel voor mij kan ontstaan en zonder dat hiervoor een reden opgegeven moet worden.

De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Er worden geen vertrouwelijke gegevens bevroegd of gereconstrueerd, de vertrouwelijkheid van de gegevens worden in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd.

Alvast hartelijk dank voor uw deelname aan deze bevraging!

Voor verdere vragen kan u terecht bij:

Johan Put (johan.put@kuleuven.be)

ISR & LINC, KU Leuven - Blijde-Inkomststraat 19 (bus 3409), 3000 Leuven - 016 32 54 14

Stefaan Pleysier (stefaan.pleysier@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 52 67

Elke Roevens (elke.roevens@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 24 15

- Ik ga akkoord met bovenstaande informatie.

Indien niet aangeduid: melding “U kan enkel verdergaan naar de vragenlijst indien u zich onderaan akkoord verklaart met deze informatie.”

Achtergrondgegevens

Vooreerst worden enkele achtergrondgegevens bevroegd. We willen nogmaals benadrukken dat de vertrouwelijkheid in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd wordt.

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- X

2. Wat is uw geboortjaar?

Dropdown

3. Hoe lang bent u al werkzaam binnen een HCA-dienst?

- 0-4 jaar
- 5-9 jaar
- 10-14 jaar
- 15-19 jaar
- 20 jaar of meer

4. Binnen welke regio bent u hoofdzakelijk actief?

- Antwerpen
- Brugge
- Brussel en Halle-Vilvoorde
- Dendermonde
- Gent
- Ieper-Veurne
- Kortrijk
- Leuven
- Limburg
- Mechelen
- Turnhout

5. Voor welke reacties op jeugddelicten bent u binnen de HCA-dienst actief? *(meerdere antwoorden mogelijk, antwoord verplicht want bepalende vraag voor traject door vragenlijst)*

- Bemiddeling *(in wat volgt enkel deel bemiddeling in te vullen)*
- hergo *(in wat volgt enkel deel hergo in te vullen)*
- Leerproject *(in wat volgt enkel deel leerproject in te vullen)*

- Positief project (*in wat volgt enkel deel positief project in te vullen*)
- Gemeenschapdienst (*in wat volgt enkel deel gemeenschapdienst in te vullen*)

In wat volgt worden er vragen gesteld over de reactie(s) op jeugddelicten waarbij u betrokken bent binnen de HCA-dienst. Indien u eerder antwoordde actief te zijn in meerdere soorten reacties, zullen het soort vragen zich per reactie herhalen. De vragen gaan steeds over de uitvoering van de interventie, het herstelgericht werken en het resultaat.

DEEL BEMIDDELING (invullen indien aangeduid bij vraag 5)

Uitvoering van de interventie

Volgende vragen en stellingen gaan over de opstart en uitvoering van de bemiddeling en de samenwerking met de verwijzers.

6. Wanneer neemt het parket als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het bemiddelingstraject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór het aanbod tot bemiddeling aan de partijen gedaan wordt	O	O	O	O	O
Op of na het moment dat het aanbod tot bemiddeling aan de partijen gedaan wordt	O	O	O	O	O

7. Wanneer neemt de jeugdrechter als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het bemiddelingstraject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór het aanbod tot bemiddeling aan de partijen gedaan wordt	O	O	O	O	O
Op of na het moment dat het aanbod tot bemiddeling aan de partijen gedaan wordt	O	O	O	O	O

8. Hoe ontstaat het eerste contact om het bemiddelingstraject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De HCA-dienst contacteert de jongere en/of zijn context	O	O	O	O	O
De HCA-dienst contacteert het slachtoffer	O	O	O	O	O
De jongere contacteert de HCA-dienst	O	O	O	O	O
De context van de jongere contacteert de HCA-dienst	O	O	O	O	O
Het slachtoffer contacteert de HCA-dienst	O	O	O	O	O

9. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van het parket om het bemiddelingstraject op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

10. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van het parket om het bemiddelingstraject uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

11. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met het parket als verwijzer doorheen het hele bemiddelingstraject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

12. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het bemiddelingstraject op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

13. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het bemiddelingstraject uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord

- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

14. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met de jeugdrechter (incl. griffie) als verwijzer doorheen het hele bemiddelingstraject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Herstelgericht werken

Volgende vraag gaat dieper in op herstel en herstelgericht werken binnen de bemiddelingen die de HCA-diensten begeleiden en uitvoeren.

15. In welke mate zijn volgende aspecten binnen het bemiddelingstraject belangrijk? Rangschik de volgende van 1 (meest belangrijk) tot 8 (minst belangrijk).

- ... De feiten
- ... Gevolgen van de feiten voor jongere
- ... Gevolgen van de feiten voor slachtoffer
- ... Gevolgen van de feiten voor anderen en samenleving
- ... Toekomstvisie
- ... Context
- ... Mogelijkheden herstel
- ... Krachten en talenten

Resultaat traject

Onderstaande vragen peilen naar de aspecten waarover de HCA-diensten tijdens en na afronding van de bemiddeling al dan niet op de hoogte worden gebracht.

16. Hoe frequent gebeurt het dat het bemiddelingsakkoord *niet* wordt goedgekeurd door de procureur des Konings of de jeugdrechter/jeugdrechtbank?

- Nooit
- Zelden
- Soms

- Vaak
- Altijd

17. Hoe frequent gebeurt het dat het bereikte bemiddelingsakkoord *niet* door de jeugdrechter/jeugdrechtbank wordt gehomologeerd?

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

18. Op welke manier geeft het parket na afronden van een geslaagd bemiddelingstraject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19. Op welke manier geeft het parket na afronden van een niet-geslaagd bemiddelingstraject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een geslaagd bemiddelingstraject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een niet-geslaagd bemiddelingstraject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEEL HERGO (invullen indien aangeduid bij vraag 5)

Uitvoering van de interventie

Volgende vragen en stellingen gaan over de opstart en uitvoering van hergo en de samenwerking met de verwijzers.

22. Wanneer neemt de verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om een hergo op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór het aanbod tot hergo aan de partijen gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat het aanbod tot hergo aan de partijen gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐

23. Hoe ontstaat het eerste contact om een hergo op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De HCA-dienst contacteert de jongere en/of zijn context	☐	☐	☐	☐	☐
De HCA-dienst contacteert het slachtoffer	☐	☐	☐	☐	☐
De jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐
De context van de jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐
Het slachtoffer contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐

24. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van de jeugdrechter (incl. griffie) om een hergo op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

25. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van de jeugdrechter (incl. griffie) om een hergo uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

26. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met de jeugdrechter (incl. griffie) als verwijzer doorheen het hele traject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord

- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Herstelgericht werken

Volgende vraag gaat dieper in op herstel en herstelgericht werken binnen de hergo's die de HCA-diensten begeleiden en uitvoeren.

27. In welke mate zijn volgende aspecten binnen een hergo belangrijk? Rangschik de volgende van 1 (meest belangrijk) tot 8 (minst belangrijk).

- ... De feiten
- ... Gevolgen van de feiten voor jongere
- ... Gevolgen van de feiten voor slachtoffer
- ... Gevolgen van de feiten voor anderen en samenleving
- ... Toekomstvisie
- ... Context
- ... Mogelijkheden herstel
- ... Krachten en talenten

Resultaat traject

Onderstaande vragen peilen naar de aspecten waarover de HCA-diensten tijdens en na afronding van de hergo al dan niet op de hoogte worden gebracht.

28. Hoe frequent gebeurt het dat bereikte akkoord *niet* door de jeugdrechter/jeugdrechtbank wordt gehomologeerd?

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

29. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een geslaagde hergo informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een niet-geslaagde hergo informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEEL LEERPROJECT (invullen indien aangeduid bij vraag 5)

Uitvoering van de interventie

Volgende vragen en stellingen gaan over de opstart en uitvoering van het leerproject en de samenwerking met de verwijzers.

31. Wanneer neemt het parket als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het leerproject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór de beslissing tot een leerproject genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat de beslissing tot een leerproject genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐

32. Wanneer neemt de jeugdrechter als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het leerproject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór de beslissing tot een leerproject genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat de beslissing tot een leerproject genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐

33. Hoe ontstaat het eerste contact om het leerproject op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De HCA-dienst contacteert de jongere en/of zijn context	☐	☐	☐	☐	☐
De jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐
De context van de jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐

34. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van het parket om het leerproject op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord

- Helemaal akkoord
- Geen mening

35. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van het parket om het leerproject uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

36. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met het parket als verwijzer doorheen het hele leerproject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

37. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het leerproject op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

38. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het leerproject uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

- Geen mening

39. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met de jeugdrechter (incl. griffie) als verwijzer doorheen het hele leerproject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Herstelgericht werken

Volgende vraag en stellingen gaan dieper in op herstel en herstelgericht werken binnen de leerprojecten die de HCA-diensten begeleiden en uitvoeren.

40. In welke mate zijn volgende aspecten binnen het leerproject belangrijk? Rangschik de volgende van 1 (meest belangrijk) tot 8 (minst belangrijk).

- ... De feiten
- ... Gevolgen van de feiten voor jongere
- ... Gevolgen van de feiten voor slachtoffer
- ... Gevolgen van de feiten voor anderen en samenleving
- ... Toekomstvisie
- ... Context
- ... Mogelijkheden herstel
- ... Krachten en talenten

41. Er is aandacht voor herstelgericht werken tijdens de uitvoering van het leerproject.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

42. Het is eenvoudig om in ieder dossier maximaal herstelgericht te werken met de jongere.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Resultaat traject

Onderstaande vragen peilen naar de aspecten waarover de HCA-diensten na afronding van het leerproject al dan niet op de hoogte worden gebracht.

43. Op welke manier geeft het parket na afronden van een geslaagd leerproject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

44. Op welke manier geeft het parket na afronden van een niet-geslaagd leerproject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

45. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een geslaagd leerproject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

46. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een niet-geslaagd leerproject informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEEL POSITIEF PROJECT (invullen indien aangeduid bij vraag 5)***Uitvoering van de interventie***

Volgende vragen en stellingen gaan over de opstart en uitvoering van het positief project en de samenwerking met de verwijzers.

47. Wanneer neemt het parket als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het positief project op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

Vóór het aanbod tot positief project gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat het aanbod tot positief project gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐

48. Wanneer neemt de jeugdrechter als verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om het positief project op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór het aanbod tot positief project gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat het aanbod tot positief project gedaan wordt	☐	☐	☐	☐	☐

49. Hoe ontstaat het eerste contact om het positief project op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De HCA-dienst contacteert de jongere en/of zijn context	☐	☐	☐	☐	☐
De jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐
De context van de jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐

50. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van het parket om het positief project op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

51. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van het parket om het positief project uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

52. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met het parket als verwijzer doorheen het hele traject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

53. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie (bv. contactgegevens van de betrokkenen) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het positief project op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

54. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie (bv. omschrijving case, problematieken, aandachtspunten) van de jeugdrechter (incl. griffie) om het positief project uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

55. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met de jeugdrechter (incl. griffie) als verwijzer doorheen het hele traject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Herstelgericht werken

Volgende vraag en stellingen gaan dieper in op herstel en herstelgericht werken binnen de positieve projecten die de HCA-diensten begeleiden en uitvoeren.

56. In welke mate zijn volgende aspecten binnen het positief project belangrijk? Rangschik de volgende van 1 (meest belangrijk) tot 8 (minst belangrijk).

... De feiten

- ... Gevolgen van de feiten voor jongere
- ... Gevolgen van de feiten voor slachtoffer
- ... Gevolgen van de feiten voor anderen en samenleving
- ... Toekomstvisie
- ... Context
- ... Mogelijkheden herstel
- ... Krachten en talenten

57. Er is aandacht voor herstelgericht werken tijdens de verschillende fases van het positief project.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Informereren	☐	☐	☐	☐	☐
Procesondersteuning	☐	☐	☐	☐	☐
Opvolging uitvoeringsfase	☐	☐	☐	☐	☐

58. Het is eenvoudig om in ieder dossier maximaal herstelgericht te werken met de jongere.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Resultaat traject

Onderstaande vragen peilen naar de aspecten waarover de HCA-diensten tijdens en na afronding van het positief project al dan niet op de hoogte worden gebracht.

59. Hoe frequent gebeurt het dat voorstel tot positief project *niet* wordt goedgekeurd door de procureur des Konings of de jeugdrechter/jeugdrechtbank?

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

60. Op welke manier geeft het parket na afronden van een geslaagd positief project informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

61. Op welke manier geeft het parket na afronden van een niet-geslaagd positief project informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

62. Op welke manier geeft de jeugdrechtbank na afronden van een geslaagd positief project informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

63. Op welke manier geeft de jeugdrechtbank na afronden van een niet-geslaagd positief project informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op vraag van de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wordt geen informatie gegeven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEEL GEMEENSCHAPSDIENST (invullen indien aangeduid bij vraag 5)

Uitvoering van de interventie

Volgende vragen en stellingen gaan over de opstart en uitvoering van de gemeenschapsdienst en de samenwerking met de verwijzers.

64. Wanneer neemt de verwijzer voor het eerst contact op met de HCA-dienst om de gemeenschapsdienst op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Vóór de beslissing tot een gemeenschapsdienst genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐
Op of na het moment dat de beslissing tot een gemeenschapsdienst genomen wordt	☐	☐	☐	☐	☐

65. Hoe ontstaat het eerste contact om de gemeenschapsdienst op te starten?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
De HCA-dienst contacteert de jongere en/of zijn context	☐	☐	☐	☐	☐
De jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐
De context van de jongere contacteert de HCA-dienst	☐	☐	☐	☐	☐

66. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende praktische informatie van de jeugdrechtbank (incl. griffie) om de gemeenschapsdienst op te starten.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

67. De HCA-dienst krijgt steeds voldoende inhoudelijke informatie van de jeugdrechter (incl. griffie) om de gemeenschapsdienst uit te voeren.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

68. Er bestaat doorgaans een vlotte communicatie met de jeugdrechter (incl. griffie) als verwijzer doorheen het hele traject.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Herstelgericht werken

Volgende vraag en stellingen gaan dieper in op herstel en herstelgericht werken binnen de gemeenschapsdiensten die de HCA-diensten begeleiden en uitvoeren.

69. In welke mate zijn volgende aspecten binnen de gemeenschapsdienst belangrijk? Rangschik de volgende van 1 (meest belangrijk) tot 8 (minst belangrijk).

- ... De feiten
- ... Gevolgen van de feiten voor jongere
- ... Gevolgen van de feiten voor slachtoffer
- ... Gevolgen van de feiten voor anderen en samenleving
- ... Toekomstvisie
- ... Context
- ... Mogelijkheden herstel
- ... Krachten en talenten

Beantwoord volgende stellingen.

70. Er is aandacht voor herstelgericht werken tijdens de uitvoering van de gemeenschapsdienst.

- Nooit
- Zelden

- Soms
- Vaak
- Altijd

71. Het is eenvoudig om in ieder dossier maximaal herstelgericht te werken met de jongere.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Resultaat traject

Onderstaande vragen peilen naar de aspecten waarover de HCA-diensten na afronding van de gemeenschapsdienst al dan niet op de hoogte worden gebracht.

72. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een geslaagde gemeenschapsdienst informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	○	○	○	○	○	○
Op vraag van de HCA-dienst	○	○	○	○	○	○
Er wordt geen informatie gegeven	○	○	○	○	○	○

73. Op welke manier geeft de jeugdrechter/jeugdrechtbank na afronden van een niet-geslaagde gemeenschapsdienst informatie over de verdere afhandeling van het dossier?

	Niet	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Geen zicht op
Automatisch	○	○	○	○	○	○
Op vraag van de HCA-dienst	○	○	○	○	○	○
Er wordt geen informatie gegeven	○	○	○	○	○	○

Nieuwe aspecten uit het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet

U bent aan de laatste blok vragen toegekomen.

Onderstaande stellingen peilen naar uw standpunt over nieuwe aspecten van het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet. Indien u op bepaalde aspecten geen zicht heeft, mag u de vraag overslaan.

Aan het einde van deze stellingen volgt de mogelijkheid om hierover eventuele opmerkingen of nuances te formuleren.

74. Ik ben voorstander van de minimumleeftijd van 12 jaar.

- Helemaal niet akkoord

-
- Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
75. Ik ben voorstander van de opheffing van de maximumleeftijdgrens (23 of 25 jaar) tot hoe lang interventies kunnen lopen.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
76. Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
77. Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
78. Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide

- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

79. Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het Openbaar Ministerie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

80. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten voor de jeugdrechter.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

81. Ik ben voorstander van de invoering van het positief project.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

82. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

-
83. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde op het gepleegde jeugddelict.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
84. Ik ben er voorstander van dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
85. Ik ben er voorstander van dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden (behoudens time-out).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
86. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot kortverblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een periode van maximaal 14 dagen.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
87. Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

88. Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

89. Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank na het einde van de gesloten begeleiding.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

90. Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

91. Ik ben er voorstander van dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide

-
- Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening

92. Ik ben er voorstander van dat het slachtoffer geïnformeerd wordt over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

93. In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

94. Indien u opmerkingen of nuances wil toevoegen aan uw antwoorden met betrekking tot bovenstaande stellingen, kan dit hier:

[OPEN VRAAG]

Afsluitende tekst

U hebt de vragenlijst succesvol afgerond, bedankt voor uw deelname!

Wij zullen in de nabije toekomst ook focusgroepen organiseren met de diverse actoren om meer diepgaand op een aantal aspecten in te gaan. Daarvoor zoeken we ook HCA-medewerkers. Indien u hierin geïnteresseerd bent, mag u uw gegevens achterlaten door op onderstaande link te klikken.

Uw antwoorden op deze vragenlijst worden in elk geval anoniem verwerkt en kunnen op geen enkele manier gelinkt worden aan de gegevens die u invult op onderstaande link. Deze gegevens zullen namelijk enkel gebruikt worden om contact op te nemen voor het maken van concrete afspraken omtrent de bijkomstige focusgroep.

[LINK naar andere vragenlijst hieronder]

Invulpagina voor bijkomende vragenlijst

Bedankt voor uw interesse om deel te nemen aan een bijkomende focusgroep.

Gelieve onderstaande gegevens in te vullen zodat we u kunnen contacteren voor het maken van concrete afspraken.

- Naam + Voornaam:
- Mailadres:
- Regio:
  - Leuven
  - Brussel en Halle-Vilvoorde
  - Antwerpen
  - Turnhout
  - Brugge
  - Mechelen
  - Limburg
  - Dendermonde
  - Gent
  - Ieper
  - Kortrijk

Bedankt voor het achterlaten van uw gegevens!

Wij nemen contact met u op wanneer de focusgroepen georganiseerd worden

Bijlage 3. Kwantitatieve vragenlijst Jeugdrechters

Geachte heer

Geachte mevrouw

Deze vragenlijst kadert in het onderzoek “**Monitoring en evaluatie van het jeugddelinquentierecht: vervolgonderzoek**”. Het onderzoek heeft tot doel de nodige informatie te verzamelen om na te gaan hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Er worden daartoe vragenlijsten afgenomen en verdiepende interviews en focusgroepen gepland bij verschillende groepen professionelen (parketmagistraten, medewerkers van HCA-diensten en jeugdrechters).

Het onderzoek betreft de doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet en de wijze waarop de praktijk functioneert. Het is daarbij uiterst belangrijk alle betrokkenen aan het woord te laten, zodat alle perspectieven op wet en praktijk kunnen worden meegenomen. Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten. Zo kunnen de resultaten van het onderzoek mee de toekomst van het jeugddelinquentierecht bepalen, wat uiteraard voor alle betrokkenen van belang is.

Dit onderzoek heeft een ‘gunstig oordeel’ gekregen van de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie van de KU Leuven, waar u ook terecht kan voor eventuele klachten of bezorgdheden: smec@kuleuven.be. U kan uiteraard ook steeds de promotoren of onderzoekers contacteren; hun contactgegevens vindt u hieronder.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 10 à 15 minuten in beslag.

Deelname aan de vragenlijst is vrijwillig en levert geen beloning of compensatie op. Het invullen van de vragenlijst kan op elk moment stopgezet worden, zonder dat hieruit een nadeel voor mij kan ontstaan en zonder dat hiervoor een reden opgegeven moet worden.

De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Er worden geen vertrouwelijke gegevens bevraagd of gereconstrueerd, de vertrouwelijkheid van de gegevens worden in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd.

Alvast hartelijk dank voor uw deelname aan deze bevraging!

Voor verdere vragen kan u terecht bij:

Johan Put (johan.put@kuleuven.be)

ISR & LINC, KU Leuven - Blijde-Inkomststraat 19 (bus 3409), 3000 Leuven - 016 32 54 14

Stefaan Pleysier (stefaan.pleysier@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 52 67

Elke Roevens (elke.roevens@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 24 15

- Ik ga akkoord met bovenstaande informatie.

Indien niet aangeduid: melding “U kan enkel verdergaan naar de vragenlijst indien u zich onderaan akkoord verklaart met deze informatie.”

Achtergrondgegevens jeugdrechter

Vooreerst worden enkele achtergrondgegevens bevraagd. We willen nogmaals benadrukken dat de vertrouwelijkheid in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd wordt.

95. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- X

96. Wat is uw geboortjaar?

Dropdown geboortejaren

97. Hoe lang bent u al actief als jeugdrechter?

- 0-4 jaar
- 5-9 jaar
- 10-14 jaar
- 15-19 jaar
- 20 jaar of meer

98. Waar bent u werkzaam?

- Jeugdrechtbank -> *ga naar vraag 5*
- Jeugdkamer van het hof van beroep -> *ga naar vraag 6*

99. Binnen welk gerechtelijk arrondissement/afdeling bent u hoofdzakelijk actief? (*dropdown*)

Antwerpen

- Antwerpen
- Mechelen
- Turnhout

Brussel en Halle-Vilvoorde

- Brussel en Halle-Vilvoorde*

Leuven

- Leuven

Limburg

- Hasselt
- Tongeren

Oost-Vlaanderen

- Dendermonde
- Gent
- Oudenaarde

West-Vlaanderen

- Brugge
- Ieper
- Kortrijk
- Veurne

*Doorverwijzing bij keuze Brussel: "Opgelet, de vragen gaan over de zaken die vallen onder het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet, de zaken gekoppeld aan Brussel mogen dus buiten beschouwing gehouden worden bij het beantwoorden van deze vragenlijst."

100. In welke jeugdkamer van het hof van beroep bent u werkzaam?

- Antwerpen
- Brussel*
- Gent

*Doorverwijzing bij keuze Brussel: "Opgelet, de vragen gaan over de zaken die vallen onder het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet, de zaken gekoppeld aan Brussel mogen dus buiten beschouwing gehouden worden bij het beantwoorden van deze vragenlijst."

101. Hebt u de opleiding jeugdrecht van IGO gevolgd?

- Ja
- Nee
- Ik ben nog in opleiding

Termijn voorlopige rechtspleging

Volgende vragen gaan over de duur van de voorbereidende rechtspleging.

102. Hoe vaak komt het naar uw inschatting voor dat de voorbereidende rechtspleging ...

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
niet langer dan 9 maanden duurt	☐	☐	☐	☐	☐
tussen 9 en 12 maanden duurt	☐	☐	☐	☐	☐
tussen 12 maanden en 2 jaar duurt	☐	☐	☐	☐	☐
meer dan 2 jaar duurt	☐	☐	☐	☐	☐

103. Ten opzichte van vóór de invoering van het Jeugddelinquentiedecreet is de duur van de voorbereidende rechtspleging naar uw inschatting gemiddeld gezien:

- Korter
- Even lang
- Langer
- Hier heb ik geen zicht op

Herstelrechtelijk aanbod

Volgende stellingen en vragen gaan over het herstelrechtelijk aanbod vanuit de jeugdrechtbank.

104. Ik vind het mijn taak om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten.

- Helemaal niet akkoord

- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

105. Bij vordering informeert het OM mij of er al dan niet een bemiddelingsaanbod werd gedaan.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

106. Indien er reeds een bemiddelingsaanbod werd gedaan door het OM, informeert het OM mij bij vordering over het verloop ervan.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

107. Indien er nog geen bemiddelingsaanbod werd gedaan door het OM, doe ik een herstelrechtelijk aanbod.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

108. Het OM deed een aanbod tot herstelbemiddeling, maar dit werd uiteindelijk niet gerealiseerd. Ik doe dan op een bepaald moment zelf een herstelrechtelijk aanbod.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

109. Wanneer ik een herstelrechtelijk aanbod doe: hoe vaak bepalen de volgende factoren dat ik hergo voorstel in plaats van bemiddeling?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Aard van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
Ernst van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
Complexiteit	☐	☐	☐	☐	☐
Ik laat de keuze over aan de hca-dienst	☐	☐	☐	☐	☐

110. Hoe vaak liggen volgende motieven aan de grondslag om geen herstelrechtelijk aanbod te doen (indien aan de voorwaarden is voldaan)?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Een andere afhandelingsmogelijkheid was meer passend	☐	☐	☐	☐	☐
De aard van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
De ernst van de feiten	☐	☐	☐	☐	☐
Jongere wenst geen bemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb geen geloof in de methode <i>an sich</i>	☐	☐	☐	☐	☐

111. Zijn er nog andere redenen waarom er geen herstelrechtelijk aanbod wordt gedaan?

[OPEN VRAAG]

112. Indien ik geen herstelrechtelijk aanbod formuleer in de voorbereidende rechtspleging, motiveer ik dit.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

113. Indien ik geen herstelrechtelijk aanbod formuleer in de fase ten gronde, motiveer ik dit.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

114. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden met een uitgevoerd akkoord wanneer er nog geen maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	☐	☐	☐	☐	☐
Overwegen van een mildere maatregel of sanctie	☐	☐	☐	☐	☐
Overwegen om geen maatregel of sanctie op te leggen	☐	☐	☐	☐	☐

115. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden met een uitgevoerd akkoord wanneer er reeds een maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	0	0	0	0	0
Verlichten van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Stopzetting van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0

116. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden met een gedeeltelijk uitgevoerd akkoord wanneer er nog geen maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	0	0	0	0	0
Overwegen van een mildere maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Overwegen van een zwaardere maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Overwegen om geen maatregel of sanctie op te leggen	0	0	0	0	0

117. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden met een gedeeltelijk uitgevoerd akkoord wanneer er reeds een maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	0	0	0	0	0
Verlichten van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Verzwaren van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Stopzetting van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0

118. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de procedure rekening gehouden met een niet uitgevoerd akkoord wanneer er nog geen maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	0	0	0	0	0
Overwegen van een mildere sanctie of maatregel	0	0	0	0	0
Overwegen van een zwaardere sanctie of maatregel	0	0	0	0	0
Overwegen om geen maatregel of sanctie op te leggen	0	0	0	0	0

119. Op welke manier wordt er in het verdere verloop van de verdere procedure rekening gehouden met een niet uitgevoerd akkoord wanneer er reeds een maatregel of sanctie opgelegd werd.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Geen invloed	0	0	0	0	0
Verlichten van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Verzwaren van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0
Stopzetting van de maatregel of sanctie	0	0	0	0	0

Beslissingsproces

Volgende vragen gaan over het beslissingsproces bij een maatregel of sanctie.

120. Welke factoren wegen doorgaans het sterkste door bij het nemen van een beslissing over een maatregel (voorbereidende fase)? *Duid maximum drie antwoorden aan.*

- De persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de betrokkene
- De leefomgeving en de context van de betrokkene
- De ernst van de feiten
- De omstandigheden waarin de feiten zijn gepleegd
- De schade en de gevolgen voor het slachtoffer
- Al dan niet ontkenning van de feiten
- De vroegere maatregelen die ten aanzien van de betrokkene werden genomen, en zijn gedrag gedurende de uitvoering ervan (vb. de uitkomst van bemiddelingsproces op niveau van het openbaar ministerie)
- De veiligheid van de betrokkene
- De openbare veiligheid

121. Welke factoren wegen doorgaans het sterkste door bij het nemen van een beslissing over een sanctie (fase ten gronde)? *Duid maximum drie antwoorden aan.*

- De persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de betrokkene
- De leefomgeving en de context van de betrokkene
- De ernst van de feiten
- De omstandigheden waarin de feiten zijn gepleegd
- De schade en de gevolgen voor het slachtoffer
- Al dan niet ontkenning van de feiten
- De vroegere maatregelen die ten aanzien van de betrokkene werden genomen, en zijn gedrag gedurende de uitvoering ervan (vb. de uitkomst van bemiddelingsproces op niveau van het openbaar ministerie)
- De veiligheid van de betrokkene
- De openbare veiligheid

Vrijwillige hulpverlening

Volgende stellingen gaan over de manier waarop hulpverlening aan bod kan komen tijdens de afhandeling door de jeugdrechter/jeugdrechtbank.

122. Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening loopt, ga ik bij elke stap in de procedure na of die hulpverlening kan blijven doorlopen.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

123. Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening loopt, hou ik daarmee rekening bij het nemen van een beslissing.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

124. Ik ga steeds na of er nood is aan hulpverlening in vrijwillig kader.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

125. Als er nood blijkt aan hulpverlening in een vrijwillig kader, verwijs ik de betrokkenen steeds door naar de gepaste hulpverlening.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

Derde vorderingsgrond

Volgende stellingen en vragen gaan over de manier waarop hulpverlening aan bod kan komen tijdens de afhandeling door de jeugdrechter/jeugdrechtbank.

126. Als er voor een minderjarige nog geen gerechtelijk VOS-dossier lopende is, hoe vaak wordt er dan gebruik gemaakt van de derde vorderingsgrond?

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

127. Op wiens initiatief wordt de derde vorderingsgrond gebruikt?

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
Op eigen initiatief van het OM	0	0	0	0	0
Op suggestie van mezelf	0	0	0	0	0
Op suggestie van de advocaat van de minderjarige	0	0	0	0	0

128. Wanneer de derde vorderingsgrond gebruikt wordt, gebeurt dit...

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
parallel aan het jeugddelict-dossier	0	0	0	0	0
na afloop van het jeugddelict-dossier	0	0	0	0	0

129. Als er voor een minderjarige al een gerechtelijk VOS-dossier lopende was ...

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
hou ik beide dossiers parallel aan	0	0	0	0	0
schors ik het VOS-dossier zolang het jeugddelict-dossier loopt	0	0	0	0	0
sluit ik het VOS-dossier af bij de opstart van het jeugddelict-dossier	0	0	0	0	0
andere:					

Huidig aanbod van jeugdpsychiatrie

Volgende vragen peilen naar het aanbod van jeugdpsychiatrische diensten.

130. Ik ben tevreden met het huidig residentieel psychiatrisch aanbod.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

131. Ik ben tevreden met het huidig ambulant psychiatrisch aanbod.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

Vragen over nieuwe aspecten uit het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet

Volgende stellingen peilen naar uw standpunt over nieuwe aspecten van het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet. Indien u op bepaalde aspecten geen zicht heeft, mag u de vraag overslaan.

Na deze stellingen volgt de mogelijkheid om hier eventuele opmerkingen of nuances over te formuleren.

132. Ik ben voorstander van de minimumleeftijd van 12 jaar.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

133. Ik ben voorstander van de opheffing van de maximumleeftijdgrens (23 of 25 jaar) tot hoe lang interventies kunnen lopen.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

134. Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

-
135. Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
136. Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond (VOS-vordering naar aanleiding van een jeugddelict).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
137. Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het Openbaar Ministerie.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
138. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten voor de jeugdrechter.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening

139. Ik ben voorstander van de invoering van het positief project.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
140. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring in de voorbereidende rechtspleging.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
141. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie ten gronde op het gepleegde jeugddelict.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
142. Ik ben er voorstander van dat jongeren die een jeugddelict gepleegd hebben niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening

-
143. Ik ben er voorstander van dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden (behoudens time-out).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
144. Ik ben voorstander van de mogelijkheid tot kortverblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een periode van maximaal 14 dagen.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
145. Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
146. Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
147. Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank na het einde van de gesloten begeleiding.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord

- Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
148. Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
149. Ik ben er voorstander van dat een herziening van een reactie enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet).
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
150. Ik ben er voorstander van dat het slachtoffer geïnformeerd wordt over de beslissing tot herziening van een maatregel of sanctie.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening
151. In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem.
- Helemaal niet akkoord
  - Niet akkoord
  - Tussen beide
  - Akkoord
  - Helemaal akkoord
  - Geen mening

152. Indien u opmerkingen of nuances wil toevoegen aan uw antwoorden met betrekking tot bovenstaande stellingen, kan dit hier:

[OPEN VRAAG]

Afsluitende tekst

U hebt de vragenlijst succesvol afgerond, bedankt voor uw deelname!

Wij zullen in de nabije toekomst ook focusgroepen organiseren met de diverse actoren om meer diepgaand op een aantal aspecten in te gaan. Daarvoor zoeken we ook jeugdrechtters die daaraan willen deelnemen. Indien u daarin geïnteresseerd bent, mag u uw gegevens achterlaten door op onderstaande link te klikken.

Uw antwoorden op deze vragenlijst worden in elk geval anoniem verwerkt en kunnen op geen enkele manier gelinkt worden aan de gegevens die u invult op onderstaande link. Deze gegevens zullen namelijk enkel gebruikt worden om contact op te nemen voor het maken van concrete afspraken omtrent de bijkomstige focusgroep.

Invulpagina voor bijkomende vragenlijst

Bedankt voor uw interesse om mee te werken aan een bijkomende focusgroep. Gelieve onderstaande gegevens in te vullen zodat we u kunnen contacteren voor het maken van concrete afspraken omtrent de bijkomstige focusgroep.

Naam + Voornaam:

Mailadres:

Regio/afdeling (*dropdown*):

Antwerpen
    Antwerpen
    Mechelen
    Turnhout
Brussel en Halle-Vilvoorde
Oost-Vlaanderen
    Dendermonde
    Gent
    Oudenaarde
Leuven
Limburg
    Hasselt
    Tongeren
West-Vlaanderen
    Brugge
    Ieper
    Kortrijk
    Veurne

We nemen contact met u op voor verdere praktische afspraken.

Alvast bedankt!

Bijlage 4. Geïnfomeerde toestemming interviews en focusgroepen

Geïnfomeerde toestemming interviews

Titel van het onderzoek:

EF 36. 'Evaluatie en monitoring van het jeugddelinquentierecht: vervolgonderzoek'

Naam + contactgegevens promotor en onderzoeker(s):

Johan Put (johan.put@kuleuven.be)

ISR & LINC, KU Leuven - Blijde-Inkomststraat 19 (bus 3409), 3000 Leuven - 016 32 54 14

Stefaan Pleysier (stefaan.pleysier@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 52 67

Elke Roevens (elke.roevens@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 24 15

Doel en methodologie van het onderzoek:

Het onderzoek heeft tot doel de nodige informatie te verzamelen om na te gaan hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparquetten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Er worden daartoe vragenlijsten afgenomen en verdiepende interviews en focusgroepen gepland bij verschillende groepen professionelen (parquetmagistraten, medewerkers van HCA-diensten en jeugdrechters). Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten.

Duur van het gesprek:

Eén tot twee uur

- Ik begrijp dat ik zal deelnemen aan een interview en dat er een audio-opname van gemaakt wordt.
- Ikzelf of anderen kunnen baat bij dit onderzoek hebben op volgende wijze: het onderzoek draagt bij tot het verbeteren of aanpassen van de implementatie van de doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk. De resultaten zullen niet alleen voordelig zijn voor de betrokken jongeren en ouders/opvoedingsverantwoordelijken, maar ook voor de verschillende professionelen die dagelijks het Jeugddelinquentiedecreet naar beste vermogen toepassen in de praktijk.
- Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is. Ik heb het recht om mijn deelname op elk moment stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden te geven en ik weet dat daaruit geen nadeel voor mij kan ontstaan. Voor de verdere verwerking van de verzamelde gegevens geldt het algemeen belang als rechtsgrond volgens de AVG/GDPR. Stopzetting van deelname aan de studie houdt dus in dat de eerder verzamelde gegevens nog verder rechtsgeldig kunnen worden betrokken in de studie en niet moeten worden verwijderd door KU Leuven.
- Mijn deelname levert een bijdrage aan het wetenschappelijk onderzoek. Ik weet dat ik geen verdere beloning of compensatie voor mijn deelname zal ontvangen.
- De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Mijn naam wordt daarbij niet gepubliceerd, de vertrouwelijkheid van de gegevens is in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd.
- Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de resultaten van dit onderzoek. De onderzoeker mag mij hiervoor contacteren op het volgende e-mailadres:

.....
- Voor vragen evenals voor de uitoefening van mijn rechten (inzage gegevens, correctie ervan,...) weet ik dat ik na mijn deelname terecht kan bij de promotors en onderzoeker zoals bovenaan deze pagina vermeld. Meer informatie met betrekking tot privacy in onderzoek kan ik terugvinden op www.kuleuven.be/privacy. Verdere vragen over privacyaspecten kan ik richten tot de functionaris voor gegevensbescherming: dpo@kuleuven.be.
- Voor eventuele klachten of andere bezorgdheden omtrent ethische aspecten van deze studie kan ik contact opnemen met de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie van KU Leuven: smec@kuleuven.be

Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen en heb antwoord gekregen op al mijn vragen betreffende deze studie. Ik stem toe om deel te nemen.

Naam en handtekening deelnemer

Naam en handtekening onderzoeker

Geïnformeerde toestemming focusgroepen

Titel van het onderzoek:

EF 36. 'Evaluatie en monitoring van het jeugddelinquentierecht: vervolgonderzoek'

Naam + contactgegevens promotor en onderzoeker(s):

Johan Put (johan.put@kuleuven.be)

ISR & LINC, KU Leuven - Blijde-Inkomststraat 19 (bus 3409), 3000 Leuven - 016 32 54 14

Stefaan Pleysier (stefaan.pleysier@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 52 67

Elke Roevens (elke.roevens@kuleuven.be)

LINC, KU Leuven - Herbert Hooverplein 9 (bus 3418), 3000 Leuven - 016 32 24 15

Doel en methodologie van het onderzoek:

Het onderzoek heeft tot doel de nodige informatie te verzamelen om na te gaan hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparquetten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Er worden daartoe vragenlijsten afgenomen en verdiepende interviews en focusgroepen gepland bij verschillende groepen professionelen (parquetmagistraten, medewerkers van HCA-diensten en jeugdrechters). Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten.

Duur van het gesprek:

Eén tot twee uur

- Ik begrijp dat ik zal deelnemen aan een focusgroep en dat er een audio-opname van gemaakt wordt.
- Ikzelf of anderen kunnen baat bij dit onderzoek hebben op volgende wijze: het onderzoek draagt bij tot het verbeteren of aanpassen van de implementatie van de doelstellingen van het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet in de praktijk. De resultaten zullen niet alleen voordelig zijn voor de betrokken jongeren en ouders/opvoedingsverantwoordelijken, maar ook voor de verschillende professionelen die dagelijks het Jeugddelinquentiedecreet naar beste vermogen toepassen in de praktijk.
- Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is. Ik heb het recht om mijn deelname op elk moment stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden te geven en ik weet dat daaruit geen nadeel voor mij kan ontstaan. Voor de verdere verwerking van de verzamelde gegevens geldt het algemeen belang als rechtsgrond volgens de AVG/GDPR. Stopzetting van deelname aan de studie houdt dus in dat de eerder verzamelde gegevens nog verder rechtsgeldig kunnen worden betrokken in de studie en niet moeten worden verwijderd door KU Leuven.
- Mijn deelname levert een bijdrage aan het wetenschappelijk onderzoek. Ik weet dat ik geen verdere beloning of compensatie voor mijn deelname zal ontvangen.
- De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Mijn naam wordt daarbij niet gepubliceerd, de vertrouwelijkheid van de gegevens is in elk stadium van het onderzoek gewaarborgd.
- Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de resultaten van dit onderzoek. De onderzoeker mag mij hiervoor contacteren op het volgende e-mailadres:

.....
- Voor vragen evenals voor de uitoefening van mijn rechten (inzage gegevens, correctie ervan,...) weet ik dat ik na mijn deelname terecht kan bij de promotors en onderzoeker zoals bovenaan deze pagina vermeld. Meer informatie met betrekking tot privacy in onderzoek kan ik terugvinden op www.kuleuven.be/privacy. Verdere vragen over privacyaspecten kan ik richten tot de functionaris voor gegevensbescherming: dpo@kuleuven.be.
- Voor eventuele klachten of andere bezorgdheden omtrent ethische aspecten van deze studie kan ik contact opnemen met de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie van KU Leuven: smec@kuleuven.be

Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen en heb antwoord gekregen op al mijn vragen betreffende deze studie. Ik stem toe om deel te nemen.

Naam en handtekening deelnemer

Naam en handtekening onderzoeker

Datum:

Opgemaakt in tweevoud.

Bijlage 5. Topiclijst OM

Inleiding

Herhaling doel en methode onderzoek: De huidige evaluatie van het Jeugddelinquentiedecreet is een vervolg op het vooronderzoek dat bij de implementatie van het decreet werd uitgevoerd en focust nu op de rol van het parket binnen de doelstellingen omtrent de nieuwe afhandelingsmogelijkheden, verbinding met de jeugdhulp en de herstelgerichte aanpak. Er werden eerder al kwantitatieve vragenlijsten afgenomen bij het OM, maar ook bij de HCA-diensten en jeugdrechters. Aan de hand van deze interviews zullen deze resultaten aangevuld en genuanceerd worden om een beeld te verkrijgen hoe de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet concreet in het beleid en de praktijk van de Vlaamse jeugdparketten uitvoering krijgen of gerealiseerd worden. Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten.

Doel opname toelichten.

Overlopen *informed consent* (op voorhand bezorgen) en ondertekenen.

Basisgegevens

- Aantal parketmagistraten
- Aantal parketcriminologen
- Aantal parketjuristen

Wat is de taak en rol van ieder van hen? Hoe worden de taken binnen jullie afdeling verdeeld?

Afhandelingsmogelijkheden parket

Gebruik

Worden alle afhandelingsmogelijkheden gebruikt waarin de wet voorziet? Waarom wel/niet?

- Seponeren zonder gevolg
- Waarschuwingbrief
- Herinnering aan de wet
- Verval van strafvordering na uitvoering van voorwaarden
  - plaatsverbod
  - contactverbod
  - volgen van een schoolse of professionele vorming of opleiding
  - volgen van een leerproject
  - volgen van een behandeling ambulante (bijvoorbeeld bij een centrum geestelijke gezondheidszorg, seksuele opvoeding of een centrum voor de behandeling van een alcohol- of drugsverslaving)
  - aanmelden bij een hulpverleningsdienst
  - lokale ketenaanpak (Antwerpen, Gent, Mechelen, Kortrijk en Genk)
- Positief project
- Aanbod herstelbemiddeling
- Doorverwijzing naar de hulpverlening
- Vorderen van de jeugdrechter
- Dagvaarden
- Vorderen op basis van de derde vorderingsgrond

Zijn alle afhandelingsmogelijkheden die nodig zijn, ook voorzien door de wet?

Een deel van de respondenten geeft aan ook afhandelingsmogelijkheden te gebruiken die niet voorzien zijn door de wet; welke zouden dat kunnen zijn? Komt dat in deze afdeling voor? Wanneer is hier nood aan?

Nieuwe mogelijkheden (netwidening)

Wat zijn de criteria om voorwaarden (voor verval van strafvordering) op te leggen? Hoe worden de zaken gekenmerkt die hiervoor in aanmerking komen? (*achterhoofd*: vorderbaar?)

Wat zijn de criteria om een positief project in te zetten? Hoe worden de zaken gekenmerkt die hiervoor in aanmerking komen? (*achterhoofd*: vorderbaar?)

Zorgen de bijkomende afhandelingsmogelijkheden sinds 2019 ervoor dat

... er minder dossiers doorstromen naar de jeugdrechtbank? (*achterhoofd*: cijfers aantal vorderingen daalt niet) Worden vorderbare feiten nu vaker afgehandeld op parketniveau? Waarom wel, waarom niet? Wat is er nodig om dit wel te bereiken? Alternatief: Stel je voor dat deze nieuwe mogelijkheden er niet zouden zijn, zijn dat eerder feiten die geseponeerd of gedagvaard zouden worden?

... de dossiers sneller afgehandeld worden? Is de tijd tussen het plegen van het delict en het eerste antwoord op het delict verkort? Hoe verhoudt de snelheid zich tot de gepastheid in de keuze voor een reactie in de praktijk?

Cijfers per afdeling bekijken: verklaring toename/afname van positief project en vorderingen (evt. ook leerproject).

Vorbereidende rechtspleging

Wordt de termijn van de voorbereidende rechtspleging verlengd of overschreden? In welke dossiers/wat zijn hiervoor redenen? Hoe uitzonderlijk is dit? Hoe gebeuren die verlengingen (telkens voorleggen aan jeugdrechter)?

Wordt dit geregistreerd?

Kan het parket van invloed zijn om de voorbereidende rechtspleging te verkorten richting het werk van de politie toe? Hoe loopt de samenwerking tussen politie en parket?

Heeft het parket een invloed op de duur van de voorbereidende rechtspleging richting jeugdrechter? Hoe kunnen ze deze beïnvloeden (*achterhoofd*: draaiboek kantschrift naar JR)?

Heeft u het gevoel dat er na afronden van het onderzoek sneller (dan vroeger) overgegaan wordt tot een dagvaarding?

Gescheiden trajecten

Lopend vrijwillig traject

Welke bronnen worden er gebruikt om af te toetsen of er reeds vrijwillige hulpverlening loopt? Op welk moment wordt deze informatie ingewonnen? Zijn er situaties waarin deze informatie niet nodig is/niet ingewonnen wordt? (*achterhoofd* ook: werkdruk)

Wie neemt hiertoe initiatief? En wie zijn verantwoordelijkheid is dit?

Op welke manier wordt er rekening gehouden met een lopend vrijwillig traject?

- Is het belangrijk om dit in de vrijwilligheid te houden? Hoe gebeurt dit in de praktijk? Wat staat er in de weg om dit in de vrijwilligheid te behouden?
- Kan dit voldoende in rekening gebracht worden bij de beslissing over het vervolg? Waarom wel/niet?

Maken de afhandelingsmogelijkheden of het decreet in het algemeen het mogelijk om op een andere manier rekening te houden met het lopende traject vrijwillige hulpverlening? Waarom niet/op welke manier?

Nood aan (vrijwillige) hulpverlening

Hoe oordelen jullie of er nood is aan vrijwillige hulpverlening? (criteria, bronnen, wie beslist, ...)

Welke opties zijn er om aan deze nood te beantwoorden? Wanneer wordt voor welke optie gekozen?

- Wordt er gebruik gemaakt van de voorwaarde “het volgen van een behandeling of het aanmelden bij een hulpverleningsdienst” om tegemoet te komen aan specifieke hulpverleningsnoden? Waarom wel/niet? Wanneer wel/niet? Is het aanbod voldoende bekend en beschikbaar?
- Wordt er gebruik gemaakt van een gewone doorverwijzing naar de vrijwillige hulpverlening⁶⁹ om tegemoet te komen aan specifieke hulpverleningsnoden? Wanneer wel/niet? Wordt en hoe wordt doorverwijzing naar de hulpverlening geregistreerd? Gaat dit in de praktijk gepaard met sepo of andere afhandelingsmogelijkheden?
- Gevoel dat het aanbod voldoende bekend/beschikbaar is? Hoe verloopt de samenwerking op lokaal vlak tussen het parket en de partners uit andere sectoren?

Maken de afhandelingsmogelijkheden of het decreet in het algemeen het mogelijk om de betrokkene op een andere manier naar de gepaste hulpverlening door te verwijzen (*achterhoofd*: waar vroeger misschien meer sepo)? Waarom niet/op welke manier?

Gebruik derde vorderingsgrond

Wanneer en waarom wordt de derde vorderingsgrond ingezet? Gaan jullie na of vrijwillige hulpverlening nog mogelijk is? Bekijk je ook alternatieven voor de derde vorderingsgrond?

---

⁶⁹ Art. 33, 42, 44 en 47 Decreet Integrale Jeugdhulp.

De VOS-procedure loopt volgens de kwantitatieve bevraging eerder parallel aan dan na afloop van de jeugddelictprocedure: is er een verschil tussen het gebruik van de derde vorderingsgrond tijdens de voorbereidende rechtspleging en de fase ten gronde?

Kan de derde vorderingsgrond in de praktijk ingezet worden wanneer geen MOF-vordering loopt bij de jeugdrechter? (*achterhoofd*: in theorie niet, maar een aantal respondenten geven aan dat ze dit doen, heeft u een idee hoe we dat moeten interpreteren?)

Cijfers per afdeling bekijken: verklaring toename/afname derde vorderingsgrond?

Plaatsing VOS vs. jeugddelict-jongeren

Hoe staat u tegenover het feit dat VOS-jongeren niet meer in de GI's geplaatst mogen worden? Zijn er voldoende alternatieven/afhandelingsmogelijkheden om VOS-jongeren te helpen in theorie? Zijn er belemmeringen in de praktijk? Welke mogelijkheden zijn er om met die belemmeringen om te gaan? (*achterhoofd*: gebruik herkwalificatie om jongeren in GI te plaatsen)

Herstelrechtelijk antwoord

Aanbod herstelbemiddeling

Wordt er systematisch een aanbod herstelbemiddeling gedaan? Wat zijn redenen om het niet of net wel aan te bieden?

- Verschil tussen afhandelingsmogelijkheden? Waarom minder bij zuivere seponering en doorverwijzing hulpverlening (*achterhoofd*: zou in principe altijd moeten gebeuren)?
- Verschil tussen kenmerken jongere/dossier? Aard van de feiten op 2de plaats, welke?
- Praktische belemmeringen (eigen aan de organisatie van de herstelbemiddeling zelf)?

Hoe zie je de verhouding tussen herstelbemiddeling en positief project? Zelfde moment, wachten op resultaat van bemiddeling of positief project?

Ervaren jullie sinds het JDD meer mogelijkheden om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de feiten, en om dit in de praktijk om te zetten?

Registratiegegevens: eerder daling HB, nu weer stijgende lijn (van eigen afdeling voorleggen, verschilt), verklaring?

Uitvoering herstelbemiddeling

Op welk moment en hoe wordt de HCA-dienst verwittigd?

Welke informatie wordt er aan de HCA-dienst meegegeven (inhoudelijk vs. praktisch)?

Wat zijn redenen om een akkoord niet goed te keuren? Zijn er redenen waarom u het soms zou willen kunnen afkeuren? (*achterhoofd*: akkoord wordt nooit tot zelden afgekeurd)

Wordt er na afloop van het bemiddelingstraject nog informatie doorgespeeld aan de HCA-diensten? Wanneer wel/niet? (*achterhoofd*: volgens HCA meer bij LP en PP dan bij bem)

Gevolg resultaat herstelbemiddeling

Uit de kwantitatieve bevraging kwam naar voor dat er meer gekozen wordt voor seponering na een volledig uitgevoerd akkoord, en dat dit minder duidelijk is bij een niet volledig of niet uitgevoerd

akkoord. Er wordt op dat moment wel nog beslist tot seponering, in welke gevallen wordt daarvoor gekozen?

Op welke manier wordt er rekening gehouden met een weigering van het aanbod door de jongere? Waarom?

Wordt er een motivering gegeven wanneer er na afloop alsnog een vordering wordt ingesteld? Waarom wel/niet? (*achterhoofd*: heel uiteenlopend resultaat nooit-altijd) Wanneer wel/niet?

Welke informatie wordt er na vordering gedeeld met de jeugdrechter? Al dan niet aanbod/verloop? (*achterhoofd*: al dan niet aanbod meer dan verloop, waarom?)

Beleid parketniveau

Is er een geformaliseerd afhandelings- en vorderingsbeleid? Wordt het beslissingsbeleid intern afgestemd? Op welke manier?

Er is een draaiboek voor het OM/Omz. CPG dat een gelijke toepassing ambieert, welke rol speelt dit in uw beleid en praktijk?

Denken jullie dat er verschillen zijn met andere parketten in dit beleid? Hebben jullie daar zicht op? Zijn er geregeld onderlinge contacten?

Bijlage 6. Topiclijst HCA

Inleiding

De huidige evaluatie van het Jeugddelinquentiedecreet is een vervolg op het vooronderzoek dat bij de implementatie van het decreet werd uitgevoerd (ook bij HCA-diensten) en focust nu op de rol van het parket waaronder onder andere de herstelgerichte aanpak. Er werden eerder al registratiegegevens bekeken en kwantitatieve vragenlijsten afgenomen bij het OM, maar ook bij de HCA-diensten en jeugdrechters. Aan de hand van deze focusgroepen zullen deze resultaten aangevuld en genuanceerd worden vanuit de HCA-medewerkers om een beeld te verkrijgen hoe de uitvoering van de herstelgerichte aanpak concreet uitvoering krijgt en zo bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet. Dat moet toelaten het decreet te evalueren en het beleid te informeren, over positieve elementen én verbeterpunten.

Doel opname toelichten.

Overlopen *informed consent* (op voorhand bezorgen) en ondertekenen.

Kort voorstellingsrondje: naam, regio en met welke afhandelingsmogelijkheden ze ervaring hebben sinds JDD.

Herstelgericht werken met de jongere in theorie vs. praktijk (aandacht voor...): in welke mate komen deze overeen, wat staat eventueel in de weg?

Wat is herstelgericht werken voor jullie? Wat moeten we hieronder verstaan los van de praktijk, wat is hierin prioritair?

- Erkenning en inleving, focus op gevolgen ipv op dader
- Verschil herstelgericht (vrijwillig) vs. herstelrechtelijk (gerechtelijk kader)
- Verschil met 'herstel'

Hoe krijgt het herstelgericht werken vorm in de praktijk van de verschillende reactiemogelijkheden?

- bemiddeling
- positief project
- leerproject
- hergo
- gemeenschapsdienst

Zijn er verschillen in de manier van herstelgericht werken tussen de reacties?

Zijn er naar jullie ervaring verschillen in de mate van herstelgericht werken tussen de reacties?

Ervaren jullie verschillen in de mate van herstelgericht werken binnen de reacties? Bepalen bv. bepaalde kenmerken van de jongere/feiten/context de mate waarin herstelgericht gewerkt kan worden?

Is er een verschil in manier en mate van (de mogelijkheid tot) herstelgericht werken wanneer deze opgelegd worden door het parket of de JR?

De antwoorden uit de vragenlijst lieten blijken dat het in de praktijk niet mogelijk is om “maximaal” herstelgericht te werken. Wat staat er in de weg om dit meer doorgedreven te doen? Op welke aspecten zou dit beter kunnen? (Verskil principiële overtuiging en pragmatische uitvoering).

Extra focus op PP in vergelijking: kans om op een andere manier (/meer) herstelgericht te werken? Is er in de praktijk voldoende ruimte voor herstelgericht werken binnen het PP?

Extra focus SO: Is er voldoende ruimte voor de gevolgen van de feiten voor het SO binnen de verschillende afhandelingsmogelijkheden, in welke afhandelingsmogelijkheden minder, met welke feiten/welke jongeren minder?

Geschiktheid reactiemogelijkheden/beslissingsbeleid parket: welke reacties voor welke kenmerken van dossiers, hoe beslist het parket en hoe evolueert het aanbod?

Is iedere reactiemogelijkheid voor iedere jongere evident? In welke feiten/jongeren/context minder of meer geschikt? Verschillen in reactiemogelijkheden?

(voor iedere reactie: wanneer liever niet, wanneer wel aangewezen -> overeenkomst beslissing OM?)

- bemiddeling
- positief project
- leerproject
- hergo
- gemeenschapsdienst

Extra focus PP: Zijn er bepaalde feiten, situaties of persoonlijkheidskenmerken van de vermoedelijke dader of het slachtoffer die ervoor zorgen dat een PP niet mogelijk of niet aangewezen is?

Extra focus HB: Zijn er bepaalde feiten, situaties of persoonlijkheidskenmerken van de vermoedelijke dader of het slachtoffer die ervoor zorgen dat een herstelbemiddeling niet mogelijk of niet aangewezen is?

Jullie ervaren als eerste welk effect een bepaalde reactie op een jongere heeft, hebben jullie de indruk dat het parket de meest gepaste reactie aanbiedt aan of oplegt voor iedere individuele jongere? Wanneer wel, wanneer niet?

Maakt het OM optimaal gebruik van jullie aanbod? Welke afhandelingsmogelijkheden zouden er meer of minder gebruikt mogen worden?

Sporen jullie soms aan tot het meer opleggen of aanbieden van bepaalde trajecten? Bijvoorbeeld herstelbemiddeling, en wordt daar gevolg aan gegeven? (cijfers: boost voor HB sinds 2022, gestage stijging LP en PP)

Is er een wachttijd bij de HCA's, afhankelijk van regio's of reacties?

Wat is de doorlooptijd van de verschillende reactiemogelijkheden? Kent die een evolutie doorheen de afgelopen jaren?

Wat vinden jullie van het idee dat HB standaard aangeboden moet worden, ongeacht de reactie? Is het een meerwaarde dat HB samen met andere trajecten kan lopen?

Sommige parketten maken zelf op voorhand een selectie dossiers om HB op te leggen, valt deze werkwijze aan te moedigen? Waarom wel/niet?

Wanneer HB opgelegd wordt samen met PP: wat zijn de voor- en nadelen van een gelijklopend of apart traject?

Wordt er soms na de opstart van PP nog een HB opgestart terwijl dit eerst niet opgelegd/aangeboden was of mee ingestemd werd?

Wordt er na de beslissing (en dus in de uitvoeringsfase) soms gewisseld tussen reacties? Hoe gebeurt dat technisch? Op wie zijn vraag is dat en waarom?

Wanneer er binnen een traject een onderliggende problematiek naar boven komt die niet opgelost zal worden door de reactie op het delict, hoe gaan jullie daarmee om? Is er samenwerking met andere hulpverleningsdiensten voor doorverwijzing of zelf om mee vorm te geven aan de reacties?

Praktische uitvoering (opstart, communicatie en samenwerking verwijzers)

Op welk moment vernemen jullie dat er een dossier aangemeld zal worden? Vooraleer de beslissing genomen is (aftoetsen) vs. nadat de beslissing genomen werd door de verwijzer? Wat zijn hier redenen voor? (bij PP het minst voordien, vaker spreiding bij LP en bem)

Welke gegevens krijgen jullie in handen van de verwijzer? Op welke manier (hoogst noodzakelijke vs. toegang dossier)? Is dit voldoende om te starten? Dossier inzien noodzakelijk/gewenst/toegelaten?

Is er een verschil van informatie naar reactiemogelijkheid?

- in de manier waarop verkregen
- inhoud
- toereikendheid

Hoe verloopt de contactname met de jongere nadat een maatregel bij de HCA-dienst werd aangeboden of opgelegd? Volgens vragenlijst neemt de HCA-dienst doorgaans contact op met de jongere en betrokkenen, maar bij bemiddeling en PP neemt de jongere of vooral zijn context wel eens meer het initiatief, waarom gebeurt dat al eens meer dan bij LP? Wat kenmerkt die jongere/context die zelf contact opnemen?

Hoe ervaren jullie de samenwerking met het parket in het algemeen? Verschilt dit naar afhandelingsmogelijkheid? Is er systematisch overleg (bv. eens per jaar) over cases/het beleid? Zijn er expliciete afspraken?

Hoe ervaren jullie de samenwerking met het de JRB in het algemeen? Verschilt dit naar afhandelingsmogelijkheid? Wat gaat er via de griffie en is daar een andere soort samenwerking? Is er systematisch overleg (bv. eens per jaar) over cases/het beleid? Zijn er expliciete afspraken?

Is dit gewijzigd overheen de jaren (bv. gewijzigd vertrouwen tussen HCA en parket/JRB)?

Uitkomst: goed- of afkeuring bemiddelingsakkoord/positief project, terugkoppeling afronding naar verwijzer, ...

Akkoord:

Extra focus PP en Bem: Een bemiddelingsakkoord wordt volgens de vragenlijsten bijna nooit afgekeurd, een PP ook niet vaak, maar wel meer dan een bemiddeling. Waarom wordt dit vaker afgekeurd? Kunnen jullie deze beslissing begrijpen? Hoe beïnvloedt dit jullie relatie met het parket of de JR?

Extra focus PP: In hoeverre geven de parketten op voorhand mee wat ze willen zien terugkomen in een PP? In welke mate wordt hier gevolg aan gegeven? (In strijd met de verantwoordelijkheid van de minderjarige?)

Na afloop traject:

Wat wordt er per reactie teruggekoppeld aan de verwijzer? Gaan jullie daar officieus verder dan officieel? Is daar vraag naar, hebben ze dit nodig om beslissingen te nemen over het verdere verloop?

- bemiddeling
- positief project
- leerproject
- hergo
- gemeenschapsdienst

Extra focus bemiddeling: Wat wordt gecommuniceerd aan het parket wanneer de bemiddeling niet-geslaagd is? Wordt er op een andere manier informatie bezorgd aan de parketmagistraten en waarom? (bv. om te vermijden dat dit niet ten voordele van de jongere geïnterpreteerd wordt, interviews: adviseren van SO om te mailen dat de jongere niet meegewerkt heeft).

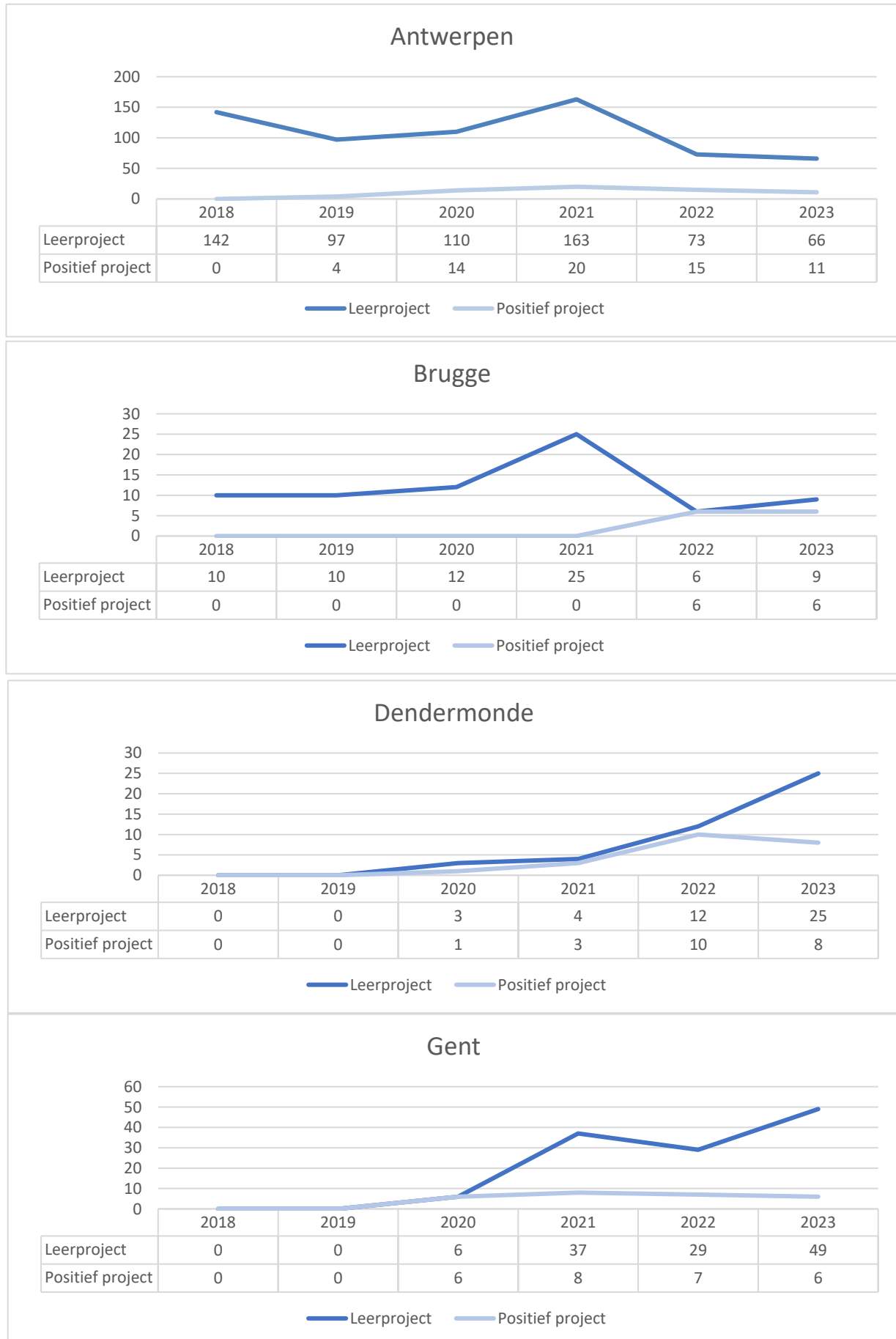
Wordt er achteraf over het vervolg van de reactie nog informatie gekregen of gevraagd aan het parket? Is daar nood aan en waarom (niet)? (bv. feedback over of er nog een vervolging volgt na niet-geslaagd PP kan iets leren over het opstellen van het PP samen met de minderjarige?)

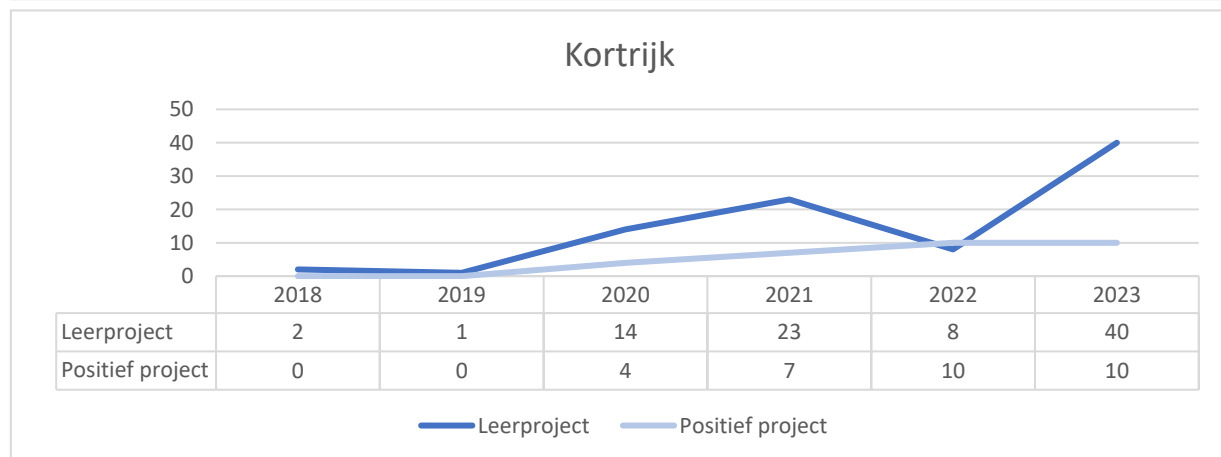
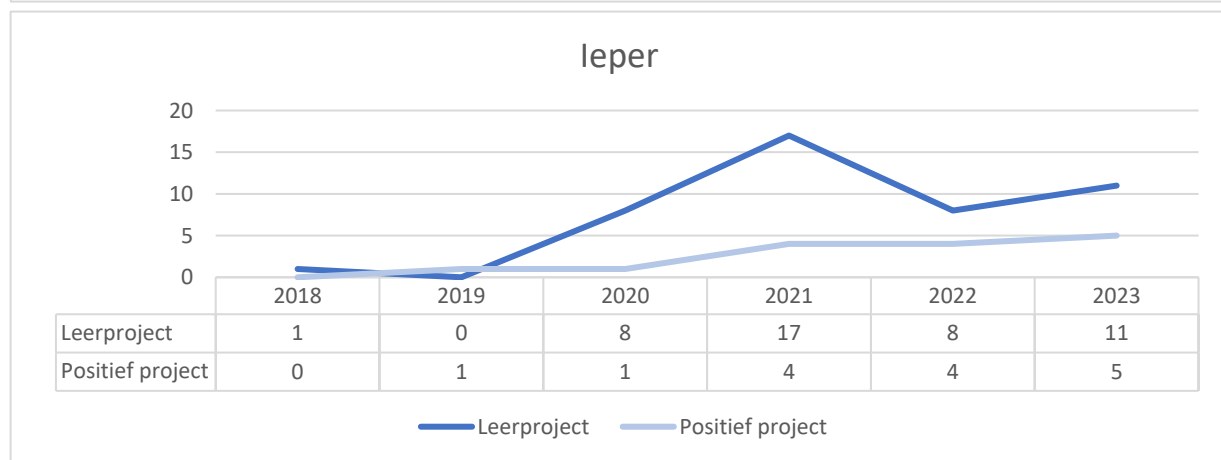
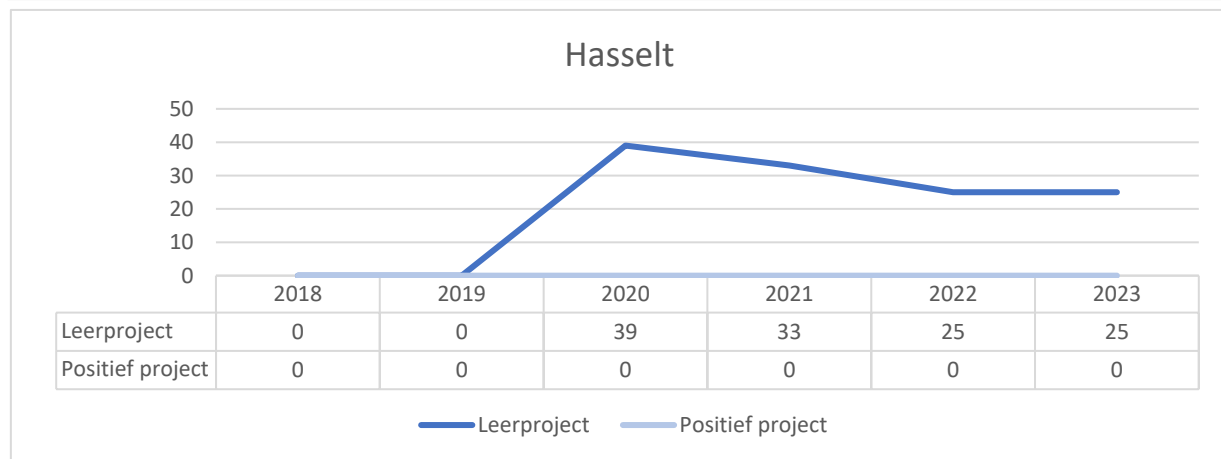
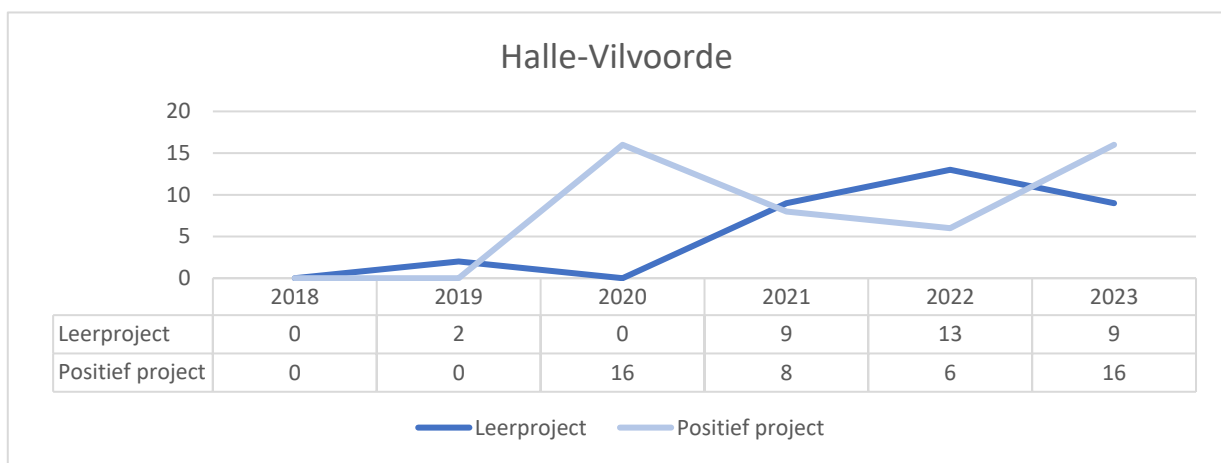
Extra focus bemiddeling: Vinden jullie dat het parket op de uitkomst van de herstelbemiddeling moet wachten vooraleer een beslissing te nemen? Zicht op wat zij in de praktijk doen?

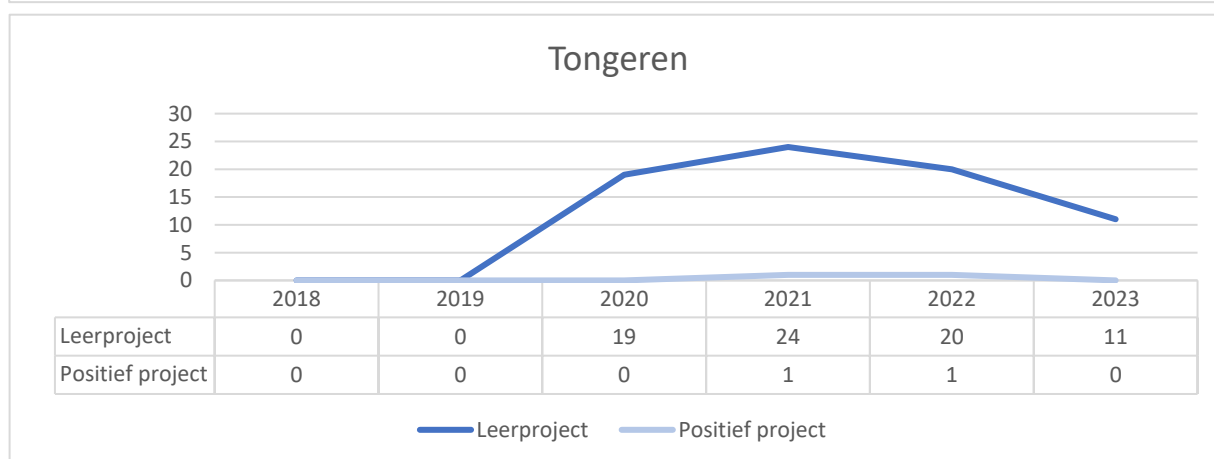
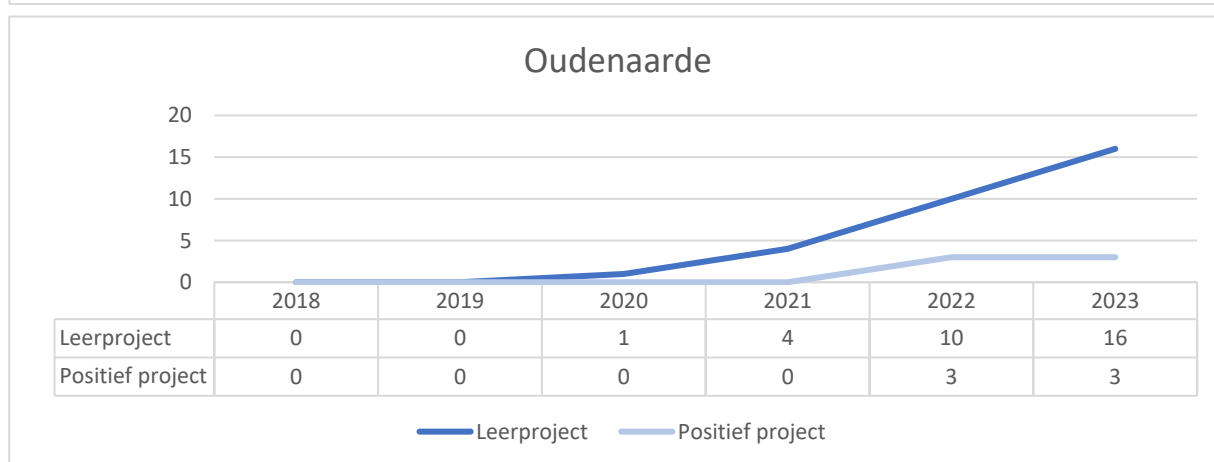
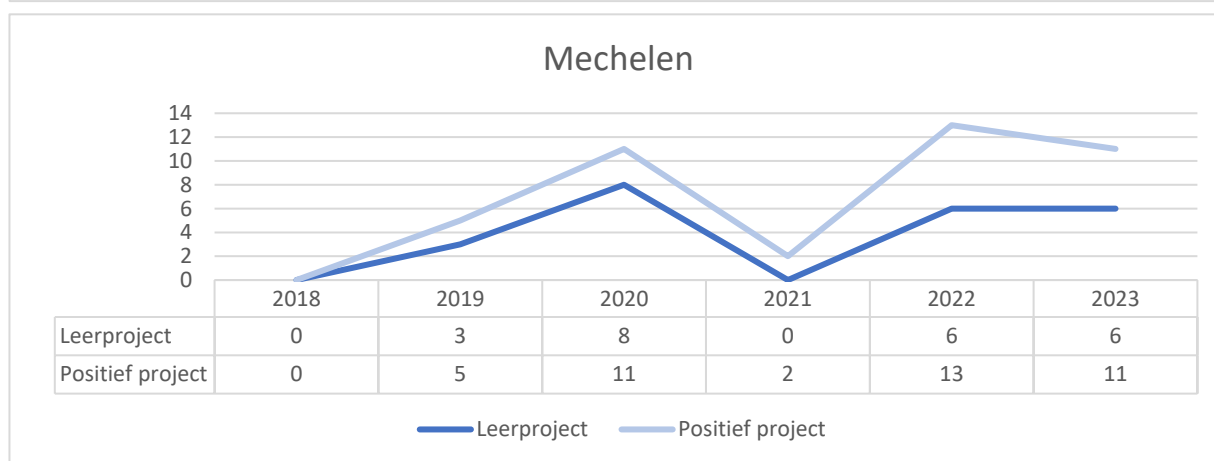
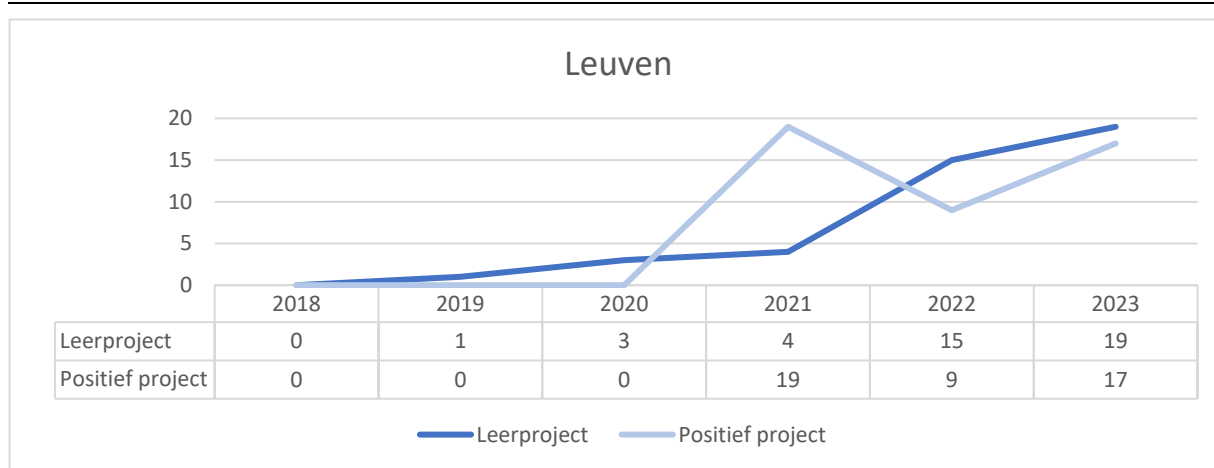
Is er voldoende ruimte voor het slachtoffer na uitvoering van de reacties (en dus eventueel verval van strafvordering na sepo, LP, ... zonder te wachten op resultaat bemiddeling)?

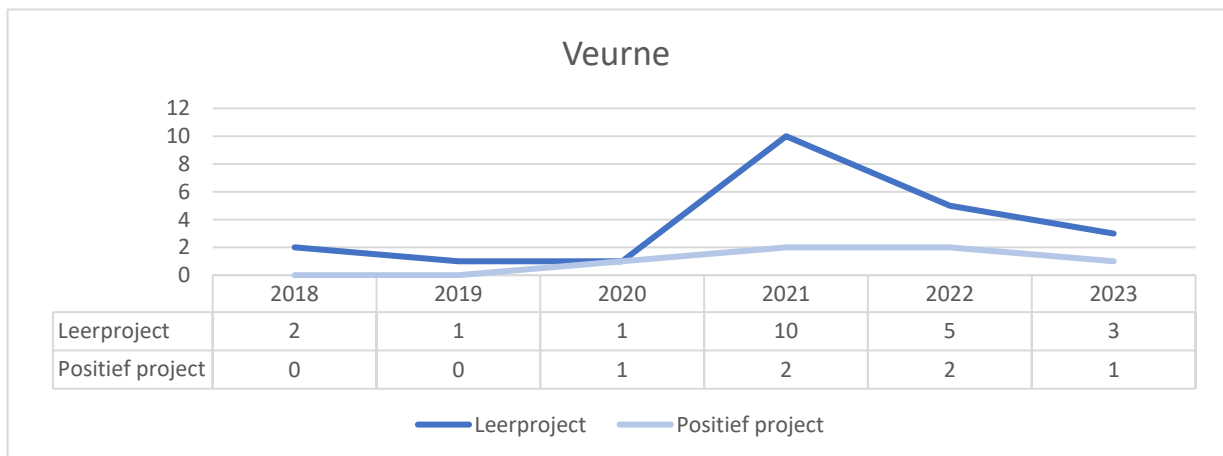
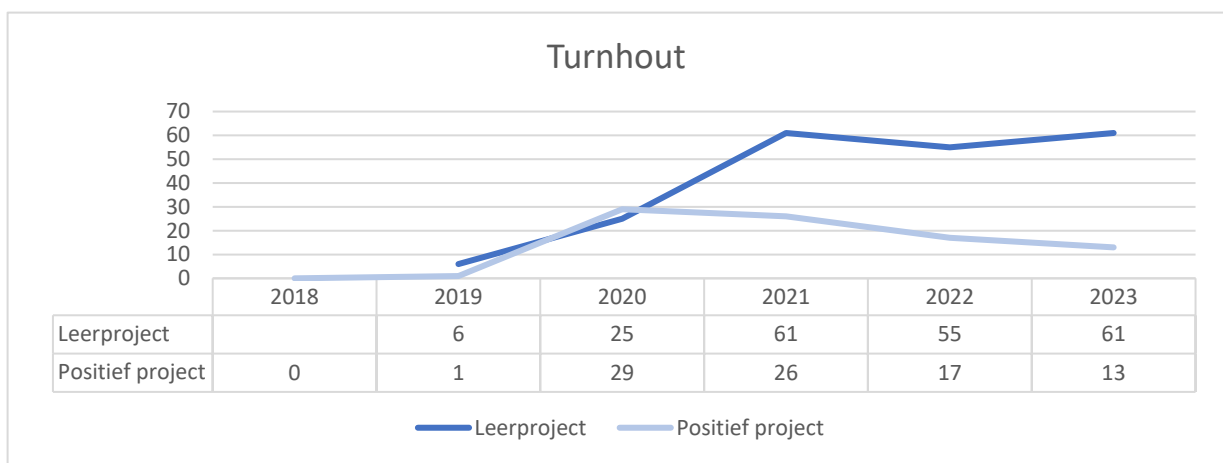

Bijlage 7. Evolutie leerproject en positief project per parketafdeling

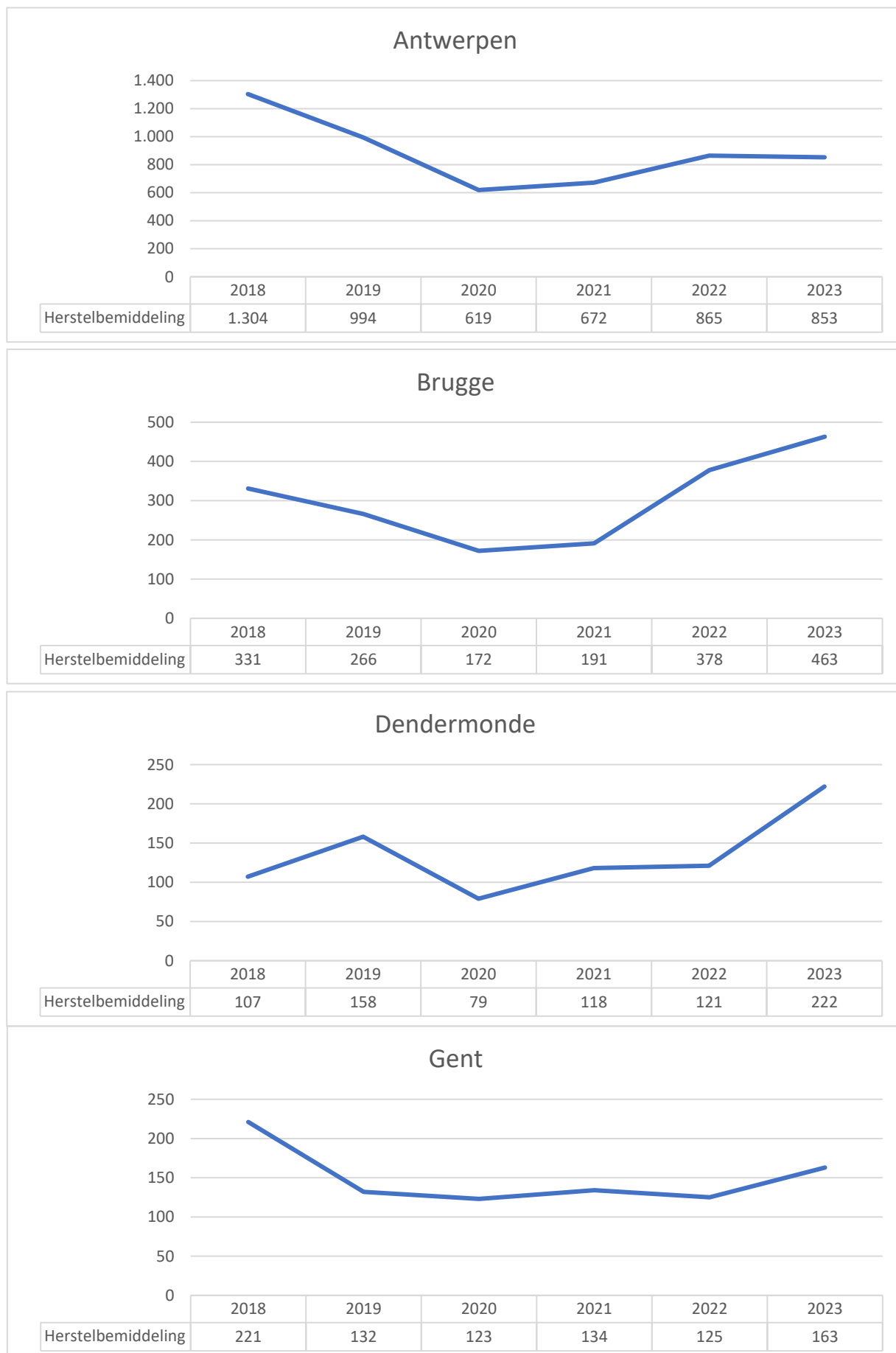

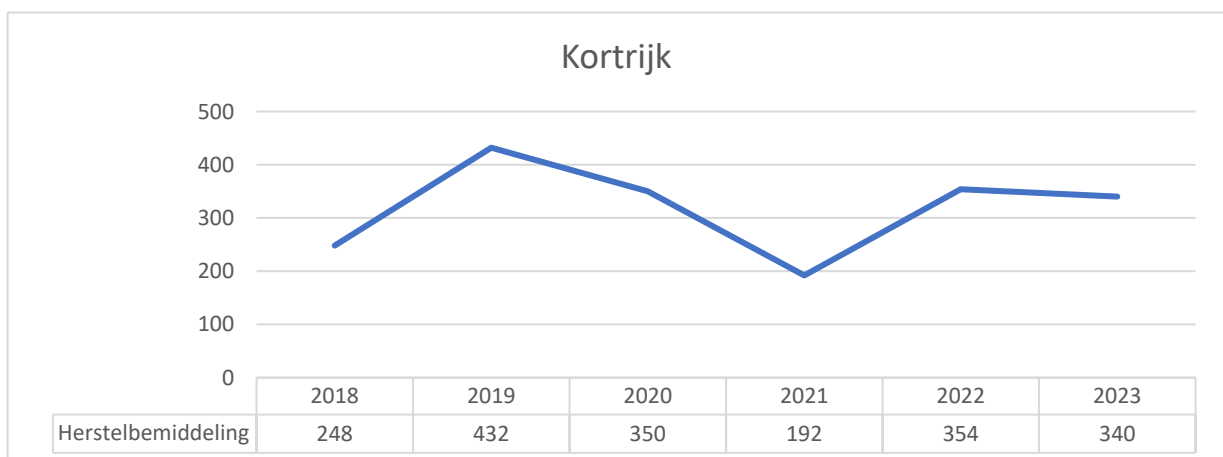
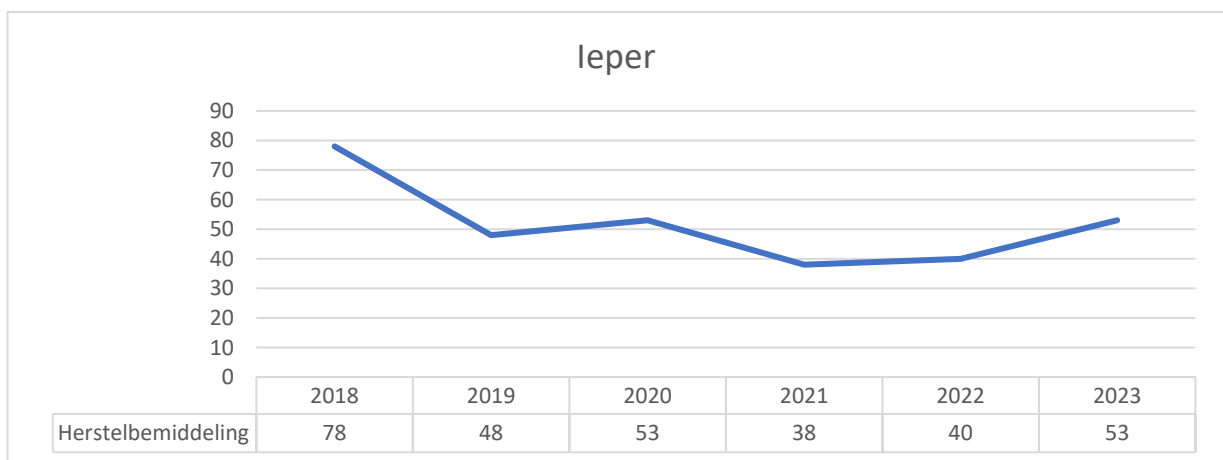
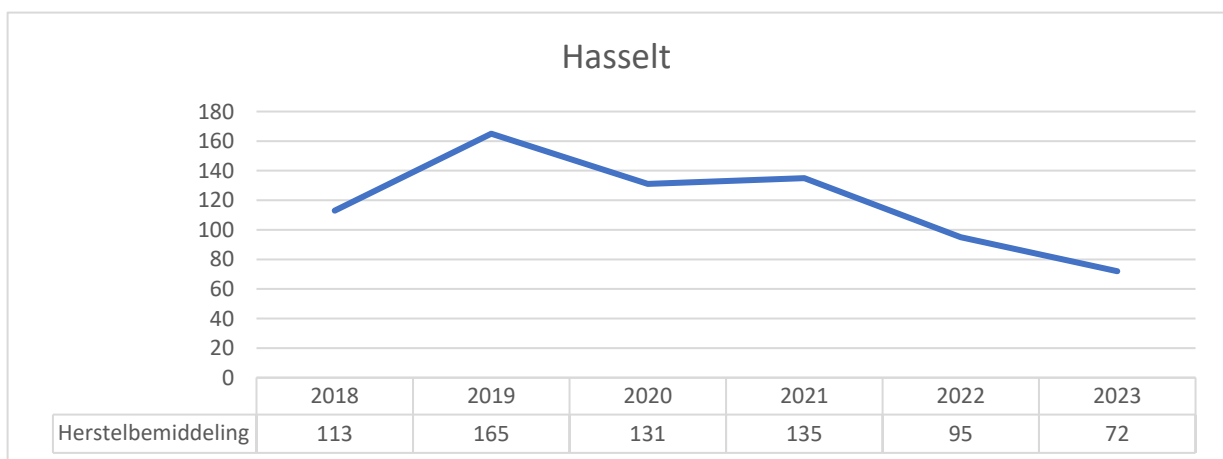
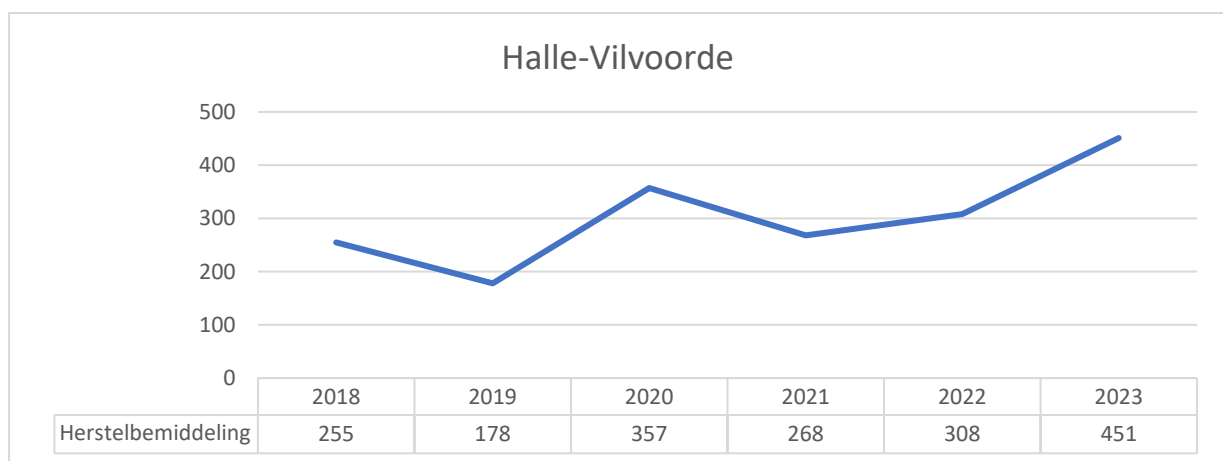

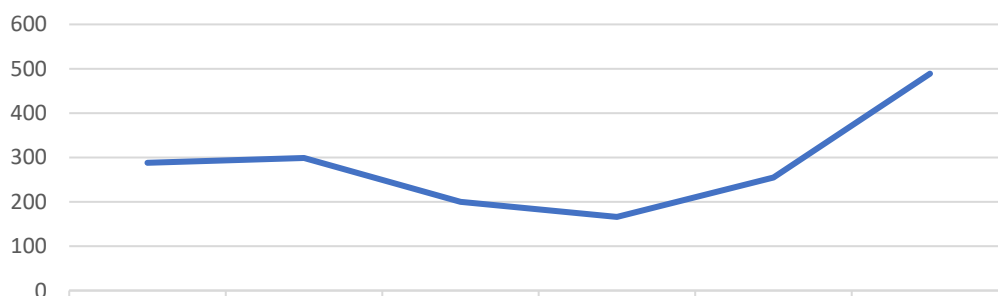

Bijlage 8. Evolutie herstelbemiddelingen per parketafdeling

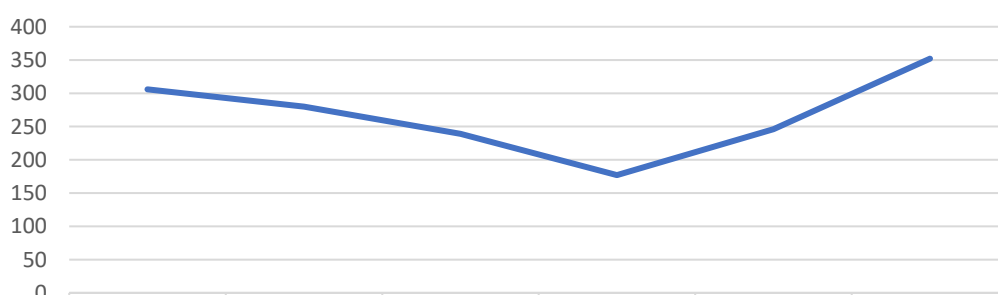
Leuven

Herstelbemiddeling

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Herstelbemiddeling	288	299	200	166	255	489

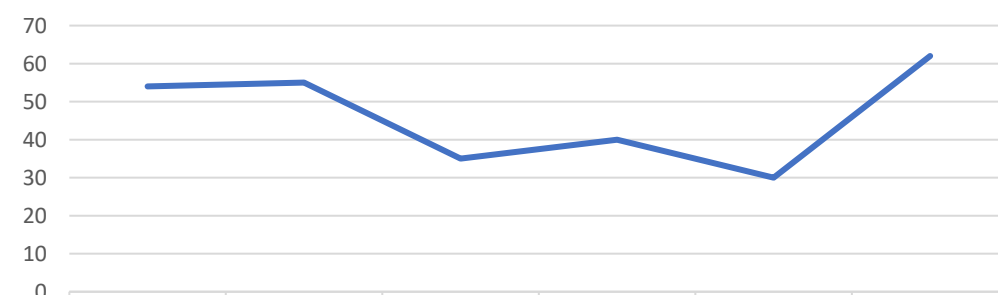
Mechelen

Herstelbemiddeling

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Herstelbemiddeling	306	280	239	177	246	352

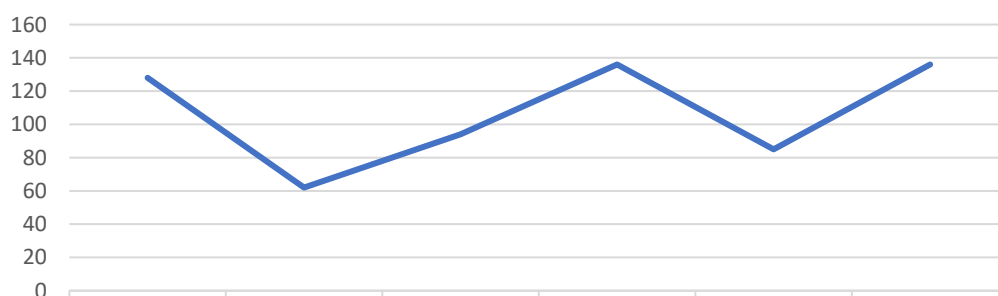
Oudenaarde

Herstelbemiddeling

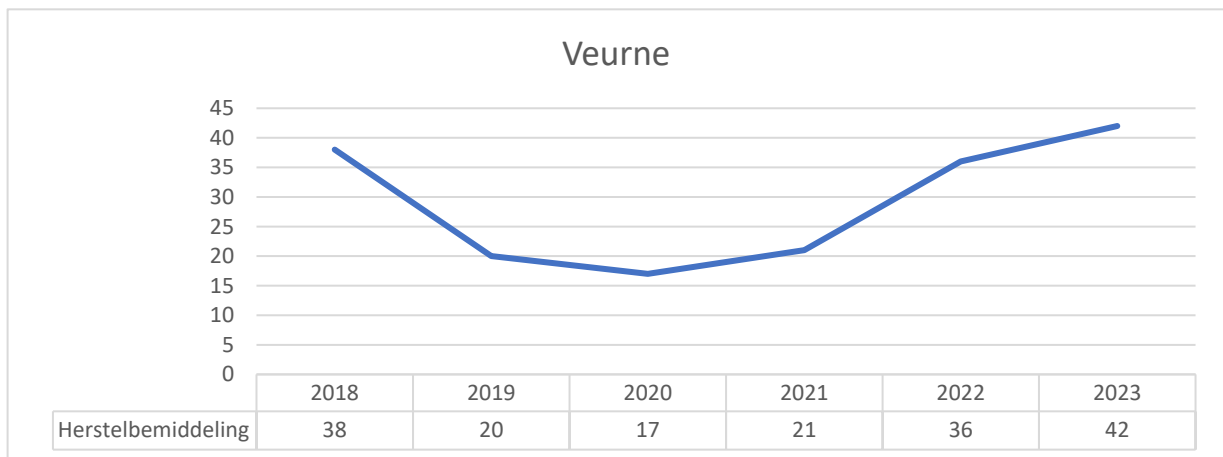
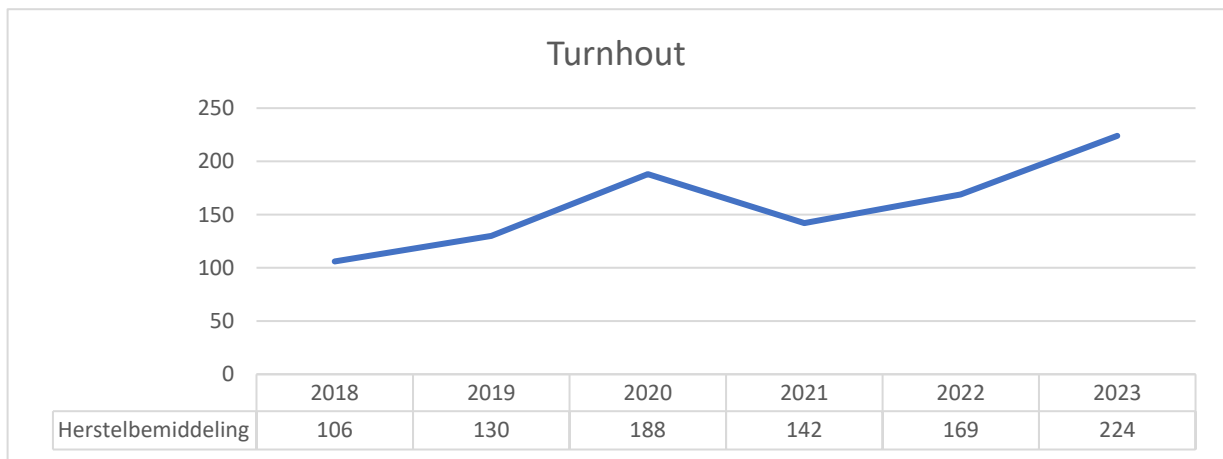
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Herstelbemiddeling	54	55	35	40	30	62

Tongeren

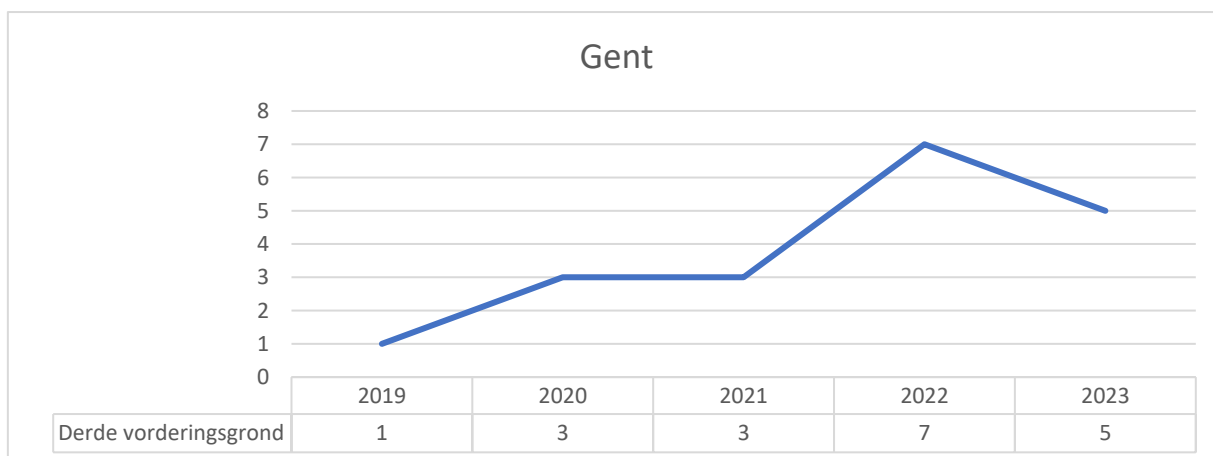
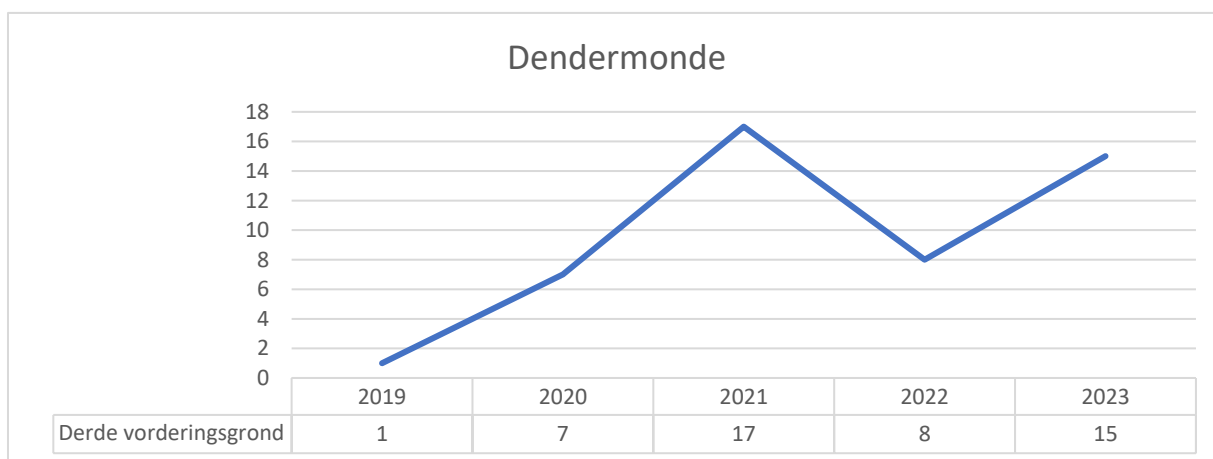
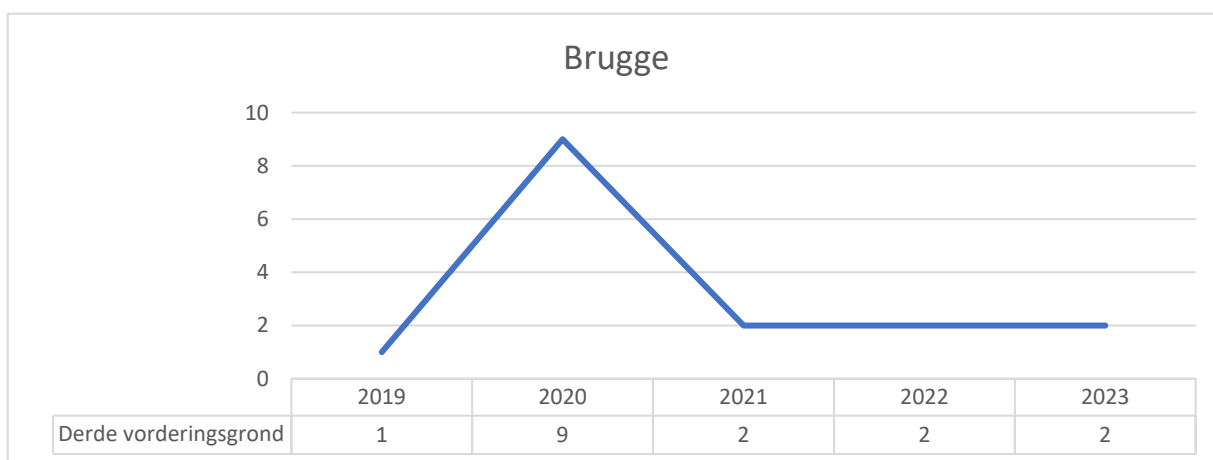
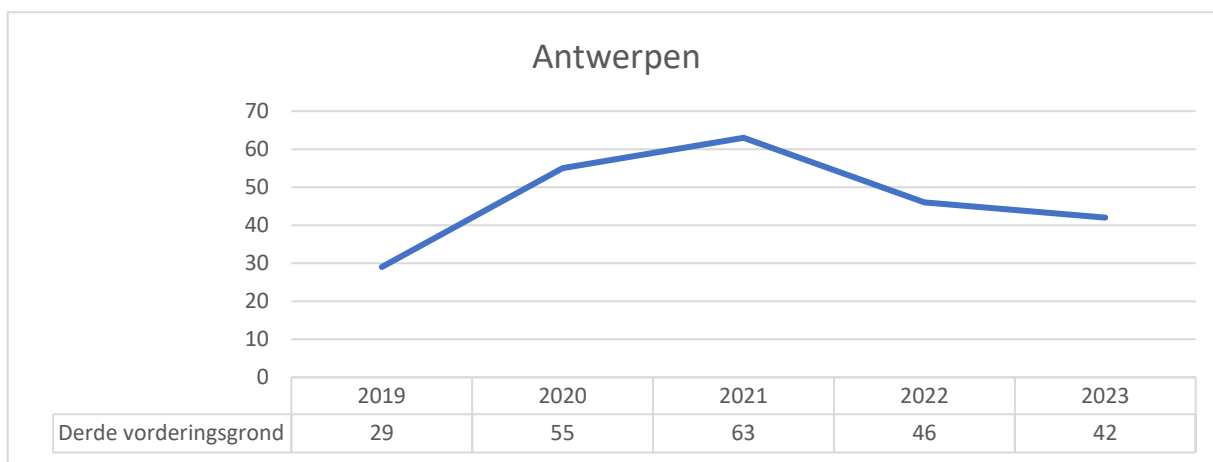
Herstelbemiddeling

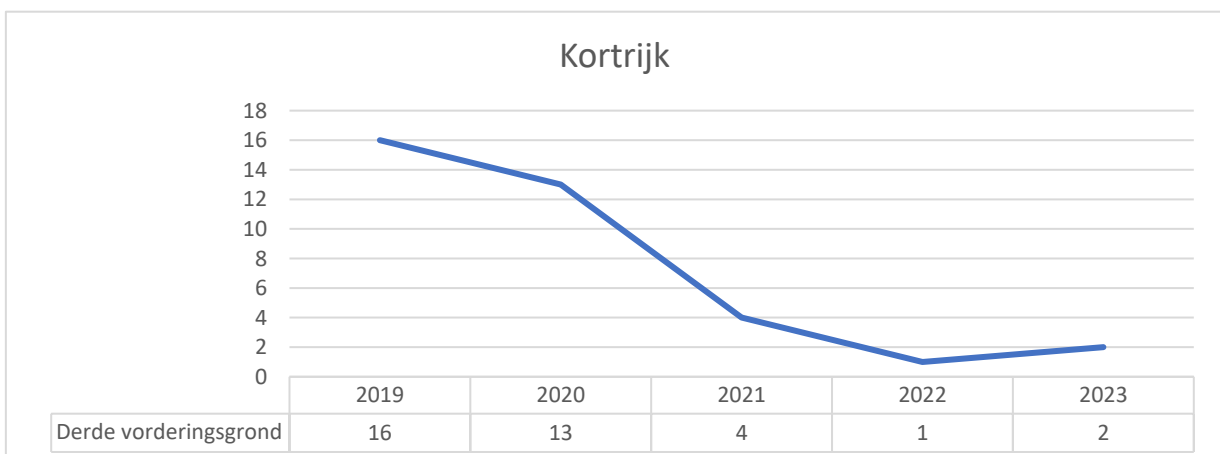
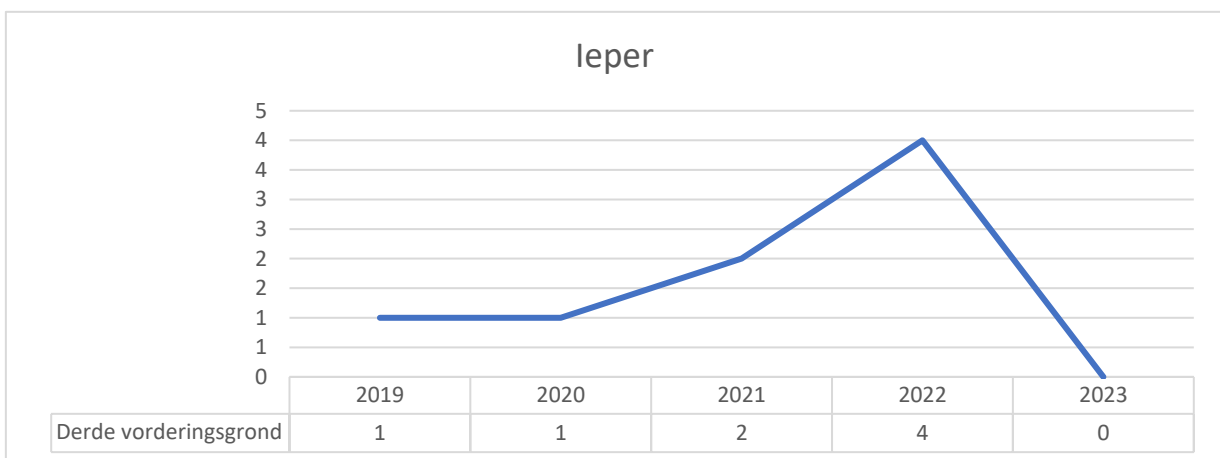
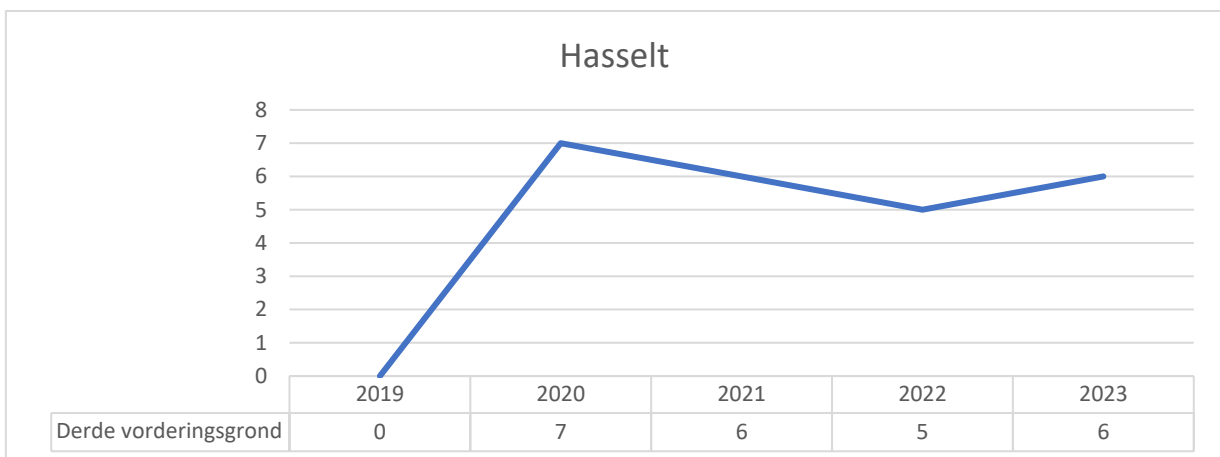
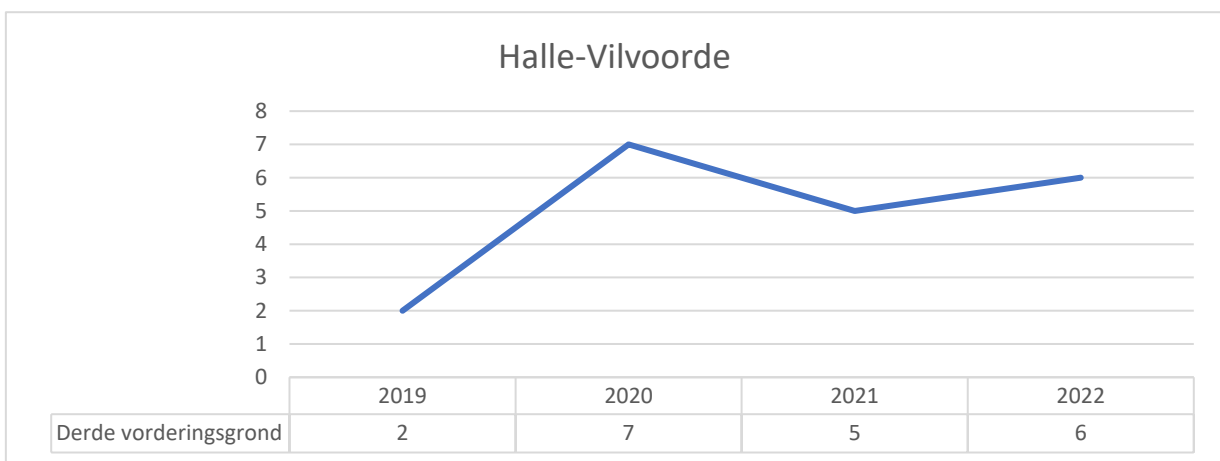
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Herstelbemiddeling	128	62	94	136	85	136

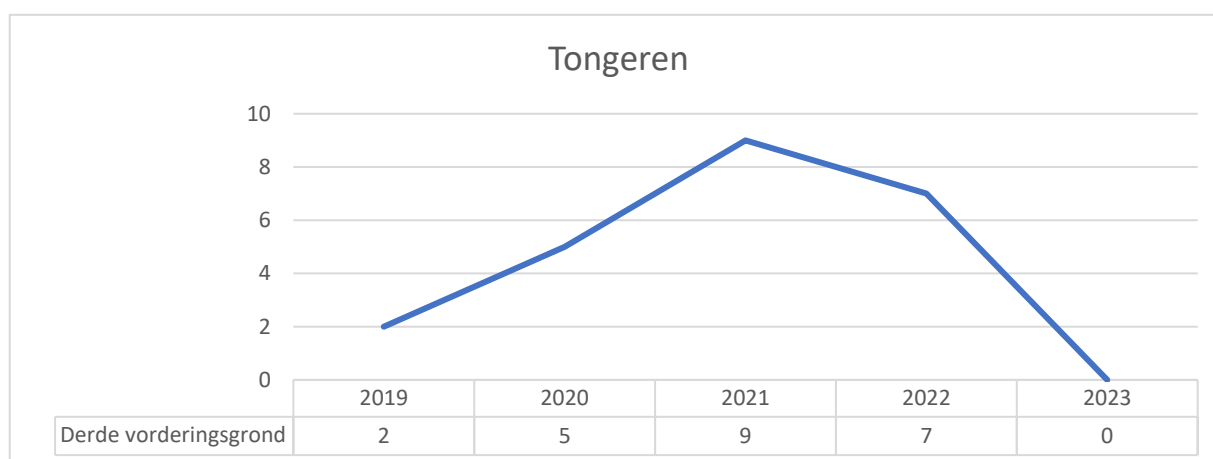
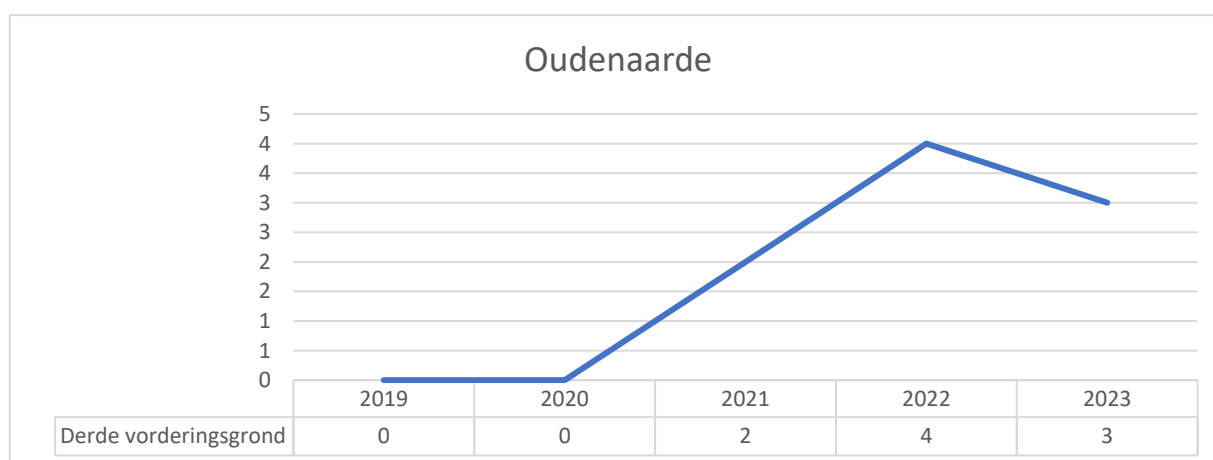
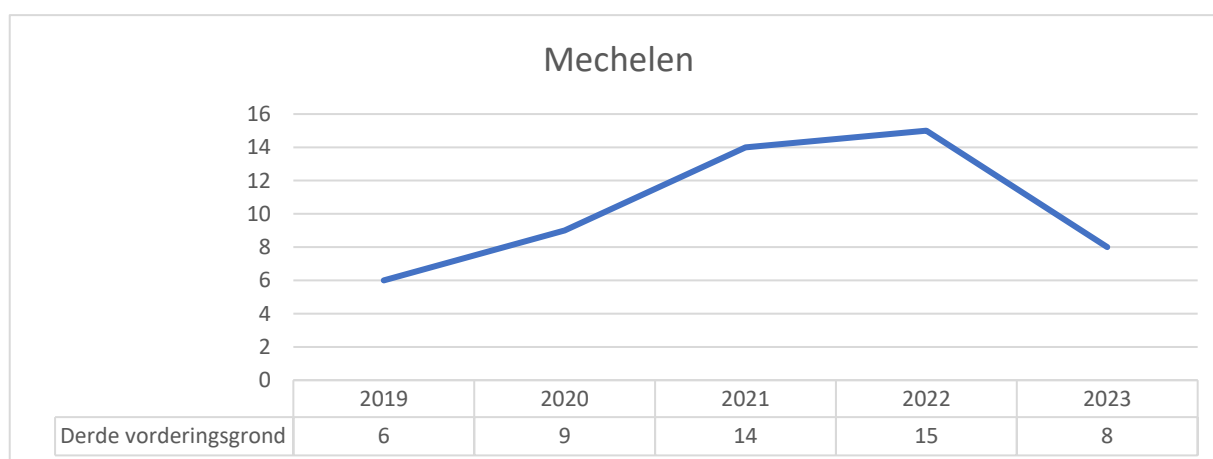
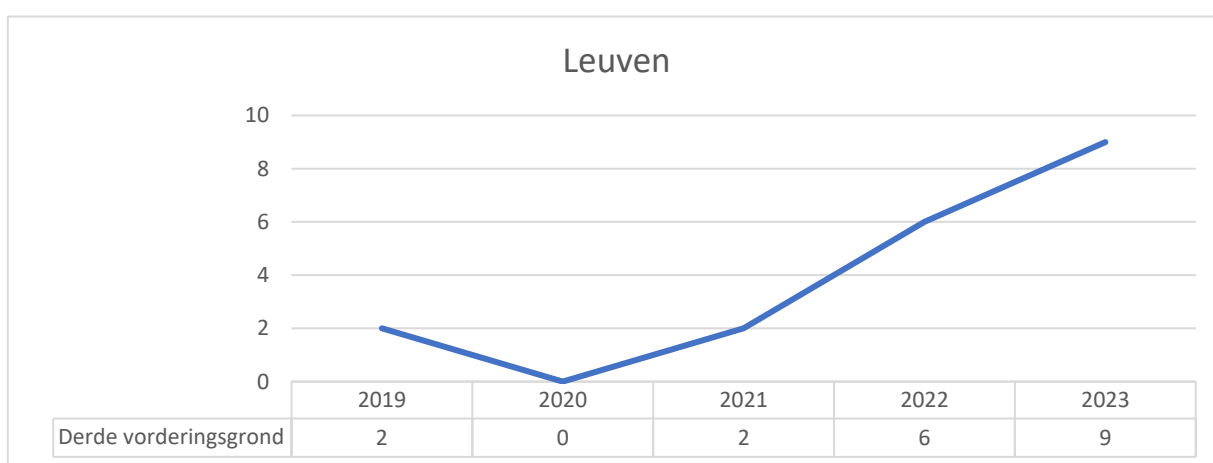

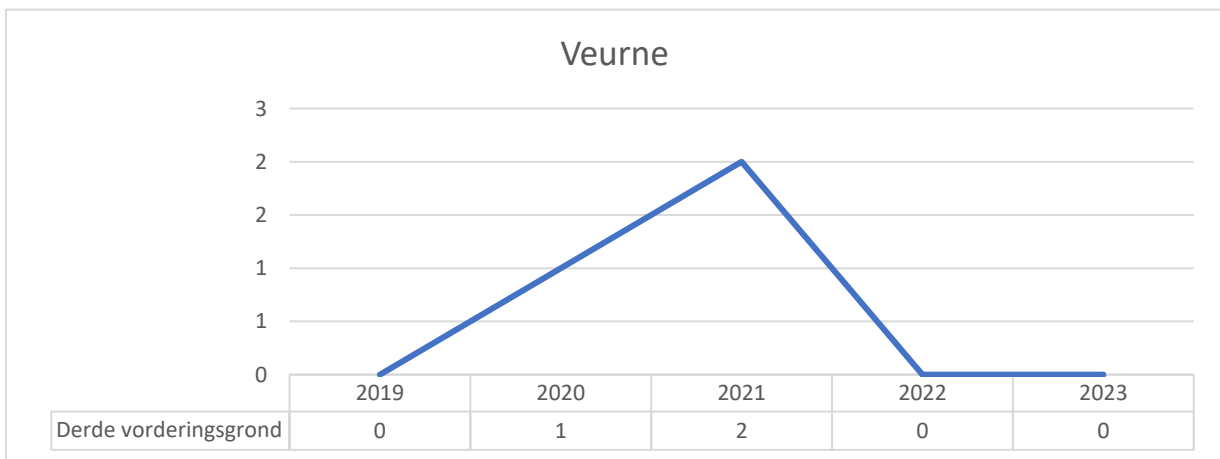
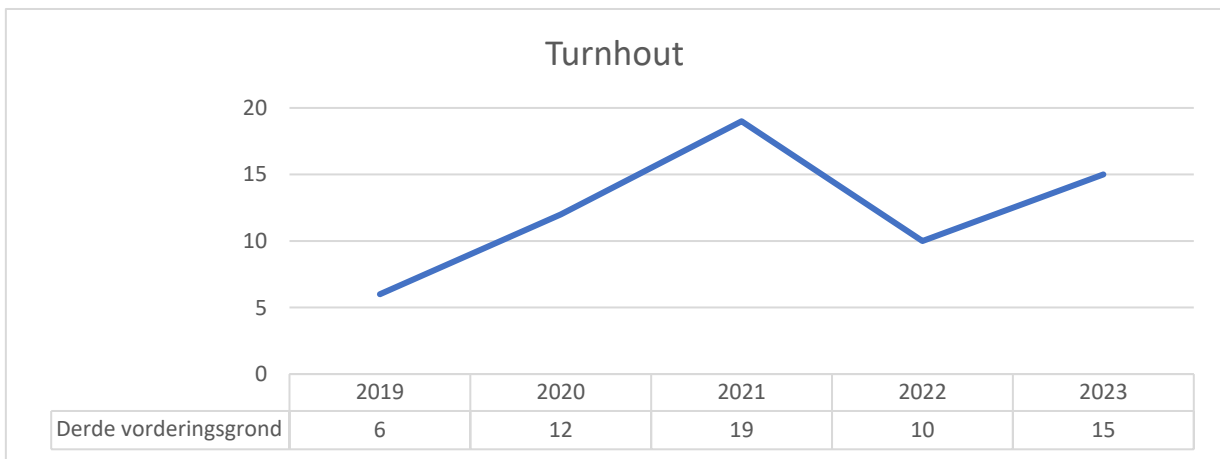

Bijlage 9. Evolutie gebruik derde vorderingsgrond per parketafdeling

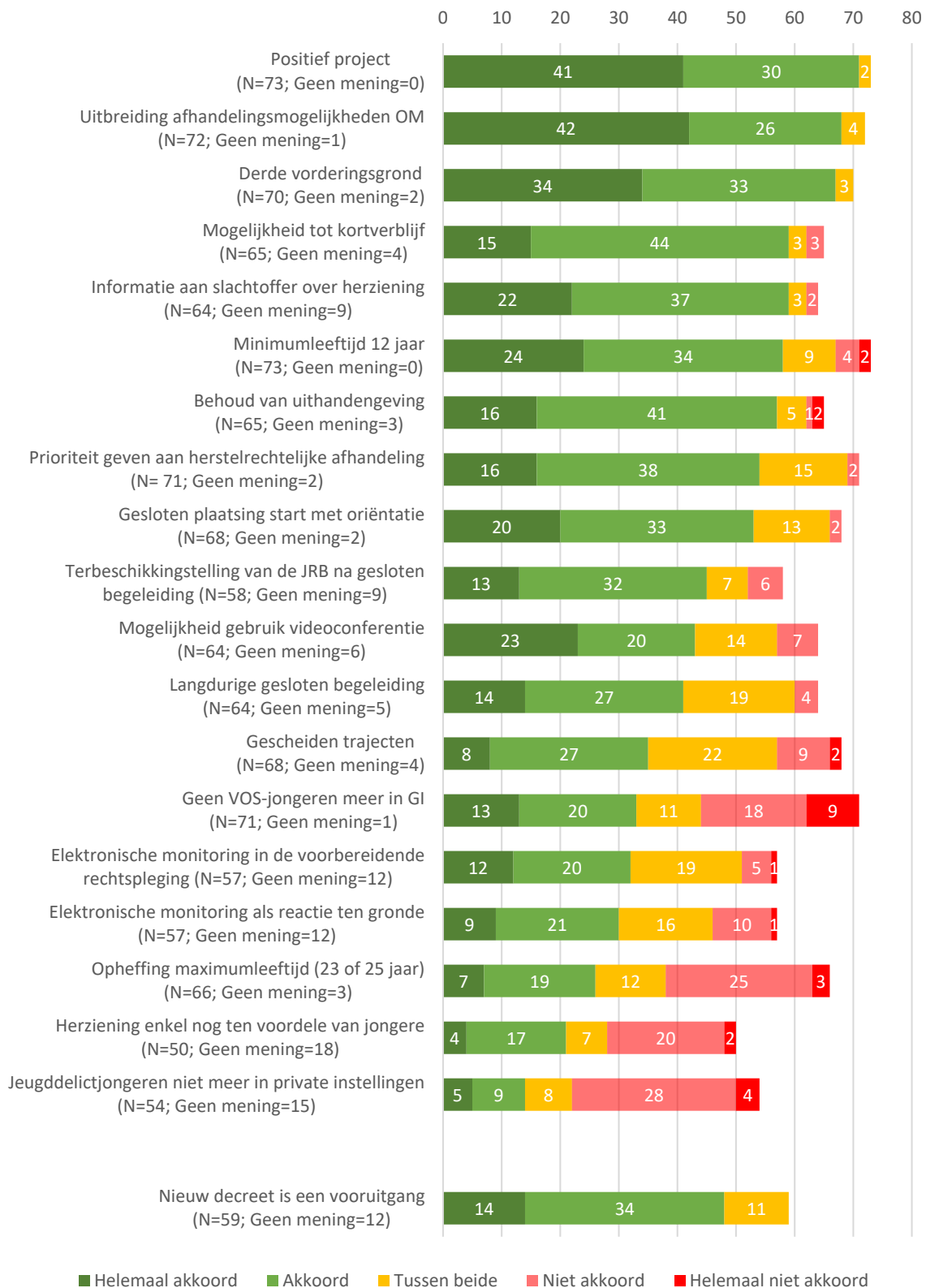

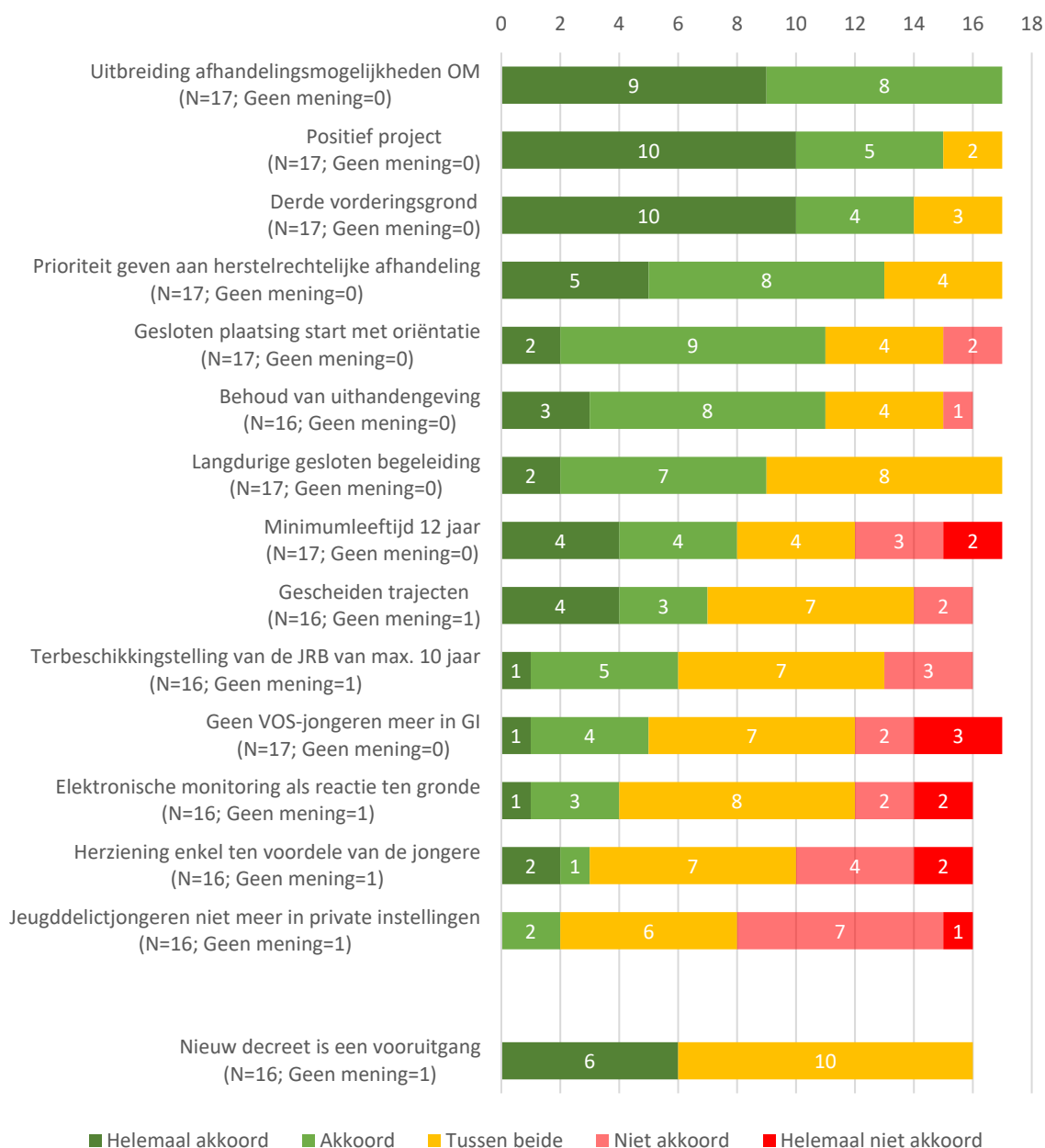

Bijlage 10. Overzichtstabellen stellingen visie nieuwe ontwikkeling per actor

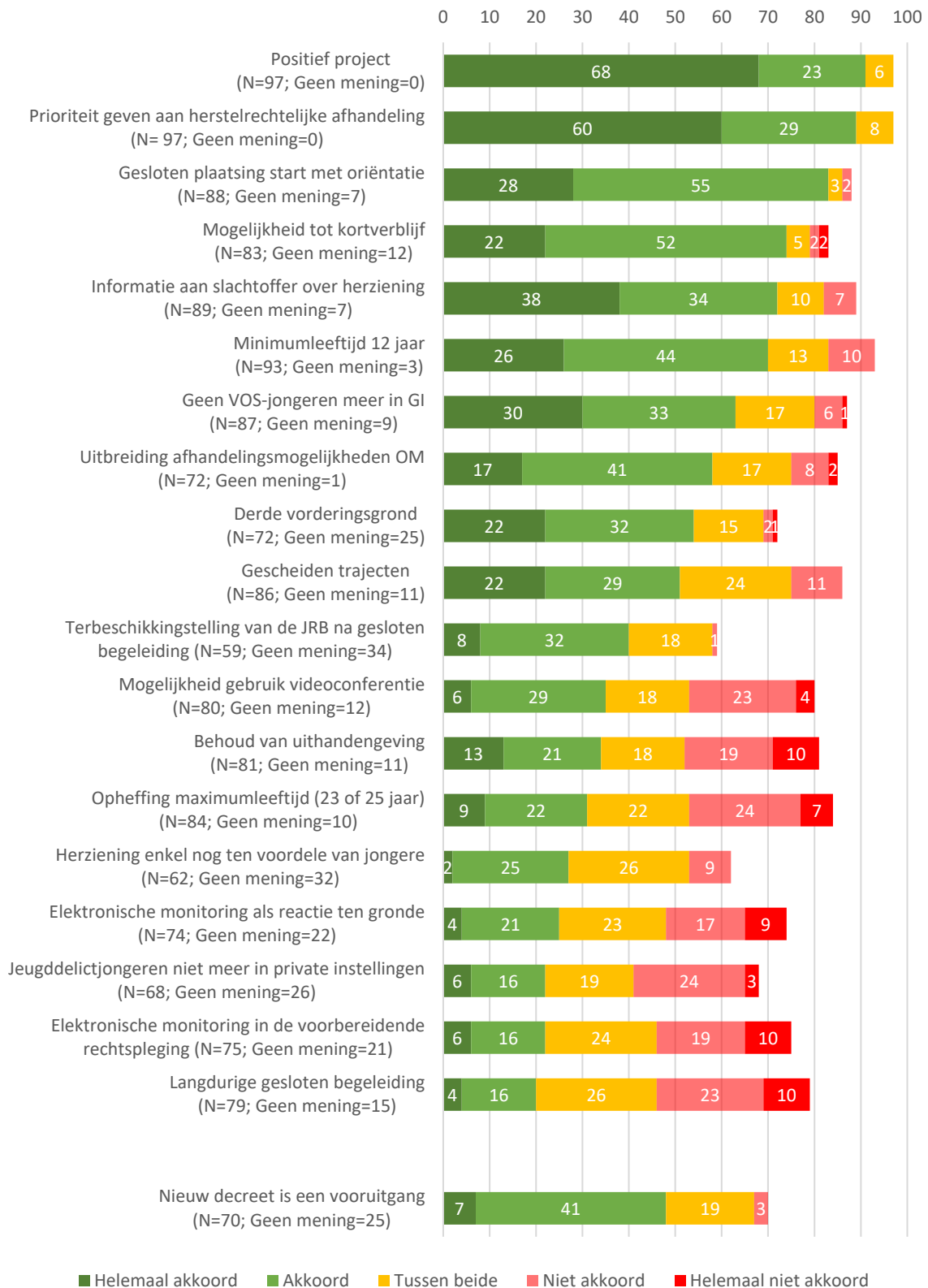
Parketmedewerkers (huidige evaluatie: online vragenlijst)

Parketmedewerkers (nulmeting: focusgroep)

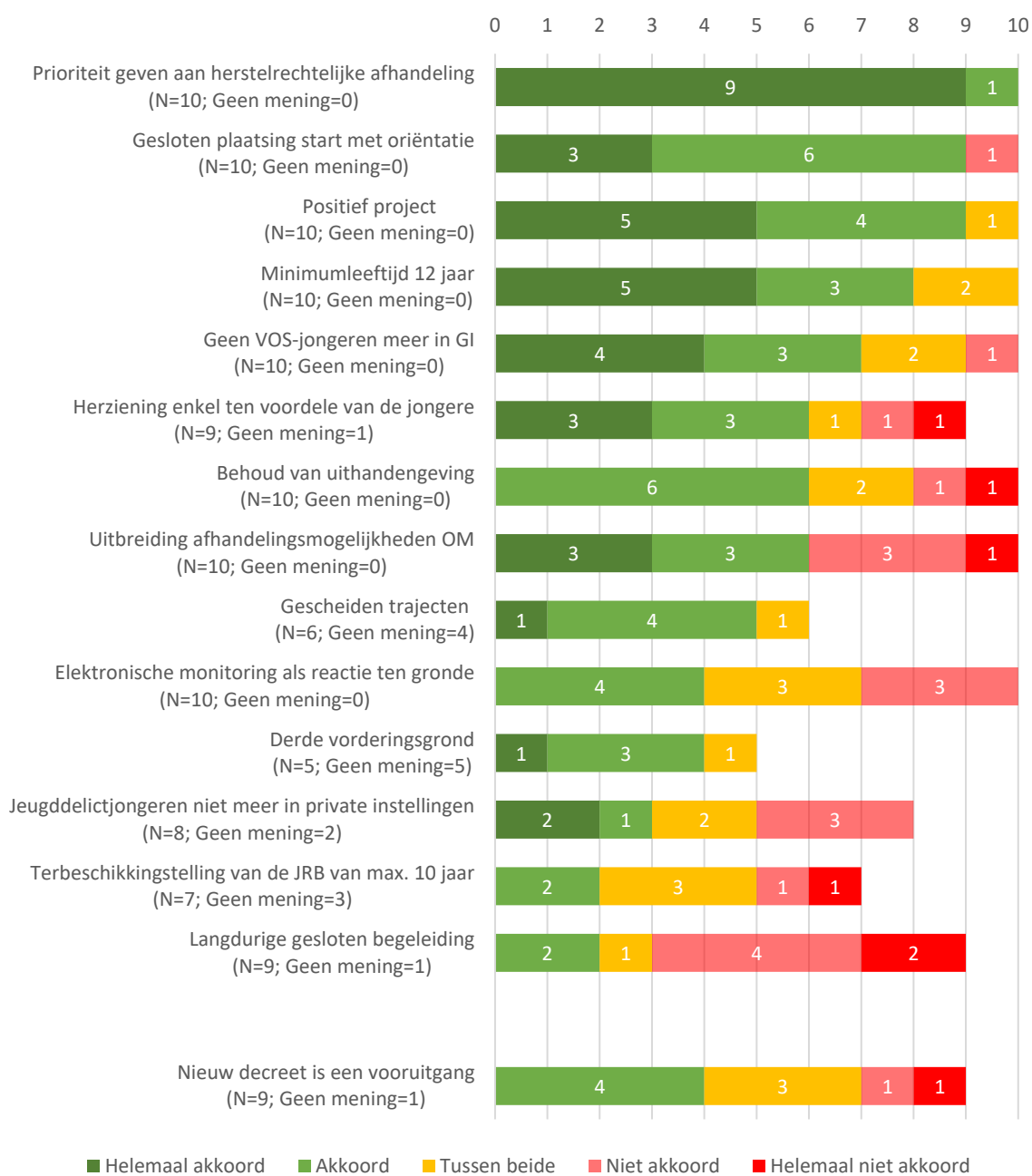

HCA-medewerkers (huidige evaluatie: online vragenlijst)

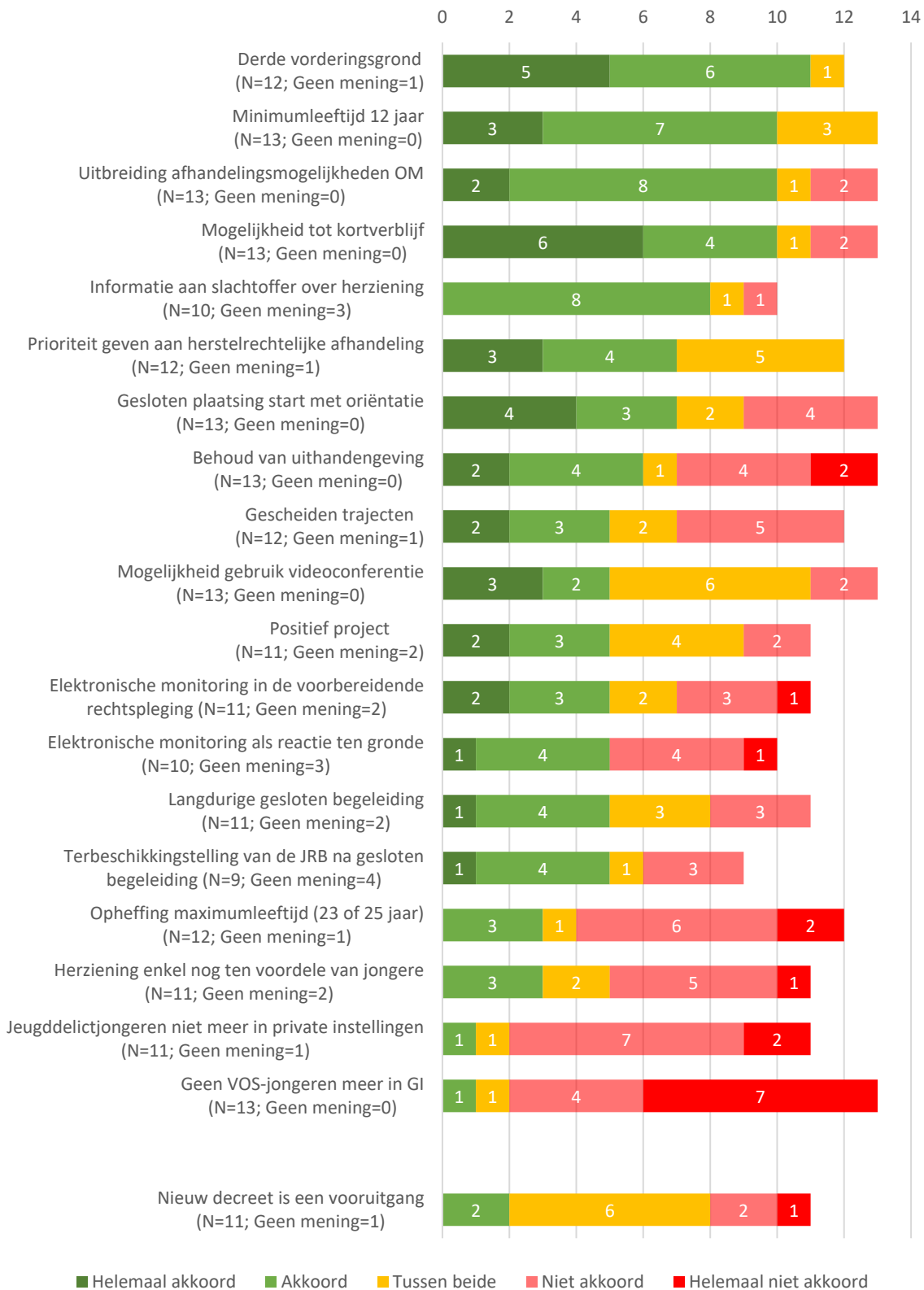

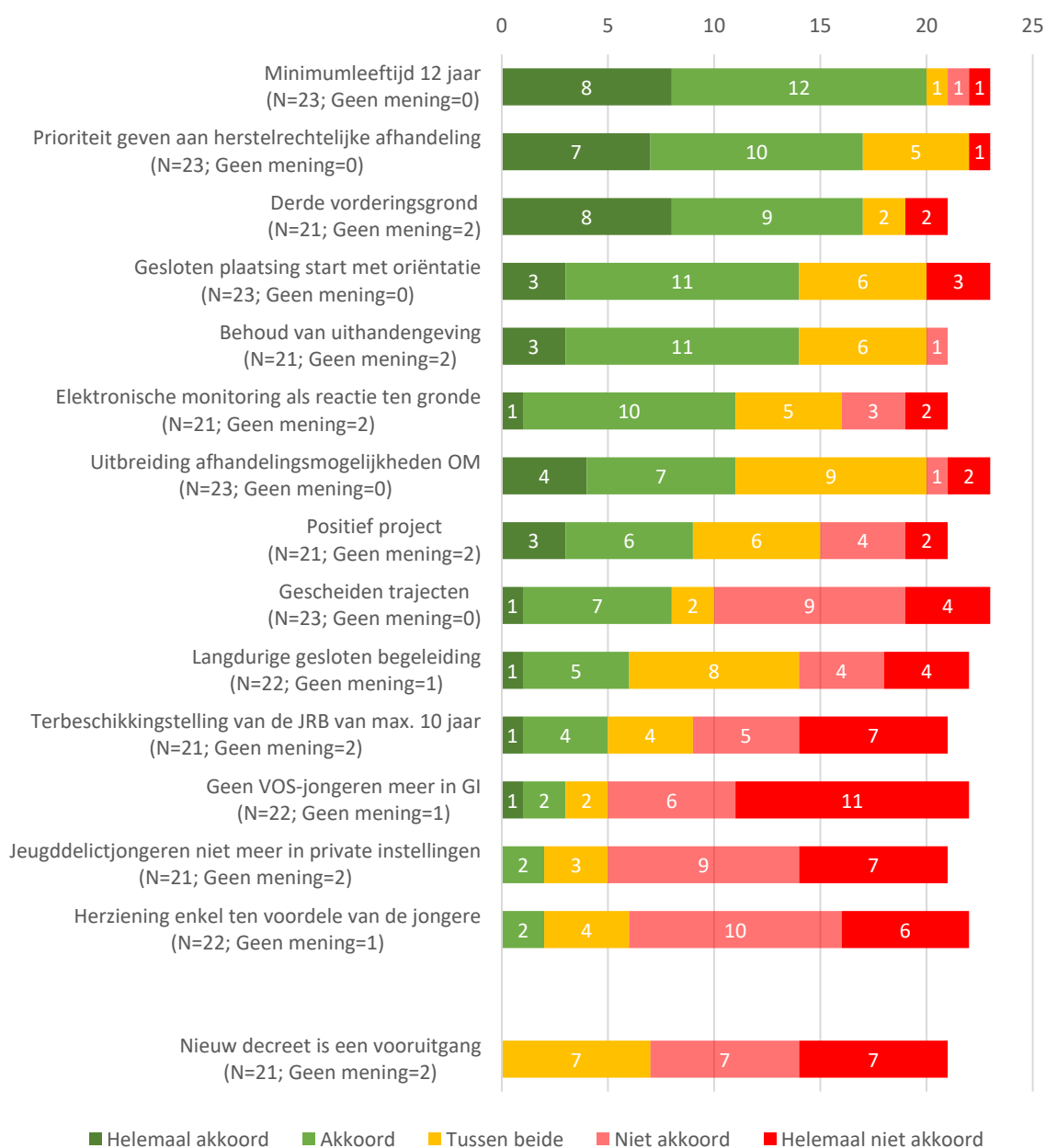
HCA-medewerkers (nulmeting: focusgroep)

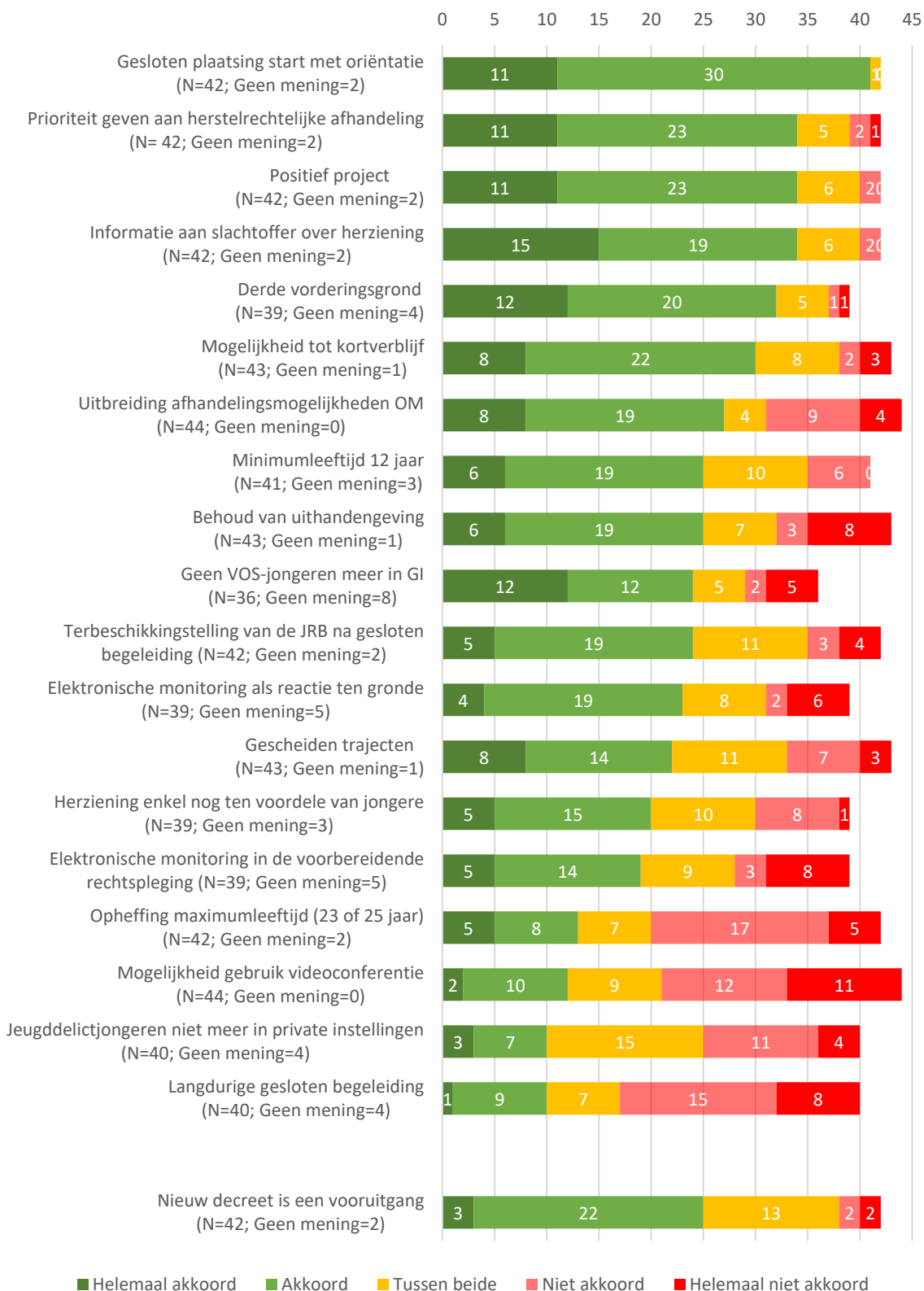
Jeugdrecht (huidige evaluatie: online vragenlijst)

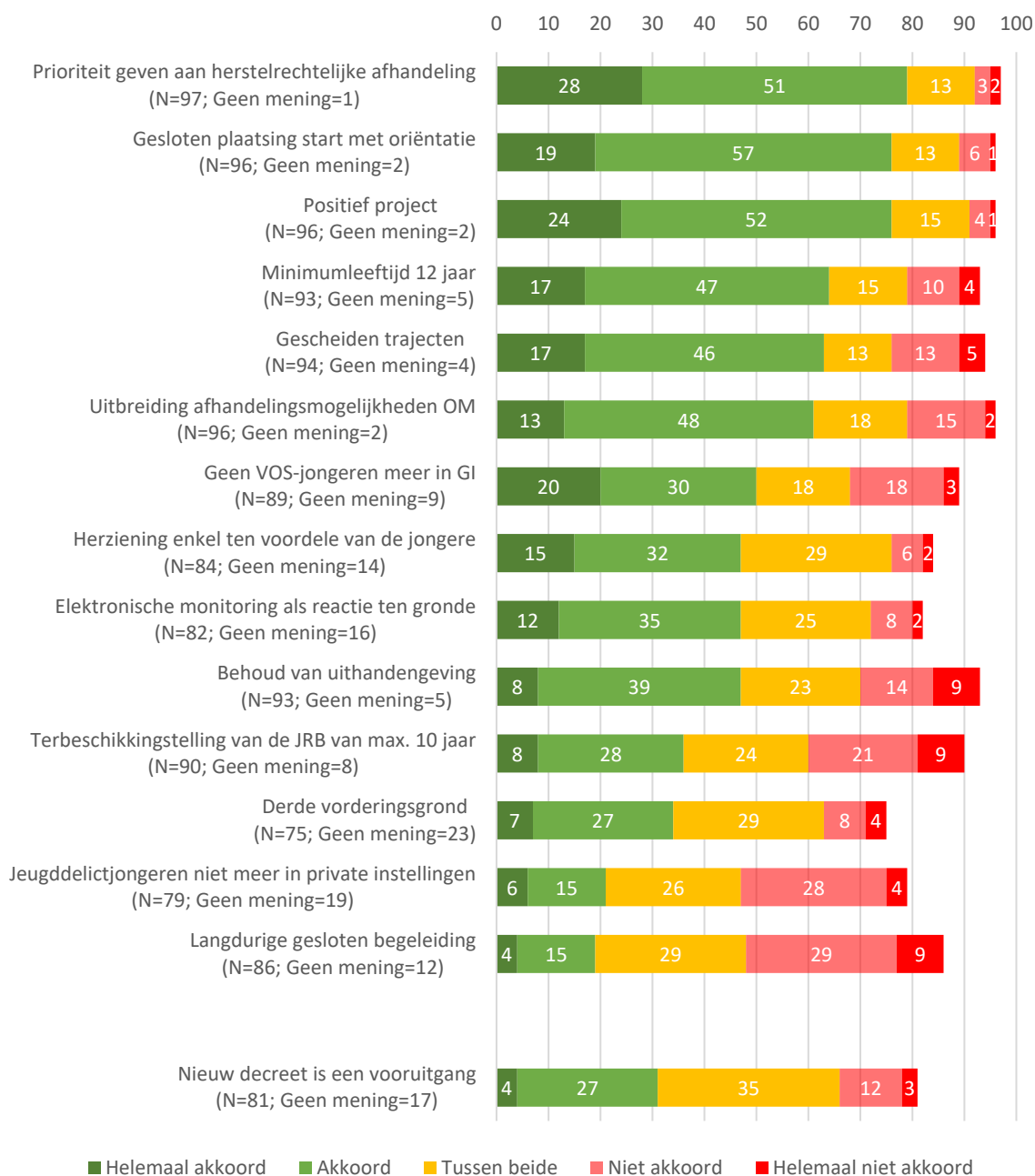
Jeugdrechters (nulmeting: online vragenlijst)

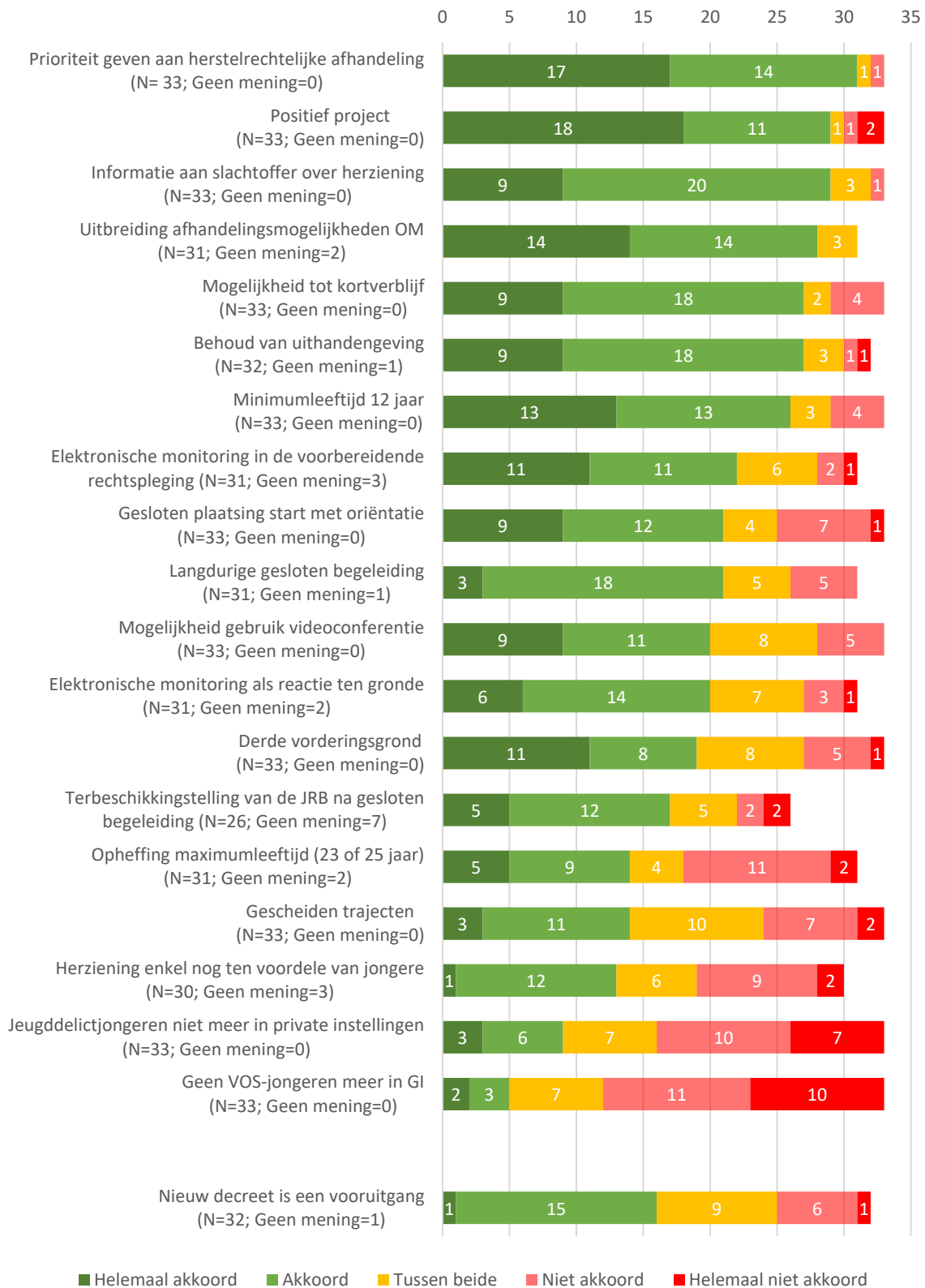
Jeugdadvocaten (huidige evaluatie: online vragenlijst)

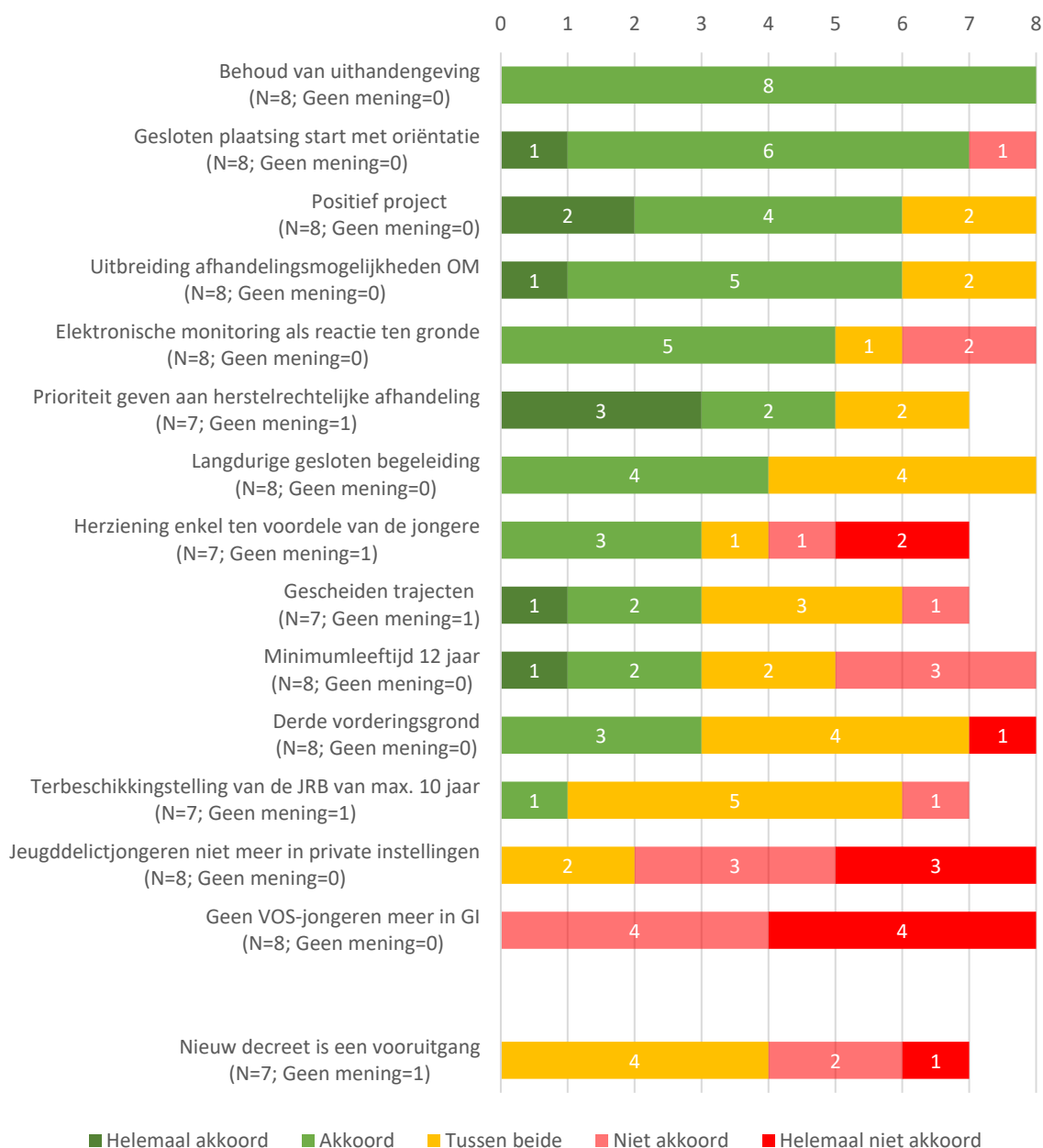
Jeugdadvocaten (nulmeting: online vragenlijst)

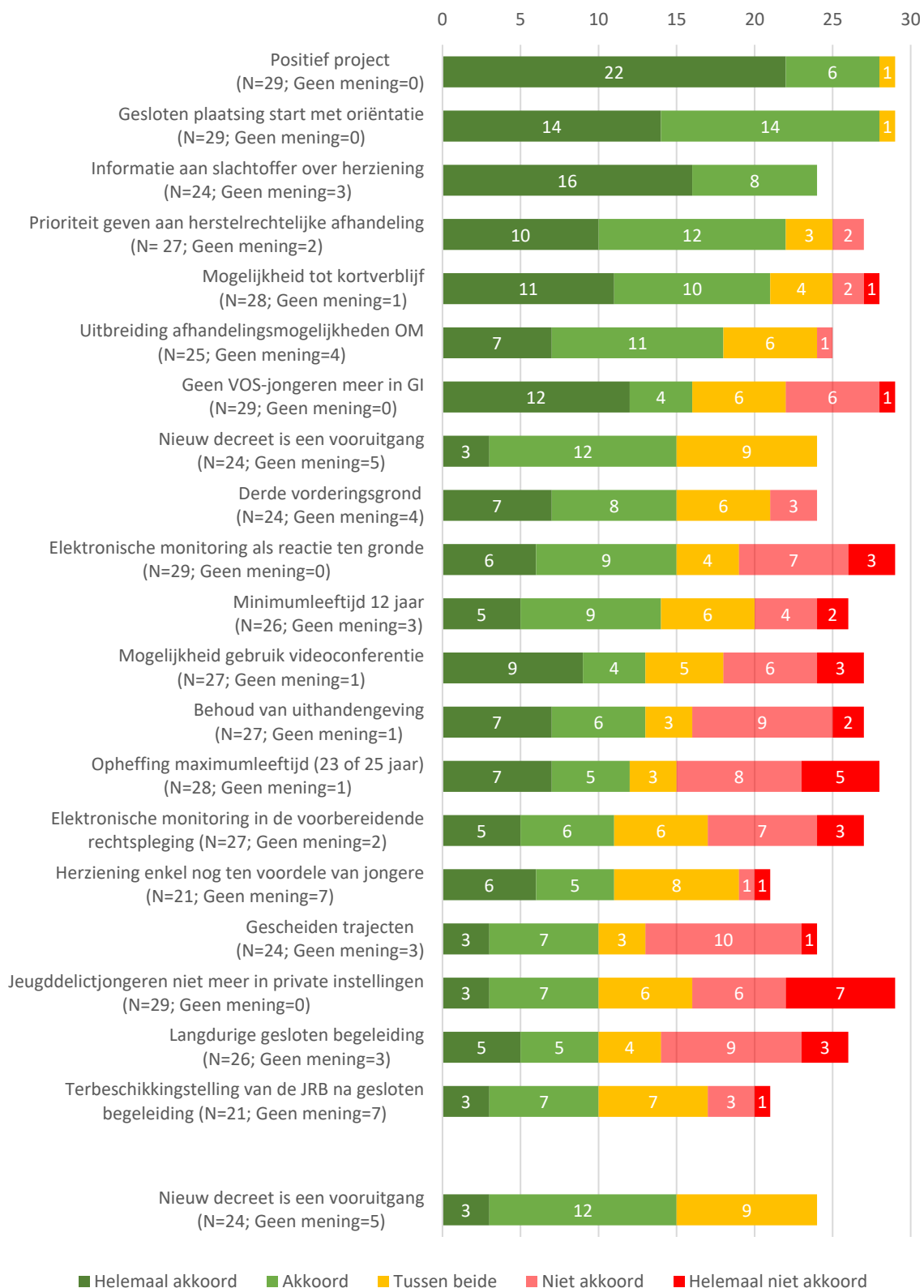
SDJ-consulenten (huidige evaluatie: online vragenlijst)

SDJ-consulenten (nulmeting: focusgroep)

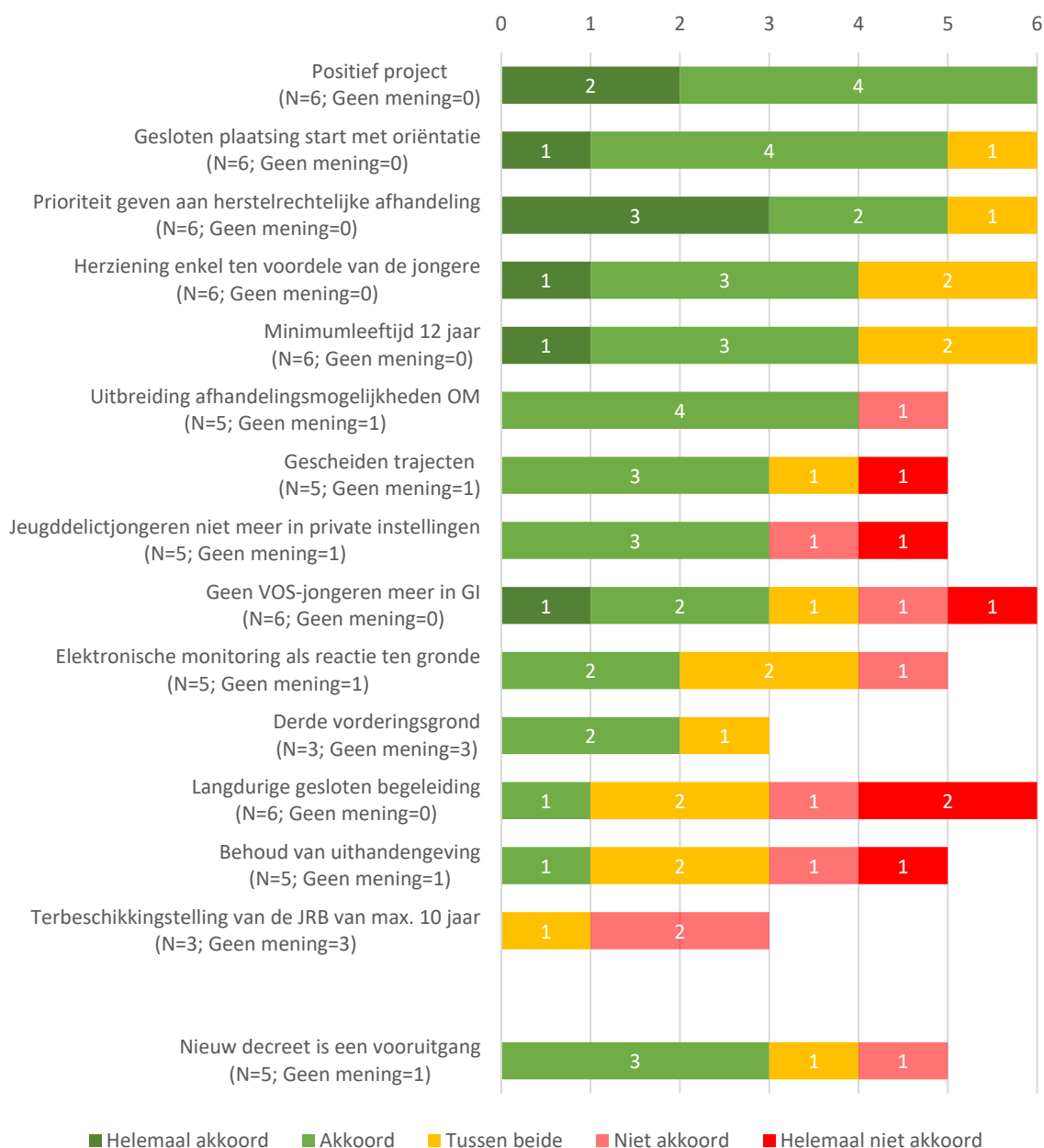

Private voorzieningen (huidige evaluatie: online vragenlijst)

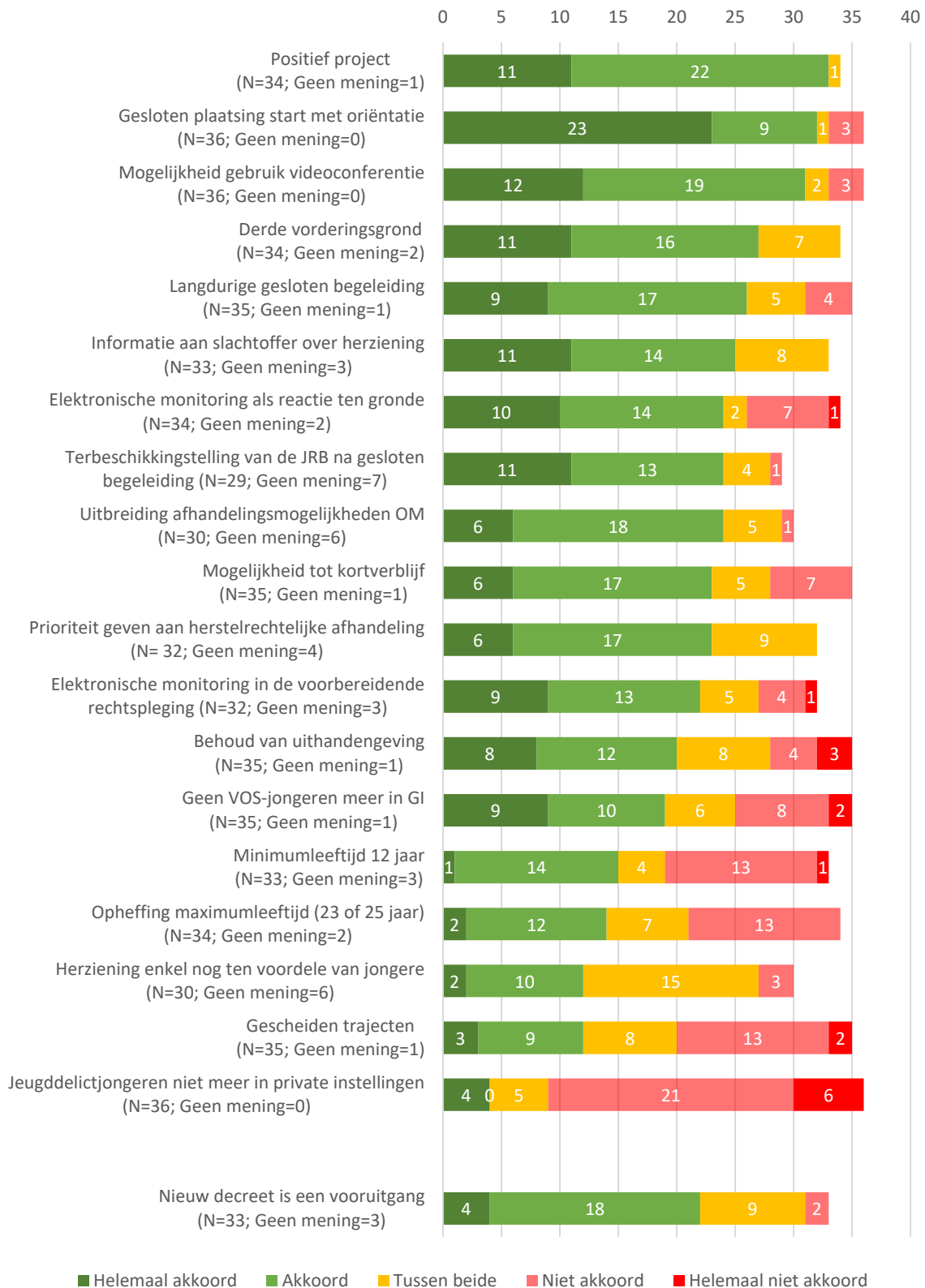

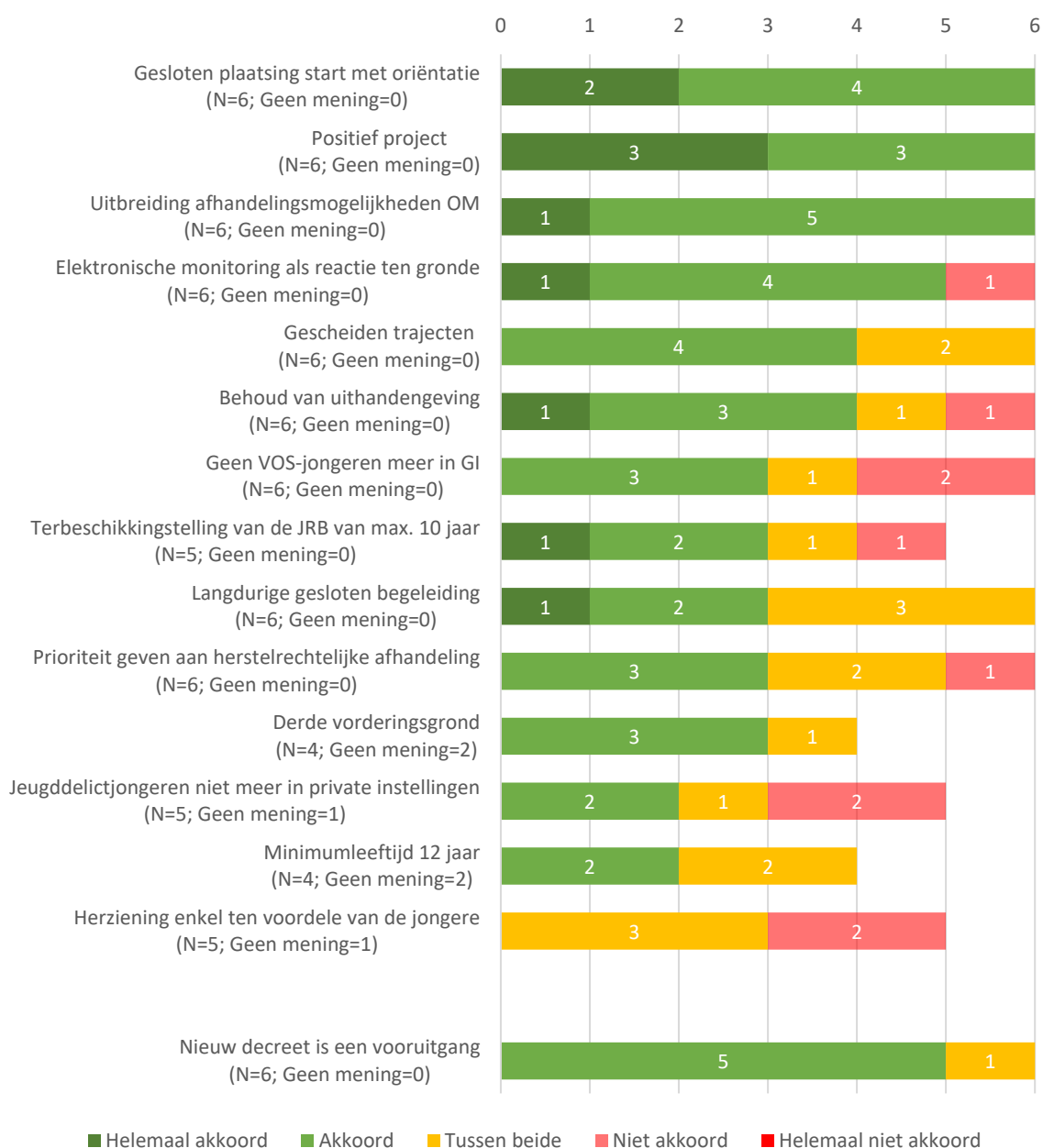
Private voorzieningen (nulmeting: focusgroep)

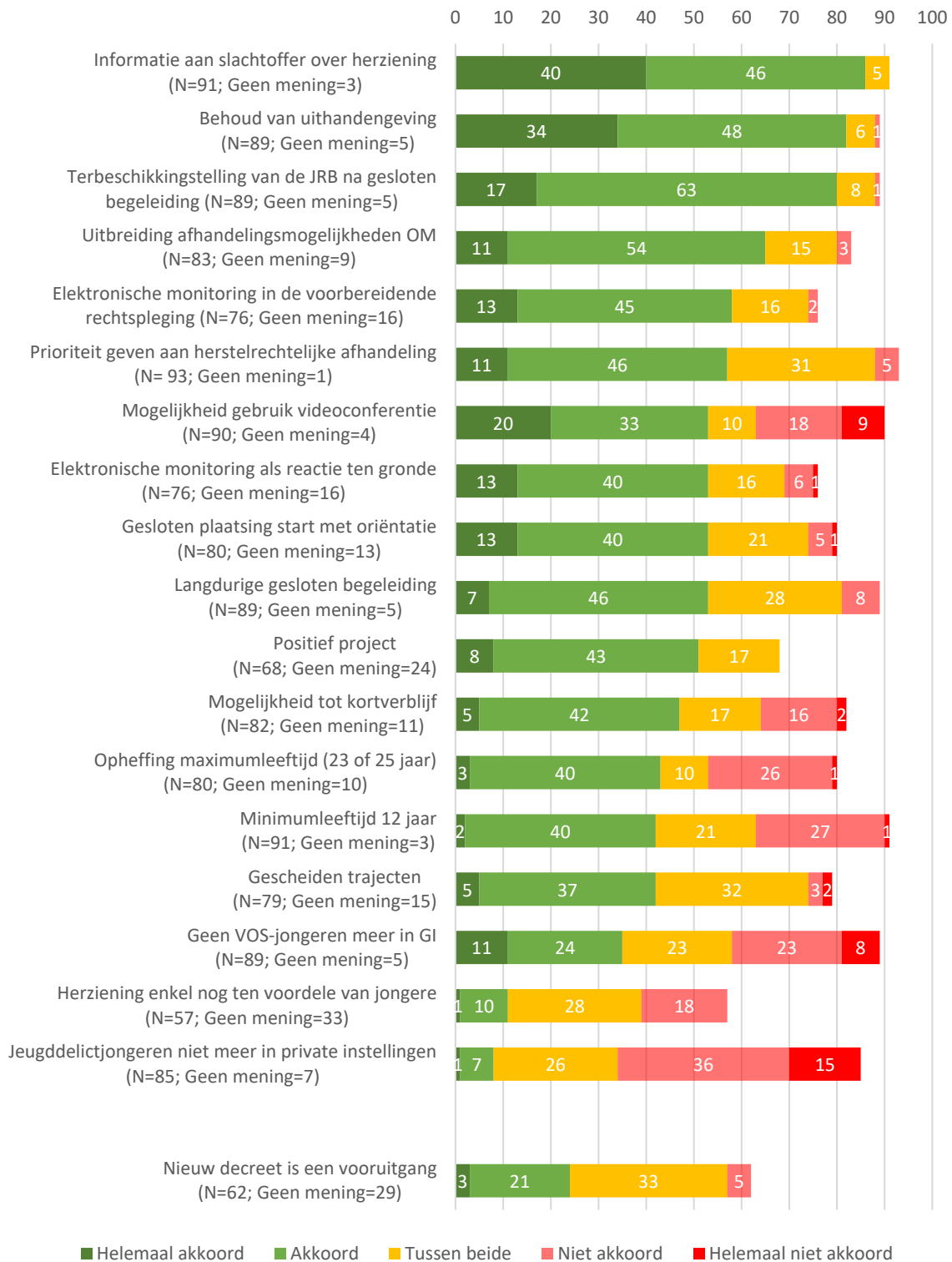
Gemeenschapsinstellingen (huidige evaluatie: online vragenlijst)

Gemeenschapsinstellingen (nulmeting: focusgroep)

Jeugdpolitie (huidige evaluatie: online vragenlijst)

De stelling over derde vorderingsgrond werd niet voorgelegd aan de jeugdpolitie na advies van mensen in de praktijk tijdens de testfase.

